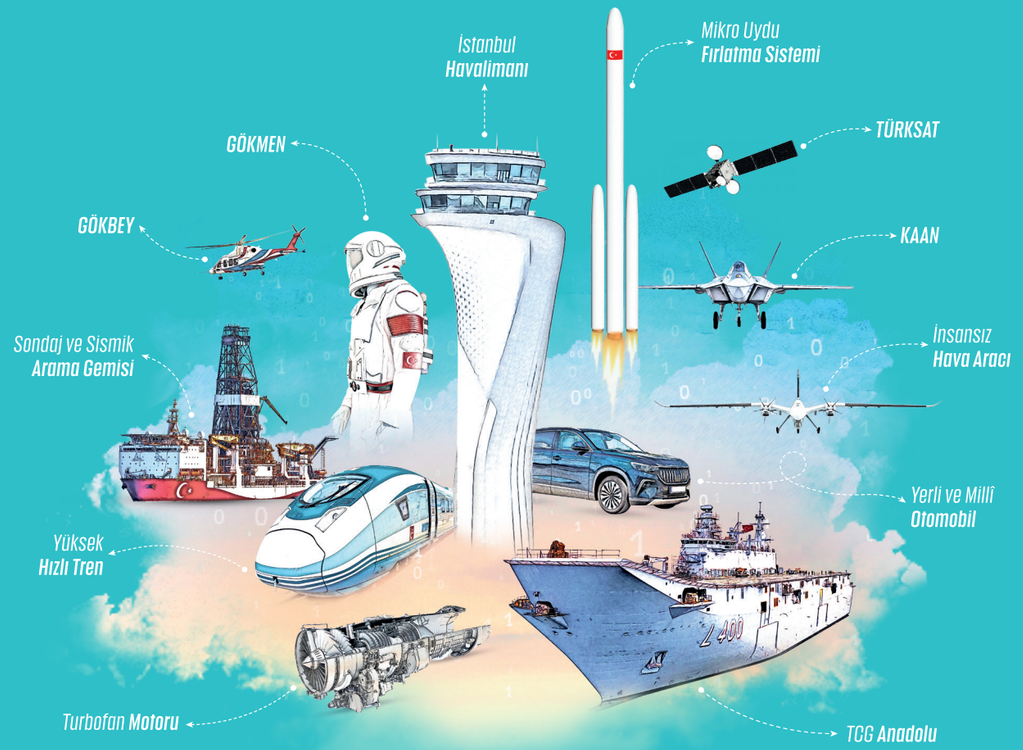
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN NO: 978-975-11-6365-3

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

GENEL MUHASEBE 10

DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

GENEL MUHASEBE 10

Ders Materyali

T.C. CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

GENEL MUHASEBE

10

DERS MATERYALİ

YAZARLAR

Cahit KARABEY

Keziban KODAZ

Musa ŞEN

Mutlu AKPINAR ÖREN

Orhan Taner TUTAK

Zuhal ERDEM MAKİNE

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI .....: 7953
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ .....: 1881

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir.
Materyalin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Hazırlayanlar

Dil Uzmanı	**Hande ASILİSKENDER**
Program Geliştirme Uzmanı	**Ali DOĞAN**
Ölçme Değerlendirme Uzmanı	**Dr. Esra EMİNOĞLU ÖZMERCAN**
Rehberlik Uzmanı	**Vakkas ÖZBEK**
Görsel Tasarım Uzmanı	**Süleyman ÖZKETEN**

ISBN NO: 978-975-11-6365-3

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

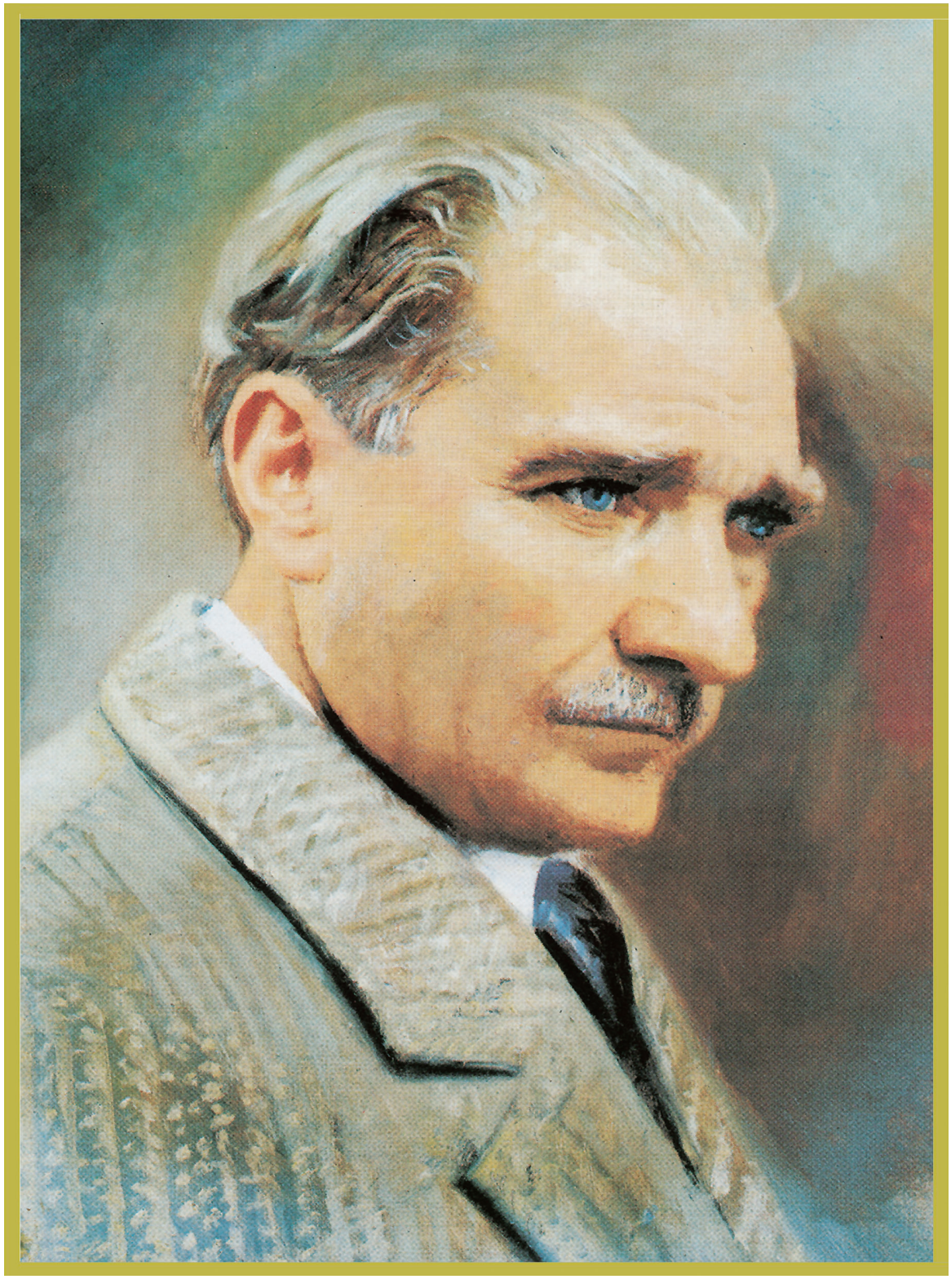
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

MATERYALİN TANITIMI **13**

MUHASEBE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. MUHASEBE VE HESAP KAVRAMLARI **16**
1.1.1. Muhasebe Kavramı 16
1.1.2. Muhasebenin Fonksiyonları 16
1.1.3. Muhasebenin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi 17
1.1.4. Muhasebe Türleri 18
1.1.5. Muhasebenin Tarihçesi 18
1.1.6. Muhasebe Mesleği 19

1

1.2. TEMEL MALİ TABLOLAR **20**
1.2.1. Bilanço 20
1.2.2. Gelir Tablosu 29
1.2.3. Hesap Kavramı 31
1.2.4. Hesapların İşleyiş Kuralları 33
1.2.5. Gelir Tablosu ve Bilanço İlişkisi 40
1.2.6. Ticari İşlemlerin Hesaplarda İzlenmesi 46

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME **49**

TÜRKİYE'DE TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİ

2.1. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNİN AMAÇ VE KAPSAMI **52**
2.1.1. Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Amacı 52
2.1.2. Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Kapsamı 52

2.2. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNDE USUL VE ESASLAR **53**
2.2.1. Muhasebenin Temel Kavramları 53
2.2.2. Mali Tabloların İlkeleri 55
2.2.3. Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması 57
2.2.4. Tek Düzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı 57

2

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME **64**

MUHASEBE SÜRECİ

3.1. AÇILIŞ BİLANÇOSU **66**

3.2. MUHASEBE DEFTERLERİNE KAYIT **69**
3.2.1. Muhasebe Fişleri 69
3.2.2. Yevmiye Defteri 72
3.2.3. Defterikebir 76
3.2.4. Defterikebir ile Yardımcı Defter Bağlantısı 79

3

3.3. AYLIK MİZANLARIN DÜZENLENMESİ **83**

3.4. ENVANTER İŞLEMLERİ **88**

3.5. GELİR TABLOSUNUN DÜZENLENMESİ **95**

İÇİNDEKİLER

MUHASEBE SÜRECİ

3

3.6. GELİR VE GİDER (SONUÇ) HESAPLARININ KAPATILMASI 96
3.7. KESİN MİZAN DÜZENLENMESİ 98
3.8. KAPANIŞ BİLANÇOSUNUN DÜZENLENMESİ 100
3.9. BİLANÇO HESAPLARININ KAPATILMASI 102
3.10. YENİ DÖNEME İLİŞKİN HESAPLARIN AÇILMASI 104
ÖRNEK OLAY (MONOGRAFİ) 106
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 113

AKTİF KARAKTERLİ HESAPLAR

4

4.1. DÖNEN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ 116
4.1.1. Hazır Değerler 117
4.1.2. Menkul Kıymetler 133
4.1.3. Ticari Alacaklar 136
4.1.4. Diğer Alacaklar 150
4.1.5. Stoklar 151
4.1.6. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri 165
4.1.7. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları 165
4.1.8. Diğer Dönen Varlıklar 169
4.2. DURAN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ 174
4.2.1. Ticari Alacaklar 174
4.2.2. Diğer Alacaklar 176
4.2.3. Mali Duran Varlıklar 177
4.2.4. Maddi Duran Varlıklar 179
4.2.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar 187
4.2.6. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar 190
4.2.7. Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları 190
4.2.8. Diğer Duran Varlıklar 194
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 195

PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR

5

5.1. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ 198
5.1.1. Mali Borçlar 199
5.1.2. Ticari Borçlar 200
5.1.3. Diğer Borçlar 208
5.1.4. Alınan Avanslar 209
5.1.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri 210
5.1.6. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler 210
5.1.7. Borç ve Gider Karşılıkları 215
5.1.8. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları 217
5.1.9. Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar 221
5.2. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ 224

PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR

5

5.2.1. Mali Borçlar 224
5.2.2. Ticari Borçlar 225
5.2.3. Diğer Borçlar 225
5.2.4. Alınan Avanslar 225
5.2.5. Borç ve Gider Karşılıkları 226
5.2.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları 226
5.2.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar 226

5.3. ÖZ KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ 227
5.3.1. Ödenmiş Sermaye 227
5.3.2. Sermaye Yedekleri 228
5.3.3. Kâr Yedekleri 228
5.3.4. Geçmiş Yıllar Kârları 229
5.3.5. Geçmiş Yıllar Zararları (-) 229
5.3.6. Dönem Net Kârı (Zararı) 230

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 233

GELİR TABLOSU HESAPLARI

6

6.1. GELİR HESAPLARININ İŞLEYİŞİ 236
6.1.1. Brüt Satışlar 236
6.1.2. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar 237
6.1.3. Olağandışı Gelir ve Kârlar 244

6.2. GİDER HESAPLARININ İŞLEYİŞİ 245
6.2.1. Satış İndirimleri (-) 246
6.2.2. Satışların Maliyeti (-) 248
6.2.3. Faaliyet Giderleri (-) 249
6.2.4. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-) 250
6.2.5. Finansman Giderleri (-) 256
6.2.6. Olağandışı Gider ve Zararlar (-) 257
6.2.7. Dönem Net Kârı veya Zararı 258

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 263

MALİYET HESAPLARI

7

7.1. 7/A SEÇENEĞİ 266
7.1.1. 7/A Seçeneği Maliyet Hesapları 266

7.2. 7/B SEÇENEĞİ 269
7.2.1. 7/B Seçeneği Maliyet Hesapları 269

7.3. GELİR VE GİDER HESAPLARININ MALİYET HESAPLARI İLE İLİŞKİSİ 272
7.3.1. 7/A Maliyet Hesaplarının Gelir Tablosu Hesaplarına Devri 272
7.3.2. 7/B Maliyet Hesaplarının Gelir Tablosu Hesaplarına Devri 275

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 279

NAZIM HESAPLAR

8

8.1. NAZIM HESAPLARLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER 282
8.2. NAZIM HESAPLARIN İŞLEYİŞİ 283
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 286

MUHASEBE UYGULAMALARI

9

9.1. BİLANÇONUN DÜZENLENMESİ 288
9.2. MİZAN DÜZENLENMESİ 291
9.3. GELİR TABLOSU 298
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 314

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA 316

CEVAP ANAHTARI

CEVAP ANAHTARI 319

NOTLAR

NOTLAR 322

Öğrenme birimini simgeleyen resmi gösterir.

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin içerisinde neler öğreneceğimizi gösterir.

Öğrenme biriminin içerisinde geçen temel kavramları gösterir.

Öğrenme biriminin QR kodunu gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme birimi konularını gösterir.

Öğrenme birimi içindeki konu başlıklarını gösterir.

Öğrenme birimi konu anlatımlarını gösterir.

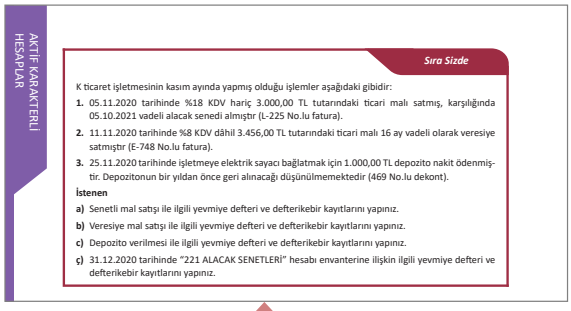
Öğrenme birimi konu anlatım görselini gösterir.

Sayfa numaralarını gösterir.

Öğrenme birimi hazırlık çalışmaları sorularını gösterir.

Öğrenme birimi içerisinde geçen önemli bilgileri içeren bilgi kutusunu gösterir.

Öğrenme birimi içerisinde yapılan uygulamaları izleyerek öğrenmeniz için üretilmiş dijital içeriğin QR kodunu gösterir.

AKTİF KARAKTERLİ HESAPLAR

Sıra Sizde

K ticaret işletmesinin kasım ayında yapmış olduğu işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 05.11.2020 tarihinde %18 KDV hariç 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı satmış, karşılığında 05.10.2021 vadeli alacak senedi almıştır (L-225 No.lu fatura).
2. 11.11.2020 tarihinde %8 KDV dâhil 3.456,00 TL tutarındaki ticari malı 16 ay vadeli olarak veresiye satmıştır (E-748 No.lu fatura).
3. 25.11.2020 tarihinde işletmeye elektrik sayacı bağlatmak için 1.000,00 TL depozito nakit ödenmiştir. Depozitonun bir yıldan önce geri alınacağı düşünülmemektedir (469 No.lu dekont).

İstenen

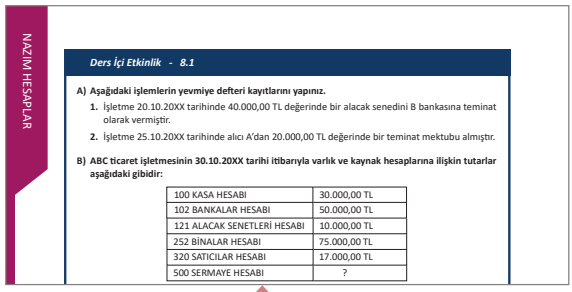
a) Senetli mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Depozito verilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.2020 tarihinde "221 ALACAK SENETLERİ" hesabı envanterine ilişkin ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Öğrenme birimi içinde yapılacak sıra sizde uygulamalarını gösterir.

NAZIM HESAPLAR

Ders İçi Etkinlik - 8.1

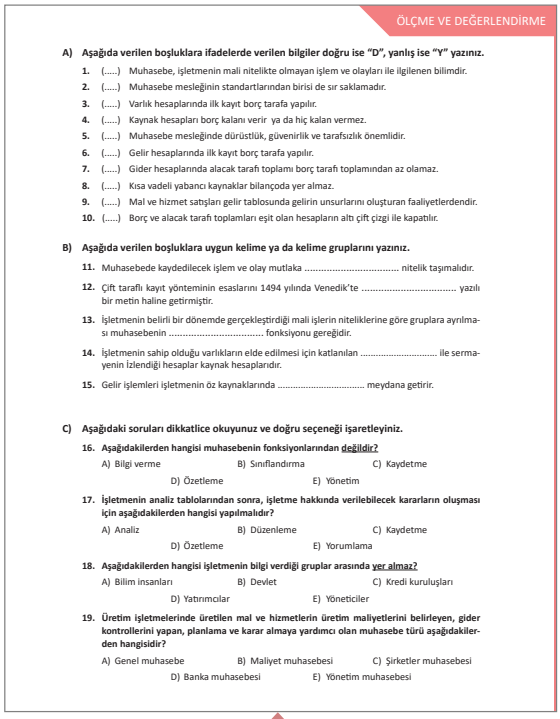
A) Aşağıdaki işlemlerin yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.

1. İşletme 20.10.20XX tarihinde 40.000,00 TL değerinde bir alacak senedini B bankasına teminat olarak vermiştir.
2. İşletme 25.10.20XX tarihinde alıcı A'dan 20.000,00 TL değerinde bir teminat mektubu almıştır.

B) ABC ticaret işletmesinin 30.10.20XX tarihi itibarıyla varlık ve kaynak hesaplarına ilişkin tutarlar aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI	30.000,00 TL
102 BANKALAR HESABI	50.000,00 TL
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	10.000,00 TL
252 BİNALAR HESABI	75.000,00 TL
320 SATICILAR HESABI	17.000,00 TL
500 SERMAYE HESABI	?

Öğrenme birimi içinde yapılacak ders içi etkinlikleri gösterir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) Muhasebe, işletmenin mali nitelikte olmayan işlem ve olayları ile ilgilenen bilimdir.
2. (.....) Muhasebe mesleğinin standartlarından birisi de sır saklamadır.
3. (.....) Varlık hesaplarında ilk kayıt borç tarafa yapılır.
4. (.....) Kaynak hesapları borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez.
5. (.....) Muhasebe mesleğinde dürüstlük, güvenirlik ve tarafsızlık önemlidir.
6. (.....) Gelir hesaplarında ilk kayıt borç tarafa yapılır.
7. (.....) Gider hesaplarında alacak tarafı toplamı borç tarafı toplamından az olamaz.
8. (.....) Kısa vadeli yabancı kaynaklar bilançoda yer almaz.
9. (.....) Mal ve hizmet satışları gelir tablosunda gelirin unsurlarını oluşturan faaliyetlerdendir.
10. (.....) Borç ve alacak tarafı toplamları eşit olan hesapların altı çift çizgi ile kapatılır.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

11. Muhasebede kaydedilecek işlem ve olay mutlaka ..... nitelik taşımalıdır.
12. Çift taraflı kayıt yönteminin esaslarını 1494 yılında Venedik'te ..... yazılı bir metin haline getirmiştir.
13. İşletmenin belirli bir dönemde gerçekleştirdiği mali işlerin niteliklerine göre gruplara ayrılması muhasebenin ..... fonksiyonu gereğidir.
14. İşletmenin sahip olduğu varlıkların elde edilmesi için katlanılan ..... ile sermayenin izlendiği hesaplar kaynak hesaplarıdır.
15. Gelir işlemleri işletmenin öz kaynaklarında ..... meydana getirir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

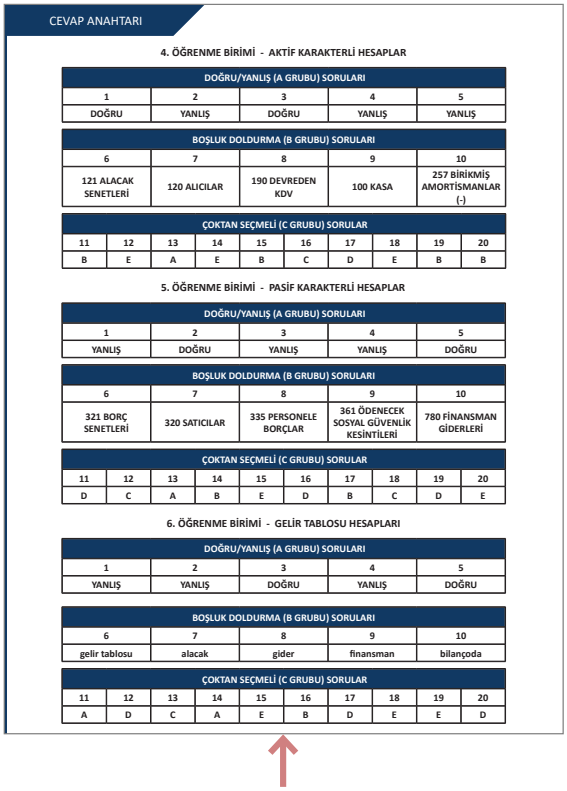
16. **Aşağıdakilerden hangisi muhasebenin fonksiyonlarından değildir?**
A) Bilgi verme B) Sınıflandırma C) Kaydetme D) Özetleme E) Yönetim

17. **İşletmenin analiz tablolarından sonra, işletme hakkında verilebilecek kararların oluşması için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?**
A) Analiz B) Düzenleme C) Kaydetme D) Özetleme E) Yorumlama

18. **Aşağıdakilerden hangisi işletmenin bilgi verdiği gruplar arasında yer almaz?**
A) Bilim insanları B) Devlet C) Kredi kuruluşları D) Yatırımcılar E) Yöneticiler

19. **Üretim işletmelerinde üretilen mal ve hizmetlerin üretim maliyetlerini belirleyen, gider kontrollerini yapan, planlama ve karar almaya yardımcı olan muhasebe türü aşağıdakilerden hangisidir?**
A) Genel muhasebe B) Maliyet muhasebesi C) Şirketler muhasebesi D) Banka muhasebesi E) Yönetim muhasebesi

Öğrenme birimi içinde yapılacak ölçme ve değerlendirme çalışmalarını gösterir.

CEVAP ANAHTARI

4. ÖĞRENME BİRİMİ - AKTİF KARAKTERLİ HESAPLAR

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	YANLIŞ

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
121 ALACAK SENETLERİ	120 ALICILAR	190 DEVREDEN KDV	100 KASA	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR									
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
B	E	A	E	B	C	D	E	B	B

5. ÖĞRENME BİRİMİ - PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	YANLIŞ	DOĞRU

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
321 BORÇ SENETLERİ	320 SATICILAR	335 PERSONELE BORÇLAR	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	780 FİNANSMAN GİDERLERİ

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR									
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
D	C	A	B	E	D	B	C	D	E

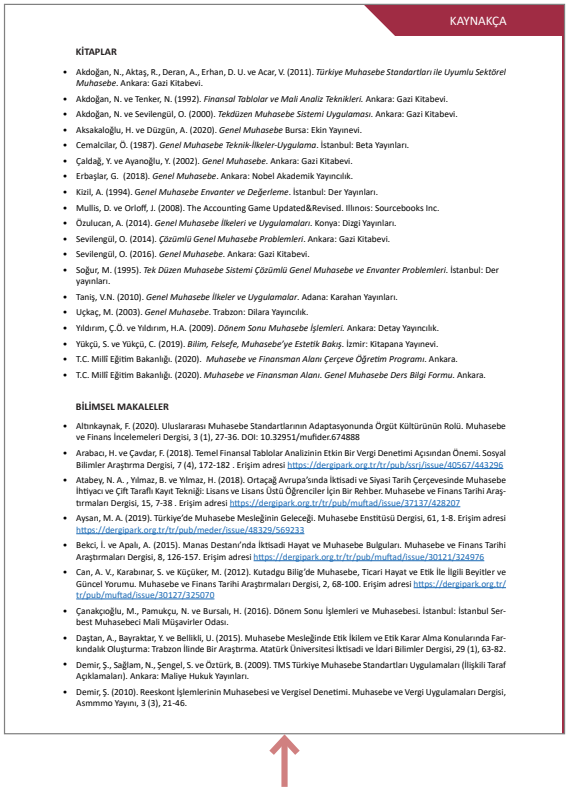
6. ÖĞRENME BİRİMİ - GELİR TABLOSU HESAPLARI

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
YANLIŞ	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
gelir tablosu	alacak	gider	finansman	bilançoda

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR									
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	D	C	A	E	B	D	E	E	D

Öğrenme birimi içinde yapılan ölçme ve değerlendirme çalışmalarının cevap anahtarlarını gösterir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Akdoğan, N., Aktaş, R., Deran, A., Erhan, D. U. ve Acar, V. (2011). *Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Sektörel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (1992). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdoğan, N. ve Sevilengül, O. (2000). *Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aksakaloğlu, H. ve Düzgün, A. (2020). *Genel Muhasebe* Bursa: Ekin Yayınevi.
- Cemalcılar, Ö. (1987). *Genel Muhasebe Teknik-İlkeler-Uygulama*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Çaldağ, Y. ve Ayanoğlu, Y. (2002). *Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Erbaşlar, G. (2018). *Genel Muhasebe*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kizil, A. (1994). *Genel Muhasebe Envanter ve Değerleme*. İstanbul: Der Yayınları.
- Mullis, D. ve Orloff, J. (2008). The Accounting Game Updated&Revised. Illinois: Sourcebooks Inc.
- Özulucan, A. (2014). *Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulamaları*. Konya: Dizgi Yayınları.
- Sevilengül, O. (2014). *Çözümlü Genel Muhasebe Problemleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sevilengül, O. (2016). *Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Soğur, M. (1995). *Tek Düzen Muhasebe Sistemi Çözümlü Genel Muhasebe ve Envanter Problemleri*. İstanbul: Der yayınları.
- Taniş, V.N. (2010). *Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar*. Adana: Karahan Yayınları.
- Uçkaç, M. (2003). *Genel Muhasebe*. Trabzon: Dilara Yayıncılık.
- Yıldırım, Ç.Ö. ve Yıldırım, H.A. (2009). *Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yükçü, S. ve Yükçü, C. (2019). *Bilim, Felsefe, Muhasebe'ye Estetik Bakış*. İzmir: Kitapana Yayınevi.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı*. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Muhasebe ve Finansman Alanı. Genel Muhasebe Ders Bilgi Formu*. Ankara.

BİLİMSEL MAKALELER

- Altınkaynak, F. (2020). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Adaptasyonunda Örgüt Kültürünün Rolü. Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, 3 (1), 27-36. DOI: 10.32951/mufider.674888
- Arabacı, H. ve Çavdar, F. (2018). Temel Finansal Tablolar Analizinin Etkin Bir Vergi Denetimi Açısından Önemi. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 7 (4), 172-182 . Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/ssrj/issue/40567/443296
- Atabey, N. A. , Yılmaz, B. ve Yılmaz, H. (2018). Ortaçağ Avrupa'sında İktisadi ve Siyasi Tarih Çerçevesinde Muhasebe İhtiyacı ve Çift Taraflı Kayıt Tekniği: Lisans ve Lisans Üstü Öğrenciler İçin Bir Rehber. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 15, 7-38 . Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/37117/428207
- Aysan, M. A. (2019). Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Geleceği. Muhasebe Enstitüsü Dergisi, 61, 1-8. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/meder/issue/48329/569233
- Bekci, İ. ve Apalı, A. (2015). Manas Destanı'nda İktisadi Hayat ve Muhasebe Bulguları. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 8, 126-157. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30121/324976
- Can, A. V., Karabınar, S. ve Küçüker, M. (2012). Kutadgu Bilig'de Muhasebe, Ticari Hayat ve Etik İle İlgili Beyitler ve Güncel Yorumu. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2, 68-100. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30127/325070
- Çanakçıoğlu, M., Pamukçu, N. ve Bursalı, H. (2016). Dönem Sonu İşlemleri ve Muhasebesi. İstanbul: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası.
- Daştan, A., Bayraktar, Y. ve Bellikli, U. (2015). Muhasebe Mesleğinde Etik İkilem ve Etik Karar Alma Konularında Farkındalık Oluşturma: Trabzon İlinde Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 29 (1), 63-82.
- Demir, Ş., Sağlam, N., Şengel, S. ve Öztürk, B. (2009). TMS Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları (İlişkili Taraf Açıklamaları). Ankara: Maliye Hukuk Yayınları.
- Demir, Ş. (2010). Reeskont İşlemlerinin Muhasebesi ve Vergisel Denetimi. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Asmmmo Yayını, 3 (3), 21-46.

Kaynakçayı gösterir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

MUHASEBE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Muhasebe ve hesap kavramlarını
- Temel mali tabloları düzenlemeyi

TEMEL KAVRAMLAR

bilanço, gelir, gider, hesap, kaynak, muhasebe, serbest muhasebeci ve mali müşavir, varlık, yeminli mali müşavir

KONULAR

1.1. MUHASEBE VE HESAP KAVRAMLARI

1.2. TEMEL MALİ TABLOLAR

Hazırlık Çalışmaları

1. **Paranızı harcarken nelere dikkat ettiğinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Bireylerin, ailelerin, devletlerin gelir ve giderlerini ne şekilde takip edebileceğini tartışınız.**
3. **Çevrenizde muhasebe ve finansman alanında çalışanların işleri ile ilgili bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

1.1. MUHASEBE VE HESAP KAVRAMLARI

Muhasebe mesleği, tüm ticari yaşamla ilgili bir meslektir. Ticari işletmelere hizmet veren bu meslek uzmanlık gerektiren iş ve işlemleri içerir. İşletmelerin faaliyet sonuçları muhasebenin ürettiği bilgi ve belgeler üzerinden değerlendirilir.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde muhasebe; hesaplaşma, karşılıklı hesap görme, hesap işleriyle uğraşma, hesapların bütünü, hesap işlerinin yürütüldüğü yer olarak tanımlanmıştır.

1.1.1. Muhasebe Kavramı

Muhasebe; mali nitelikteki işlem ve olayları parayla ifade edilmiş şekilde kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek rapor eden, sonuçlarını yorumlayan ve analiz eden bilgi sistemidir.

Muhasebe sistemi hem yasal zorunluluk hem de işletme yönetimine gerekli bilgileri sağlamak amacıyla uygulanır. Devlete ödenecek verginin doğru hesaplanması, işletmelerin daha etkin yönetilmesi için gerekli kayıtların tutulması, raporların hazırlanması muhasebeyi ilgilendirir.

1.1.2. Muhasebenin Fonksiyonları

Muhasebenin tanımında yer alan muhasebenin fonksiyonları aşağıdaki gibidir (Görsel 1.1):

Görsel 1.1: Muhasebenin fonksiyonları

a) Belgelendirme: Bilgi ve belgeleri bir araya getirerek bunları muhasebede kullanılacak şekilde anlamlı hale getirmektir. Muhasebeye konu olan mali nitelikteki her işlemin kanunlarla düzenlenen bir belgeye dayanması gerekmektedir. Kaydetme işlemi gerçekleşmeden önce mali nitelikteki işlemlere ait bilgi ve belgelerin düzenlenmesi ve derlenmesi gerekir.

b) Kaydetme: İşletmenin mali nitelikteki işlemleri, belgelere dayalı olarak kurallara göre tutulması zorunlu olan defterlere kaydedilir. Kaydetme fonksiyonunda iki önemli unsur vardır.

Birinci unsur, kaydedilecek işlem ve olayın mutlaka parayla ifade edilebilir nitelikte olmasıdır. Muhasebenin konusu parasal olaylar olduğu için ne kadar önemli olursa olsun yapılan işlem parayla ifade edilemiyor ise kaydedilemez. İkinci unsur ise kaydedilecek işlem ve olayın mutlaka bir belgeye dayanmasıdır. Muhasebede belgelendirilemeyen işlemler kaydedilemez.

Muhasebe sisteminde tek taraflı ve çift taraflı olmak üzere iki türlü kayıt tutma yöntemi vardır. Tek taraflı kayıt yönteminde işletme hesabı defterine, çift taraflı kayıt yönteminde ise muhasebe fişleri aracılığıyla yevmiye defterine kayıt yapılır.

c) Sınıflandırma: Belgelendirilen ve tarih sırasıyla yevmiye defterine kaydedilen mali nitelikteki işlem ve olaylar niteliklerine göre sınıflandırılır.

Sınıflandırmanın amacı, işletmenin belirli bir dönemde gerçekleştirdiği mali işlerin niteliklerine göre gruplara ayrılmasıdır.

Sınıflandırma işlemleri muhasebe sistemi dâhilinde muhasebe defterlerinden **defterikebirlere** (büyük defter) yapılır.

ç) Özetleme (Raporlama): Kaydedilerek sınıflandırılan işlemler, dönem sonlarında toplanarak anlamlı sonuçlar çıkarabilmek ve yapılan kayıtların kontrolünü sağlamak için özetlenir. Muhasebe sisteminde özetleme fonksiyonu mali tablolar aracılığı ile yapılır.

d) Analiz ve Yorumlama: Düzenlenerek kaydedilmiş ve sınıflandırılmış bir bilginin özetlenmesinden başka muhasebeye taraf olan kişi ve kurumlarca kullanılabilmesi ve değerlendirilmesi, o bilgi üzerinde yapılacak analiz ve yorumlara bağlıdır.

Analiz işlemi ile mali tablolar üzerinde matematiksel ve istatistiksel yöntemler uygulanarak yeni bilgiler üretilir.

Yorumlama ise işletme hakkında verilebilecek kararların oluşması için, analiz yoluyla elde edilen bilgilerin ne anlama geldiğinin ifade edilmesidir. Yorumlama ekonomik ve sektörel veriler ile işletme verilerinin karşılaştırılmasına imkân tanır. Ayrıca işletmenin farklı dönemleri birbirleri ile kıyaslanır.

e) Bilgi Verme: Kaydedilen, sınıflandırılan, özetlenen, analiz edilen ve yorumlanan işlem ve olaylar ile ilgili veriler, işletme ile ilgisi bulunan kişi ve kuruluşlara bilgilendirme amacı ile sunulur.

İşletme bilgileri ile ilgilenen gruplar aşağıdaki gibidir:

- Yöneticiler
- Sermaye sahipleri
- Yatırımcılar
- İşletmeden alacağı olanlar
- Kredi kuruluşları
- Devlet (Vergi dairesi vb.)
- İşletme çalışanları
- Alıcılar (Müşteriler)
- Satıcılar
- Sendikalar

1.1.3. Muhasebenin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi

Muhasebe; kaydetme, sınıflandırma, özetleme, analiz ve yorumlama işlevlerini yerine getirirken ekonomi, matematik, istatistik, yönetim, bilgisayar ve hukuk gibi bilimlerle ilişki halindedir.

a) Muhasebe ve Ekonomi İlişkisi: Ekonomide karar vericiler doğru kararlar verebilmek için muhasebenin sağladığı bilgilerden faydalanırlar.

b) Muhasebe ve Hukuk İlişkisi: Muhasebe uygulamaları hukuk sistemi tarafından belirlenen kurallara göre yapılmak zorundadır. Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu, Gelir İdaresi tarafından yayınlanan tebliğler, muhasebe uygulamalarına yön veren hukuksal çerçeveyi oluşturmaktadır.

Ticari anlaşmazlıklarda mahkemeler muhasebenin ürettiği bilgi ve belgelere ihtiyaç duyar. Bundan dolayı ülkedeki hukuk sistemi ile muhasebe sistemi birbirinden ayrılmaz unsurlardır.

c) Muhasebe ve Matematik İlişkisi: Muhasebenin tüm aşamalarında matematiksel işlemler kullanılır. Matematik muhasebenin vazgeçilmezidir.

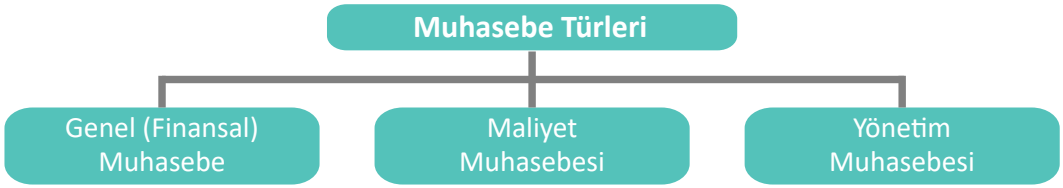
ç) Muhasebe ve İstatistik İlişkisi: Muhasebe, finansal tabloların düzenlenmesi, yorumlanması ve analiz edilmesinde istatistik biliminden faydalanır.

d) Muhasebe ve Yönetim İlişkisi: Yöneticiler, işletme ile ilgili kararlarında muhasebe tarafından düzenlenen finansal tablolara, analizlere ve yorumlara ihtiyaç duyarlar.

e) Muhasebe ve Bilgisayar İlişkisi: Muhasebenin kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve rapor etme işlevleri bilgisayar sayesinde daha hızlı ve doğru yapılır. Ayrıca günümüzde e-fatura, e-beyanname, e-irsaliye gibi işlemler bilgisayar ortamında internet aracılığı ile yapılmaktadır.

1.1.4. Muhasebe Türleri

Muhasebe, çok geniş bir uygulama alanına sahiptir. Muhasebenin temel kuralları aynı olmakla beraber işletme türleri, amaçları ve faaliyet konuları farklıdır. Bu farklı ihtiyaçları karşılayacak muhasebe türleri ortaya çıkmıştır (Görsel 1.2).

Görsel 1.2: Muhasebe türleri

a) Genel (Finansal) Muhasebe: İşletmenin sahip olduğu varlıkların nerelerden sağlandığını ve bunların nerelerde kullanıldığını hesaplar aracılığı ile belirleyen, gelir ve giderleri karşılaştırarak faaliyet sonucunu ortaya koyan muhasebe dalıdır. Muhasebenin belgelendirme, kaydetme, sınıflandırma, özetleme fonksiyonlarını gerçekleştirir.

Genel muhasebe uygulandığı işletme türüne göre inşaat muhasebesi, banka muhasebesi, konaklama muhasebesi, şirketler muhasebesi vb. uzmanlık alanları ile adlandırılır.

b) Maliyet Muhasebesi: Üretim işletmelerinde, üretilen mal ve hizmetlerin üretim maliyetlerini belirleyen, gider kontrollerini yapan, planlama ve karar almaya yardımcı olan, daha çok işletmenin içine dönük bilgi üreten muhasebe dalıdır.

c) Yönetim Muhasebesi: Genel muhasebe ve maliyet muhasebesinin sunduğu bilgilerden faydalanarak işletme yöneticilerinin karar verme sürecinde gereksinim duyduğu ayrıntılı ve özellikli bilgileri sağlayan muhasebe dalıdır. Yönetim muhasebesi, muhasebenin analiz ve yorumlama ile bilgi verme fonksiyonlarını gerçekleştirir.

1.1.5. Muhasebenin Tarihçesi

Muhasebe tarihinin yazının tarihi ile başladığı söylenebilir. İnsanlık tarihinde kullanılan ilk yazı MÖ 3000'li yıllarda Sümerler tarafından bulunmuştur. Çivi yazısı; Sümerlerde, şehirlerin ortaya çıkması, tarım üretiminin artması ve ticaretin gelişmesi sonucunda karışık hâle gelen ekonomik ilişkilerin kayıtlarının tutulması ihtiyacından ortaya çıkmıştır (Görsel 1.3). Aynı dönemlerde eski Mısır'da gıda maddelerinin alım satım işlemleri papirüs yaprakları kullanılarak kayıt edilmiştir.

Görsel 1.3: Çivi yazısı

Eski Babil'de Hammurabi Kanunları'nda muhasebe ile ilgili ilk yazılı kurallar yer alırken eski İran ve eski Yunan'da muhasebe kayıtlarının tutulduğu görülmüştür.

Eski Roma'da bugünkü muhasebe sisteminin temelleri atılmış ve çift taraflı kayıt yöntemi 13. yüzyıldan itibaren İtalya'da kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntemin esasları 1494 yılında Venedik'te **Luca Pacioli** (Luka Paçoli) tarafından yazılı bir metin haline getirilmiştir.

Görsel 1.4: Defterlere kayıt

Ülkemizde de hesap tutma tekniği, ekonomik yaşama paralel olarak gelişmiştir (Görsel 1.4). Osmanlı İmparatorluğu'nda çift taraflı kayıt yönteminin kullanımına ilişkin düzenleme 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret ile yapılmıştır.

Cumhuriyet döneminde muhasebe ile ilgili ilk kanun 26.05.1927 tarih ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'dur. 1950 yılında yü-

rürlüğe giren Gelir Vergisi ve Vergi Usul Kanunları, 1956 yılında yürürlüğe giren 6752 sayılı Türk Ticaret Kanunu, ülkemizde muhasebe konusunda önemli gelişmelerin gerçekleşmesini sağlamıştır. 01.01.1972 tarihinde 27 kamu iktisadi teşebbüsünde Tek Düzen Muhasebe Sistemi, 01.01.1986 tarihinde bankalar için Tek Düzen Hesap Planı uygulanmaya başlanmıştır. 1992 yılında yayınlanan 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile 1994 yılından itibaren bilanço esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişiler için Tek Düzen Hesap Planı uygulamaya girmiştir. Bununla birlikte ülkemizdeki muhasebe uygulamaları belirli bir standart kazanmıştır. Teknolojik gelişmelerin sonucunda bilgisayar kullanımı yaygınlaşmıştır (Görsel 1.5).

Görsel 1.5: Bilgisayar kullanımı

1.1.6. Muhasebe Mesleği

1989 yılında çıkarılan "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" Türkiye'de muhasebe mesleğinin şartlarını ve çalışma konularını belirlemiştir.

Muhasebe mesleğinin defter tutma dışında bilgi üretme ve varlıkları yönetme işlevleri de vardır. Bir muhasebeci çağa uygun güncel bilgi ve becerilere sahip olmalı, yenilikleri sürekli takip ederek kendisini geliştirmelidir. Ayrıca muhasebe meslek mensubu yaptığı işlemlerde meslek ahlâkına uygun hareket etmelidir. Çalıştığı işletme ile ilgili çevreye karşı dürüst ve güvenilir olmalıdır.

3568 sayı ve 01.06.1989 tarihli kanun ile serbest muhasebeci ve mali müşavirlik (Görsel 1.6), yeminli mali müşavirlik unvanlarına meslek içerisinde kademelendirme getirilmiştir. 26.07.2008 tarih ve 26948 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5786 sayılı kanunun 1.maddesi ile 3568 sayılı kanun "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu " olarak değiştirilerek serbest muhasebecilik mesleği kaldırılmıştır. Bu kanuna göre Türkiye'de muhasebe meslek mensuplarının unvanları ikiye ayrılmaktadır. Bunlar:

- Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
- Yeminli Mali Müşavir

Serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerin çalışma usul ve esasları hakkındaki yönetmeliğin meslek mensuplarının çalışma usul ve esasları bölümünde muhasebe mesleğinin standartları aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

- Meslek unvanı ile yeterlilik ilkesi
- Mesleki eğitim ve bilgi
- Dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık
- Sır saklama
- Sorumluluk
- Bağımsızlık
- Haksız rekabet

Görsel 1.6: Mali müşavir logosu

Müşavir: Danışman

Mali Müşavir: 3568 sayılı kanun kapsamında işletmelerin muhasebe ile ilgili işlemlerinin doğru bir şekilde yönetilmesini, denetlenmesini ve işletmeye ya da resmî kurumlara mevzuata uygunluğunu gösteren belgeleri sunmakla yükümlü kişilerdir.

Yeminli Mali Müşavir: İşletmelerin hesap, bilanço, defter kayıt ve belgelerini, vergi mevzuatı ve Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğleri yönünden inceleyerek rapor eden kişilerdir.

3568 sayılı kanun muhasebe meslek mensubu olmanın şartlarını genel ve özel şartlar olarak ikiye ayırmıştır.

a) Genel Şartlar

Tüm meslek mensuplarında olması gereken ortak özellikler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- T.C. vatandaşı olmak (Yabancı serbest muhasebeci mali müşavirler hakkındaki hüküm saklıdır.)
- Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmak
- Kamu haklarından mahrum bulunmamak
- Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak
- Ceza veya disiplin soruşturması nedeni ile memuriyetten çıkarılmış olmamak
- Mesleğin şeref ve haysiyetine uymayan durumları bulunmamak

b) Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Olmanın Özel Şartları

- Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu maddede belirtilen bilim dallarından lisanüstü seviyesinde diploma almış olmak
- En az üç yıl staj yapmış olmak
- Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olmak (Kanunları uyarınca vergi inceleme yetkisini almış ve mesleki yeterlilik sınavında başarılı olduktan sonra yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olanlarda, serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olma şartı aranmaz.)
- Serbest muhasebeci mali müşavirlik ruhsatını almış olmak

c) Yeminli Mali Müşavir Olmanın Özel Şartları

- En az 10 yıl serbest muhasebeci mali müşavirlik yapmış olmak
- Yeminli mali müşavirlik sınavında başarılı olmak
- Yeminli mali müşavir ruhsatını almış olmak

Ders İçi Etkinlik - 1.1

1. Mali müşavirlerin toplumsal sorumluluklarını sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

1.2. TEMEL MALİ TABLOLAR

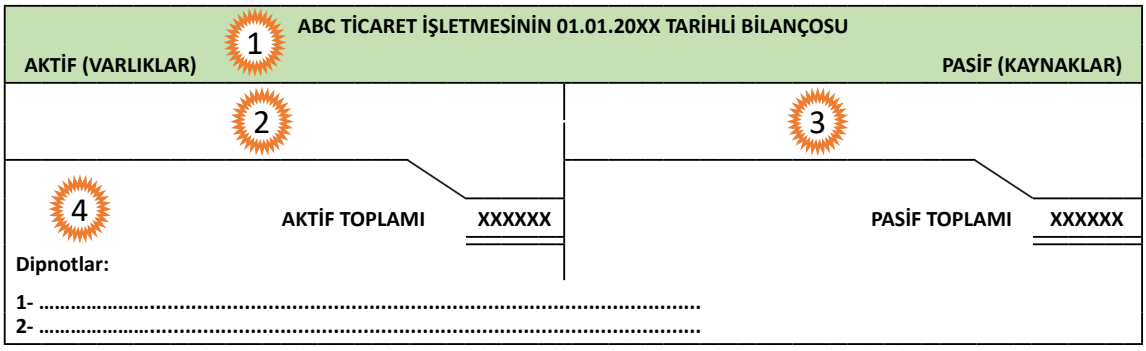
İşletmelerin faaliyetlerine ilişkin finansal bilgilerin toplu olarak gösterildiği tablolara **mali tablolar** adı verilir. Muhasebede kullanılan iki temel mali tablo bulunmaktadır. Bu tablolar şunlardır:

- Bilanço
- Gelir Tablosu

1.2.1. Bilanço

İşletmenin belli bir tarihteki varlıklarını ve bu varlıkların sağlandığı kaynaklarını gösteren mali tabloya **bilanço** denir.

Bilanço, işletmenin finansal yapısını ya da durumunu görmek açısından en önemli tablolardan biridir. Bilançoda bulunması gereken unsurlar aşağıdaki gibidir (Görsel 1.7:

Görsel 1.7: Bilançoda bulunması gereken unsurlar

1 **Bilanço Başlığı:** Bilanço başlığında mutlaka bulunması gereken üç unsur vardır. Bunlar, işletmenin adı veya unvanı, bilanço kelimesi ve bilanço tarihidir.

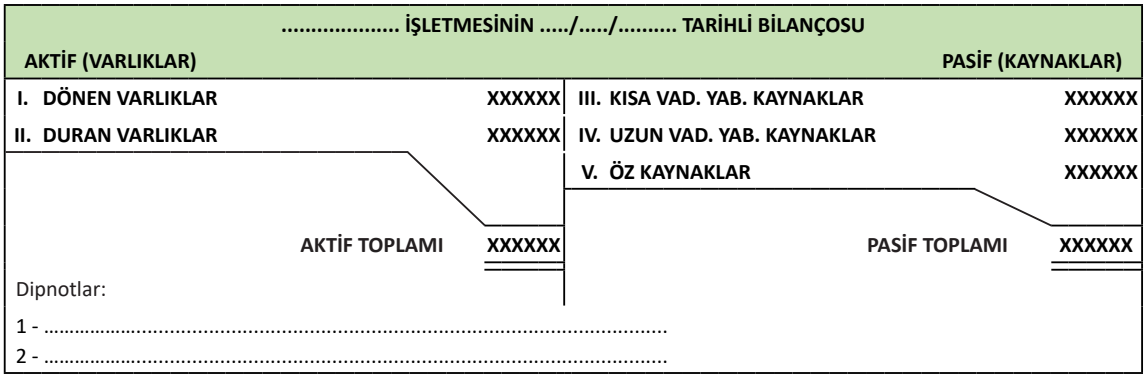
2 **Aktif:** Bilançonun sol tarafında, işletmenin varlıklarını (mevcutlarını ve alacaklarını) gösteren kısımdır.

3 **Pasif:** Bilançonun sağ tarafında, işletmenin kaynaklarını (sermayesini ve borçlarını) gösteren kısımdır.

4 **Bilanço Dipnotları:** Bilançonun daha iyi anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi için gerekli açıklamaların yazıldığı bölümdür.

a) Bilançonun Biçimsel Yapısı: Bilançonun biçimsel yapısı, bilançonun hangi şekil unsurlarının göz önünde bulundurularak düzenleneceğini ifade eder.

Bilanço iki bölümden oluşur (Görsel 1.8). Aktif taraf, işletmenin sahip olduğu varlıkların, pasif taraf ise işletme öz sermayesi ve yabancı kaynakların yer aldığı bölümdür.

Görsel 1.8: Bilançonun biçimsel yapısı

Bilançonun Aktif Tarafının Biçimsel Yapısı

İşletmenin sahip olduğu, mali nitelikteki değerlere **varlık** denir. Varlıklar, işletmenin sahip olduğu mevcutlar ile alacaklardan oluşur.

Mevcutlar: İşletmenin sahip olduğu para, mal, bina gibi ekonomik değerlerdir.

Alacaklar: İşletmenin çeşitli kişi ve kuruluşlardan olan senetli ve senetsiz alacaklarını kapsar.

VARLIKLAR = MEVCUTLAR + ALACAKLAR

İşletme varlıkları bilanço aktifinde dönen ve duran varlık olarak iki grupta toplanır. Varlıklar bu gruplar itibarıyla likidite sırasına göre bilançoda yer alır.

Likidite: Varlıkların nakde çevrilebilme kolaylığını ifade eder.

Dönen Varlıklar: Nakit olarak işletme kasasında ya da bankada tutulan varlıklar ile bir yıl veya daha kısa süre içinde paraya çevrilmesi öngörülmeyen varlıklar bu grupta yer alır. Nakit para, banka mevduatı, bir yıldan kısa vadeli senetli ve senetsiz alacaklar, ticari mallar bu varlıklara örnektir.

Duran Varlıklar: Normal şartlarda bir yıl içinde elden çıkarılması öngörülmeyen, faydaları bir yıl içinde tükenmeyecek varlıklar bu grupta yer alır. Demirbaşlar, makine, bina, taşıt, bir yıldan uzun vadeli senetli ve senetsiz alacaklar bu varlıklara örnektir.

Bilançonun Pasif Tarafının Biçimsel Yapısı

İşletmenin sahip olduğu varlıkların elde edilme yöntemine **kaynak** denir. Varlıklar sermaye ve borçlar olmak üzere iki kaynaktan elde edilir.

Borçlar: İşletmenin kişi ve kuruluşlara olan senetli ve senetsiz borçlarıdır.

Sermaye: İşletme sahibi ya da sahiplerinin işletme varlıkları üzerindeki haklarıdır.

KAYNAKLAR = BORÇLAR + SERMAYE

İşletme kaynakları vadelerine göre en kısa süreden en uzun süreye doğru sıralanır. Kaynaklar bilançoda üç başlık altında yer almaktadır.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar: Bir yıl ya da daha kısa süre içinde ödenmesi öngörülen borçlar bu grupta yer alır. Vadesi 1 yıla kadar olan senetli ve senetsiz borçlar buna örnektir.

Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar: Bir yıldan daha uzun sürede ödenmesi öngörülen borçlar bu grupta yer alır. Vadesi 1 yıldan uzun olan senetli ve senetsiz borçlar buna örnektir.

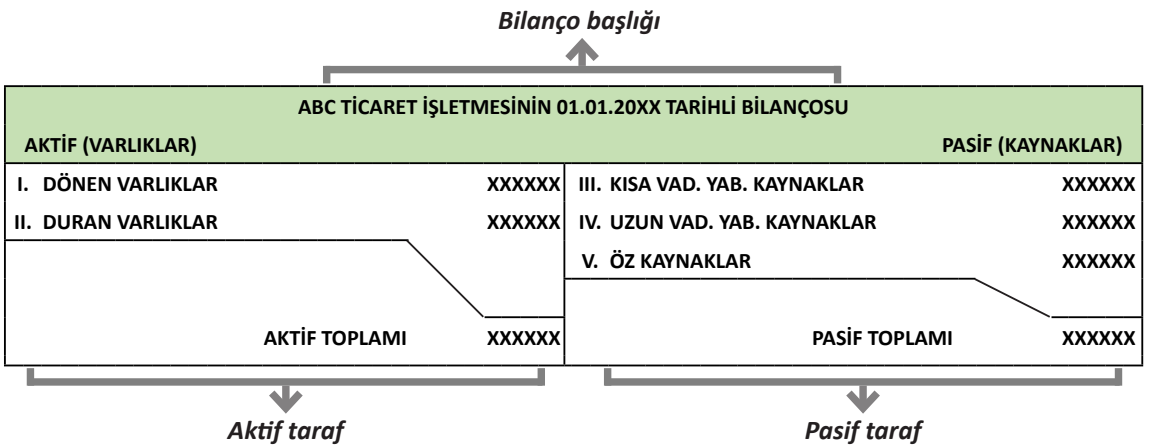
Öz Kaynaklar: İşletme sahip ve ortaklarının işletmeye verdikleri sermaye ve benzeri kaynaklar bu grupta yer alır. Sermaye ve kârlar buna örnektir.

b) Şekil Bakımından Bilanço Türleri: Bilanço, sunuş biçimine göre aşağıdaki gibi iki farklı şekilde düzenlenebilir.

- Hesap tipi bilanço
- Rapor tipi bilanço

Hesap Tipi Bilanço

Hesap tipi bilançolarda, sol tarafta aktifler, sağ tarafta pasifler yer almaktadır. Bu tür bilançolar "T" sembolü ile gösterilir (Görsel 1.9).

Görsel 1.9: Hesap tipi bilanço

Rapor Tipi Bilanço

Hesapların aktif hesaplardan pasif hesaplara doğru alt alta sıralanmasıyla düzenlenen bilanço tipidir. Tek Düzen muhasebe sisteminde öngörülen bilanço, rapor tipi bilançodur.

Rapor tipi bilançolar birden fazla yılın bir arada gösterilebilme olanağı sayesinde, mali analizlerin yapılmasında kolaylık sağlamaktadır (Görsel 1.10).

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU						
	Geçmiş Dönem			Cari Dönem		
AKTİF (VARLIKLAR)			**.....**			**.....**
I. DÖNEN VARLIKLAR		.....			.....	
10 Hazır Değerler	.....			.....		
11 Menkul Kıymetler	.....			.....		
12 Ticari Alacaklar	.....			.....		
13 Diğer Alacaklar	.....			.....		
15 Stoklar	.....			.....		
II. DURAN VARLIKLAR		.....			.....	
22 Ticari Alacaklar	.....			.....		
23 Diğer Alacaklar	.....			.....		
24 Mali Duran Varlıklar	.....			.....		
25 Maddi Duran Varlıklar	.....			.....		
PASİF (KAYNAKLAR)			**.....**			**.....**
III. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		.....			.....	
30 Mali Borçlar	.....			.....		
32 Ticari Borçlar	.....			.....		
33 Diğer Borçlar	.....			.....		
36 Ödenecek Vergi ve Diğ.Yük.	.....			.....		
IV. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		.....			.....	
40 Mali Borçlar	.....			.....		
42 Ticari Borçlar	.....			.....		
43 Diğer Borçlar	.....			.....		
V. ÖZ KAYNAKLAR		.....			.....	
50 Ödenmiş Sermaye	**.....**			**.....**		
57 Geçmiş Yıllar Kârları	**.....**			**.....**		
58 Geçmiş Yıllar Zararları (-)	**.....**			**.....**		
59 Dönem Net Kârı (Zararı)	**.....**			**.....**		

Görsel 1.10: Rapor tipi bilanço

c) Bilanço Temel Denkliği: Bilanço varlık ve kaynak olmak üzere iki ana bölümden oluşur. Bilançoda yer alan her varlığın bir kaynağı vardır. Varlık ve kaynak toplamları mutlaka birbirine eşit olmalıdır. Bu eşitliğe **bilanço temel denkliği** adı verilir. Bu eşitlik aşağıdaki gibi ifade edilir:

AKTİF = **PASİF**

VARLIKLAR = **KAYNAKLAR**

DÖNEN VARLIKLAR
+
DURAN VARLIKLAR

=

KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
+
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
+
ÖZ KAYNAKLAR

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25891

Verilen eşitlik ve formüllerden faydalanarak işletme sermayesini bulmak mümkündür.

SERMAYE = VARLIKLAR - YABANCI KAYNAKLAR

Örnek: ABC ticaret işletmesinin 01.01.20XX tarihinde varlık ve kaynak toplamları aşağıdaki gibidir:

Dönen Varlıklar	30.000,00 TL	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	15.000,00 TL
Duran Varlıklar	10.000,00 TL	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	3.000,00 TL

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

b) Bilanço temel denkliğini bilanço üzerinde gösteriniz.

Çözüm

a) Varlıkların toplamından kaynakların toplamı çıkarıldığında sermaye bulunur.

Sermaye = (Dönen Varlıklar + Duran Varlıklar) - (KV. Yab. Kaynak. + UV. Yab. Kaynak)

Sermaye = (30.000,00 TL + 10.000,00 TL) - (15.000,00 TL + 3.000,00 TL)

Sermaye = 40.000,00 TL - 18.000,00 TL

Sermaye (öz kaynak) = 22.000,00 TL

b) Bilanço temel denkliğinin bilanço üzerinde gösterilmesi

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 01.01.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)		PASİF (KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	30.000	III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR	15.000
II. DURAN VARLIKLAR	10.000	IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	3.000
		V. ÖZ KAYNAKLAR	22.000
AKTİF TOPLAMI	40.000	PASİF TOPLAMI	40.000

Sıra Sizde

XYZ ticaret işletmesinin 01.01.20XX tarihinde varlık ve kaynak toplamları aşağıdaki gibidir:

Dönen Varlıklar	20.000,00 TL	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	17.000,00 TL
Duran Varlıklar	28.000,00 TL	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	6.000,00 TL

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

b) Bilanço temel denkliğini bilanço üzerinde gösteriniz.

ç) Varlık ve Kaynaklardaki Değişmelerin Bilançoda İzlenmesi: İşletme faaliyetlerinin sonucunda varlık ve kaynaklarında sürekli değişimler meydana gelir. Varlık ve kaynaklardaki değişimlere neden olan bu işlemlere muhasebe işlemleri denir. Ancak bu değişimler bilanço temel denkliğini bozmaz. Varlık ve kaynaklarda eşitliğin sağlanamaması işlemlerde bir hata yapıldığını gösterir.

Aşağıdaki bilançoda meydana gelen değişimler örneklerle incelenecektir.

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 01.12.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**180.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**110.000**
Kasa	50.000		Senetsiz Borçlar	45.000	
Bankalar	20.000		Senetli Borçlar	65.000	
Senetsiz Alacaklar	30.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	80.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**600.000**
II. DURAN VARLIKLAR		**530.000**	Sermaye	600.000	
Binalar	380.000				
Taşıtlar	150.000				
AKTİF TOPLAMI		**710.000**	**PASİF TOPLAMI**		**710.000**

Varlıklarda hem artış hem de azalış olabilir.

Örnek: 01.12.20XX tarihli bilançosu verilen ABC işletmesi 03.12.20XX tarihinde 6.000,00 TL tutarındaki senetsiz alacağını tahsil etmiştir.

İstenen

a) Varlıklardaki değişimi hesaplayınız.

b) 03.12.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Burada varlıklardan birisi artarken (Kasa) diğeri (Senetsiz Alacaklar) azalmıştır.

İşletme alacağını tahsil ettiği için kasadaki para tutarı 6.000,00 TL artmış ve kasa tutarı 50.000,00+6.000,00=56.000,00 TL olurken karşılığında senetsiz alacağı azaldığı için senetsiz alacak tutarı 30.000,00-6.000,00=24.000,00 TL olmuştur. Bilanço toplamında herhangi bir değişim meydana gelmemiştir.

b) 03.12.20XX tarihli yeni düzenlenen bilanço aşağıdaki gibidir:

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 03.12.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**180.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**110.000**
Kasa	56.000		Senetsiz Borçlar	45.000	
Bankalar	20.000		Senetli Borçlar	65.000	
Senetsiz Alacaklar	24.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	80.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**600.000**
II. DURAN VARLIKLAR		**530.000**	Sermaye	600.000	
Binalar	380.000				
Taşıtlar	150.000				
AKTİF TOPLAMI		**710.000**	**PASİF TOPLAMI**		**710.000**

Sıra Sizde

03.12.20XX tarihli bilançosu verilen ABC ticaret işletmesi 04.12.20XX tarihinde senetsiz alacaklarından 3.500,00 TL tutarı tahsil etmiştir.

İstenen

a) Varlıklardaki değişimi hesaplayınız.

b) 04.12.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Hem varlıklarda hem de kaynaklarda artış olabilir.

Örnek: 03.12.20XX tarihli bilançosu verilen ABC ticaret işletmesi 05.12.20XX tarihinde borçlanarak (veresiye) 7.000,00 TL tutarında mal almıştır.

İstenen

a) Varlık ve kaynaklardaki değişimi hesaplayınız.

b) 05.12.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Burada varlıklardaki (Ticari Mallar) artış, kaynaklarda (Senetsiz Borçlar) da artış yaratmıştır.

İşletme mal aldığı için Ticari Malları 7.000,00 TL artarak 80.000,00 + 7.000,00 = 87.000,00 TL olurken, karşılığında Senetsiz Borçları 7.000,00 TL artarak 45.000,00 + 7.000,00 = 52.000,00 TL olmuştur.
Hem varlıklar hem de kaynaklar arttığı için bilanço toplamı da artmış ancak denklik bozulmamıştır.

b) 05.12.20XX tarihli yeni düzenlenen bilanço aşağıdaki gibidir:

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 05.12.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**187.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**117.000**
Kasa	56.000		Senetsiz Borçlar	52.000	
Bankalar	20.000		Senetli Borçlar	65.000	
Senetsiz Alacaklar	24.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	87.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**600.000**
II. DURAN VARLIKLAR		**530.000**	Sermaye	600.000	
Binalar	380.000				
Taşıtlar	150.000				
AKTİF TOPLAMI		**717.000**	**PASİF TOPLAMI**		**717.000**

Sıra Sizde

05.12.20XX tarihli bilançosu verilen ABC ticaret işletmesi 08.12.20XX tarihinde 50.000,00 TL borç senedi vererek (Senetli Borçlar) taşıt almıştır.

İstenen

a) Varlıklar ve kaynaklardaki değişimi hesaplayınız.

b) 08.12.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Hem varlıklarda hem de kaynaklarda azalış olabilir.

Örnek: 05.12.20XX tarihli bilançosu verilen ABC ticaret işletmesi 10.12.20XX tarihinde 20.000,00 TL tutarındaki senetli borcunu ödemiştir.

İstenen

a) Varlıklar ve kaynaklardaki değişimi hesaplayınız.

b) 10.12.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Burada varlıklarda (Kasa) azalış, kaynaklarda (Senetli Borçlar) da azalış yaratmıştır.

İşletme, borcunu ödediği için yabancı kaynaklar sınıfında bulunan Senetli Borçları 20.000,00 TL azalarak 65.000,00-20.000,00=45.000,00 TL olurken karşılığında borçlar kasadan ödendiği için kasa tutarı 20.000,00 TL azalarak 56.000,00-20.000,00=36.000,00 TL olmuştur.

b) 10.12.20XX tarihli yeni düzenlenen bilanço aşağıdaki gibidir:

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 10.12.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**167.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**97.000**
Kasa	36.000		Senetsiz Borçlar	52.000	
Bankalar	20.000		Senetli Borçlar	45.000	
Senetsiz Alacaklar	24.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	87.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**600.000**
II. DURAN VARLIKLAR		**530.000**	Sermaye	600.000	
Binalar	380.000				
Taşıtlar	150.000				
AKTİF TOPLAMI		**697.000**	**PASİF TOPLAMI**		**697.000**

Sıra Sizde

10.12.20XX tarihli bilançosu verilen ABC ticaret işletmesi 15.12.20XX tarihinde senetsiz borçların 5.000,00 TL'lik tutarını nakit olarak (kasadan) ödemiştir.

İstenen

a) Varlıklarda ve kaynaklardaki değişimi hesaplayınız

b) 15.12.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Kaynaklarda hem artış hem de azalış olabilir.

Örnek: 10.12.20XX tarihli bilançosu verilen ABC ticaret işletmesi 21.12.20XX tarihinde senetsiz borcu için 15.000,00 TL tutarında 6 ay vadeli senet vermiştir.

İstenen

a) Kaynaklardaki değişimi hesaplayınız.

b) 21.12.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Burada kaynaklardan birisi artarken diğeri azalmıştır.

İşletme, senetsiz borcuna karşılık alacaklıya 6 ay vadeli senet vermiştir. Bu durumda Senetsiz Borçları 15.000,00 TL azalarak 52.000,00-15.000,00=37.000,00 TL olurken karşılığında Senetli Borçları 15.000,00 TL artarak 45.000,00+15.000,00= 60.000,00 TL olmuştur.

Kaynaklarda hem artış hem de azalış olduğu için bilanço toplamı değişmemiştir.

b) 21.12.20XX tarihli yeni düzenlenen bilanço aşağıdaki gibidir:

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 21.12.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**167.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**97.000**
Kasa	36.000		Senetsiz Borçlar	37.000	
Bankalar	20.000		Senetli Borçlar	60.000	
Senetsiz Alacaklar	24.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	87.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**600.000**
II. DURAN VARLIKLAR		**530.000**	Sermaye	600.000	
Binalar	380.000				
Taşıtlar	150.000				
AKTİF TOPLAMI		**697.000**	**PASİF TOPLAMI**		**697.000**

Sıra Sizde

21.12.20XX tarihli bilançosu verilen ABC ticaret işletmesi 28.12.20XX tarihinde senetsiz borcu için 12.000,00 TL tutarında 3 ay vadeli senet vermiştir.

İstenen

a) Kaynaklardaki değişimi hesaplayınız.

b) 28.12.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 1.2

ABC ticaret işletmesinin 01.09.20XX tarihli bilançosu aşağıdaki gibidir:

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 01.09.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**140.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**60.000**
Kasa	60.000		Senetsiz Borçlar	40.000	
Senetsiz Alacaklar	30.000		Senetli Borçlar	20.000	
Ticari Mallar	50.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
II. DURAN VARLIKLAR		--	**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**80.000**
			Sermaye	80.000	
AKTİF TOPLAMI		**140.000**	**PASİF TOPLAMI**		**140.000**

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Ders İçi Etkinlik - 1.2 devamı

ABC ticaret işletmesinin faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

1. 05.09.20XX tarihinde senetsiz alacakların 4.000,00 TL tutarını tahsil etmiştir.

2. 10.09.20XX tarihinde 15.000,00 TL tutarındaki ticari malı senet karşılığı satın almıştır.

3. 15.09.20XX tarihinde senetsiz borçlarının 5.000,00 TL tutarını nakit (kasa) olarak ödemiştir.

4. 20.09.20XX tarihinde 17.000,00 TL tutarındaki senetsiz borcuna karşılık senet vermiştir.

İstenen

a) Faaliyet tarihlerinde meydana gelen değişimleri hesaplayınız.

b) Her değişim sonucuna göre bilançoyu düzenleyiniz.

1.2.2. Gelir Tablosu

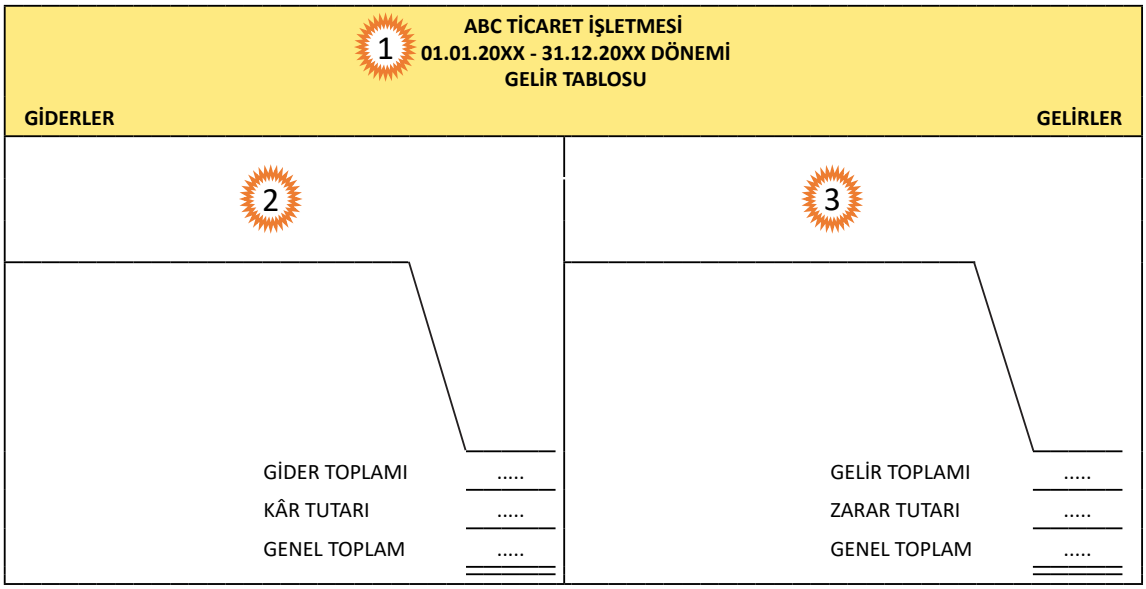
İşletmenin belli bir faaliyet döneminde elde ettiği gelir, gider ve bunların sonucunda ortaya çıkan dönem net kârı veya zararını gösteren mali tabloya **gelir tablosu** denir.

Tablonun adı gelir tablosu olmakla birlikte işletmenin giderlerini, kâr ya da zararını da kapsadığı için **gelir-gider tablosu** veya **kâr-zarar tablosu** olarak da adlandırılır.

Gelir tablosu iki biçimde düzenlenebilir.

- Hesap tipi gelir tablosu
- Rapor tipi gelir tablosu

a) Hesap Tipi Gelir Tablosu: T şeklinde düzenlenen hesap tipi gelir tablosu üç bölümden oluşur (Görsel 1.11).

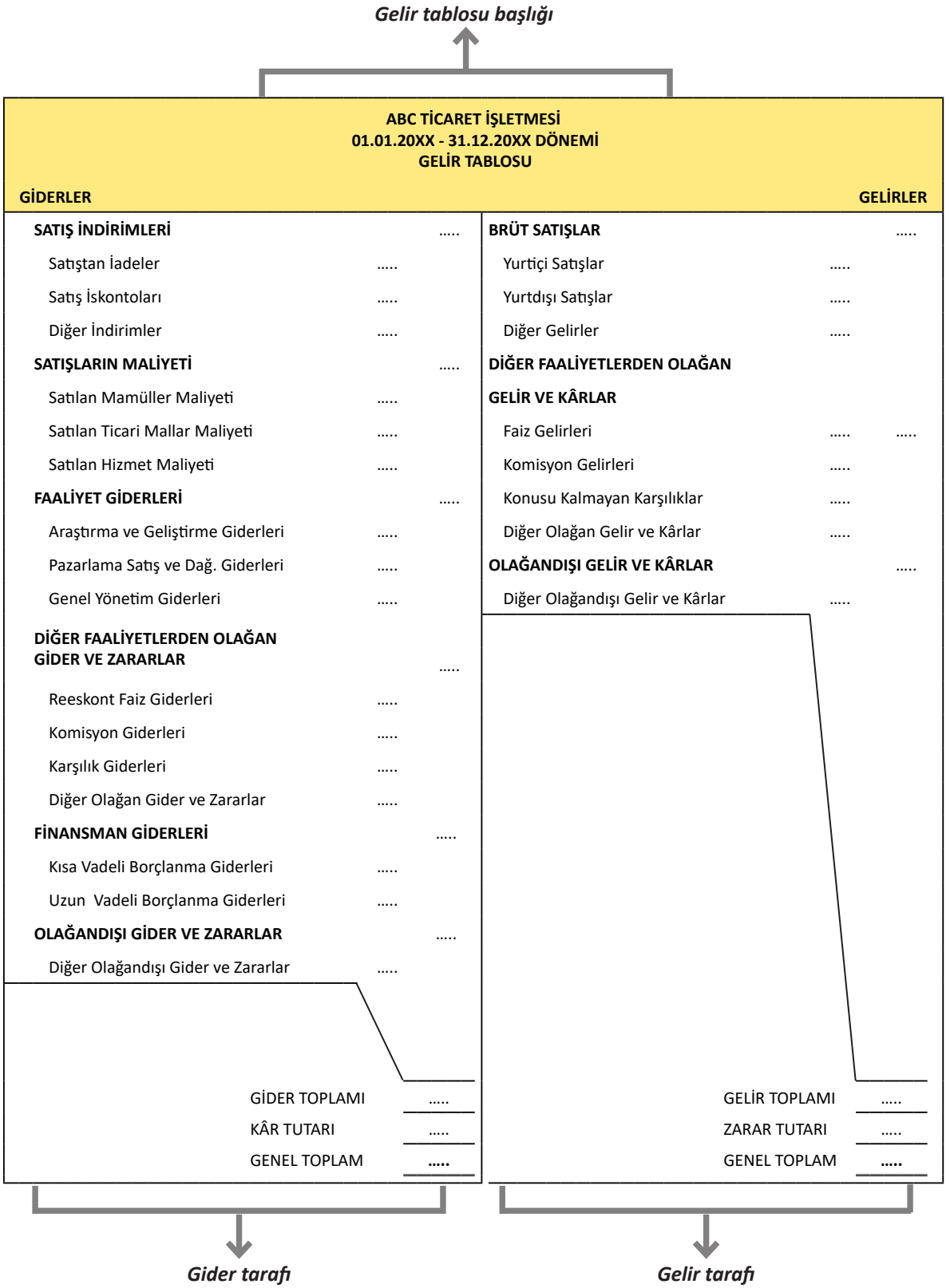
Görsel 1.11: Hesap tipi gelir tablosu bölümleri

1 **Gelir Tablosu Başlığı:** İşletmenin adı, gelir tablosunun ait olduğu dönemin başlangıç ve bitiş tarihi, gelir tablosu ibaresi yer alır.

2 **Gider Tarafı:** Faaliyet dönemine ait giderleri gösterir. Gelir tablosunun sol tarafında yer alır.

3 **Gelir Tarafı:** Faaliyet dönemine ait gelirleri gösterir. Gelir tablosunun sağ tarafında yer alır.

Gider tarafı toplamı gelir tarafı toplamından fazla ise aradaki fark zarar tutarı olarak tablonun sağ tarafına, gelir tarafı toplamı gider tarafı toplamından fazla ise aradaki fark kâr tutarı olarak tablonun sol tarafına yazılıp tablo toplamları denkleştirilir (Görsel 1.12).

Görsel 1.12: Hesap tipi gelir tablosu

b) Rapor Tipi Gelir Tablosu: Rapor tipi gelir tablosunda tablo başlığı yazıldıktan sonra gelir ve giderler sırası ile yazılır. Gelirler toplanıp, toplam gelirden giderler çıkarılarak kâr ya da zarara ulaşılır (Görsel 1.13).

ABC TİCARET İŞLETMESİ 01.01.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		.....
1- Yurtiçi Satışlar	.....	
2- Yurtdışı Satışlar	.....	
3- Diğer Gelirler	.....	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(.....)
1- Satıştan İadeleri (-)	(.....)	
2- Satış İskontoları (-)	(.....)	
3- Diğer İndirimler (-)	(.....)	
C - NET SATIŞLAR		.....
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(.....)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(.....)	
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI		.....
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(.....)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(.....)	
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI		.....
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		.....
5- Konusu Kalmayan Karşılıklar	.....	
6- Menkul Kıymetler Satış Kârları	.....	
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(.....)
1- Komisyon Giderleri (-)	(.....)	
2- Karşılık Giderleri (-)	(.....)	
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(.....)
1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(.....)	
2- Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(.....)	
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR		.....
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		.....
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(.....)
DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI		.....
K - DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KRŞ. (-)		(.....)
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI		.....

Görsel 1.13: Rapor tipi gelir tablosu

1.2.3. Hesap Kavramı

İşletme faaliyetleri varlık, kaynak, borç, alacak, gelir ve gider tutarlarında sürekli değişikliklere neden olur. Meydana gelen değişikliklerin takibini kolaylaştırmak ve sistemli hâle getirmek için hesap adı verilen çizelgeler kullanılır. Varlık, kaynak, borç, alacak, gelir ve giderlerin her biri için bir hesap açılır. Bu unsurlarda meydana gelen artış ve azalışlar açılan hesaplar üzerinde takip edilir.

Aynı nitelikteki işlemlerin artış ve azalışlarının izlendiği çizelgelere **hesap** denir. Örneğin KASA hesabı gibi. İşletmenin nakit giriş ve çıkışları bu hesap üzerinden takip edilir.

Ayrıca işlemlerin daha detaylı takip edilebilmesi için her hesaba ait yardımcı (alt) hesaplar da açılabilir. Örneğin KASA hesabının alt hesabı olarak TÜRK LİRASI hesabı, YABANCI PARA hesabı gibi.

Bir hesap, takip ettiği olayla ilgili olarak hem parasal artışları hem de parasal azalışları gösterir.

a) Hesabın Şekli: Muhasebede hesaplar, defterikebir olarak adlandırılan ve her bir sayfasında ayrı bir hesabın takip edildiği deftere kaydedilir. Defterikebirin sol kısmına **borç**, sağ kısmına ise **alacak** tarafı denir. Borç ve alacak tarafın orta yerinin en üstüne hesabın adı yazılır. Hesabın iki tarafında da tarih, açıklama ve tutar sütunları yer alır (Görsel 1.14).

BORÇ			..... HESABI			ALACAK
TARİH	**AÇIKLAMA**	**TUTAR**	**TARİH**	**AÇIKLAMA**	**TUTAR**	

Görsel 1.14: Hesabın şekli

Muhasebe eğitimlerinde kolaylık sağlamak amacı ile hesap T şeklinde çizilerek sol tarafına borç ve sağ tarafına alacak yazılır (Görsel 1.15).

..... HESABI

BORÇ	ALACAK

Görsel 1.15: Hesabın şekli

b) Hesap Açma: Bir hesabın borç ya da alacak tarafına ilk kez kayıt yapılarak hesabın kullanılmaya başlanmasına **hesap açma** denir. Örneğin TİCARİ MALLAR hesabı ve BORÇ SENETLERİ hesabına 7.000,00 TL kayıt yapılarak hesaplar açılmıştır.

TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
7.000,00	

BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	7.000,00

c) Hesabın Borçlandırılması: Bir işlemin hesabın borç tarafına kayıt yapılmasına hesabın borçlandırılması denir. Örneğin KASA hesabının borç tarafına yapılan ilk kayıtla hesap borçlandırılmıştır.

KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
4.000,00	

ç) Hesabın Alacaklandırılması: Bir işlemin hesabın alacak tarafına kaydedilmesine hesabın alacaklandırılması denir. Örneğin YURTİÇİ SATIŞLAR hesabının alacak tarafına yapılan ilk kayıtla hesap alacaklandırılmıştır.

YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	8.000,00

d) Hesabın Kalan (Bakiye) Vermesi: Bir hesabın borç tarafı toplam tutarı ile alacak tarafı toplam tutarı arasındaki farka **kalan** ya da **bakiye** denir. Hesabın borç tarafı toplamı fazla ise borç kalanı, alacak tarafı toplamı fazla ise alacak kalanı verir.

Borç Tarafı Toplamı > Alacak Tarafı Toplamı = > Fark → Borç Kalanı

Borç Tarafı Toplamı < Alacak Tarafı Toplamı = > Fark → Alacak Kalanı

Örnek

KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
15.000,00	13.000,00
12.000,00	9.000,00
8.000,00	
35.000,00	22.000,00

KASA hesabının borç tarafı toplam tutarı 35.000,00 TL, alacak tarafı toplam tutarı 22.000,00 TL olarak görülmektedir. Borç tutarı daha fazladır. Bu nedenle aradaki 13.000,00 TL farka **borç kalanı** denir. Fark tutarı işletmenin kasasında bulunan para tutarıdır.

35.000,00 TL – 22.000,00 TL = 13.000,00 TL borç kalanıdır.

BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
2.000,00	7.000,00
1.500,00	5.000,00
4.500,00	2.000,00
8.000,00	14.000,00

BORÇ SENETLERİ hesabının borç tarafı toplam tutarı 8.000,00 TL, alacak tarafı toplam tutarı 14.000,00 TL olarak görülmektedir. Alacak tutarı daha fazladır. Bu nedenle aradaki 6.000,00 TL farka **alacak kalanı** denir. Fark tutarı işletmenin senetli borcudur.

14.000,00 TL – 8.000,00 TL = 6.000,00 TL alacak kalanıdır.

e) Hesabın Kapalı Olması: Hesabın borç ve alacak tarafı tutarlarının birbirine eşit olması ve kalan vermemesidir. Muhasebe kayıt usullerine göre hesaplar çift çizgi ile kapatılır. Örneğin BANKALAR hesabının borç ve alacak toplamları eşit olduğundan BANKALAR hesabı kapalıdır. Hesabın borç ve alacak tarafı rakamlarının altı çift çizgi ile çizilerek kapalı olduğu belirtilir.

BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
28.000,00	15.000,00
12.000,00	32.000,00
20.000,00	13.000,00
60.000,00	60.000,00

f) Aktif Karakterli Hesap: Açılış kaydı borç tarafına yapılan ve borç kalanı veren hesaptır. Bilançonun aktif tarafında yer alan bu hesaplar **varlık hesapları** olarak adlandırılır.

g) Pasif Karakterli Hesap: Açılış kaydı alacak tarafına yapılan ve alacak kalanı veren hesaptır. Bilançonun pasif tarafında yer alan bu hesaplar **kaynak hesapları** olarak adlandırılır.

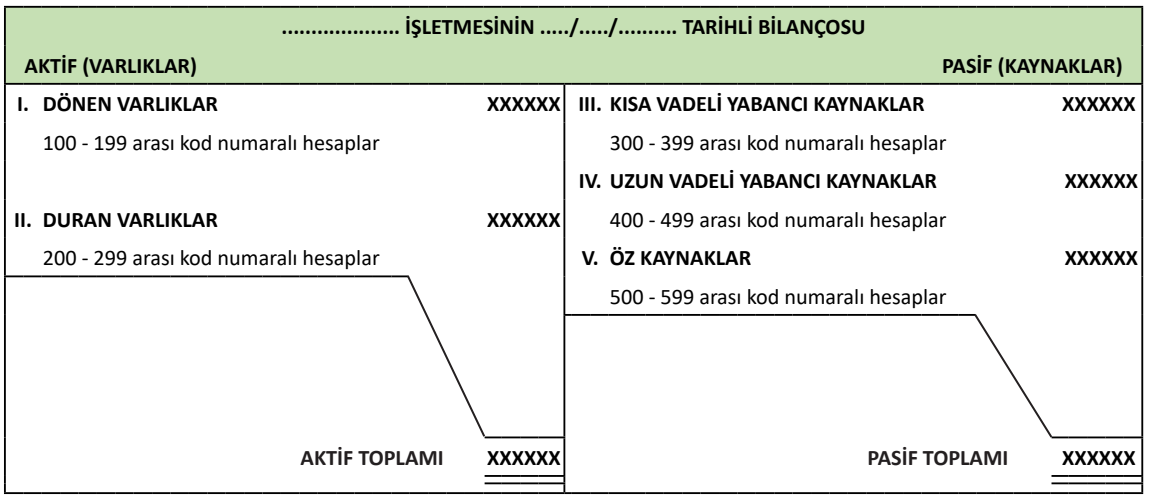
1.2.4. Hesapların İşleyiş Kuralları

Mali nitelikteki işlemlerin hesapların hangi tarafına (borç-alacak) kaydedileceği hesapların işleyiş kuralları ile ilgilidir.

Hesaplara kaydedilecek işlemlerin parayla ifade edilebilmesi gerekir. İşletme faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan artış ve azalışların hesabın borç tarafına mı alacak tarafına mı kaydedileceği önemlidir.

a) Bilanço Hesaplarının İşleyiş Kuralları: İşletmenin belli bir tarihteki varlıklarını ve bu varlıkların sağlandığı kaynaklarını gösteren mali tabloya **bilanço** denir. Bilanço, aktif ve pasif olmak üzere iki kısımdan oluşur.

Bilanço hesaplarının bilançoda gösterimi aşağıdaki gibidir (Görsel 1.16):

Görsel 1.16: Bilanço hesapları

Bilançoyu oluşturan varlık ve kaynak hesaplarının işleyişi birbirinden farklıdır.

Varlık Hesaplarının İşleyiş Kuralları

Varlık hesapları, işletmenin sahip olduğu mevcutlar ve alacakların izlendiği hesaplardır.

Varlık hesapları dönen varlıklar ve duran varlıklar olmak üzere iki gruba ayrılır. Hesap kodları 1 ile başlayan hesaplar dönen varlıklar, 2 ile başlayan hesaplar duran varlıklar grubunda yer alır.

Varlık hesaplarının işleyişinde artış meydana geldiğinde hesabın borç tarafına, azalış meydana geldiğinde hesabın alacak tarafına kaydedilir (Görsel 1.17).

Görsel 1.17: Varlık hesaplarının işleyişi

Varlık hesaplarının işleyişine ilişkin kurallar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- İlk kayıt borç tarafına yapılır.
- Borç tarafı toplamı alacak tarafı toplamından küçük olamaz.
- Bir hesapta artış olursa borç tarafına, azalış olursa alacak tarafına kayıt yapılır.
- Borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez.

Örnek: AB ticaret işletmesi 5.000,00 TL tutarındaki ticari malı peşin olarak satın almıştır.

İstenen

a) KASA hesabı ve TİCARİ MALLAR hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) KASA hesabı ve TİCARİ MALLAR hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

Çözüm

a) Hesaplardaki değişim

KASA HESABI	→	AZALIŞ	→	ALACAK TARAFI
TİCARİ MALLAR HESABI	→	ARTIŞ	→	BORÇ TARAFI

b) Hesaplardaki değişimin kaydedilmesi

KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	5.000,00
.....	
18.000,00	

Mal alınarak kasadan para ödendiği için işletmenin kasasında azalış meydana gelmiştir. KASA hesabı varlık hesabıdır ve azalışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Kasadan ödeme yapılabilmesi için hesabın borcunda en az 5.000,00 TL bulunması gerekir. Burada örnek olması açısından 18.000,00 TL yazılmıştır.

TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
5.000,00	

İşletme mal aldığı için ticari mallarında artış meydana gelmiştir. TİCARİ MALLAR hesabı bir varlık hesabıdır ve artışlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

Bu örnekte iki varlık hesabı işlem görmüştür. Varlıklarda artış yaratan işlem diğer varlıklarda azalışa neden olmuştur. TİCARİ MALLAR hesabı artarken KASA hesabı azalmıştır.

Sıra Sizde

İşletme, kasasındaki 30.000,00 TL'yi banka hesabına yatırmıştır.

İstenen

a) KASA hesabı ve BANKALAR hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) KASA hesabı ve BANKALAR hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

Kaynak Hesaplarının İşleyiş Kuralları

Kaynak hesapları, işletmenin sahip olduğu varlıkların elde edilmesi için katlanılan borçlar ile sermayenin izlendiği hesaplardır.

Kaynak hesapları kısa vadeli yabancı kaynaklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar olmak üzere üç gruba ayrılır. Hesap kodları 3 ile başlayan hesaplar kısa vadeli yabancı kaynaklar, 4 ile başlayan hesaplar uzun vadeli yabancı kaynaklar, 5 ile başlayan hesaplar öz kaynaklar grubunda yer alır.

Kaynak hesaplarının işleyişinde artış meydana geldiğinde hesabın alacak tarafına, azalış meydana geldiğinde hesabın borç tarafına kaydedilir (Görsel 1.18).

.....(KAYNAK) HESABI

BORÇ	ALACAK
	İlk Kayıt
Azalış yaratan işlemler	Artış yaratan işlemler
-	**+**

Görsel 1.18: Kaynak hesaplarının işleyişi

Kaynak hesaplarının işleyişine ilişkin kurallar aşağıdaki şekilde sıralanır:

- İlk kayıt alacak tarafına yapılır.
- Alacak tarafı toplamı borç tarafı toplamından küçük olamaz.
- Bir hesapta artış olursa alacak tarafına, azalış olursa borç tarafına kayıt yapılır.
- Alacak kalanı verir ya da hiç kalan vermez.

Örnek: CD ticaret işletmesi satıcılara olan borcuna karşılık 15.000,00 TL tutarında borç senedi vermiştir.

İstenen

a) BORÇ SENETLERİ hesabı ve SATICILAR hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) BORÇ SENETLERİ hesabı ve SATICILAR hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

Çözüm

a) Hesaplardaki değişim

BORÇ SENETLERİ HESABI	→	ARTIŞ	→	ALACAK TARAFI
SATICILAR HESABI	→	AZALIŞ	→	BORÇ TARAFI

İşletme, satıcılara borç senedi verdiği için senetli borçlarında artış meydana gelmiştir. BORÇ SENETLERİ hesabı kaynak hesabıdır ve artışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir.

b) Hesaplardaki değişimin kaydedilmesi

BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	15.000,00

İşletme, satıcılara olan borcunun 15.000,00 TL'lik kısmını borç senedi vererek ödediği için satıcılara olan borcunda azalış meydana gelmiştir. SATICILAR hesabı kaynak hesabıdır ve azalışlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
15.000,00	.....
	.....
	50.000,00

Satıcılara ödeme yapabilmek için hesabın alacak tarafında en az 15.000,00 TL bulunması gerekir. Burada örnek olması açısından 50.000,00 TL yazılmıştır.

Bu örnekte iki kaynak hesabı işlem görmüştür. BORÇ SENETLERİ hesabı artarken SATICILAR hesabı azalmıştır.

Sıra Sizde

İşletme 40.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye (satıcılar) olarak almıştır.

İstenen

a) TİCARİ MALLAR hesabı ve SATICILAR hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) SATICILAR hesabındaki değişimi göstererek hesap üzerine kaydediniz.

Örnek: XY 30.000,00 TL tutarında 6 ay vadeli banka kredisi çekmiştir.

İstenen

a) BANKA KREDİLERİ hesabı ve KASA hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) BANKA KREDİLERİ hesabı ve KASA hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

Çözüm

a) Hesaplardaki değişim

BANKA KREDİLERİ HESABI	→	ARTIŞ	→	ALACAK TARAFI
KASA HESABI	→	ARTIŞ	→	BORÇ TARAFI

b) Hesaplardaki değişimin kaydedilmesi

İşletme, banka kredisi çektiği için banka kredilerinde artış meydana gelmiştir. BANKA KREDİLERİ hesabı kaynak hesabıdır ve artışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Alınan banka kredisi kasadaki para tutarında artış meydana getirmiştir. KASA hesabı varlık hesabıdır

ve artışlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	30.000,00

KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
30.000,00	

Bu örnekte varlık ve kaynak hesapları işlem görmüştür. Hem kaynak hesabı olan BANKA KREDİLERİ hesabında hem de varlık hesabı olan KASA hesabında artış olmuştur.

Sıra Sizde

İşletme 5.000,00 TL tutarında senetli borcunu nakden (kasadan) ödemiştir.

İstenen

a) BORÇ SENETLERİ hesabı ve KASA hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) BORÇ SENETLERİ hesabı ve KASA hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

b) Gelir Tablosu Hesaplarının İşleyiş Kuralları: İşletmenin belli bir faaliyet döneminde elde ettiği gelirleri, giderleri ve bunların sonucunda ortaya çıkan dönem net kârı veya zararını gösteren mali tabloya gelir tablosu denir.Gelir hesapları ve gider hesaplarından oluşur. Gelir ve gider hesaplarının işleyiş kuralları birbirinden farklıdır.

Gelir Hesaplarının İşleyişi

İşletmenin öz kaynaklarında artış meydana getiren işlemlere **gelir işlemleri** denir. Gelir hesaplarının işleyişi kaynak hesaplarının işleyişi ile aynıdır. Bir gelir ortaya çıktığında gelir hesabının alacak tarafına, gelirde azalma olduğunda gelir hesabının borç tarafına kaydedilir (Görsel 1.19).

.....(GELİR) HESABI

BORÇ	ALACAK
	İlk Kayıt
Azalış yaratan işlemler	Artış yaratan işlemler
-	+

Görsel 1.19: Gelir hesaplarının işleyişi

Gelir hesaplarının işleyişine ilişkin kurallar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- İlk kayıt alacak tarafına yapılır.
- Alacak tarafı toplamı borç tarafı toplamından az olamaz.
- Gelir hesaplarında artış olursa alacak tarafına, azalış olursa borç tarafına kayıt yapılır.
- Alacak kalanı verir ya da hiç kalan vermez.

Örnek: YZ Ticaret işletmesi bankadan 10.000,00 TL tutarında faiz geliri elde etmiş ve bu tutar işletmenin banka hesabına aktarılmıştır.

İstenen

a) FAİZ GELİRLERİ hesabı ve BANKALAR hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) FAİZ GELİRLERİ hesabı ve BANKALAR hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

Çözüm

a) Hesaplardaki değişim

FAİZ GELİRLERİ HESABI	→	ARTIŞ	→	ALACAK TARAFI
BANKALAR HESABI	→	ARTIŞ	→	BORÇ TARAFI

b) Hesaplardaki değişimin kaydedilmesi

Bankadan faiz geliri elde edildiği için faiz gelirlerinde artış meydana gelmiştir. FAİZ GELİRLERİ hesabı gelir hesabıdır ve artışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Elde edilen faiz geliri işletmenin bankadaki hesabına aktarıldığı için banka hesabında artış meydana gelmiştir. BANKALAR hesabı varlık hesabıdır ve artışlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	10.000,00

BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
10.000,00	

Bu örnekte bir varlık hesabı bir de gelir hesabı işlem görmüştür. Gelirlerde artış yaratan işlem varlıklarda da artış yaratmıştır. FAİZ GELİRLERİ hesabı artarken BANKALAR hesabı da artmıştır.

Sıra Sizde

İşletme 28.000,00 TL tutarındaki ticari malı senet karşılığı satmıştır.

İstenen

a) ALACAK SENETLERİ hesabı ve YURTİÇİ SATIŞLAR hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) ALACAK SENETLERİ hesabı ve YURTİÇİ SATIŞLAR hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

Gider Hesaplarının İşleyişi

İşletmenin öz kaynaklarında azalış meydana getiren işlemlere **gider işlemleri** denir. Gider hesaplarının işleyişi varlık hesaplarının işleyişi ile aynıdır. Bir gider ortaya çıktığında gider hesabının borç tarafına, giderde azalma olduğunda gider hesabının alacak tarafına kaydedilir (Görsel 1.20).

.....(GİDER) HESABI

BORÇ	ALACAK
İlk Kayıt	
Artış yaratan işlemler	Azalış yaratan işlemler
+	-

Görsel 1.20: Gider hesaplarının işleyişi

Gider hesaplarının işleyişine ilişkin kurallar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- İlk kayıt borç tarafına yapılır.
- Borç tarafı toplamı alacak tarafı toplamından az olamaz.
- Gider hesaplarında artış olursa borç tarafına, azalış olursa alacak tarafına kayıt yapılır.
- Borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez.

Örnek: AB ticaret yönetim biriminde çalışan personeline 6.000,00 TL ücret (genel yönetim gideri) ödemesi yapmıştır.

İstenen

a) GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabı ve KASA hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabı ve KASA hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

Çözüm

a) Hesaplardaki değişim

GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	→	ARTIŞ	→	BORÇ TARAFI
KASA HESABI	→	AZALIŞ	→	ALACAK TARAFI

b) Hesaplardaki değişimin kaydedilmesi

Ücret ödemesi giderlerde artış meydana getirmiştir. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabı gider hesabıdır ve artışlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

Ücret ödemesi kasadaki para tutarında azalış meydana getirmiştir. KASA hesabı varlık hesabıdır ve azalışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir.

GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
6.000,00	

KASA HS.

BORÇ	ALACAK
.....	6.000,00
.....	
150.000,00	

Kasadan ödeme yapılabilmesi için hesabın borcunda en az 6.000,00 TL bulunması gerekir. Burada örnek olması açısından 150.000,00 TL yazılmıştır.

Bu örnekte bir varlık hesabı bir de gider hesabı işlem görmüştür. Giderlerde artış yaratan işlem varlıklarda azalışa neden olmuştur. GENEL YÖNETİM giderleri hesabı artarken KASA hesabı azalmıştır.

Sıra Sizde

İşletme yönetim bölümü binasına ait 2.000,00 TL elektrik giderini (Genel Yönetim Gideri) nakit olarak ödemiştir.

İstenen

a) GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabı ve KASA hesabındaki değişimi gösteriniz.

b) GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabı ve KASA hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

c) Hesapların İşleyiş Kurallarının Toplu Özeti: Hesapların işleyişine ilişkin kurallar Tablo 1.1'de toplu olarak gösterilmiştir.

Tablo 1.1: Hesapların İşleyiş Kuralları

İşlem	Bilanço Hesapları		Gelir Tablosu Hesapları	
	Varlık (Aktif) Hesapları	Kaynak (Pasif) Hesapları	Gider Hesapları	Gelir Hesapları
İlk kayıt	Borç tarafına kayıt	Alacak tarafına kayıt	Borç tarafına kayıt	Alacak tarafına kayıt
Artışlar	Borç tarafına kayıt	Alacak tarafına kayıt	Borç tarafına kayıt	Alacak tarafına kayıt
Azalışlar	Alacak tarafına kayıt	Borç tarafına kayıt	Alacak tarafına kayıt	Borç tarafına kayıt
Kalan (Bakiye)	Borç kalanı	Alacak kalanı	Borç kalanı	Alacak kalanı

Ders İçi Etkinlik - 1.3

1. MN ticaret işletmesi 9.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satın almıştır.

a) TİCARİ MALLAR hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

b) SATICILAR hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Ders İçi Etkinlik - 1.3 devamı

2. ED ticaret işletmesi 4.000,00 TL'lik borç senedini nakden ödemiştir.

a) BORÇ SENETLERİ hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

b) KASA hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

3. KL ticaret işletmesi 3.500,00 TL komisyon geliri elde etmiş karşılığında alacak senedi almıştır.

a) ALACAK SENETLERİ hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

b) KOMİSYON GELİRLERİ hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

4. YZ ticaret işletmesi 2.000,00 TL tutarında kırtasiye gideri (Genel Yönetim Giderleri) yapmış karşılığında borç senedi vermiştir.

a) GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

b) BORÇ SENETLERİ hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

1.2.5. Gelir Tablosu ve Bilanço İlişkisi

Bilanço, işletmenin belli bir tarihteki varlıklarını ve kaynaklarını gösteren statik bir mali tablodur. Kâr veya zararın oluşumu bilançoda ayrıntılı olarak görülmez.

Gelir tablosu, işletmenin bir hesap döneminde gerçekleşen gelir ve giderlerinin sonucunda ortaya çıkan dönem kârı veya zararını gösteren dinamik bir mali tablodur. Kâr veya zararın oluşumu gelir tablosunda ayrıntılı olarak görülebilir.

Statik: Değişmeyen, durağan.
Dinamik: Değişebilen, hareketli.

a) Gelir Kavramı ve Unsurları: İşletmenin faaliyetleri sonucu öz kaynaklarında meydana gelen artışlara **gelir** denir. Gelir tablosunda gelir unsurlarını oluşturan faaliyetler üç grupta toplanır.

- Mal ve hizmet satışları
- Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar
- Olağandışı gelir ve kârlar

b) Gider Kavramı ve Unsurları: İşletmenin faaliyetleri sonucu öz kaynaklarında meydana gelen azalışlara **gider** denir. Gelir tablosunda gider unsurlarını oluşturan faaliyetler dört grupta toplanır.

- Satılan mal ve hizmet maliyeti
- Faaliyet giderleri
- Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar
- Finansman giderleri
- Olağandışı gider ve zararlar

c) Gelir ve Gider Hesaplarının Bilanço ve Gelir Tablosunda İzlenmesi: Gelir hesaplarında meydana gelen artışlar varlıklarda ve öz kaynaklarda artış yaratır. Gider hesaplarındaki artışlar varlıklarda ve öz kaynaklarda azalış yaratır.

Kâr ve zararın bilanço temel denkliğine etkisi aşağıdaki gibidir:

VARLIKLAR		=	BORÇLAR		+	SERMAYE + KÂR - ZARAR
Dönen Varlıklar	Duran Varlıklar	=	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	+	Öz Kaynaklar

Dönem sonunda varlık hesaplarının borç kalanları bilançonun aktif tarafına, kaynak hesaplarının alacak kalanları ise bilançonun pasif tarafına yazılır.

Gelir tablosu hesaplarının toplamına göre oluşan kâr öz kaynaklarda artış sağlarken zarar ise azalışa neden olur. Kâr ya da zarar bilançonun pasifinde öz kaynaklar sınıfında yer alır. Ancak bilanço temel denkliğinin sağlanması için kâr artı (+), zarar eksi (-) olarak yazılır.

Örnek: MNL ticaret işletmesi 01.11.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır:

Kasa	35.000,00 TL	Ticari Mallar	60.000,00 TL
Banka	22.000,00 TL	Borç Senetleri	17.000,00 TL

İstenen

a) Bilanço temel denkliğine göre sermayeyi hesaplayınız.

b) 01.11.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Sermayenin hesaplanması

Sermaye = VARLIKLAR - YABANCI KAYNAKLAR

Sermaye = (Kasa + Banka + Ticari Mallar) - Borç Senetleri

Varlıklar — Yabancı Kaynaklar

Sermaye = (35.000,00 TL + 22.000,00 TL + 60.000,00 TL) - 17.000,00 TL

Sermaye = 117.000,00 TL - 17.000,00 TL

Sermaye = 100.000,00 TL

b) Bilançonun düzenlenmesi

MNL TİCARET İŞLETMESİNİN 01.11.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			**PASİF (KAYNAKLAR)**		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**117.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**17.000**
Kasa	35.000		Borç Senetleri	17.000	
Bankalar	22.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	60.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**100.000**
II. DURAN VARLIKLAR		--	Sermaye	100.000	
AKTİF TOPLAMI		**117.000**	**PASİF TOPLAMI**		**117.000**

İşletme Faaliyeti 1: 05.11.20XX tarihinde gerçekleşen işletme faaliyeti yukarıdaki bilanço kaynak alınarak çözülecektir. 05.11.20XX tarihinde maliyeti 8.000,00 TL olan malı 14.000,00 TL tutarla satmış, bedeli alıcı tarafından işletmenin banka hesabına yatırılmıştır.

İstenen

a) Kâr veya zararı hesaplayınız.

b) 01.11.20XX-05.11.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

c) Bilanço temel denkliğini hesaplayınız.

ç) 05.11.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Kâr veya zararın hesaplanması

Gelirler			-	**Giderler**				=	**Sonuç**	
Mal ve hizmet satışları	Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar	Olağandışı gelir ve kârlar	-	Satılan mal ve hizmet maliyeti	Faaliyet giderleri	Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar	Olağandışı gider ve zararlar	=	Kâr	Zarar
14.000,00 +	-- +	--	-	8.000,00 +	-- +	-- +	--	=	6.000,00	--

b) Yukarıdaki işleme göre işletme 8.000,00 TL maliyetindeki ticari malı 14.000,00 TL tutarla satarak 6.000,00 TL kâr elde etmiştir. Bu durumda, işletmenin 01.11.20XX - 05.11.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosu aşağıdaki gibi olacaktır.

MNL TİCARET İŞLETMESİ 01.11.20XX - 05.11.20XX GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		14.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	14.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		14.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(8.000,00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(8.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		6.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(--)
FAALİYET KÂRI		6.000,00
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		--
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(--)
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN KÂR		6.000,00
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM KÂRI		6.000,00

c) Bilanço temel denkliğinin hesaplanması

TARİH	**VARLIKLAR**			=	**KAYNAKLAR**		
	Kasa	Banka	Ticari Mallar	=	Borç Senetleri	Sermaye	Kâr
01.11.20XX	35.000,00 +	22.000,00 +	60.000,00	=	17.000,00 +	100.000,00 +	--
05.11.20XX	--	14.000,00	(8.000,00)	=	--	--	6.000,00
Sonuç	35.000,00 +	36.000,00 +	52.000,00	=	17.000,00 +	100.000,00 +	6.000,00

ç) Yukarıdaki işleme göre, işletmenin varlıklarından bankada 14.000,00 TL artış olurken ticari mallarında 8.000,00 TL azalış olmuştur. Varlıklar net 6.000,00 TL artarken karşılığında öz kaynaklar sınıfında yer alan dönem net kârı da 6.000,00 TL artmıştır.

Bu durumda 05.11.20XX tarihli bilanço aşağıdaki gibi olacaktır.

MNL TİCARET İŞLETMESİNİN 05.11.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**123.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**17.000**
Kasa	35.000		Borç Senetleri	17.000	
Bankalar	36.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	52.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**106.000**
II. DURAN VARLIKLAR		--	Sermaye	100.000	
			Dönem Net Kârı	6.000	
AKTİF TOPLAMI		**123.000**	**PASİF TOPLAMI**		**123.000**

İşletme Faaliyeti 2: 09.11.20XX tarihinde gerçekleşen işletme faaliyeti yukarıdaki bilanço kaynak alınarak çözülecektir. 09.11.20XX tarihinde 800,00 TL elektrik, 9.200,00 TL işçi ücreti olmak üzere toplam 10.000,00 TL faaliyet gideri ödemesi yapmıştır.

İstenen

a) Kâr veya zararı hesaplayınız.

b) 01.11.20XX-09.11.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

c) Bilanço temel denkliğini hesaplayınız.

ç) 09.11.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Kâr veya zararın hesaplanması

Gelirler			**-**	**Giderler**				**=**	**Sonuç**	
Mal ve hizmet satışları	Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar	Olağandışı gelir ve kârlar	-	Satılan mal ve hizmet maliyeti	Faaliyet giderleri	Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar	Olağandışı gider ve zararlar	=	Kâr	Zarar
14.000,00 + -- + --			-	8.000,00 + -- + -- + --				=	6.000,00	--
-- + -- + --				-- + 10.000,00 + -- + --					--	10.000,00
14.000,00			-	18.000,00				=	--	4.000,00

b) Yukarıdaki işleme göre işletme 8.000,00 TL maliyetindeki ticari malı 14.000,00 TL tutarla satarak 6.000,00 TL kâr elde ederken elektrik ve işçi ücretleri ödeyerek 10.000,00 TL faaliyet gideri yapmıştır. Bu durumda, işletme 01.11.20XX - 09.11.20XX tarihleri arasındaki faaliyetlerinden 4.000,00 TL zarar etmiştir.

Yapılan her ticari faaliyetin sonunda bilanço ve gelir tablosu düzenlenmez. Örnekte hesap hareketlerinin bilanço ve gelir tablosunda meydana getirdiği değişiklikleri görebilmek için mali tabloların düzenlenme dönemleri dikkate alınmamıştır. Bu kitabın 3. öğrenme biriminde bilanço ve gelir tablosunun düzenlenme dönemleri anlatılmıştır.

01.11.20XX-09.11.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosu aşağıdaki gibi olacaktır.

MNL TİCARET İŞLETMESİ 01.11.20XX - 09.11.20XX GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		14.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	14.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		14.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(8.000.00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(8.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		6.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(10.000,00)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(10.000,00)	
FAALİYET ZARARI		(4.000,00)
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		--
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(--)
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN ZARAR		(4.000,00)
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM ZARARI		(4.000,00)

c) Bilanço temel denkliğinin hesaplanması

TARİH	VARLIKLAR			=	KAYNAKLAR			
	Kasa	Banka	Ticari Mallar	=	Borç Senetleri	Sermaye	Kâr	Zarar
05.11.20XX	35.000,00	+ 36.000,00	+ 52.000,00	=	17.000,00	+ 100.000,00	+ 6.000,00	- --
09.11.20XX	(10.000,00)	--	--	=	--	--	--	(10.000,00)
Sonuç	25.000,00	+ 36.000,00	+ 52.000,00	=	17.000,00	+ 100.000,00	+ 6.000,00	- (10.000,00)

ç) Yukarıdaki işleme göre, işletmenin varlıklarından kasada 10.000,00 TL azalış olmuştur. Varlıklar net 10.000,00 TL azalırken karşılığında öz kaynaklar da 6.000,00 TL'lik dönem net kârı yerine 4.000,00 TL dönem net zararı oluşarak 10.000,00 TL azalmıştır.

Bu durumda 09.11.20XX tarihli bilanço aşağıdaki gibi olacaktır.

MNL TİCARET İŞLETMESİNİN 09.11.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**113.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**17.000**
Kasa	25.000		Borç Senetleri	17.000	
Bankalar	36.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	52.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**96.000**
II. DURAN VARLIKLAR		--	Sermaye	100.000	
			Dönem Net Zararı	(4.000)	
AKTİF TOPLAMI		**113.000**	**PASİF TOPLAMI**		**113.000**

Sıra Sizde

XYZ ticaret işletmesi 01.10.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır.

Kasa	50.000,00 TL	Satıcılar	30.000,00 TL
Ticari Mallar	80.000,00 TL	Sermaye	?

İşletme Faaliyeti 1: 15.10.20XX tarihinde maliyeti 2.000,00 TL olan ticari malı 6.500,00 TL tutarla peşin satmıştır.

İşletme Faaliyeti 2: 30.10.20XX tarihinde yönetim bölümünde çalışan işçi için 4.000,00 TL ücret ödemiştir.

İstenen

a) Bilanço temel denkliğine göre sermayeyi hesaplayarak 01.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

b) 15.10.20XX tarihli faaliyete göre kâr veya zararı hesaplayınız.

c) 01.10.20XX - 15.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

ç) 15.10.20XX tarihli faaliyet sonucuna göre bilanço temel denkliğini hesaplayınız.

d) 15.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

e) 30.10.20XX tarihli faaliyete göre kâr veya zararı hesaplayınız.

f) 01.10.20XX - 30.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

g) 30.10.20XX tarihli faaliyet sonucuna göre bilanço temel denkliğini hesaplayınız.

ğ) 30.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 1.4

ABC ticaret işletmesi 01.11.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla faaliyetine başlamıştır.

Kasa	60.000,00 TL	Satıcılar	48.000,00 TL
Bankalar	35.000,00 TL	Borç Senetleri	15.000,00 TL
Ticari Mallar	20.000,00 TL	Sermaye	?

İşletme Faaliyeti 1: 07.11.20XX tarihinde maliyeti 5.000,00 TL olan ticari malı 5.800,00 TL tutarla peşin satmıştır.

İşletme Faaliyeti 2: 12.11.20XX tarihinde yönetim binasına ait 3.000,00 TL iş yeri kirasını (Genel Yönetim Giderleri) ödemiştir.

İşletme Faaliyeti 3: 18.11.20XX tarihinde 6.000,00 TL faiz geliri işletmenin banka hesabına aktarılmıştır.

İstenen

a) Bilanço temel denkliğine göre sermayeyi hesaplayarak 01.11.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

b) 07.11.20XX tarihli faaliyete göre kâr veya zararı hesaplayınız.

c) 01.11.20XX - 07.11.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

ç) 07.11.20XX tarihli faaliyet sonucuna göre bilanço temel denkliğini hesaplayınız.

d) 07.11.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

e) 12.11.20XX tarihli faaliyete göre kâr veya zararı hesaplayınız.

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Ders İçi Etkinlik - 1.4 devamı

f) 01.11.20XX - 12.11.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

g) 12.11.20XX tarihli faaliyet sonucuna göre bilanço temel denkliğini hesaplayınız.

ğ) 12.11.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

h) 18.11.20XX tarihli faaliyete göre kâr veya zararı hesaplayınız.

ı) 01.11.20XX - 18.11.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

i) 18.11.20XX tarihli faaliyet sonucuna göre bilanço temel denkliğini hesaplayınız.

j) 18.11.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

1.2.6. Ticari İşlemlerin Hesaplarda İzlenmesi

İşletmelerin ticari işlemleri hesaplara kaydedilirken bilanço temel denkliğinin korunması temel kuraldır. Bu eşitliğin korunması için mali nitelikteki bir işlemin en az iki hesaba kaydedilmesi gerekir. İşlemin tutarı hesaplardan birinin borç tarafına kaydedilirken diğerinin alacak tarafına kaydedilir.

Örnek

A) KRS ticaret işletmesi aşağıdaki varlık ve kaynaklarla 01.09.20XX tarihinde ticari faaliyetine başlamıştır.

Kasa	33.000,00 TL	Satıcılar	40.000,00 TL
Bankalar	24.000,00 TL	Borç Senetleri	56.000,00 TL
Alıcılar	35.000,00 TL	Sermaye	?
Ticari Mallar	64.000,00 TL		

B) İşletmenin mali nitelikteki faaliyetleri şöyledir:

a) 06.09.20XX tarihinde, 4.000,00 TL tutarındaki ticari malı peşin olarak satın almıştır.

b) 12.09.20XX tarihinde, satıcıya olan borcun 3.000,00 TL'lik kısmını ödemiştir.

c) 17.09.20XX tarihinde, maliyeti 2.000,00 TL olan ticari malı, 6.000,00 TL tutarla peşin olarak satmıştır.

ç) 22.09.20XX tarihinde, yönetim bölümüne ait 2.500,00 TL elektrik giderini (Genel Yönetim Giderleri) ödemiştir.

d) 25.09.20XX tarihinde, kasadaki 6.000,00 TL tutarı işletmenin banka hesabına yatırmıştır.

e) 27.09.20XX tarihinde, maliyeti 7.000,00 TL olan ticari malı 11.000,00 TL tutarla veresiye (Alıcılar) olarak satmıştır.

f) 29.09.20XX tarihinde, müşterilerden (Alıcılar) olan alacağın 2.000,00 TL'lik kısmını tahsil etmiştir.

g) 31.09.20XX tarihinde, yönetim bölümünde çalışan işçinin 5.000,00 TL ücretini (Genel Yönetim Giderleri) ödemiştir.

İstenen

a) 01.09.20XX tarihli bilançodaki varlık ve kaynaklar ile işletmenin faaliyetlerini ilgili hesaplara kaydediniz.

b) 01.09.20XX tarihli bilançodaki varlık ve kaynaklar ile işletmenin faaliyetlerini ilgili hesaplara kaydediniz.

Çözüm

a) Bilançonun düzenlenmesi

Bilançonun düzenlenebilmesi için bilanço temel denkliğine göre sermayenin hesaplanması gerekir.

Sermaye = VARLIKLAR - YABANCI KAYNAKLAR

Sermaye = (Kasa + Banka + Alıcılar + Ticari Mallar) - (Satıcılar + Borç Senetleri)

Sermaye = (33.000,00 TL + 24.000,00 TL + 35.000,00 TL + 64.000,00 TL) - (40.000,00 TL + 56.000,00 TL)

Sermaye = 156.000,00 TL - 96.000,00 TL

Sermaye = 60.000,00 TL

KRS TİCARET İŞLETMESİNİN 01.09.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU					
AKTİF (VARLIKLAR)			**PASİF (KAYNAKLAR)**		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**156.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**96.000**
Kasa	33.000		Satıcılar	40.000	
Bankalar	24.000		Borç Senetleri	56.000	
Alıcılar	35.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	64.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**60.000**
II. DURAN VARLIKLAR		--	Sermaye	60.000	
AKTİF TOPLAMI		**156.000**	**PASİF TOPLAMI**		**156.000**

a) Varlık ve kaynaklar ile işletmenin faaliyetlerinin ilgili hesaplara kaydedilmesi

VARLIKLAR	=	**KAYNAKLAR**							
DÖNEN VARLIKLAR (+) DURAN VARLIKLAR	=	**YABANCI KAYNAKLAR**	+	**ÖZ KAYNAKLAR**					
		KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR (+) UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	+	SERMAYE	+	GELİRLER	-	GİDERLER	
KASA HS.		SATICILAR HS.		SERMAYE HS.		YURTİÇİ SAT. HS.		ST. TC. ML. MAL. HS.	
BORÇ / ALACAK		BORÇ / ALACAK		BORÇ / ALACAK		BORÇ / ALACAK		BORÇ / ALACAK	
A 33.000 / a 4.000		b 3.000 / A 40.000		A 60.000		c 6.000		c 2.000	
c 6.000 / b 3.000		3.000 / 40.000		60.000		e 11.000		e 7.000	
f 2.000 / ç 2.500						17.000		9.000	
d 6.000									
g 5.000									
41.000 / 20.500									
BANKALAR HS.		BORÇ SNT. HS.						GNL. YÖN.GİD. HS.	
BORÇ / ALACAK		BORÇ / ALACAK						BORÇ / ALACAK	
A 24.000		A 56.000						ç 2.500	
d 6.000	=	56.000	+		+		-	g 5.000	
30.000								7.500	
ALICILAR HESABI									
BORÇ / ALACAK									
A 35.000 / f 2.000									
e 11.000									
46.000 / 2.000									
TİC. MAL. HS.									
BORÇ / ALACAK									
A 64.000 / c 2.000									
a 4.000 / e 7.000									
68.000 / 9.000									
BORÇ KALANI TOPLAMI	=	ALACAK KALANI TOPLAMI	+	ALACAK KALANI TOPLAMI	+	ALACAK KALANI TOPLAMI	-	BORÇ KALANI TOPLAMI	
153.500,00	=	93.000,00	+	60.000,00	+	17.000,00	-	16.500,00	
153.500,00	=	153.500,00							

Sıra Sizde

A) XYZ ticaret işletmesi aşağıdaki varlık ve kaynaklarla 01.10.20XX tarihinde ticari faaliyetine başlamıştır.

Kasa	20.000,00 TL	Ticari Mallar	70.000,00 TL
Bankalar	50.000,00 TL	Satıcılar	80.000,00 TL
Alacak Senetleri	15.000,00 TL	Sermaye	?

B) İşletmenin mali nitelikteki faaliyetleri şöyledir:

1. 15.10.20XX tarihinde, 16.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye (Satıcılar) satın almıştır.

2. 20.10.20XX tarihinde, maliyeti 1.500,00 TL olan ticari malı, 6.500,00 TL'ye peşin olarak satmıştır.

3. 25.10.20XX tarihinde, 10.000,00 TL faiz gelirini banka hesabına işlemiştir.

4. 30.10.20XX tarihinde, 6.000,00 TL işçi ücretini (Genel Yönetim Giderleri) ödemiştir.

İstenen

a) ABC ticaret işletmesinin 01.10.20XX tarihli bilançosunu düzenleyiniz.

b) 01.10.20XX tarihli bilançodaki varlık ve kaynaklar ile işletmenin faaliyetlerini ilgili hesaplara kaydediniz

Ders İçi Etkinlik - 1.5

A) MNL ticaret işletmesi aşağıdaki varlık ve kaynaklarla 01.12.20XX tarihinde ticari faaliyetine başlamıştır.

Kasa	90.000,00 TL	Satıcılar	25.000,00 TL
Alıcılar	50.000,00 TL	Borç Senetleri	75.000,00 TL
Alacak Senetleri	45.000,00 TL	Sermaye	?
Ticari Mallar	120.000,00 TL		

B) İşletmenin mali nitelikteki faaliyetleri şöyledir:

1. 05.12.20XX tarihinde, maliyeti 20.000,00 TL olan ticari malı 25.000,00 TL tutarla senet karşılığı satmıştır.

2. 10.12.20XX tarihinde, alıcılardan 5.000,00 TL tahsil etmiştir.

3. 15.12.20XX tarihinde, 3.000,00 TL tutarla ticari malı peşin olarak almıştır.

4. 20.12.20XX tarihinde, 4.200,00 TL komisyon giderini ödemiştir.

5. 25.12.20XX tarihinde, maliyeti 2.000,00 TL olan ticari malı 3.500,00 TL tutarla peşin olarak satmıştır.

6. 31.12.20XX tarihinde, yönetim bölümünde çalışan işçinin 4.000,00 TL ücretini (Genel Yönetim Giderleri) ödemiştir.

İstenen

a) MNL ticaret işletmesinin 01.12.20XX tarihli bilançosunu düzenleyiniz.

b) 01.12.20XX tarihli bilançodaki varlık ve kaynaklar ile işletmenin faaliyetlerini ilgili hesaplara kaydediniz

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) Muhasebe, işletmenin mali nitelikte olmayan işlem ve olayları ile ilgilenen bilimdir.

2. (.....) Muhasebe mesleğinin standartlarından birisi de sır saklamadır.

3. (.....) Varlık hesaplarında ilk kayıt borç tarafa yapılır.

4. (.....) Kaynak hesapları borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez.

5. (.....) Muhasebe mesleğinde dürüstlük, güvenirlik ve tarafsızlık önemlidir.

6. (.....) Gelir hesaplarında ilk kayıt borç tarafa yapılır.

7. (.....) Gider hesaplarında alacak tarafı toplamı borç tarafı toplamından az olamaz.

8. (.....) Kısa vadeli yabancı kaynaklar bilançoda yer almaz.

9. (.....) Mal ve hizmet satışları gelir tablosunda gelirin unsurlarını oluşturan faaliyetlerdendir.

10. (.....) Borç ve alacak tarafı toplamları eşit olan hesapların altı çift çizgi ile kapatılır.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

11. Muhasebede kaydedilecek işlem ve olay mutlaka ..... nitelik taşımalıdır.

12. Çift taraflı kayıt yönteminin esaslarını 1494 yılında Venedik'te ..... yazılı bir metin haline getirmiştir.

13. İşletmenin belirli bir dönemde gerçekleştirdiği mali işlerin niteliklerine göre gruplara ayrılması muhasebenin ..... fonksiyonu gereğidir.

14. İşletmenin sahip olduğu varlıkların elde edilmesi için katlanılan ..... ile sermayenin İzlendiği hesaplar kaynak hesaplarıdır.

15. Gelir işlemleri işletmenin öz kaynaklarında ..... meydana getirir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

16. Aşağıdakilerden hangisi muhasebenin fonksiyonlarından <u>değildir?</u>

A) Bilgi verme B) Sınıflandırma C) Kaydetme
D) Özetleme E) Yönetim

17. İşletmenin analiz tablolarından sonra, işletme hakkında verilebilecek kararların oluşması için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

A) Analiz B) Düzenleme C) Kaydetme
D) Özetleme E) Yorumlama

18. Aşağıdakilerden hangisi işletmenin bilgi verdiği gruplar arasında <u>yer almaz?</u>

A) Bilim insanları B) Devlet C) Kredi kuruluşları
D) Yatırımcılar E) Yöneticiler

19. Üretim işletmelerinde üretilen mal ve hizmetlerin üretim maliyetlerini belirleyen, gider kontrollerini yapan, planlama ve karar almaya yardımcı olan muhasebe türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Genel muhasebe B) Maliyet muhasebesi C) Şirketler muhasebesi
D) Banka muhasebesi E) Yönetim muhasebesi

20. Bir hesabın borç ya da alacak tarafına ilk kez kayıt yapılarak kullanılmaya başlanmasına ne ad verilir?

A) Aktif B) Pasif C) Bakiye
D) Hesap açma E) Hesabın borçlandırılması

21. Bir işlemin hesabın borç tarafına yazılmasına ne denir?

A) Ticari mal B) Gelir hesapları C) Hesabın borçlandırılması
D) Hesabın alacaklandırılması E) Bakiye

22. Bir hesabın borç ve alacak tutarları arasındaki fark aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hesabın kapalı olması B) Gelir hesapları C) Hesabın borçlandırılması
D) Bakiye E) Zarar

23. Aşağıdakilerden hangisi açılış kaydı borç tarafından yapılan ve borç kalanı veren hesaptır?

A) Aktif karakterli hesap B) Pasif karakterli hesap
C) Uzun vadeli yabancı kaynak hesabı D) Kısa vadeli yabancı kaynak hesabı
E) Gelir hesabı

24. İşletmenin sahip olduğu, bilançonun aktifinde yer alan ve parayla ifade edilebilen değerlerin izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) Pasif hesaplar B) Varlık hesapları C) Kaynak hesapları
D) Gider hesapları E) Gelir hesapları

25. İşletmenin öz kaynaklarında azalış meydana getiren işlemlere ne denir?

A) Varlık hesapları B) Gelir işlemleri C) Gider işlemleri
D) Aktif hesaplar E) Kaynak hesapları

Muhasebedeki çift yanlı kayıt tekniği insan dimağının en mükemmel icatlarından biridir.

Goethe (Gothe)

T. C.
Resmi Gazete

Başbakanlık
Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğünce Yayımlanır

Kuruluşu : 7 Ekim 1920 | 26 Aralık 1992 CUMARTESİ | Sayı : 21447 Mükerrer

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğ

Maliye ve Gümrük Bakanlığından :

Muhasebe Si

I — GİRİŞ:

2. ÖĞRENME BİRİMİ

TÜRKİYE'DE TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Tek düzen muhasebe sisteminin amaç ve kapsamını
- Tek düzen muhasebe sisteminin usul ve esaslarını uygulamayı

TEMEL KAVRAMLAR

ana hesap, alt hesap, defterikebir hesabı, mali tablolar, muhasebe ilkeleri, muhasebe kavramları, muhasebe sistemi uygulama genel tebliği, hesap grubu, hesap planı, hesap sınıfı

KONULAR

2.1. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNİN AMAÇ VE KAPSAMI

2.2. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNDE USUL VE ESASLAR

Hazırlık Çalışmaları

1. **Muhasebe ile ilgili mevzuatın nerelerden temin edilebileceğini araştırınız.**
2. **https://www.gib.gov.tr adresinden 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ni inceleyiniz.**

2.1. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNİN AMAÇ VE KAPSAMI

Türkiye'de 1994 yılından önce, muhasebe sisteminde, bir standart bulunmazken 26.12.1992 tarih ve 21447 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği uyarınca 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren standart tek düzen muhasebe sistemine geçilmiştir. Ayrıca gerekli düzeltme ve eklemeler için 16.12.1993 tarihli 2 No.lu tebliğ yayımlanmıştır.

Tek düzen muhasebe sistemi, muhasebe uygulamalarında aynı hesap planının kullanılmasını, aynı muhasebe ilkelerinin benimsenmesini, aynı muhasebe kavramlarından yararlanılmasını ve muhasebe bilgilerinin aynı tip (tek düzen) mali tablo ve raporlarda sunulmasını öngören bir sistemdir.

Tek düzen muhasebe sistemi aşağıdaki konularda birlikteliği sağlamıştır.

- Hesap planı
- Muhasebe ilkeleri
- Muhasebe kavramları
- Mali tablolar

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, sistemle ilgili genel bilgiler verilirken ikinci bölümde muhasebenin usul ve esasları açıklanmıştır.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 175. ve mükerrer 257. maddelerine göre aşağıdaki konularda tebliğin ekini oluşturan düzenlemeler yapılmıştır.

- Muhasebenin Temel Kavramları
- Muhasebe Politikalarının Açıklanması
- Mali Tabloların İlkeleri
- Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması
- Tek Düzen Hesap Çerçevesi Hesap Planı ve İşleyişi

2.1.1. Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Amacı

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile yapılan düzenleme sonucunda aşağıdaki faydaların sağlanması amaçlanmıştır.

- Muhasebe bilgilerinin karar alma durumunda bulunan ilgililere yeterli ve doğru olarak ulaştırılması
- Farklı işletmeler ile aynı işletmenin farklı dönemlerinin karşılaştırılması
- Mali tablolarda yer alan hesap adlarının tüm kesimler için aynı anlamı vermesi
- Muhasebe terim birliğinin sağlanması suretiyle anlaşılabilir olması
- İşletmelerle ilgililer arasında güven unsurunun oluşturulması

2.1.2. Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Kapsamı

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile yapılan düzenlemenin kapsamına, bilanço esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişiler girmektedir. Başka bir anlatımla, söz konusu işletmeler bu tebliğle belirlenen muhasebe usul ve esaslarına uymak zorundadır.

Ancak bilanço esasına göre defter tutmakla beraber faaliyet konuları itibarıyla farklı muhasebe tek-

niğini kullanmak durumunda bulunan aşağıdaki işletmeler "Muhasebenin Temel Kavramları", "Muhasebe Politikalarının Açıklanması", ve "Mali Tabloların İlkeleri"nin dışındaki diğer zorunlulukları yerine getirmekle yükümlü değildir.

- Banka ve Sigorta Şirketleri
- Özel Finans Kurumları
- Finansal Kiralama Şirketleri
- Menkul Kıymet Yatırım Fonları Aracı Kurumlar ve Yatırım Ortaklıkları

İşletme hesabı esasına göre defter tutan işletmeler ise sadece belirlenen "Muhasebenin Temel Kavramları"na uymakla yükümlüdür.

2.2. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNDE USUL VE ESASLAR

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, muhasebe usul ve esaslarını aşağıdaki şekilde düzenlemiştir.

- Muhasebenin Temel Kavramları
- Muhasebe Politikalarının Açıklanması
- Mali Tabloların İlkeleri
- Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması
- Tek Düzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları

2.2.1. Muhasebenin Temel Kavramları

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan muhasebenin temel kavramları aşağıda sıralanmıştır.

- Sosyal Sorumluluk Kavramı
- Kişilik Kavramı
- İşletmenin Sürekliliği Kavramı
- Dönemsellik Kavramı
- Parayla Ölçülme Kavramı
- Maliyet Esası Kavramı
- Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı
- Tutarlılık Kavramı
- Tam Açıklama Kavramı
- İhtiyatlılık Kavramı
- Önemlilik Kavramı
- Özün Önceliği Kavramı

Muhasebe sisteminde hiçbir işlem muhasebenin temel kavramlarına aykırı yapılamaz.

a) Sosyal Sorumluluk Kavramı: Muhasebe uygulamalarının yürütülmesi, mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında; belli kişi veya grupların değil, tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve dolayısıyla bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gereğini ifade eder.

Örneğin işletmenin bir kredi kuruluşundan kredi alabilmek için kârını yüksek, daha az vergi vermek için kârını düşük göstermesi sosyal sorumluluk kavramı ile çelişir.

b) Kişilik Kavramı: İşletmenin sahibi ya da sahiplerinden, ayrı bir kişiliğe sahip olmasını ifade eder. İşletmeler tüzel kişiliğe sahiptir ve tüm işlemler bu tüzel kişilik adına gerçekleştirilir.

Örneğin işletme sahibinin özel aracına ait yakıt gideri işletmenin gideri değildir.

c) İşletmenin Sürekliliği Kavramı: İşletmelerin faaliyetlerini bir süreye bağlı olmaksızın sürdüreceğini ifade eder. Bu nedenle işletmenin ömrü, sahiplerinin ya da hissedarlarının yaşam sürelerine bağlı değildir.

Ancak sözleşme ile kurulan işletmeler sözleşmelerinde belirli bir süre belirleyebilirler. İşletmelerin sürekliliğini sağlamak konusunda sahiplerinin ve ortaklarının topluma karşı sorumluluğu vardır.

İşletmenin yaptığı yatırımlar ve gelecek dönemlerde fayda sağlayacak harcamalar ömrünün sürekliliği dikkate alınarak giderleştirilir.

Örneğin işletmenin yaptığı tanıtım giderleri içinde bulunulan dönemin değil sonraki dönemlerin de kârlılığını etkileyecektir.

ç) Dönemsellik Kavramı: İşletmenin sürekliliği kavramı uyarınca sınırsız kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. Dönemler genellikle bir yıldır. Örneğin 2021 yılı hesap dönemi 01.01.2021-31.12.2021 tarihleri arasını ifade eder. Her hesap dönemi birbirinden bağımsızdır.

Burada amaç işletmenin belli dönemlerde mali durumunu gözden geçirmektir. Her dönemin gelir ve giderleri birbiri ile karşılaştırılarak o döneme ait kâr ya da zarar tutarı bulunur.

Örneğin işletme 2021 yılı mayıs ayından itibaren kullanmak üzere kiraladığı mağaza binasının bir yıllık kira bedelini peşin ödemiştir. Bu ödemenin sekiz aylık kısmı 2021, geriye kalan dört aylık kısmı ise 2022 yılına ait giderdir.

d) Parayla Ölçülme Kavramı: Muhasebenin konusu parayla ifade edilen değerlerdir. İktisadi (ekonomik) olay ve işlemlerin kaydedilebilmesi için ortak bir ölçü birimi olan ulusal para değeri kullanılır.

Türkiye'de faaliyet gösteren işletmeler muhasebe kayıtlarını Türk Lirası cinsinden yapmalıdır. Ancak yabancı uyruklu şirketler Cumhurbaşkanı'ndan izin alarak yabancı para birimiyle de işlem yapabilmektedirler.

Örneğin işletme yurt dışına mal satışından elde ettiği 5.000,00 avro tutarını cari kurdan Türk Lirasına çevirerek kaydeder.

e) Maliyet Esası Kavramı: İşletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gereğini ifade eder.

Örneğin satın alınan 50.000,00 TL tutarındaki makineyi işletmeye getirmek için sigorta, nakliye vb. 4.000,00 TL gider yapılmış ise makinenin maliyeti 54.000,00 TL olarak kaydedilir.

f) Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı: Muhasebe kayıtları mutlaka belgelere dayanmalıdır. Belgeler usulüne uygun düzenlenmeli ve gerçeği yansıtmalıdır.

Örneğin işletmenin aldığı 5.000,00 TL tutarındaki yakıt bedeli için 5.500,00 TL tutarında fatura düzenleterek giderini fazla göstermesi tarafsızlık ve belgelendirme kavramına uygun değildir.

g) Tutarlılık Kavramı: İşletmelerin mali durumlarının analizinin yapılabilmesi için her dönemde aynı muhasebe tekniklerinin kullanılmasını ifade eder. Geçerli nedenlerin bulunduğu durumlarda, işletmeler, uyguladıkları muhasebe politikalarını değiştirebilir. Ancak bu değişikliklerin ve bunların parasal etkilerinin mali tabloların dipnotlarında açıklanması zorunludur.

Örneğin azalan bakiyeler yöntemi ile amortisman (yıpranma payı) hesaplanan X demirbaşı için sabit amortisman yöntemi ile hesaplamaya geçilirse iki dönem arasında anlamlı karşılaştırma yapılamaz.

ğ) Tam Açıklama Kavramı: Mali tabloların bu tablolardan yararlanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır olmasını ifade eder.

İşletmenin muhasebe kayıtlarına ve tablolarına bakıldığında bilgilere net olarak ulaşılmalıdır. Bunun için muhasebe kayıtları ve mali tablolar oluşturulurken gerekli açıklamalar ayrı şekilde yazılmalıdır.

Örneğin işletmenin bina, arsa vb. varlıkları üzerindeki ipoteğin bilanço dipnotunda belirtilmesi gerekir.

h) İhtiyatlılık Kavramı: Muhasebe olaylarında temkinli davranılmasını ve işletmenin karşılaşabileceği risklerin göz önüne alınması gereğini ifade eder. İşletmeler, muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırır, muhtemel gelir ve kârlar için ise gerçekleşme dönemlerine kadar herhangi bir muhasebe işlemi yapmaz.

Örneğin işten ayrılan işçisi tarafından dava edilen işletme, mahkeme henüz sonuçlanmasa bile, dönem sonunda tahminî bir tazminat bedelini gider kabul ederek karşılık ayırır. Mahkeme sonucuna göre de gerekli kayıtlar yapılır.

ı) Önemlilik Kavramı: Bir hesap kalemi veya mali bir olayın nispi ağırlık ve değerinin mali tablolara dayanılarak yapılacak değerlemeleri veya alınacak kararları etkileyebilecek düzeyde olmasını ifade eder.

Örneğin işletmede kredi kartı ile yapılan satışlar önemli tutarlarda değilse işlem 108 Diğer Hazır Değerler hesabının altında bir alt hesapta takip edilir. Geçerse kullanılan bu alt hesaptaki tutar, 10 Hazır Değerler grubunun toplamının %20'sini aşan bir öneme ulaşıyorsa, işlemler artık bu tutarın mali tablolarda açıkça yer almasını sağlayacak şekilde 105 Kredi Kartı Slipleri hesabı gibi bağımsız bir hesapta izlenmelidir.

i) Özün Önceliği Kavramı: İşlemlerin muhasebeye yansıtılmasında ve onlara ilişkin değerlendirmelerin yapılmasında biçimlerinden çok özlerinin esas alınmasını ifade eder.

Örneğin Türk Ticaret Kanunu'na (TTK) göre çekte vade yoktur. Ancak işletmelerin çeki genellikle vadeli kullandıkları bilinmektedir. Bu durumda, belli bir vade yazılı olan çeki alan işletme TTK hükümlerine göre, nakit gibi kabul edip hazır değerler grubuna kaydetmek yerine doğrudan durumuna uygun ticari alacaklar grubuna kaydetmelidir.

2.2.2. Mali Tabloların İlkeleri

Mali tabloların ilkeleri, temel mali tabloların düzenlenmesinde işletmeler tarafından uygulanacak kuralları ifade eder.

Mali tabloların hazırlanmasında esas alınan kavram ve ilkeler ile Türk Ticaret Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümlerinin farklı uygulamalara yer verdiği durumlarda, işletmeler söz konusu mevzuat hükümleri uyarınca istenilen bilgileri sağlayacak şekilde gerekli düzenlemeleri yapar.

Mali tablolar, temel mali tablolar ve ek mali tablolar olarak ikiye ayrılır.

Temel mali tablolar

- Bilanço
- Gelir Tablosu

Ek mali tablolar

- Satışların Maliyeti Tablosu
- Fon Akım Tabloları
- Nakit Akım Tablosu
- Kâr Dağıtım Tablosu
- Öz Kaynaklar Değişim Tablosu

a) Mali Tabloların Amaçları: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, mali tabloların amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

- Yatırımcılar, kredi verenler ve diğer ilgililer için karar almada yararlı bilgiler sağlamak
- Gelecekteki nakit akımlarını değerlendirmede yararlı bilgiler sağlamak
- Varlıklar, kaynaklar ve bunlardaki değişiklikler ile işletme faaliyet sonuçları hakkında bilgi sağlamak

b) Mali Tablolardaki Bilgilerin Özellikleri: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre, mali tablolarda yer alan bilgilerin işletme ile ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından en iyi şekilde ve süratle kullanılabilmesi için bu tabloların aşağıda sıralanan özelliklere sahip olması gerekir.

- Anlaşılabilir olmalı
- İhtiyaca uygun olmalı
- Güvenilir olmalı
- Karşılaştırılabilir olmalı
- Zamanında düzenlenmeli

c) Temel Mali Tabloların Düzenlenme İlkeleri: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, temel mali tabloların düzenlenme ilkelerini iki gruba ayırmıştır. Bu gruplar şunlardır:

- Gelir tablosu ilkeleri
- Bilanço ilkeleri

GELİR TABLOSU İLKELERİ
• Satışlar, gelir ve kârlar; gerçek tutarından fazla veya az gösterilmemelidir. • Belli bir dönemin satışları ve gelirleri bunları elde etmek için yapılan satışların maliyeti ve giderleri ile karşılaştırılmalıdır. • Duran varlıklar için uygun amortisman ve tükenme payı ayrılmalıdır. • Maliyetler; varlıklar ve gider grupları arasında uygun bir şekilde dağıtılmalıdır. • Arızi ve olağanüstü niteliğe sahip kâr ve zararlar meydana geldikleri dönemde tahakkuk ettirilmeli, fakat normal faaliyet sonuçlarından ayrı olarak gösterilmelidir. • Bütün kâr ve zararlar, ait olduğu dönemin gelir tablosunda gösterilmelidir. • Karşılıklar, işletmenin kârını azaltmak veya sonraki döneme aktarmak amacıyla kullanılmamalıdır. • Değerleme esasları ve maliyet yöntemlerinde yapılan değişikliğin etkileri açıkça belirtilmelidir. • Kesin olmayan gider ve zararlar için tahakkuk işlemi yapılmamalı; dipnotlarda açıklama yapılmalıdır.

BİLANÇO İLKELERİ	
AKTİF (VARLIKLAR)	**PASİF (KAYNAKLAR)**
Varlıklara İlişkin İlkeler • İşletmenin bir yıl içinde paraya dönüşebilecek değerleri dönen varlıklar, bir yıldan uzun sürede paraya çevrilecek değerleri duran varlıklar grubunda yer almalıdır. • Vadesi bir yılın altına düşen duran varlıklar dönen varlık grubuna aktarılmalıdır. • Değeri düşen varlıklara karşılık ayrılmalıdır. • Gelecek dönemlere ait önceden ödenen giderler ile cari dönemde tahakkuk eden, gelecek dönemlerde tahsil edilecek olan gelirler bilançoda ayrıca gösterilmelidir. • Vadeli alacaklar bilanço günündeki değerine indirgenmelidir. • Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların birikmiş amortismanları bilançoda gösterilmelidir. • Özel tükenmeye tabi varlıkların tükenme paylarının birikmiş tutarları bilançoda gösterilmelidir. • Alacaklar özelliklerine göre ayrılmalıdır. • Kesin olmayan alacaklar için tahakkuk yapılmamalıdır.	**Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler** • Kısa ve uzun vade ayrımında bir yıl ölçüt alınmalıdır. • Vadesi bir yılın altına düşen borçlar kısa vadeli yabancı kaynaklara aktarılmalıdır. • Tüm borçlar gösterilmelidir. • Vadeli borçlar bilanço günündeki değerine indirgenmelidir. • Borçlar özelliklerine göre ayrılmalıdır. **Öz Kaynaklara İlişkin İlkeler** • Öz kaynaklar işletme sahip ve ortaklarının işletme varlıkları üzerindeki haklarını göstermelidir. • Sermaye payları özelliklerine göre gösterilmelidir. • Azalan öz kaynak belirtilmelidir. • Öz kaynak net gösterilmelidir. • Zarar öz kaynaklardan indirilmelidir. • Sermaye yedekleri gelir olarak gelir tablosuna alınmamalıdır.
XXXXXXXX	XXXXXXXX

2.2.3. Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması

Mali tabloların kapsamı ve biçimsel yapıları Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin 4. bölümünde açıklanmıştır.

a) Bilanço Düzenleme Kuralları: Bilançonun aktifinde yer alan varlıklar, paraya dönüşme hızlarına göre en çok likit değerden en az likit değere doğru, pasifinde yer alan kaynaklar ise en kısa vadeli kaynaktan en uzun vadeli kaynağa doğru sıralanır.

b) Bilançonun Biçimsel Yapısı: İşletmeler, bilançolarının bir örnekliğini sağlayarak karşılaştırılmalarında kolaylık sağlamak ve anlam birliği oluşturmak amacıyla, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin ekler bölümünde yer alan Ek Tablo 1-2 formlardaki tipleri bilançolarının düzenlenmesine esas alır.

Varlıklar, dönen varlık ve duran varlık olarak adlandırılan iki grupta toplanır. Dönen varlıklar grubunda, bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrileceği ya da kullanılacağı tahmin edilen varlıklar toplanır. Örneğin kasa, banka, çek, ticari mallar gibi varlıklar bir yıl içinde çok hareket görebildikleri için bilançonun dönen varlıklar grubunda yer alır.

Duran varlıklar grubunda ise, normal şartlar altında bir yıl içinde elden çıkarılması düşünülmeyen veya yararları bir yılda tükenmeyecek olan varlıklar yer alır. Örneğin; demirbaş, bina, taşıt gibi varlıklar normal şartlarda bir yıldan uzun süre kullanılabileceği için duran varlıklar grubunda yer alır. Senetli ve senetsiz alacaklar, bilanço tarihindeki vadelerine göre dönen varlık ya da duran varlık grubunda yer alır. Bilanço tarihinde vadesi bir yıl ve daha az olan alacaklar dönen varlık bir yıldan daha uzun olan alacaklar ise duran varlık grubunda yer alır.

Kaynaklar, kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklarla öz kaynaklardan oluşur. Kısa vadeli yabancı kaynaklar bir yıl içinde ödenmesi gereken; uzun vadeli yabancı kaynaklar ise bir yıldan sonra ödenecek olan borçlardan oluşur. Bir yıllık süre bilanço tarihine göre hesaplanır. Bilançonun düzenlendiği tarihte vadesi bir yıl ve altında olan yabancı kaynaklar kısa vadeli yabancı kaynaklar grubunda, vadesi bir yıldan uzun olan yabancı kaynaklar uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alır.

Öz kaynaklar ise işletme sahip veya ortakları tarafından işletme kişiliğine tahsis edilmiş kaynakları oluşturur. Örneğin sermaye, kâr vb. öz kaynaklardır.

Bilanço hesapları arasında mahsup yapılamaz. Tabloda "Diğer" başlığı altında yer alan bir kalem tutarının, ait olduğu grubun toplam tutarının %20'sini aşması durumunda, bu kalem ayrı bir başlık altında ayrıca gösterilir.

c) Gelir Tablosu Düzenleme Kuralları: Gelir tablosunda, esas faaliyetler için yapılan giderler ile süreklilik gösteren diğer olağan faaliyet giderleri ve süreklilik göstermeyen olağan dışı giderler ayrı ayrı gösterilir.

ç) Gelir Tablosunun Biçimsel Yapısı: İşletmeler, gelir tablolarının bir örnekliğini sağlayarak karşılaştırılmalarında kolaylık sağlamak ve anlam birliği oluşturmak amacıyla, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin ekleri bölümünde yer alan Ek Tablo 3-4 formlardaki biçimde düzenler.

Gelir Tablosu hesapları arasında mahsup yapılamaz. Tabloda "Diğer" başlığı altında gösterilen gelir ve gider unsurlarının ait oldukları grubun toplam tutarının %20'sini aşması halinde, bu kalem ayrı bir başlık altında ayrıca gösterilir. Tutarı olmayan kalemler gelir tablosunda yer almaz.

2.2.4. Tek Düzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı

İşletmeler, muhasebe sistemlerini tek düzen hesap çerçevesi ve hesap planı doğrultusunda kurmak zorundadır. Hesapların çalışması hesap planı açıklamalarında belirtildiği gibi gerçekleşir.

Tek düzen hesap çerçevesindeki hesap sınıfları; bilanço ile gelir tablosundaki gruplama ve sıralama şeklinde yandaki gibi düzenlenir.

Yanda listelenen hesap sınıflarına göre; 1,2,3,4 ve 5 kodları bilanço hesaplarına, 6 kodu gelir tablosu hesaplarına, 7 kodu maliyet hesaplarına, 9 kodu nazım hesaplara verilmiştir. 8 kodu boş bırakılmıştır.

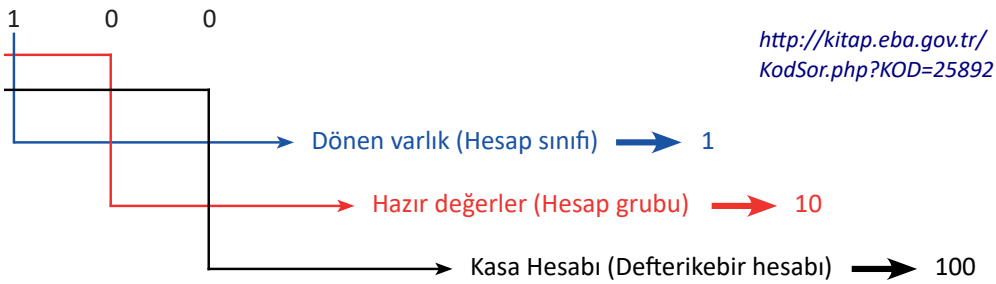
	HESAP SINIFLARI
1	DÖNEN VARLIKLAR
2	DURAN VARLIKLAR
3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
4	UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
5	ÖZ KAYNAKLAR
6	GELİR TABLOSU HESAPLARI
7	MALİYET HESAPLARI
8	(SERBEST)
9	NAZIM HESAPLAR

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde, tek düzen hesap planı ondalık kodlama sistemi esas alınarak üç haneli olarak yapılmıştır. Soldan sağa doğru birinci rakam hesap sınıflarını, ikinci rakam hesap gruplarını ve üçüncü rakam defterikebir hesaplarını gösterir.

Örneğin dönen varlıklar sınıfında yer alan hazır değerler grubu ve defterikebir hesapları aşağıda gösterilmiştir.

1 DÖNEN VARLIKLAR	→ Hesap Sınıfı
10 HAZIR DEĞERLER	→ Hesap Grubu
100 KASA HESABI 101 ALINAN ÇEKLER HESABI 102 BANKALAR HESABI 103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-) 108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI	→ Defterikebir hesapları

Örneğin 100 KASA hesabı incelendiğinde; 1'in dönen varlık sınıfını, 10'un hazır değer grubunu, 100'ün ise defterikebir hesabını gösterdiği anlaşılır.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25892

Tebliğe göre işletmelerin uygulaması gereken tek düzen hesap planı aşağıda listelenmiştir.

1 DÖNEN VARLIKLAR

10 HAZIR DEĞERLER
100 KASA
101 ALINAN ÇEKLER
102 BANKALAR
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER

11 MENKUL KIYMETLER
110 HİSSE SENETLERİ
111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI
112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER
119 MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜK.KRŞ. (-)

12 TİCARİ ALACAKLAR
120 ALICILAR
121 ALACAK SENETLERİ
122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİR. FAİZ GEL. (-)
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR
129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

13 DİĞER ALACAKLAR
131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR
132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
133 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
135 PERSONELDEN ALACAKLAR
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
137 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
138 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR
139 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

15 STOKLAR
150 İLK MADDE VE MALZEME
151 YARI MAMULLER - ÜRETİM
152 MAMÜLLER
153 TİCARİ MALLAR
157 DİĞER STOKLAR
158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI

17 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
170-177 YILLARA YAYGIN İNŞ. VE ONARIM, MAL.
178 YILLARA YAYGIN İNŞ. ENFLASYON DÜZELTME HS.
179 TAŞERONLARA VERİLEN AVANSLAR

18 GELECEK AYLARA AİT GİD. VE GEL. TAHAK.
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
181 GELİR TAHAKKUKLARI

19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR
190 DEVREDEN KDV
191 İNDİRİLECEK KDV
192 DİĞER KDV
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
195 İŞ AVANSLARI
196 PERSONEL AVANSLARI
197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI
198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR
199 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

2 DURAN VARLIKLAR

22 TİCARİ ALACAKLAR
220 ALICILAR
221 ALACAK SENETLERİ
222 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
224 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİR. FAİZ GEL. (-)
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
229 ŞÜPHELİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

23 DİĞER ALACAKLAR
231 ORTAKLARDAN ALACAKLAR
232 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
233 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
235 PERSONELDEN ALACAKLAR
236 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
237 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
239 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

24 MALİ DURAN VARLIKLAR
240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER
241 BAĞLI MENKUL KIYMETLER DĞR. DŞK. KRŞ. (-)
242 İŞTİRAKLER
243 İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
244 İŞT. SER. PAYLARI DĞR. DŞK. KRŞ. (-)
245 BAĞLI ORTAKLIKLAR
246 BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
247 BAĞLI ORT. SER. PAYLARI DĞR. DŞK. KRŞ. (-)
248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR
249 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

25 MADDİ DURAN VARLIKLAR
250 ARAZİ VE ARSALAR
251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ
252 BİNALAR
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
254 TAŞITLAR
255 DEMİRBAŞLAR
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR
259 VERİLEN AVANSLAR

26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
260 HAKLAR
261 ŞEREFİYE
262 KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ
263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
264 ÖZEL MALİYETLER
267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
269 VERİLEN AVANSLAR

27 ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
271 ARAMA GİDERLERİ
272 HAZIRLIK VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
277 DİĞER ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
278 BİRİKMİŞ TÜKENME PAYLARI (-)
279 VERİLEN AVANSLAR

28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER
281 GELİR TAHAKKUKLARI

29 DİĞER DURAN VARLIKLAR
291 GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KDV
292 DİĞER KDV
293 GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR
295 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR
298 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

30 MALİ BORÇLAR
300 BANKA KREDİLERİ
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR
302 ERT. FİNANSAL KİR. BORÇ. MAL. (-)
303 UZUN VAD. KRD. ANAPARA TAK. VE FAİZLERİ
304 TAHVİL ANAPARA BORÇ, TAKSİT VE FAİZLERİ
305 ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER
306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)
309 DİĞER MALİ BORÇLAR

32 TİCARİ BORÇLAR
320 SATICILAR
321 BORÇ SENETLERİ
322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR

33 DİĞER BORÇLAR
331 ORTAKLARA BORÇLAR
332 İŞTİRAKLERE BORÇLAR
333 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
335 PERSONELE BORÇLAR
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
337 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

34 ALINAN AVANSLAR
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
349 ALINAN DİĞER AVANSLAR

35 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ
350-357 YIL. YAYGIN İNŞ. VE ONARIM HAKEDİŞ BDL.
358- YILLARA YAYGIN İNŞ. ENF. DÜZ. HS.

36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ
368 VAD. GEÇ. ERT. VEYA TAK. VERGİ VE DĞR. YÜK.
369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DĞR. YASAL YÜK. KRŞ.
371 DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ (-)
372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
373 MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI
379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

38 GELECEK AYLARA AİT GEL. VE GİD. TAHAK.
380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER
381 GİDER TAHAKKUKLARI

39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
391 HESAPLANAN KDV
392 DİĞER KDV
393 MERKEZ VE ŞUBELER CARİ HESABI
397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI
399 DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR

4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

40 MALİ BORÇLAR
400 BANKA KREDİLERİ
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİR. BORÇ. MAL. (-)
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER
407 ÇIRARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
408 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)
409 DİĞER MALİ BORÇLAR

42 TİCARİ BORÇLAR
420 SATICILAR
421 BORÇ SENETLERİ
422 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
426 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
429 DİĞER TİCARİ BORÇLAR

43 DİĞER BORÇLAR
431 ORTAKLARA BORÇLAR
432 İŞTİRAKLERE BORÇLAR
433 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
436 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
437 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
438 KAMUYA OLAN ERT. VEYA TAK. BORÇLAR

44 ALINAN AVANSLAR
440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
449 ALINAN DİĞER AVANSLAR

47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

48 GELECEK YILLARA AİT GEL. VE GİD. TAHAK.
480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER
481 GİDER TAHAKKUKLARI

49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
492 GEL. YILLARA ERT. VEYA TERKİN EDİLECEK KDV
493 TESİSE KATILMA PAYLARI
499 DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR

5 ÖZ KAYNAKLAR

50 ÖDENMİŞ SERMAYE
500 SERMAYE
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)
502 SERMAYE DÜZELTMESİ OLUMLU FARKLARI
503 SERMAYE DÜZELTMESİ OLUMSUZ FARKLARI (-)

52 SERMAYE YEDEKLERİ
520 HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PRİMLERİ
521 HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI
522 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
523 İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
524 MALİYET BEDELİ ARTIŞLARI FONU
529 DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ

54 KÂR YEDEKLERİ
540 YASAL YEDEKLER
541 STATÜ YEDEKLERİ
542 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER
548 DİĞER KÂR YEDEKLERİ
549 ÖZEL FONLAR

57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)
580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)

59 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
590 DÖNEM NET KÂRI
591 DÖNEM NET ZARARI (-)

6 GELİR TABLOSU HESAPLARI

60 BRÜT SATIŞLAR
600 YURTİÇİ SATIŞLAR
601 YURTDIŞI SATIŞLAR
602 DİĞER GELİRLER

61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
610 SATIŞTAN İADELER (-)
611 SATIŞ İSKONTOLARI (-)
612 DİĞER İNDİRİMLER (-)

62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
620 SATILAN MAMÜLLER MALİYETİ (-)
621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-)
622 SATILAN HİZMET MALİYETİ (-)
623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ (-)

63 FAALİYET GİDERLERİ (-)
630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)
631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (-)
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)

64 DİĞ. FAALİYETLERDEN OLAĞAN GEL. VE KÂRLAR
640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ
641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ
642 FAİZ GELİRLERİ
643 KOMİSYON GELİRLERİ
644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI
646 KAMBİYO KÂRLARI
647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ
648 ENFLASYON DÜZELTMESİ KÂRLARI
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

65 DİĞ. FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİD. VE ZAR. (-)
653 KOMİSYON GİDERLERİ (-)
654 KARŞILIK GİDERLERİ (-)
655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-)
656 KAMBİYO ZARARLARI (-)
657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)
658 ENFLASYON DÜZELTMESİ ZARARLARI
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)
661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KÂRLARI
679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)
680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI (-)
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI (-)
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

69 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI
691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
692 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI
697 YILLARA YAYGIN İNŞAAT ENFLASYON DÜZELTME HESABI
698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI

7 MALİYET HESAPLARI (7/A SEÇENEĞİ)

70 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI
700 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESABI
701 MALİYET MUHASEBESİ YANSITMA HESABI

71 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
711 DİREKT İLK MADDE VE MAL. YAN. HESABI
712 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME FİYAT FARKI
713 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME MİKTAR FARKI

72 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI
722 DİREKT İŞÇİLİK ÜCRET FARKLARI
723 DİREKT İŞÇİLİK SÜRE (ZAMAN) FARKLARI

73 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
732 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ BÜTÇE FARKLARI
733 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ VERİMLİLİK FARKLARI
734 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ KAPASİTE FARKLARI

74 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI
742 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ FARK HESAPLARI

75 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. YAN. HESABI
752 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDER FARKLARI

76 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
762 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ FARK HESABI

77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
772 GENEL YÖNETİM GİDER FARKLARI HESABI

78 FİNANSMAN GİDERLERİ
780 FİNANSMAN GİDERLERİ
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI
782 FİNANSMAN GİDERLERİ FARK HESABI

79 GİDER ÇEŞİTLERİ (7/B SEÇENEĞİ)
790 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ
792 MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ
793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER
794 ÇEŞİTLİ GİDERLER
795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR
796 AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI
797 FİNANSMAN GİDERLERİ
798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI
799 ÜRETİM MALİYET HESABI

8 (SERBEST)

9 NAZIM HESAPLAR

Yardımcı Defter Hesapları

Muhasebe kayıtlarında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan defterikebir hesapları kullanılmalıdır. Ancak işletmeler bu defterikebir hesaplarına yardımcı defter hesapları açabilir.

Yardımcı defter hesaplarını tanımlarken defterikebir hesabı ile yardımcı hesap seviyelerini ayırmak için aralarına nokta konur ya da boşluk bırakılır.

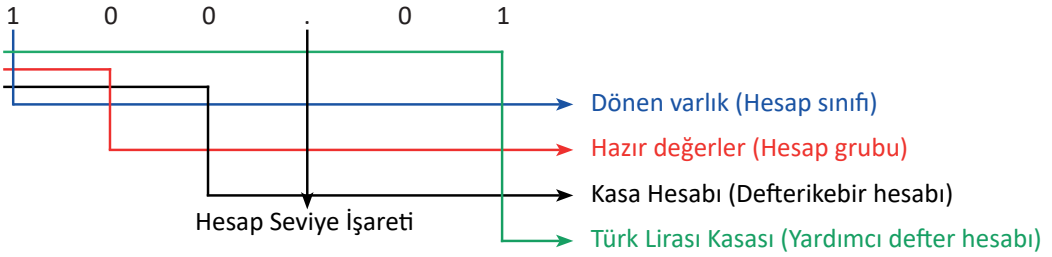
Örnek: AB ticaret işletmesinin kasasındaki nakit paraları Türk Lirası ve yabancı paralar olarak takip etmektedir.

İstenen: KASA hesabının alt hesaplarını tanımlayınız. Hesap seviyelerini gösteriniz.

Çözüm

100 KASA HESABI
100.01 Türk Lirası Kasası
100.02 Yabancı Paralar Kasası

Yukarıdaki kodlamaya göre 100.01 Türk Lirası Kasası hesabının kodu aşağıdaki şekilde seviyelendirilmiştir.

Sıra Sizde

XY ticaret işletmesi yurt içindeki ve yurt dışındaki alıcılarını ayrı ayrı yardımcı defter hesabında takip etmektedir.

İstenen: XY ticaret işletmesinin ALICILAR hesabının yardımcı defter hesaplarını tanımlayınız. Hesap seviyelerini gösteriniz.

Alt (Tali) Hesaplar

İşletmeler ihtiyaç duymaları halinde yardımcı defter hesabı seviyesinin altında da alt hesap (tali hesap) açabilir. Yardımcı defter kodu ile alt hesabın kodu arasında da yine hesap seviye işareti olarak nokta konur ya da boşluk bırakılır.

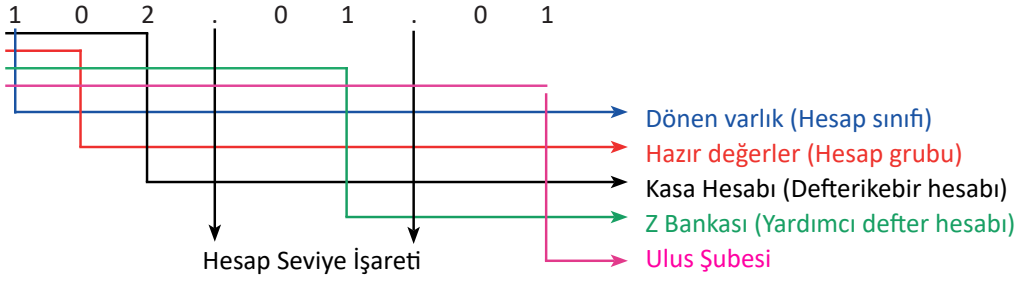
Örnek: KN ticaret işletmesinin Z Bankası Ulus ve Kızılay şubelerinde, H Bankasının Balgat ve Beşevler şubelerinde mevduat hesapları bulunmaktadır. İşletme banka mevduat hesaplarını banka ve şube düzeyinde takip etmektedir.

İstenen: KN ticaret işletmesinin BANKALAR hesabının yardımcı defter ve alt hesaplarını tanımlayınız. Hesap seviyelerini gösteriniz.

Çözüm

102 BANKALAR HESABI
- 102.01 Z Bankası
  - 102.01.01 Ulus Şubesi
  - 102.01.02 Kızılay Şubesi
- 102.02 H Bankası
  - 102.02.01 Balgat Şubesi
  - 102.02.02 Beşevler Şubesi

Yukarıdaki kodlamaya göre 102.01.01 Z Bankası Ulus şubesi hesabının kodu aşağıdaki şekilde seviyelendirilmiştir.

Sıra Sizde

XY ticaret işletmesi yurt içindeki alıcıları olan A işletmesi ve B işletmesinin, yurt dışı alıcıları olan C işletmesi ve D işletmesinin hesaplarını ayrı ayrı alt hesaplarda takip etmektedir.

İstenen: XY ticaret işletmesinin ALICILAR hesabının alt hesaplarını tanımlayınız. Hesap seviyelerini gösteriniz.

Ülkemizde muhasebe işlemlerini bilgisayar ile yapmak için kullanılan bazı muhasebe paket programlarında yardımcı defter hesabı tanımlamak zorunludur.

Ders İçi Etkinlik - 2.1

YZ ticaret işletmesi faaliyetlerinde kullanacağı hesap planını aşağıdaki durumlara göre düzenleyecektir.

1. Kasasındaki nakit paraları Türk Lirası, dolar ve avro olarak takip etmektedir.
2. Mallarını 153 TİCARİ MALLAR hesabının altında ithal ve yerli mallar şeklinde yardımcı defter hesaplarında, %8 KDV'li ve %18 KDV'li olarak da alt hesaplarda takip etmektedir.
3. Banka hesaplarını YZ Bankası A şubesi, B şubesi, C şubesi ve EF Bankası A şubesi, B şubesi, C şubesi şeklinde takip etmektedir.
4. 600 YURTİÇİ SATIŞLAR hesabında takip ettiği satışlarını %8 KDV'li satışlar ve %18 KDV'li satışlar olarak takip etmektedir.

İstenen: YZ işletmesinin kullanacağı hesapların yardımcı defter ve alt hesaplarını tanımlayınız.

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği muhasebenin usul ve esaslarını açıklamıştır.

2. (.....) Tek düzen muhasebe sisteminin amaçlarından birisi farklı işletmeler ile aynı işletmenin farklı dönemlerini karşılaştırma imkânı sağlamaktır.

3. (.....) Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre mali tablolarda yer alan hesap adlarının anlamı tabloyu inceleyene göre farklı anlaşılabilir.

4. (.....) Muhasebenin temel kavramlarından olan "sosyal sorumluluk kavramı" bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gereğini ifade eder.

5. (.....) Duran varlıklarda, bir yıl içinde elden çıkarılması düşünülen varlıklar yer alır.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

6. Tek düzen muhasebe sistemi, muhasebe bilgilerinin aynı tip .....ve raporlarda sunulmasını öngören bir sistemdir.

7. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile yapılan düzenlemelere ..... esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişiler uymak zorundadır.

8. Türkiye'de faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe kayıtlarını ..... cinsinden yapmaları yasal zorunluluktur.

9. Özün önceliği kavramına göre işlemler muhasebeye yansıtılırken biçimlerinden çok ..... esas alınır.

10. İşletmeler muhasebe sistemlerini kurarken ..... çerçevesi ve hesap planına uymak zorundadırlar.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. Aşağıdaki konulardan hangisinde tek düzen muhasebe sistemi ile birlikteliğin sağlanması <u>amaçlanmamıştır?</u>

A) Hesap planı B) Muhasebe ilkeleri C) Muhasebe kavramları
D) Mali tablolar E) Muhasebe paket programları

12. Aşağıdakilerden hangisi Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan muhasebenin temel kavramlarından <u>değildir?</u>

A) Dönemsellik B) Parayla ölçülme C) Haksız rekabet
D) Maliyet esası E) Tarafsızlık ve belgelendirme

13. "Mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında; belli kişi veya grupların değil, tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi" muhasebenin hangi kavramı ile ilgilidir?

A) Sosyal sorumluluk B) Kişilik C) İşletmenin sürekliliği
D) Dönemsellik E) Parayla ölçülme

14. "İşletmelerin mali durumlarının analizinin yapılabilmesi için her dönemde aynı muhasebe tekniklerinin kullanılması" muhasebenin hangi kavramı ile ilgilidir?

A) Tam açıklama B) Tutarlılık C) İhtiyatlılık
D) Önemlilik E) Özün önceliği

15. Aşağıdakilerden hangisi tek düzen hesap çerçevesinde yer alan hesap sınıflarından <u>değildir?</u>

A) Dönen varlıklar B) Hazır değerler C) Nazım hesaplar
D) Kısa vadeli yabancı kaynaklar E) Gelir tablosu hesapları

3. ÖĞRENME BİRİMİ

MUHASEBE SÜRECİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Açılış bilançosunu
- Muhasebe defterlerine kaydı
- Aylık mizanların düzenlenmesini
- Envanter işlemlerini
- Gelir tablosunun düzenlenmesini
- Gelir ve gider (sonuç) hesaplarının kapatılmasını
- Kesin mizan düzenlenmesini
- Kapanış bilançosunun hazırlanmasını
- Bilanço hesaplarının kapatılmasını
- Yeni döneme ilişkin hesapların açılmasını

TEMEL KAVRAMLAR

açılış bilançosu, açılış kaydı, aylık mizan, defterîkebir, envanter, gelir hesapları, gelir tablosu, gider hesapları, kapanış bilançosu, kapanış kaydı, kesin mizan, yardımcı defter, yevmiye defteri

KONULAR

3.1. AÇILIŞ BİLANÇOSU
3.2. MUHASEBE DEFTERLERİNE KAYIT
3.3. AYLIK MİZANLARIN DÜZENLENMESİ
3.4. ENVANTER İŞLEMLERİ
3.5. GELİR TABLOSUNUN DÜZENLENMESİ
3.6. GELİR VE GİDER (SONUÇ) HESAPLARININ KAPATILMASI
3.7. KESİN MİZAN DÜZENLENMESİ
3.8. KAPANIŞ BİLANÇOSUNUN HAZIRLANMASI
3.9. BİLANÇO HESAPLARININ KAPATILMASI
3.10. YENİ DÖNEME İLİŞKİN HESAPLARIN AÇILMASI

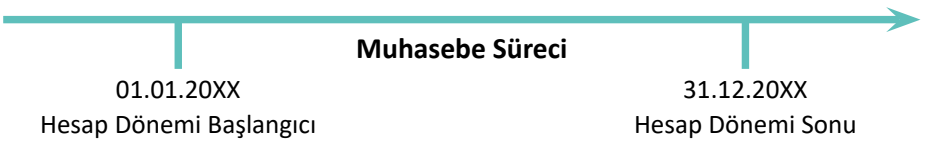
Hazırlık Çalışmaları

1. **Muhasebede kayıtların hesap dönemleri itibarıyla tutulmasının nedenini arkadaşlarınızla tartışınız.**
2. **Muhasebe sürecinde yapılan işlemleri araştırınız.**
3. **Muhasebenin fonksiyonlarını yerine getirmede muhasebede yapılan işlemler hakkında düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

3.1. AÇILIŞ BİLANÇOSU

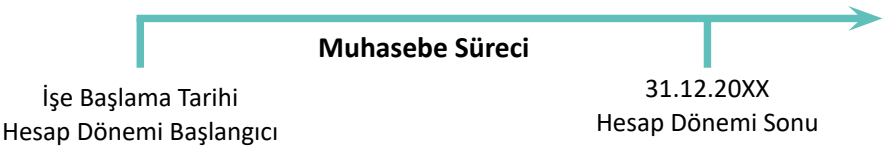
Tacirler ticari faaliyetlerine başlarken işletmenin sürekliliği kavramı gereği işletmelerine bir ömür belirlemezler. Ticari faaliyetlerine devam ettikleri sürece dönemsellik kavramı gereği faaliyetlerini bir takvim yılını kapsayacak şekilde hesap dönemlerine bölerek mali nitelikteki işlemlerini muhasebe süreci kapsamında kayıt altına alırlar.

Muhasebe sürecinde, işletmede gerçekleşen mali nitelikteki işlemler ispat edici belgelere dayandırılarak tutulması zorunlu defterlere dönemler hâlinde kayıt edilir, sınıflandırılır ve raporlanır. Kayıtlar her hesap dönemi sonunda kapatılır ve izleyen dönemin başında açılır. Her hesap döneminin faaliyet sonuçları birbirinden bağımsızdır. Hesap dönemi normal olarak takvim yılıdır (VUK 174. madde). Öteden beri ticari faaliyetine devam eden tacirlerde hesap dönemi 1 Ocak'ta başlar 31 Aralık'ta sona erer (Görsel 3.1).

Görsel 3.1: Öteden beri ticari faaliyetine devam eden tacirlerde hesap dönemi

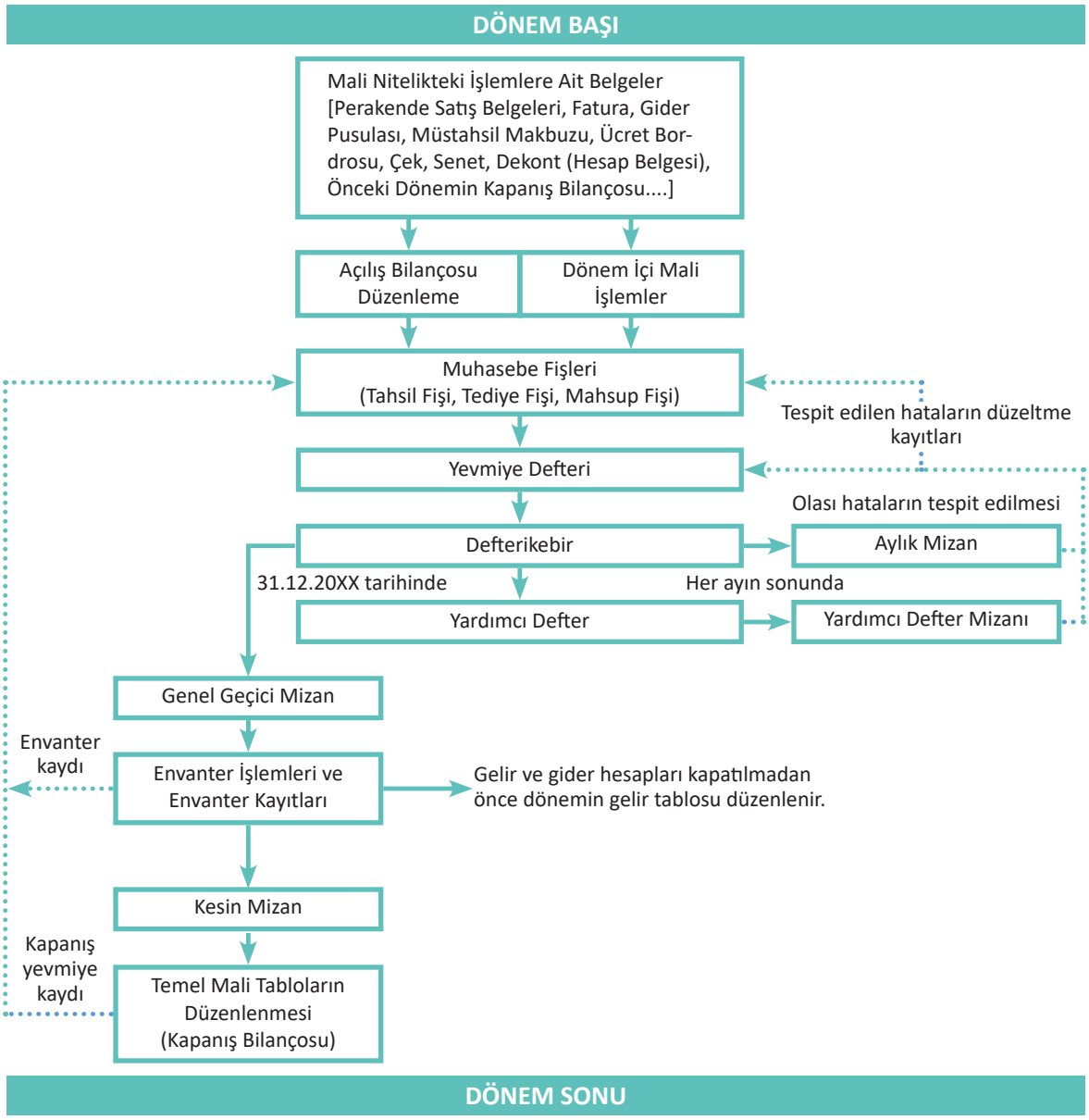
İşe yeni başlayan tacirlerde hesap dönemi, işe başlama tarihinde başlar 31 Aralık tarihinde sona erer (Görsel 3.2).

Görsel 3.2: İşe yeni başlayan tacirlerde hesap dönemi

Muhasebe sürecinde yapılacak işlemler aşağıdaki şekilde sıralanır (Görsel 3.3).

1. Açılış bilançosunun düzenlenmesi
2. Muhasebe fişlerine kayıt
3. Muhasebe defterlerine kayıt
4. Aylık mizanların düzenlenmesi
5. Genel geçici mizanın düzenlenmesi
6. Envanter işlemleri
7. Gelir tablosunun düzenlenmesi
8. Gelir ve gider (sonuç) hesaplarının kapatılması
9. Kesin mizan düzenlenmesi
10. Kapanış bilançosunun düzenlenmesi
11. Bilanço hesaplarının kapatılması
12. İzleyen döneme ilişkin hesapların açılması

Görsel 3.3: Muhasebe süreci

Bilanço, bir işletmenin belli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren mali tablodur.

İşe yeni başlayan tacirler işe başladıkları tarihte, öteden beri ticari faaliyetine devam eden tacirler ise hesap döneminin başlangıcı olan 1 Ocak tarihinde açılış bilançosunu düzenler (TTK 68. madde, VUK 192. madde). Muhasebe döneminin başında hazırlandığı için Açılış Bilançosu ismini alır. Bu bilanço muhasebe sürecinin başlangıç noktasıdır. Açılış bilançosu aşağıdaki bölümlerden oluşur (Görsel 3.4).

- **Bilançonun Başlığı:** İşletmenin ismi veya unvanı, bilançonun düzenlenme tarihi ve "Bilanço" kelimesi yer almalıdır.
- **Bilançonun Aktifi:** Bilançonun sol tarafıdır. Düzenlendiği tarih itibarıyla işletmenin sahip olduğu varlıklarını içerir. Dönen varlıklar ve duran varlıklardan oluşur.
- **Bilançonun Pasifi:** Bilançonun sağ tarafıdır. Düzenlendiği tarih itibarıyla işletmenin sahip olduğu varlıkların hangi kaynaklardan sağlandığını gösteren kısımdır. Kısa vadeli yabancı kaynaklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynaklardan oluşur.

- **Bilanço Dipnotları:** İşletmelerin dönem bilançolarının ilgililer tarafından anlaşılabilmesi için ilave bilgileri içeren notlarıdır. Bu dipnotlarla bilançodaki bazı rakamlar daha anlaşılır hâle gelmektedir. Bilanço, dipnotlarında yapılan açıklamalarla bir bütünlük sağlamış olmaktadır.

R TİCARET İŞLETMESİNİN .../.../20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)		PASİF (KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	XXXXXX	III. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	XXXXXX
II. DURAN VARLIKLAR	XXXXXX	IV. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	XXXXXX
		V. ÖZ KAYNAKLAR	XXXXXX
AKTİF TOPLAMI	XXXXXX	PASİF TOPLAMI	XXXXXX

Dipnotlar:

1 - .....

2 - .....

Görsel 3.4: Açılış Bilançosunun bölümleri

Örnek: B ticaret işletmesi 17.10.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyete başlamıştır.

Kasa	20.000,00 TL	Demirbaşlar	30.000,00 TL
Ticari Mallar	50.000,00 TL	Kısa Vadeli Satıcılar	19.000,00 TL
Sermaye	?		

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

b) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) İşletmenin sermayesinin hesaplanması

AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI = PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI

DÖNEN VARLIKLAR + DURAN VARLIKLAR = YAB. KAYNAKLAR TOPLAMI + ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE)

ÖZ KAYNAKLAR(SERMAYE) = VARLIKLAR TOPLAMI - YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI

ÖZ KAYNAKLAR(SERMAYE) = (20.000,00 + 50.000,00 + 30.000,00) - 19.000,00

ÖZ KAYNAKLAR(SERMAYE) = 81.000,00

b) Açılış bilançosunun düzenlenmesi

B TİCARET İŞLETMESİNİN 17.10.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**70.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**19.000**
10 Hazır Değerler		20.000	32 Ticari Borçlar		19.000
100 Kasa	20.000		320 Satıcılar	19.000	
15 Stoklar		50.000	**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
153 Ticari Mallar	50.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**81.000**
II. DURAN VARLIKLAR		**30.000**	50 Ödenmiş Sermaye		81.000
25 Maddi Duran Varlıklar		30.000	500 Sermaye	81.000	
255 Demirbaşlar	30.000				
		100.000			**100.000**

Dipnotlar:

1 - .....

2 - .....

Sıra Sizde

Y ticaret işletmesi 10.08.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyete başlamıştır.

Kasa	80.000,00 TL	Taşıtlar	25.000,00 TL
Banka	55.000,00 TL	Kısa Vadeli Borç Senetleri	60.000,00 TL
Ticari Mallar	90.000,00 TL	Sermaye	?

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

b) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 3.1

K ticaret işletmesi 19.10.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyete başlamıştır.

Kasa	30.000,00 TL	Binalar	120.000,00 TL
Banka	25.000,00 TL	Uzun Vadeli Banka Kredileri	100.000,00 TL
Ticari Mallar	60.000,00 TL	Sermaye	?

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

b) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

3.2. MUHASEBE DEFTERLERİNE KAYIT

İşletmelerde mali nitelikteki işlemler ispat edici belgelere dayanarak tutulması zorunlu defterlere kaydedilir. Tutulması zorunlu defterler Vergi Usul Kanunu'nun 182-185. maddelerinde, Türk Ticaret Kanunu'nun 64. maddesinde belirtilmiştir. Bu kanunlara göre birinci sınıf tacirlerin bilanço esasına göre tutmak zorunda oldukları ticari defterler; yevmiye defteri, defterikebir ve envanter defteridir.

Gelir İdaresi Başkanlığının 24.02.2011 tarihinde yayımladığı Elektronik Defter Genel Tebliği'nde yer alan şartları taşıyan birinci sınıf tacirlerin yevmiye defteri ve defterikebiri e-defter (elektronik defter) sisteminde elektronik kayıt olarak tutmaları gerekmektedir. E-defter düzenlemeleri ile ilgili detaylı bilgiye http://edefter.gov.tr/anasayfa.html adresinden ulaşılabilir.

Mali nitelikteki işlemler; e-defter ve/veya muhasebe paket programları aracılığıyla önce muhasebe fişlerine, ardından tutulması zorunlu olan ticari defterlere kaydedilir.

3.2.1. Muhasebe Fişleri

İşletmelerin mali nitelikteki işlemlerinin yevmiye defterine kaydedilmeden önce işlendiği, işletme yetkililerinin imzasını taşıyan ve yevmiye kaydına aktarılacak bilgileri içeren fişlerdir.

Mali nitelikteki işlemlere ait belgelerin düzenlendikleri tarihten itibaren 10 gün içinde tutulması zorunlu defterlere kaydedilmesi zorunludur. Kayıtlarını devamlı olarak muhasebe fişleri gibi işletme yetkililerinin imzasını taşıyan belgelere işleyen işletmeler bu işlemleri 45 gün içinde tutulması zorunlu defterlere aktarmak zorundadır (VUK 219. madde).

Kayıtlarını elle tutan işletmelerde muhasebe fişlerinin kullanımı isteğe bağlıdır. Kayıtlarını e-defter ve/veya muhasebe paket programları aracılığıyla tutan işletmelerde programların yapısı gereği işlemler önce muhasebe fişlerine kaydedilir oradan sistem otomatik olarak yevmiye defteri, defterikebir, yardımcı defter, mizan ve mali tablo aktarımlarını yapar. Muhasebe fişlerinin standart bir şekli yoktur. Muhasebe fişleri ile ilgili detaylı bilgiye http://edefter.gov.tr/edeftermevzuat.html adresinden ulaşılabilir.

Muhasebe fişlerini kullanmanın faydaları şunlardır:

- Aynı nitelikteki işlemlerin toplu olarak kaydedilmesini sağlar.
- Kayıtlarda düzeni ve kontrolü sağlar.
- Yevmiye defterine yanlış kayıt yapılmasını önler.

Muhasebe fişleri üç çeşittir.

a) Tahsil Fişi: Mali nitelikteki işleme ait tutarın tamamının işletmenin kasasına nakit girişine neden olduğu durumlarda kullanılır. Banka hesabından para çekme, nakit mal satışı, alıcılardan yapılan nakit tahsilat gibi durumlarda düzenlenir. Kasaya nakit girişi olduğunda kasadaki para miktarı artacaktır. "100 KASA" hesabı varlık hesabıdır, artışlar hesabın borç tarafına kaydedilir. Kasa tahsil fişinde borçlu hesap her zaman "100 KASA" hesabı olacağı için yazılmaz sadece alacaklı hesapların kodu, hesap adı ve tutarı yazılır.

Örnek: İşletme, 22.10.20XX tarihinde 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı peşin satmıştır (K-840 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen: Muhasebe fişini düzenleyiniz.

Çözüm

Mükellefin Adı Soyadı veya Unvanı:
T.C. Kimlik No. veya Vergi Kimlik No.:

TAHSİL FİŞİ

TARİH : 22.10.20XX
SAAT : 14.53
FİŞ No. : A-00012

HESAP KODU	HESAP ADI	AÇIKLAMA	ALACAK TUTARI
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	K-840 No.lu fatura ile peşin mal satışı	3.000,00
		TOPLAM TUTAR	3.000,00

YALNIZ: #ÜçbinTL#

YEVMİYE No.

YETKİLİ İMZALARI

.....

Sıra Sizde

İşletme, 23.10.20XX tarihinde 6.000,00 TL tutarındaki ticari malı peşin satmıştır (K-1212 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen: Muhasebe fişini düzenleyiniz.

b) Tediye (Ödeme) Fişi: Mali nitelikteki işleme ait tutarın tamamının işletmenin kasasından nakit çıkışına neden olduğu durumlarda kullanılır. Banka hesabına para yatırma, nakit mal alışı, satıcılara yapılan nakit ödeme gibi durumlarda düzenlenir. Kasadan nakit çıkışı olduğunda kasadaki para miktarı azalacaktır. "100 KASA" hesabı varlık hesabıdır, azalışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir. Tediye fişinde alacaklı hesap her zaman "100 KASA" hesabı olacağı için sadece borçlu hesapların kodu, hesap adı ve tutarı yazılır.

Örnek: İşletme, 22.10.20XX tarihinde 6.000,00 TL tutarındaki ticari malı peşin almıştır (M-1071 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen: Muhasebe fişini düzenleyiniz.

Çözüm

Mükellefin Adı
Soyadı veya Unvanı:
T.C. Kimlik No. veya Vergi
Kimlik No.:

TEDİYE FİŞİ

TARİH : 22.10.20XX
SAAT : 19.21
FİŞ No. : A-00029

HESAP KODU	HESAP ADI	AÇIKLAMA	BORÇ TUTARI
153	TİCARİ MALLAR HESABI	M-1071 No.lu fatura ile peşin mal alışı	6.000,00
		TOPLAM TUTAR	6.000,00

YALNIZ: #AltıbinTL#

YEVMİYE No.

YETKİLİ İMZALARI

.....

Sıra Sizde

İşletme, 23.10.20XX tarihinde 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı peşin satın almıştır (S-1037 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen: Muhasebe fişini düzenleyiniz.

c) **Mahsup Fişi:** Mali nitelikteki işlemlerde kasa hesabının kullanılmadığı veya kasa hesabıyla birlikte başka hesapların borçlu veya alacaklı olarak kullanıldığı durumlarda düzenlenen fiştir. Borçlu ve alacaklı hesapların kodu, hesap adı ve tutarı yazılır. Borçlu hesapların toplam tutarı, alacaklı hesapların toplam tutarına eşit olmalıdır.

Örnek: İşletme, 22.10.20XX tarihinde 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı kredili olarak satın almıştır (İ-1453 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen: Muhasebe fişini düzenleyiniz.

Çözüm

Mükellefin Adı
Soyadı veya Unvanı:
T.C. Kimlik No. veya Vergi
Kimlik No.:

MAHSUP FİŞİ

TARİH : 22.10.20XX
SAAT : 19.23
FİŞ No. : A-00030

HESAP KODU		HESAP ADI	AÇIKLAMA	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
153		TİCARİ MALLAR HESABI	İ-1453 No.lu fatura ile kredili mal alışı	3.000,00	
	320	SATICILAR HESABI	İ-1453 No.lu fatura ile kredili mal alışı		3.000,00
			TOPLAM TUTAR	3.000,00	3.000,00

YALNIZ: #ÜçbinTL#

YEVMİYE No.

YETKİLİ İMZALARI

.....

Örnek: İşletme, 22.10.20XX tarihinde 4.000,00 TL tutarındaki ticari malı yarısı kredili olarak yarısı peşin ödenerek satın almıştır (T-1920 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen: Muhasebe fişini düzenleyiniz.

Çözüm

Mükellefin Adı Soyadı veya Unvanı:
T.C. Kimlik No. veya Vergi Kimlik No.:

MAHSUP FİŞİ

TARİH : 22.10.20XX
SAAT : 20.23
FİŞ No. : A-00033

HESAP KODU		HESAP ADI	AÇIKLAMA	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
153		TİCARİ MALLAR HESABI	T-1920 No.lu fatura ile mal alışı	4.000,00	
	100	KASA HESABI	T-1920 No.lu fatura ile mal alışı		2.000,00
	320	SATICILAR HESABI	T-1920 No.lu fatura ile mal alışı		2.000,00
			TOPLAM TUTAR	4.000,00	4.000,00

YALNIZ: #DörtbinTL#

YEVMİYE No.
.....

YETKİLİ İMZALARI

Sıra Sizde

1. İşletme, 24.10.20XX tarihinde 4.000,00 TL tutarındaki ticari malı kredili olarak satın almıştır (C-1923 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
2. İşletme, 25.10.20XX tarihinde 5.000,00 TL tutarındaki ticari malı satın almış; mal bedelinin yarısı için çek düzenlemiş, yarısını nakit ödemiştir (Z-2023 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen: Her bir işlem için gerekli muhasebe fişlerini düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 3.2

Muhasebe fişlerini kullanmanın tacirlere sağlayacağı faydaları sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

3.2.2. Yevmiye Defteri

Kayda geçirilmesi gereken mali nitelikteki işlemlere ait bilgilerin ispat edici belgelerden alınarak tarih sırasıyla maddeler hâlinde belirli bir düzen dâhilinde yazıldığı defterdir (VUK 183. madde). Yevmiye defterine yapılan kayıtlar sayesinde bir hesap döneminde meydana gelen mali nitelikteki işlemlerin hepsi bir arada görünür. Muhasebenin kaydetme fonksiyonunun yerine getirildiği defterdir.

Yevmiye defterinin sayfalarına birbirini takip eden sıra numarası verilir. Bu deftere kayıtlar elle yapılabileceği gibi, bilgisayar ortamında tutulan kayıtların dökümünün alınabilmesi için sürekli form kâğıdı şeklindeki müteharrik (hareketli) yapraklar da kullanılabilir (VUK 183. madde). Her sayfanın sonunda sayfa toplamı alınır.

Yevmiye defterinin kullanılmaya başlanmadan önce noter tasdikinin yaptırılması yasal zorunluluktur (VUK 220. madde, TTK 64. madde). E-defter uygulaması kapsamında olan birinci sınıf tacirlerin kayıtlarını yevmiye defterine yazdırma sorumluluğu olmadığı için yevmiye defterini tasdik ettirme sorumluluğu da yoktur.

İşlemler yevmiye defterine yevmiye maddesi hâlinde kaydedilir. İki tarih çizgisi arasında kalan terimlerin hepsi bir yevmiye maddesini oluşturur (Görsel 3.5). Bir yevmiye maddesi kaydedilirken aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir.

a) Yevmiye maddelerine birbirini takip eden madde numarası verilir. İlk kayıt açılış kaydı olup madde numarası 1'dir. Yevmiye defterine yapılacak son kayıt da kapanış kaydıdır.

b) Yevmiye defterine işlemin kayıt tarihi yazılmalıdır. Tarih, çizilen tarih çizgisi arasına yazılır.

c) Mali nitelikteki işlemlerin kaydedildiği borçlu ve alacaklı hesap kodu ve isimleri büyük harfle yazılır. Borçlu hesap ismi soldaki tarih çizginin alt tarafına, alacaklı hesap ismi ise tarih yazılan alanın alt tarafına yazılır.

ç) Borçlu ve alacaklı hesaplara ait parasal tutarlar yazılır. Bir yevmiye maddesinde borçlu hesapların toplam tutarı, alacaklı hesapların toplam tutarına eşit olmalıdır.

d) Mali nitelikteki işleme ait belge bilgileri ve kısa açıklama yazılır.

e) Borçlu ve alacaklı hesabın defterikebir sayfa numarası yazılır. Bilgisayar ortamında yapılan kayıtlarda bu sütunlar yer almaz. Bunun yerine borçlu ve alacaklı hesapların hesap kodu yazılır.

Bir yevmiye maddesinin yanlış kaydedildiği anlaşılırsa muhasebe kuralları içinde düzeltme kayıtları yapılır.

SAYFA No.: 1		YEVMİYE DEFTERİ				
BORÇLU HESABIN DEFTERİKEBİR SAYFA No. (e)	ALACAKLI HESABIN DEFTERİKEBİR SAYFA No.	Madde No.	TARİH (b)	YARDIMCI HESAP TUTARI (TL)	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)	
		1	BORÇLU HESAP (c)		XXXXX		Basit yevmiye maddesi
		(a)	ALACAKLI HESAP			XXXXX (ç)	
			Yevmiye maddesine ait belge ve açıklama				
			TARİH (d)				
		2	BORÇLU HESAP		XXXXX		Bileşik yevmiye maddesi
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			Yevmiye maddesine ait belge ve açıklama				
			TARİH				
		3	BORÇLU HESAP		XXXXX		Bileşik yevmiye maddesi
			BORÇLU HESAP		XXXXX		
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			Yevmiye maddesine ait belge ve açıklama				
			TARİH				
		4	BORÇLU HESAP		XXXXX		Karma yevmiye maddesi
			BORÇLU HESAP		XXXXX		
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			Yevmiye maddesine ait belge ve açıklama				
			II				
			Sayfa Toplamı		XXXXX	XXXXX	

Görsel 3.5: Yevmiye defteri ve yevmiye maddesi türleri

Yevmiye maddesi türleri, yevmiye maddesinde kullanılan borçlu ve alacaklı hesapların sayısına göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılır (Görsel 3.5).

- **Basit Yevmiye Maddesi:** Tek hesabın borçlu, tek hesabın alacaklı olduğu yevmiye maddesidir.
- **Bileşik Yevmiye Maddesi:** Tek hesabın borçlu olmasına karşılık, birden fazla hesabın alacaklı olduğu veya birden fazla hesabın borçlu olmasına karşılık tek hesabın alacaklı olduğu yevmiye maddesidir.

- **Karma Yevmiye Maddesi:** Borçlu ve alacaklı hesapların sayısının birden fazla olduğu yevmiye maddesi türüdür.

Örnek: 19.10.20XX tarihinde ticari faaliyete başlayan K ticaret işletmesinin açılış bilançosu aşağıdaki gibidir:

K TİCARET İŞLETMESİNİN 19.10.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**145.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**34.000**
10 Hazır Değerler		75.000	32 Ticari Borçlar		34.000
100 Kasa	60.000		320 Satıcılar	19.000	
102 Bankalar	15.000		321 Borç Senetleri	15.000	
15 Stoklar		70.000	**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**70.000**
153 Ticari Mallar	70.000		40 Mali Borçlar		70.000
II. DURAN VARLIKLAR		**120.000**	400 Banka Kredileri	70.000	
25 Maddi Duran Varlıklar		120.000	**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**161.000**
252 Binalar	120.000		50 Ödenmiş Sermaye		161.000
			500 Sermaye	161.000	
		265.000			**265.000**

Dipnotlar:

1 - .....

2 - .....

Dönem İçi İşlemler

1. İşletme, 20.10.20XX tarihinde kasadaki 10.000,00 TL nakit parayı bankadaki hesabına yatırmıştır (A-1205 No.lu dekont).
2. İşletme, 21.10.20XX tarihinde satıcılara olan 19.000,00 TL borcun 6.000,00 TL'sini kasadan, 13.000,00 TL'sini bankadaki hesabından ödemiştir (7896 No.lu (EFT) Elektronik Fon Transferi).
3. İşletme, 22.10.20XX tarihinde 20.000,00 TL tutarındaki ticari malı 5.000,00 TL'si peşin, 15.000,00 TL'si senetli satmıştır (A-0017 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen: İşletmenin açılış bilançosunu ve dönem içi işlemlerini yevmiye defterine kaydedip yevmiye madde türünü belirtiniz.

Çözüm

1. Açılış yevmiye kaydı yapılırken, açılış bilançosunun aktif tarafında yer alan hesaplar yevmiye defterinin borç tarafına (soldaki tarih çizgisinin alt tarafına), pasif tarafında yer alan hesaplar yevmiye defterinin alacak tarafına (tarih yazılan alanın alt tarafına) kaydedilir.

Madde No.	19.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)	
1	100 KASA HESABI	60.000,00		
	102 BANKALAR HESABI	15.000,00		
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00		
	252 BİNALAR HESABI	120.000,00		Karma yevmiye maddesi
Mahsup Fişi	320 SATICILAR HESABI		19.000,00	
	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		15.000,00	
	400 BANKA KREDİLERİ HESABI		70.000,00	
	500 SERMAYE HESABI		161.000,00	
	Açılış kaydı //			

2. Bankadaki hesaba para yatırıldığında, bankadaki para tutarı artar, "102 BANKALAR" hesabı bir varlık hesabıdır, artışlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

Bankadaki hesaba yatırılan para işletmenin kasasından alındığı için kasadaki para tutarı azalır. "100 KASA" hesabı varlık hesabıdır azalışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Madde No.	20.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)	
2	102 BANKALAR HESABI	10.000,00		Basit yevmiye maddesi
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		10.000,00	
	A-1205 No.lu dekont ile bankadaki hesaba para yatırılması			
	//			

3. İşletme, satıcılara olan borcunu ödediği zaman borcu azalır. "320 SATICILAR" hesabı kaynak hesabıdır, azalışlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

Satıcılara olan borcun 6.000,00 TL tutarındaki kısmı kasadan nakit ödenmiştir. Kasadaki para tutarı azalmıştır. "100 KASA" hesabı varlık hesabıdır, azalışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Satıcılara olan borcun 13.000,00 TL tutarındaki kısmı da bankadaki hesaptan ödenmiştir. Bankadaki para tutarı azalacaktır. "102 BANKALAR" hesabı varlık hesabıdır, azalışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Madde No.	21.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)	
3	320 SATICILAR HESABI	19.000,00		Bileşik yevmiye maddesi
	100 KASA HESABI		6.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		13.000,00	
	Satıcılara olan borcun nakit ve 7896 No.lu EFT ile ödenmesi			
	//			

01.01.2016 tarihli 459 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğine göre; belge düzenleme zorunluluğu kapsamında olanların, kendi aralarında ve belge düzenleme zorunluluğu kapsamında olmayanlarla yapacakları, 7.000,00 TL'yi aşan tutardaki her türlü tahsilat ve ödemelerini aracı finansal kurumlar kanalıyla yapmaları ve bu tahsilat ve ödemeleri söz konusu kurumlarca düzenlenecek belgeler ile ispat etmeleri zorunludur.

4. İşletme, sattığı ticari mal bedelinin 5.000,00 TL tutarındaki kısmını peşin tahsil ettiğinde kasadaki para miktarı artacaktır, "100 KASA" hesabı varlık hesabıdır, artışlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

İşletme ticari mal bedelinin 15.000,00 TL tutarındaki kısmı için de senet aldığında, senetli alacakları artacaktır. "121 ALACAK SENETLERİ" hesabı varlık hesabıdır, artışlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

İşletme ticari mal sattığında geliri artar. Mal satışı için kullanılan gelir hesabı "600 YURTİÇİ SATIŞLAR" hesabıdır, artışlar hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Madde No.	22.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)	
4	100 KASA HESABI	5.000,00		Bileşik yevmiye maddesi
	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	15.000,00		
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		20.000,00	
	A-0017 No.lu fatura ile peşin ve senetli mal satışı			
	//			

Sıra Sizde

17.10.20XX tarihinde ticari faaliyete başlayan B ticaret işletmesinin açılış bilançosu aşağıdaki gibidir:

B TİCARET İŞLETMESİNİN 17.10.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**85.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAY.**		**30.000**
10 Hazır Değerler	35.000		32 Ticari Borçlar	30.000	
100 Kasa	20.000		320 Satıcılar	10.000	
102 Bankalar	15.000		321 Borç Senetleri	20.000	
15 Stoklar	50.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAY.**		--
153 Ticari Mallar	50.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**85.000**
II. DURAN VARLIKLAR		**30.000**	50 Ödenmiş Sermaye	85.000	
25 Maddi Duran Varlıklar	30.000		500 Sermaye	85.000	
255 Demirbaşlar	30.000				
		115.000			**115.000**

Dipnotlar:

1 - .....

2 - .....

Dönem İçi İşlemler

1. İşletme, 18.10.20XX tarihinde satıcılara 4.000,00 TL nakit ödeme yapmıştır (A-20 No.lu ödeme fişi).
2. İşletme, 19.10.200XX tarihinde 5.000,00 TL tutarındaki ticari malı yarısı peşin, yarısı veresiye olarak satmıştır (B-720 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
3. İşletme, 20.10.20XX tarihinde bankadaki hesabından 5.000,00 TL çekmiştir (S-720 No.lu dekont).

İstenen: İşletmenin açılış ve dönem içi işlemlerini yevmiye defterine kaydederek yevmiye madde türlerini belirtiniz.

3.2.3. Defterikebir

Defterikebir, yevmiye defterine kaydedilmiş olan mali nitelikteki işlemleri buradan alarak usulüne göre ilgili hesaplara dağıtan ve tasnifli (sınıflandırılmış) olarak bu hesaplarda toplayan defterdir (VUK 184. madde)(Görsel 3.6).

DEFTERİKEBİR

SAYFA No.: 1 ..... HESABI SAYFA No.: 1

BORÇ					ALACAK				
TARİH	YEVMİYE MADDE No.	AÇIKLAMA	TUTAR (TL)	ARA TOPLAM	TARİH	YEVMİYE MADDE No.	AÇIKLAMA	TUTAR (TL)	ARA TOPLAM
Sayfa Toplamı					**Sayfa Toplamı**				

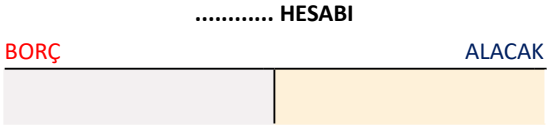
Görsel 3.6: Defterikebir sayfası

Muhasebenin sınıflandırma fonksiyonu bu defterde hesaplar aracılığıyla yerine getirilir. Aynı nitelikteki işlemlerin artış ve azalışlarının izlendiği çizelgelere **hesap** denir. Örneğin kasa hesabında artış ve azalış meydana getiren işlemler "100 KASA" hesabının defterikebirinde, bankalar hesabında artış ve azalış meydana getiren işlemler "102 BANKALAR" hesabı defterikebirinde takip edilir. Böylece mali nitelikteki işlemler niteliklerine göre hesaplarda toplanarak muhasebenin sınıflandırma fonksiyonu yerine getirilmiş olur.

Bu deftere kayıtlar elle yapılabileceği gibi bilgisayar ortamında tutulan kayıtlar sürekli form kâğıdı şeklindeki müteharrik (hareketli) yapraklara yazdırılarak da kullanılabilir (VUK 183. madde).

Bu defterin kullanılmaya başlanmadan önce noter tasdikinin yaptırılması yasal zorunluluktur (TTK 64. madde). E-defter uygulaması kapsamında olan birinci sınıf tacirlerin kayıtlarını defterikebire yazdırma sorumluluğu olmadığı için defterikebiri tasdik ettirme sorumluluğu da yoktur.

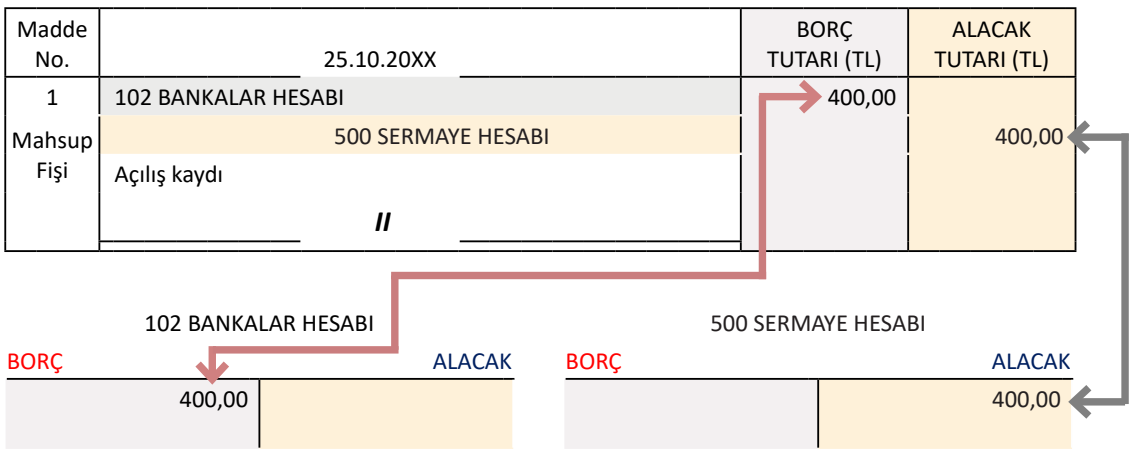
Muhasebe eğitimlerinde kolaylık sağlaması amacı ile defterikebirler T şeklinde çizilerek sol tarafına borç ve sağ tarafına alacak yazılır (Görsel 3.7).

Görsel 3.7: Defterikebirin T şeklinde gösterimi

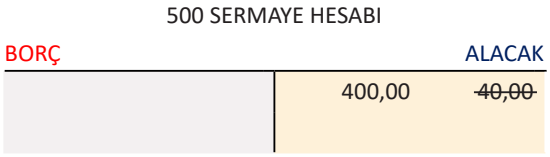
Defterikebir kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Bu defterin sayfalarına karşılıklı aynı sıra numarası verilir (1-1, 2-2, 3-3 gibi). Her sayfanın sol tarafına borç, sağ tarafına alacak kısmı denir. Her sayfanın sonuna sayfa toplamı alınır. Dönem sonunda ise hesabın genel toplamı yazılır.
- Muhasebe kayıtlarını elle tutan işletmeler, hesapların kullanım yoğunluğuna göre defterikebirde yeteri kadar sayfa ayırır. 1-10 sayfalar arası "100 KASA" hesabı, 11-15 sayfalar arası "101 ALINAN ÇEKLER" hesabı gibi.
- Bir hesaba ait tutar, yevmiye maddesinde borç tutarına kaydedilmiş ise o hesabın defterikebirinin borç tarafına, alacak tutarına kaydedilmiş ise o hesabın defterikebirinin alacak tarafına kaydedilir (Görsel 3.8).

Görsel 3.8: Yevmiye defteri ile defterikebir ilişkisi

- Muhasebe kayıtlarını elle tutan işletmelerde mali nitelikteki işleme ait tutar yevmiye defterinden defterikebire hatalı aktarılmış ise hatalı tutarın üstü tek çizgi ile çizilip doğrusu üst, alt veya yanına yazılır (Görsel 3.9).

Görsel 3.9: Hatalı kaydın düzeltilmesi

Örnek: 25.10.20XX tarihinde ticari faaliyete başlayan Y ticaret işletmesinin açılış bilançosu aşağıdaki gibidir:

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 25.10.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**155.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**50.000**
10 Hazır Değerler	75.000		32 Ticari Borçlar	50.000	
100 Kasa	40.000		320 Satıcılar	20.000	
102 Bankalar	35.000		321 Borç Senetleri	30.000	
15 Stoklar	80.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**75.000**
153 Ticari Mallar	80.000		40 Mali Borçlar	75.000	
II. DURAN VARLIKLAR		**200.000**	400 Banka Kredileri	75.000	
25 Maddi Duran Varlıklar	200.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**230.000**
255 Demirbaşlar	200.000		50 Ödenmiş Sermaye	230.000	
			500 Sermaye	230.000	
		355.000			**355.000**

Dipnotlar:

1 - .....

2 - .....

Dönem İçi İşlemler

1. İşletme, 26.10.20XX tarihinde kasasındaki 15.000,00 TL'yi bankadaki hesabına yatırmıştır (C-4560 No.lu dekont).
2. İşletme, 27.10.20XX tarihinde satıcılara olan 20.000,00 TL borcunu bankadaki hesabından ödemiştir (B-720 No.lu dekont).

İstenen: İşletmenin açılış bilançosunu ve dönem içi işlemlerini yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

Çözüm

Madde No.		BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
	25.10.20XX		
1	100 KASA HESABI	40.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	35.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	80.000,00	
	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	200.000,00	
Mahsup Fişi	320 SATICILAR HESABI		20.000,00
	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		30.000,00
	400 BANKA KREDİLERİ HESABI		75.000,00
	500 SERMAYE HESABI		230.000,00
	Açılış kaydı		
	26.10.20XX		
2	102 BANKALAR HESABI	15.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		15.000,00
	C-4560 No.lu dekont ile işletmenin bankadaki hesabına para yatırma		
	27.10.20XX		
3	320 SATICILAR HESABI	20.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		20.000,00
Mahsup Fişi	Satıcılara olan borcun B-720 dekont ile bankadan ödenmesi		
	// Sayfa Toplamı	390.000,00	390.000,00

100 KASA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	40.000,00	(2)	15.000,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	35.000,00	(3)	20.000,00
(2)	15.000,00		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	80.000,00		

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	200.000,00		

320 SATICILAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(3)	20.000,00	(1)	20.000,00

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	30.000,00

400 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	75.000,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	230.000,00

Sıra Sizde

Y ticaret işletmesi 27.10.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyete başlamıştır.

Kasa	95.000,00 TL	Ticari Mallar	65.000,00 TL
Banka	45.000,00 TL	Sermaye	?

Dönem İçi İşlemler

1. İşletme, 28.10.20XX tarihinde 15.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır (B-4455 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

2. İşletme, 29.10.20XX tarihinde bankadaki hesabından 15.000,00 TL çekmiştir (D-5678 No.lu dekont).

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

b) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

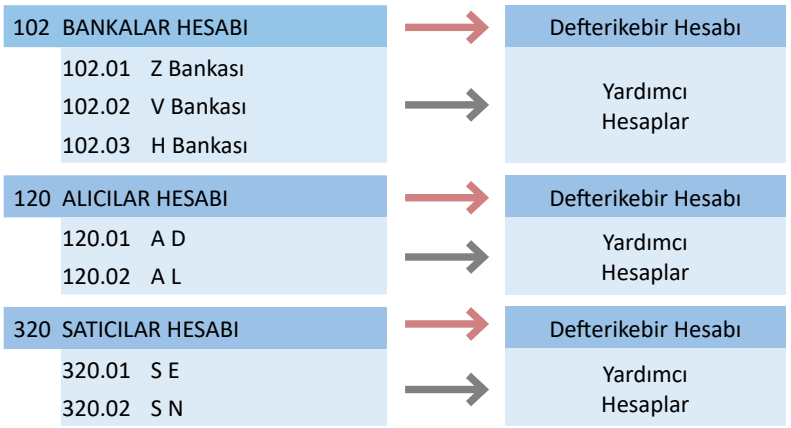
c) Açılış bilançosuna ve dönem içi işlemlere ait yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

3.2.4. Defterikebir ile Yardımcı Defter Bağlantısı

Defterikebirde, işletmenin mali nitelikteki işlemleri hesaplar bazında sınıflandırılarak bir arada görünür. Defterikebir hesaplarının detaylandırılması amacıyla ihtiyaç duyulan hesaplar için yardımcı (tali veya alt) hesaplar açılır. Yardımcı hesapların sınıflandırılarak kaydedildiği deftere **yardımcı defter** adı verilir. Yardımcı hesaplar, yardımcı defterde takip edilir. Muhasebe kayıtlarını elle tutan işletmelerde her bir yardımcı hesap için yardımcı defterde yeteri kadar sayfa ayrılır. Kanunen tutulması zorunlu defter olmamakla beraber işletmelerin iş ve işlemlerinin detaylı şekilde takibi için faydalıdır.

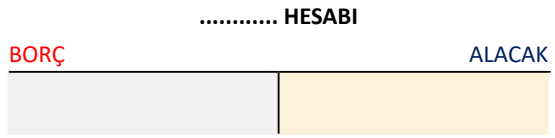
Örneğin "102 BANKALAR" hesabı işletmenin hesaplarının olduğu banka şubelerindeki hesap hareketlerini bir arada gösterir. İşletme, hesaplarının olduğu her bir banka şubesindeki hesap hareketlerini takip edebilmek için "102 BANKALAR" hesabının altına yardımcı hesaplar açar. Aynı şekilde "120 ALICILAR" hesabı, "320 SATICILAR" hesabı ve ihtiyaç duyulan diğer hesaplar detaylandırılmak istendiğinde yardımcı defterde takip edilecek yardımcı hesaplar açılır (Görsel 3.10).

Defterikebir hesaplarının hesap kodu ve hesap ismi Tek Düzen Hesap Planı'nda yer aldığı şekilde kullanılmak zorundadır, ancak defterikebir hesaplarına ait yardımcı hesapların hesap kodu ve adı işletmelerin ihtiyaçlarına göre oluşturulur.

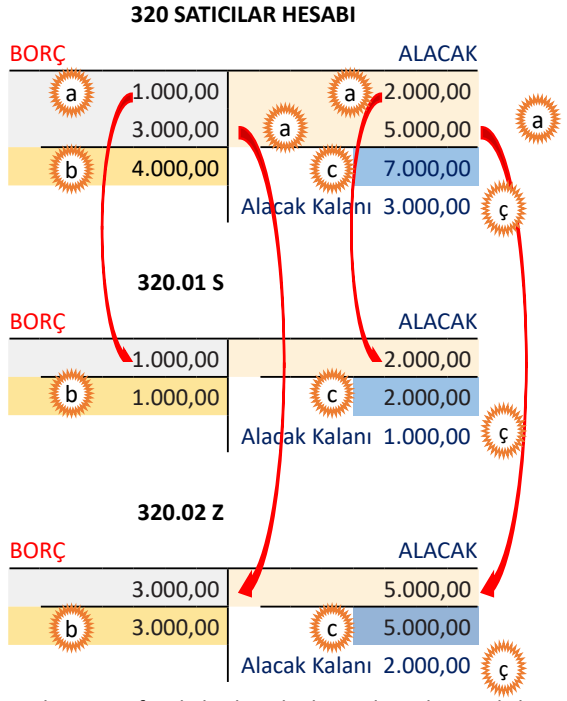
Görsel 3.10: Defterikebir hesaplarına ait örnek yardımcı hesaplar

Muhasebe eğitimlerinde kolaylık sağlaması amacı ile yardımcı defter T şeklinde çizilerek sol tarafına borç ve sağ tarafına alacak yazılır (Görsel 3.11).

Görsel 3.11: Yardımcı defterin T şeklinde gösterimi

Defterikebir hesabının yardımcı hesapları ile arasındaki ilişki aşağıda verilmiştir (Görsel 3.12).

Görsel 3.12: Defterikebir hesabı ile yardımcı hesap ilişkisi

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25893

a) Yardımcı hesabı olan bir defterikebir hesabına kaydedilen mali nitelikteki işlem o hesaba ait ilgili yardımcı hesaba da kaydedilir.

b) Bir defterikebir hesabının borç tarafı toplamı, o hesaba ait yardımcı hesapların borç tarafları toplamına eşit olmalıdır.

c) Bir defterikebir hesabının alacak tarafı toplamı, o hesaba ait yardımcı hesapların alacak tarafları toplamına eşit olmalıdır.

ç) Bir defterikebir hesabının borç veya alacak kalanı, o hesaba ait yardımcı hesapların borç veya alacak kalanı toplamlarına eşittir.

Örnek: Z ticaret işletmesinin tarih sırasına göre mali işlemleri aşağıdaki gibidir:

1. İşletme, 27.10.20XX tarihinde alıcı A'ya 5.000,00 TL tutarındaki malı veresiye satmıştır (A-1881 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

2. İşletme, 28.10.20XX tarihinde alıcı B'ye 6.000,00 TL tutarındaki malı veresiye satmıştır (A-1882 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

3. İşletme, 13.11.20XX tarihinde alıcı A'dan 4.000,00 TL nakit tahsilat yapmıştır (T-1938 No.lu tahsilat makbuzu).

4. İşletme,14.11.20XX tarihinde alıcı B'den 2.000,00 TL nakit tahsilat yapmıştır (T-1939 No.lu tahsilat makbuzu).

İstenen: Mali işlemlerin yevmiye defteri, defterikebir ve yardımcı defter kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	27.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
21 Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI	5.000,00	
	120.01 A 5.000,00		
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		5.000,00
	A-1881 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	28.10.20XX		
22 Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI	6.000,00	
	120.02 B 6.000,00		
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		6.000,00
	A-1882 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	13.11.20XX		
23 Tahsil Fişi	100 KASA HESABI	4.000,00	
	120 ALICILAR HESABI		4.000,00
	120.01 A 4.000,00		
	T-1938 No.lu tahsilat makbuzu ile tahsilat		
	14.11.20XX		
24 Tahsil Fişi	100 KASA HESABI	2.000,00	
	120 ALICILAR HESABI		2.000,00
	120.02 B 2.000,00		
	T-1939 No.lu tahsilat makbuzu ile tahsilat		
	II		
	Sayfa Toplamı	17.000,00	17.000,00

Defterikebir ile Yardımcı Defter kayıtları ve aralarındaki ilişki:

"120 ALICILAR" hesabı borç toplamı 11.000,00 TL, alacak toplamı 6.000,00 TL'dir. Hesabın borç kalanı 5.000,00 TL'dir. Hesabın borç kalanı alıcıların işletmeye olan borç tutarının toplamını verir.

İşletmenin hangi alıcısının ne kadar borçlu olduğunu bulabilmesi için "120 ALICILAR" hesabının yardımcı hesaplarına bakması gerekir.

İşletmenin "120.01 A" alıcısına ait yardımcı hesabın borç toplamı 5.000,00 TL, alacak toplamı 4.000,00 TL'dir. Yardımcı hesabın borç kalanı 1.000,00 TL'dir. Yardımcı hesabın borç kalanı alıcı A'nın işletmeye 1.000,00 TL borçlu olduğunu gösterir.

İşletmenin "120.02 B" alıcısına ait yardımcı hesabın borç toplamı 6.000,00 TL, alacak toplamı 2.000,00 TL'dir. Yardımcı hesabın borç kalanı 4.000,00 TL'dir. Yardımcı hesabın borç kalanı alıcı B'nin işletmeye 4.000,00 TL borçlu olduğunu gösterir.

100 KASA HESABI

BORÇ		ALACAK
(23)	4.000,00	
(24)	2.000,00	
	6.000,00	

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	(21)	5.000,00
	(22)	6.000,00
		11.000,00

120 ALICILAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(21)	5.000,00	(23)	4.000,00
(22)	6.000,00	(24)	2.000,00
	11.000,00		6.000,00
5.000,00 Borç Kalanı			

120.01 A

BORÇ		ALACAK	
(21)	5.000,00	(23)	4.000,00
	5.000,00		4.000,00
1.000,00 Borç Kalanı			

120.02 B

BORÇ		ALACAK	
(22)	6.000,00	(24)	2.000,00
	6.000,00		2.000,00
4.000,00 Borç Kalanı			

Sıra Sizde

K ticaret işletmesinin, tarih sırasına göre mali işlemleri aşağıdaki gibidir:

1. İşletme, 28.10.20XX tarihinde satıcı C'den 2.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satın almıştır (M-571 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
2. İşletme, 29.10.20XX tarihinde satıcı D'den 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır (M-638 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
3. İşletme, 28.11.20XX tarihinde satıcı C'ye 1.500,00 TL nakit ödeme yapmıştır (T-2121 No.lu tediye makbuzu).
4. İşletme, 29.11.20XX tarihinde satıcı D'ye 2.500,00 TL nakit ödeme yapmıştır (T-2122 No.lu tediye makbuzu).

İstenen: Mali işlemlerin yevmiye defteri, defterikebir ve yardımcı defter kayıtlarını yapınız.

Ders İçi Etkinlik - 3.3

S ticaret işletmesi 01.11.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyete başlamıştır.

Kasa	43.000,00 TL	Ticari Mallar	22.000,00 TL
Sermaye	?		

1. İşletme, 02.11.20XX tarihinde V bankasında hesap açıp kasadaki 13.000,00 TL'yi bankadaki hesabına yatırmıştır (D-1234 No.lu dekont).
2. İşletme, 03.11.20XX tarihinde alıcı T'ye 1.000,00 TL tutarındaki malı veresiye olarak satmıştır (A-001 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
3. İşletme, 04.11.20XX tarihinde 9.000,00 TL tutarındaki ticari malı satıcı E'den veresiye satın almıştır (Z-7878 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
4. İşletme, 20.11.20XX tarihinde alıcı T'den 1.000,00 TL nakit tahsilat yapmıştır (Z-7878 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
5. İşletme, 27.11.20XX tarihinde satıcı E'ye 6.500,00 TL nakit ödeme yapmıştır (T-2121 No.lu tediye makbuzu).

İstenen

a) İşletmenin sermaye tutarını hesaplayıp açılış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Mali işlemlerin yevmiye defteri, defterikebir ve yardımcı defter kayıtlarını yapınız.

3.3. AYLIK MİZANLARIN DÜZENLENMESİ

Mizan, yevmiye defterine kaydedilen işlemlere ait tutarların defterikebire ve yardımcı defterlere aktarımının, sayısal açıdan doğruluğunu kontrol etmeye yarayan çizelgedir.

Muhasebe kayıtlarını elle tutan işletmeler muhasebe sürecinde hesap dönemi boyunca mali nitelikteki işlemlerini yevmiye defterine, defterikebire ve kullanıyorlarsa yardımcı deftere aktarır. Bu aktarımlar sırasında sayısal hatalar yapılabilir. Olası sayısal hataların tespit edilebilmesi amacıyla mizan adı verilen çizelge düzenlenir.

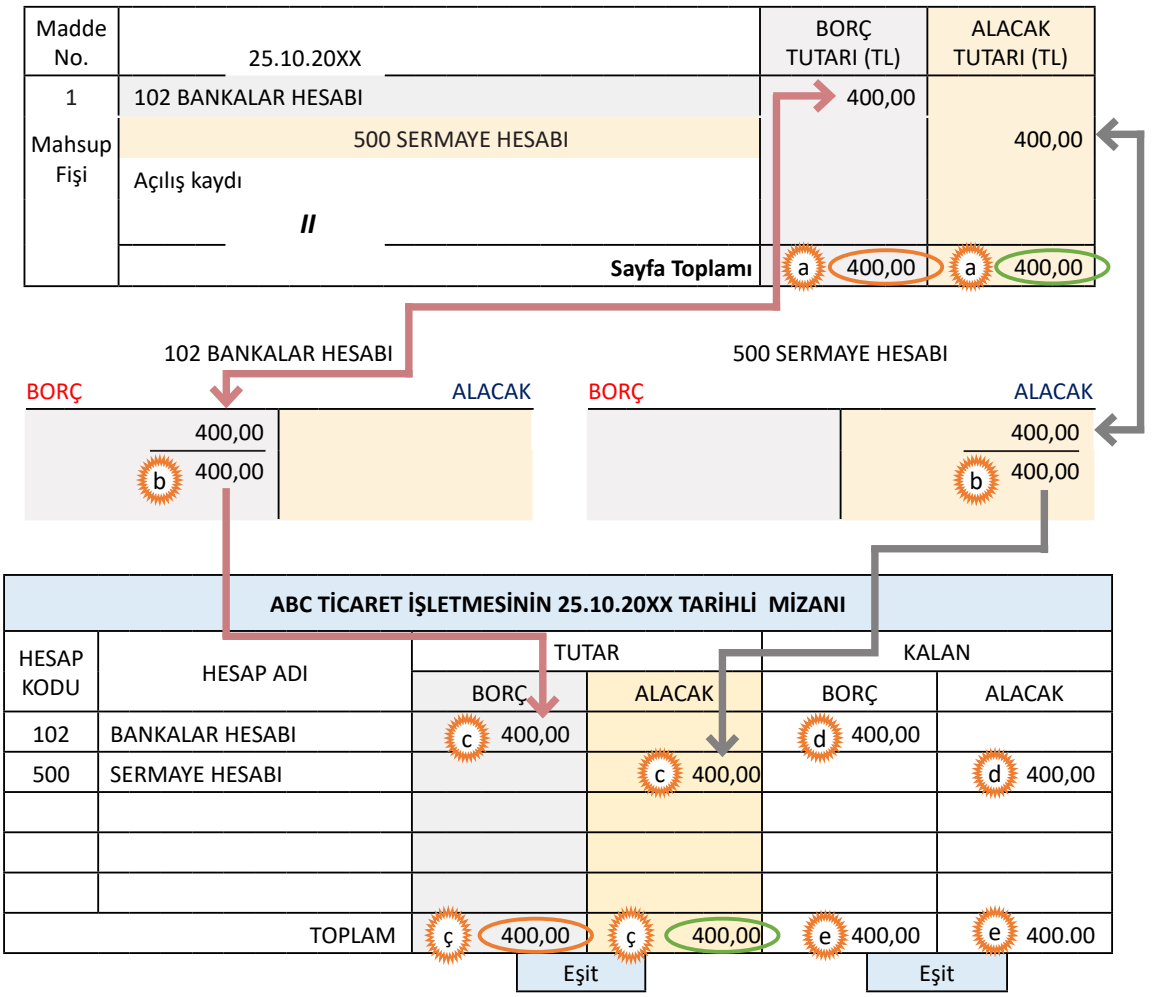
Muhasebe kayıtlarını muhasebe paket programları aracılığıyla tutan işletmelerde programların yapısı gereği işlemler ilk önce muhasebe fişlerine işlenir oradan sistem otomatik olarak yevmiye defteri, defterikebir, yardımcı defter, mizan ve mali tablo aktarımlarını yapar. Dolayısıyla aktarımlar sırasında sayısal hata yapılmaz. Muhasebe fişlerinin oluşturulması aşamasında borç ve alacak tutarlarındaki rakamlar birbirini tutmaz ise kayıt esnasında sistem kullanıcıyı uyarır böylece hata düzeltilmiş olur.

Mizan düzenlemenin amaçları şunlardır:

- Aktarımlar sırasında olası sayısal hataların tespit ve kontrol edilmesi
- Muhasebe kayıtlarında kullanılan tüm defterikebir hesapları ve yardımcı defter hesaplarının borç tutarı, alacak tutarı, borç kalanı ve alacak kalanı tutarları bir araya getirilerek özet bilgi sunması

Bankaların kredi işlemlerine ilişkin yönetmeliğine göre; bankalar kullandıracakları krediler ve verilecek kefalet ya da teminatlar için talepte bulunan tüzel kişiliğe sahip işletmelerden mizan ister.

Mizan düzenleme kuralları aşağıda verilmiştir (Görsel 3.13).

Görsel 3.13: Mizan düzenleme kuralları

a) Mizanın oluşturulma tarihi itibarıyla yevmiye defterinin borç ve alacak tutarı sütunlarının toplamı dikkatlice alınır. Bu sütunların toplamı birbirine eşit olmalıdır.

b) Mizanın oluşturulma tarihi itibarıyla işletmenin kullandığı defterikebir hesaplarının borç ve alacak sütunları toplamı dikkatlice alınır.

c) İşletmenin kullandığı defterikebir hesaplarının borç ve alacak sütunları toplamı mizana dikkatlice aktarılır. Hesaplar Tek Düzen Hesap Planı'nda yer alan sıraya göre mizana aktarılmalıdır.

ç) Mizanın borç ve alacak sütunları toplamı dikkatlice alınır. Bu sütunların toplamı birbirine eşit olmalıdır. Ayrıca aşağıda belirtilen eşitlik de sağlanmalıdır.

Mizanın Borç Tutarı Toplamı = Yevmiye Defteri Borç Tutarı Toplamı

Mizanın Alacak Tutarı Toplamı = Yevmiye Defteri Alacak Tutarı Toplamı

Bu eşitlik sağlanamadığında mizanın tutmadığı sonucuna varılır ve sebebi araştırılır. Yevmiye maddelerinin borç ve alacak sütunlarındaki tutarların doğruluğu incelenir. Yevmiye defterinden defterikebire yapılan aktarımlar, sayısal hata ihtimaline karşı dikkatlice incelenir. Mizanın düzenlendiği ayda kaydedilen her yevmiye maddesinde kullanılan hesapların tutarları defterikebir hesaplarının tutarları ile karşılaştırılır. Mizanın tutmama sebebi ortaya çıkarılır.

d) Ayrıca defterikebir hesaplarının borç veya alacak kalanı dikkatlice hesaplanarak mizanda borç kalanı veya alacak kalanı sütununa yazılır.

e) Mizanın borç ve alacak kalanı sütunlarının toplamı dikkatlice alınır. Aşağıda belirtilen eşitlik sağlanmalıdır.

Mizanın Borç Kalanı Toplamı = Mizanın Alacak Kalanı Toplamı

Mizan, düzenlendiği defter ve düzenlenme zamanı açısından iki gruba ayrılır.

Düzenlendiği Defter Açısından Mizan

- **Defterikebir Mizanı:** Bu mizan işletmenin kullanmış olduğu defterikebir hesaplarının borç ve alacak toplamları ve kalanlarından oluşturulur.
- **Yardımcı Defter Mizanı:** İşletmelerin kullanmış oldukları defterikebir hesaplarına ait yardımcı defter hesaplarının borç ve alacak toplamları ve kalanlarından oluşturulur. Defterikebire ait yardımcı hesapların durumunu özet olarak görmek amacıyla düzenlenir. Örneğin "**102 BANKALAR" hesabı Yardımcı Defter Mizanı** gibi.

Düzenlenme Zamanı Açısından Mizan (Görsel 3.14)

- **Aylık Mizan:** Her ayın sonunda düzenlenen mizan Aylık Mizan ismini alır ve düzenlendiği aydan önceki aylara ait mali nitelikteki işlemlere ait tutarların toplamını içerir. Örneğin hesap dönemi 01.01.20XX ile 31.12.20XX olan bir işletme 30.04.20XX tarihinde mizan düzenlediği zaman mizana aktarılan defterikebir toplamları ocak, şubat, mart ve nisan aylarındaki mali işlemlerin tutarlarını içerecektir. 30.04.20XX tarihli Nisan Ayı Mizanı olarak adlandırılacaktır.
- **Genel Geçici Mizan:** 31.12.20XX tarihinde dönemin son gününde, envanter işlemleri yapılmadan önce düzenlenen mizandır. Aralık ayı mizanı olarak da adlandırılır. Mizanın düzenlendiği tarihe kadarki dönemin tamamının gerçekleşen mali nitelikteki işlemlere ait tutarları içermesi sebebiyle isminde "Genel", envanter işlemlerinin daha yapılmaması sebebiyle isminde "Geçici" ifadesi yer almaktadır.
- **Kesin Mizan:** 31.12.20XX tarihinde envanter işlemleri ve bu işlemlere ilişkin muhasebe kayıtları yapıldıktan sonra düzenlenen mizandır. Hesapların kesinleşmiş durumu gözlenir. Kesin mizanda sadece bilanço hesapları kalan verir ve bu kalanlardan işletmelerin kapanış bilançosu düzenlenir.

<table>
<tr><th>Aylar</th><th>Düzenlenen Mizan Adı</th></tr>
<tr><td>Ocak</td><td rowspan="10">Aylık Mizan
(Her ayın sonunda düzenlenir.)</td></tr>
<tr><td>Şubat</td></tr>
<tr><td>Mart</td></tr>
<tr><td>Nisan</td></tr>
<tr><td>Mayıs</td></tr>
<tr><td>Haziran</td></tr>
<tr><td>Temmuz</td></tr>
<tr><td>Ağustos</td></tr>
<tr><td>Eylül</td></tr>
<tr><td>Ekim</td></tr>
<tr><td>Kasım</td><td>Genel Geçici Mizan</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Aralık ayı sonunda</td><td>Kesin Mizan</td></tr>
</table>

Görsel 3.14: Düzenlenme zamanı açısından mizanlar

Örnek: R ticaret işletmesinin 31.10.20XX tarihi itibarıyla defterikebir hesaplarına ait hareketler ve borç alacak sütunu toplamları aşağıdaki gibidir. Aynı döneme ilişkin yevmiye defteri borç sütun toplamı 365.000,00 TL alacak sütun toplamı 365.000,00 TL olarak hesaplanmıştır.

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	15.000,00
60.000,00	
80.000,00	15.000,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
30.000,00	20.000,00
60.000,00	
90.000,00	20.000,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
50.000,00	40.000,00
50.000,00	40.000,00

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
70.000,00	
70.000,00	

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
35.000,00	70.000,00
35.000,00	70.000,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
	100.000,00
	100.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	120.000,00
	120.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
40.000,00	
40.000,00	

İstenen: İşletmenin 31.10.20XX tarihi itibarıyla mizanını düzenleyip mizanın tutup tutmadığını yorumlayınız.

Çözüm

R TİCARET İŞLETMESİNİN 31.10.20XX TARİHLİ EKİM AYI MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	80.000,00	15.000,00	65.000,00	
102	BANKALAR HESABI	90.000,00	20.000,00	70.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	50.000,00	40.000,00	10.000,00	
255	DEMİRBAŞLAR HESABI	70.000,00		70.000,00	
320	SATICILAR HESABI	35.000,00	70.000,00		35.000,00
500	SERMAYE HESABI		100.000,00		100.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		120.000,00		120.000,00
621	SATILAN TİCARİ MAL. MALİ. HS.(-)	40.000,00		40.000,00	
TOPLAM		**365.000,00**	**365.000,00**	**255.000,00**	**255.000,00**
		EŞİT		EŞİT	

Mizanın Borç Tutarı Toplamı 365.000,00 TL = Yevmiye Defteri Borç Tutarı Toplamı 365.000,00 TL

Mizanın Alacak Tutarı Toplamı 365.000,00 TL = Yevmiye Defteri Alacak Tutarı Toplamı 365.000,00 TL

Mizanın Borç Kalanı Toplamı 255.000,00 TL = Mizanın Alacak Kalanı Toplamı 255.000,00 TL

Bu eşitliklerle yevmiye defterinden defterikebire yapılan aktarımlarda hata yapılmadığı, mizanın tuttuğu sonucuna varılır.

Sıra Sizde

B ticaret işletmesinin 30.04.20XX tarihi itibarıyla defterikebir hesaplarına ait hareketler aşağıdaki gibidir. Aynı döneme ilişkin yevmiye defteri borç sütun toplamı 555.000,00 TL alacak sütun toplamı 555.000,00 TL olarak hesaplanmıştır.

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
50.000,00	15.000,00
100.000,00	

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
80.000,00	10.000,00
	50.000,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
60.000,00	50.000,00
80.000,00	

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
60.000,00	

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
25.000,00	50.000,00
50.000,00	80.000,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
	200.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	100.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
50.000,00	

İstenen: Defterikebir hesaplarının toplamını alarak 30.04.20XX tarihi itibarıyla mizanı düzenleyip mizanın tutup tutmadığını yorumlayınız.

Örnek: N ticaret işletmesinin iki farklı bankada hesabı olduğu için "102 BANKALAR" hesabındaki işlemleri yardımcı hesaplarda da takip etmektedir. 31.10.20XX tarihi itibarıyla "102 BANKALAR" hesabı ve yardımcı hesapların defterikebirleri aşağıdaki gibidir:

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
10.000,00	5.000,00
15.000,00	7.000,00
25.000,00	12.000,00

102.01 H Bankası

BORÇ	ALACAK
10.000,00	5.000,00
10.000,00	5.000,00

102.02 V Bankası

BORÇ	ALACAK
15.000,00	7.000,00
15.000,00	7.000,00

İstenen: İşletmenin 31.10.20XX tarihi itibarıyla yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

Çözüm

N TİCARET İŞLETMESİNİN 31.10.20XX TARİHLİ 102 BANKALAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
102.01	H Bankası	10.000,00	5.000,00	5.000,00	
102.02	V Bankası	15.000,00	7.000,00	8.000,00	
TOPLAM		**25.000,00**	**12.000,00**	**13.000,00**	

Sıra Sizde

R ticaret işletmesinin "320 SATICILAR" hesabındaki işlemleri yardımcı hesaplarda da takip etmektedir. 30.04.20XX tarihi itibarıyla "320 SATICILAR" hesabı ve yardımcı hesapların defterikebirleri aşağıdaki gibidir:

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
15.000,00	35.000,00
20.000,00	40.000,00

320.01 S A

BORÇ	ALACAK
15.000,00	35.000,00

320.02 S B

BORÇ	ALACAK
20.000,00	40.000,00

İstenen: İşletmenin defterikebir hesaplarının toplamını alarak 30.04.20XX tarihi itibarıyla yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 3.4

N ticaret işletmesinin 31.01.20XX, 28.02.20XX tarihlerinde düzenlenen aylık mizanları tutmuş, 31.03.20XX tarihinde düzenlenen aylık mizanı tutmamıştır.

İstenen

a) Hatalı işlem veya işlemler hangi ayda aranacaktır?

b) Hatalı işlem veya işlemlerin tespiti için hangi incelemeler yapılmalıdır?

3.4. ENVANTER İŞLEMLERİ

Envanter çıkarma, ticari işletmelerin bilançolarında yer alan varlıklarını ve borçlarını teker teker, eksiksiz ve doğru bir şekilde sayma, ölçme, tartma ve değerlemeyi kapsayan işlemler dizisidir (VUK 186. madde ve TTK 66. madde). Çıkarılan envanter muhasebe kayıtlarının özeti niteliğindeki genel geçici mizandaki hesap kalanları ile karşılaştırılarak farklılık veya tutarsızlık varsa gerekli muhasebe kayıtları yapılır. Böylece envanter işlemleri tamamlanmış olur.

Envanter çıkarma tanımında geçen **değerleme**; envanter işlemlerinin önemli bir aşaması olarak VUK 258. maddesinde vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili ticari işletmelerin varlık ve kaynaklarında yer alan unsurlara değer biçme ve belirleme işlemi olarak tanımlanmıştır.

Bu düzenlemeler ile envanter işlemlerindeki temel amaç ticari işletmelerin vergi durumunu ortaya çıkarmaktır. T.C. Anayasası'nın 73. maddesinde düzenlenen siyasi haklar ve ödevler arasında yer alan vergi ödevi; "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür." şeklinde açıklanır. Muhasebenin sosyal sorumluluk ilkesini de göz önüne alarak ticari işletmelerin gelir ve giderlerini gerçek durumlarını gösterecek şekilde kaydetmeleri gerekir. Bu da devlete ödenecek vergiye olumlu yansıyacaktır. Vergiler ödendikçe kamusal hizmetlerin sayısı ve niteliği artacaktır.

Örneğin işletme "102 BANKALAR" hesabının envanter sürecinde aşağıdaki işlemleri sırasıyla gerçekleştirir.

Fiilî (gerçek) Durumu Belirleme	Bankadan gelen hesap özetinde işletmenin bankada 100.000,00 TL parası olduğu belirlenmiştir.
Kayıtlarla Karşılaştırma	Genel geçici mizandaki "102 BANKALAR" hesabı borç kalanı 95.000,00 TL. Hesap özeti ile karşılaştırmada farkın sebebinin bankanın işletmeye 5.000,00 TL faiz ödediğinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.
Varsa Envanter Kaydı Yapma	5.000,00 TL faiz geliri olarak hesaplara kaydedilir. Bu da işletmenin kârını ve ödeyeceği vergi tutarını etkileyecektir.

Envanter İşlemi Yapacak Olanlar

Aşağıda sayılan tacirler envanter çıkarmak zorundadır:

- 1. sınıfa dahil olan tacirler (VUK 177. madde)
- Her türlü ticaret şirketleri (VUK 177. madde)
- Kendi isteğiyle bilanço esasına göre defter tutmayı tercih eden tacirler (VUK 177. madde)
- İşletme hesabı esasına göre defter tutanlardan mal ticareti üzerine iş yapanlar (VUK 195. madde)

Envanter İşleminin Amaçları

Envanter işleminin amaçları şunlardır:

- Ticari işletmelerin vergi durumunu ortaya çıkarmak
- Ticari işletmelerin bilançolarında yer alan varlık ve kaynaklarının fiilî durumunu kesin olarak tespit etmek
- Yöneticilere alacakları kararlarda yardımcı olmak
- Hesap dönemi itibarıyla mali tabloları gerçeğe uygun düzenlemek

Envanter Çıkarma Zamanları

Envanter çıkarma zamanları şunlardır:

- İşe başlama tarihinde (VUK 185. madde)
- Her hesap döneminin sonunda (VUK 185. madde)
- Çeşitli mal üzerine geniş ölçüde ve perakende iş yapan büyük mağazalar ve eczaneler mal mevcutlarının envanterlerini üç yılda bir çıkarabilir. Ayrıca T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı büyük sanayi işletmelerinin ihtiyaçlarına göre iki veya üç yılda bir envanter çıkarmalarına müsaade edebilir (VUK 190. madde).

- Bu zamanların dışında ticari işletmeler diledikleri sıklıkta envanter çıkarma işlemi yapabilir. Örneğin perakende ticaret yapan işletmeler kasalarını her günün sonunda, mallarını saymak için hesap döneminin sonunu beklemeden yıl içinde sıklıkla sayar.

Envanter Sürecinin Aşamaları

Envanter sürecinin aşamaları aşağıdaki gibidir (Görsel 3.15):

1. Aşama: Varlık ve borçların fiilî durumunu belirleme **a)** Miktar olarak belirleme **b)** Değer olarak belirleme **c)** Envanter defterine yazma	Muhasebe Dışı Envanter İşlemleri
2. Aşama: Fiilî durumu kayıtlarla karşılaştırma **a)** Envanter defterine yazılan fiilî durum ile genel geçici mizandaki hesapların kalanlarını karşılaştırma	
3. Aşama: Envanter kayıtlarının yapılması	Muhasebe İçi Envanter İşlemleri

Görsel 3.15: Envanter sürecinin aşamaları

1. Aşama: Varlık ve borçların fiilî (gerçek) durumunu belirleme

İşletmeler dönem sonu itibarıyla sahip oldukları varlıkları ile borçlarının fiilî durumlarını miktar ve değer olarak tespit ederler.

Envanter sürecinde işletmeyi iyi tanıyan deneyimli personeller ve yöneticiler görev almalıdır. Komisyon kurularak çalışmalar yürütülmelidir. Komisyonda kasa sorumlusu, depo sorumlusu, bölüm sorumlusu, muhasebe sorumlusu ve çalışanları yer almalıdır.

Envanter sürecinde teknolojik donanım ve yazılımların kullanılması, süreci hızlandıracaktır (Görsel 3.16).

Görsel 3.16: Envanter sürecinde teknoloji kullanımı

Varlık ve borçların fiilî durumlarının belirlenmesi 3 aşamada gerçekleştirilir.

a) Miktar Olarak Belirleme: İşletmenin varlıkları ile borçları sayma, ölçme ve tartma gibi işlemlere tabi tutularak miktar olarak belirleme gerçekleştirilir. Örneğin kasadaki paralar, alacak senetleri, stoklar, duran varlıklar, sayma ölçme ve tartma işlemlerinde uygun olan ile miktar olarak belirlenir.

b) Değer Olarak Belirleme: Miktar olarak belirlenen varlıkların ve borçların VUK 261. maddede yer alan değerleme ölçüleri ile değer biçme işlemi gerçekleştirilir. Değerleme ölçüleri şunlardır:

Maliyet Bedeli (VUK 262. madde): Bir varlığın edinilmesi, değerinin arttırılması amacıyla yapılan giderlerin toplamını ifade eder. Stoklar ve duran varlıklar maliyet bedeli ile değerlenir.

Borsa Rayici (VUK 263. madde): Gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına gerekse ticaret borsalarına kayıtlı olan varlıkların değerlemeden önceki son işlem gününde borsadaki işlemlerinin ortalama değerlerini ifade eder. Hisse senedi ve tahviller ile yabancı paralar borsa rayici ile değerlenir.

Ülkemizde yabancı paraların değerlemesi T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen kurlar üzerinden yapılır (VUK 280. madde). T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığınca kurların ilan edilmediği durumlarda T.C. Merkez Bankasınca ilan edilen kurlar esas alınır (VUK 491 sıra No.lu Genel Tebliği).

Tasarruf Değeri (VUK 264. madde): Bir varlığın değerleme gününde sahibi için arz ettiği gerçek değerdir. Alacak senetleri ve borç senetlerinin isteğe bağlı olarak tasarruf değeri ile değerlenmesi işlemi "reeskont işlemi" olarak adlandırılır.

Mukayyet (Kayıtlı) Değer (VUK 265. madde): Bir varlığın ya da borcun muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir. Senetsiz alacaklar ve senetsiz borçlar kayıtlı değeri ile değerlenir.

İtibari (Nominal) Değer (VUK 266. madde): Her çeşit senetlerle hisse senetleri ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerlerdir. Türk parası ve tahvilli borçlar bu değerle değerlenir.

Rayiç Bedel (VUK 266. madde): Bir varlığın değerleme günündeki normal alım satım değeridir.

Emsal Bedeli ve Emsal Ücreti (VUK 267. madde): Gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen ya da doğru olarak tespit edilemeyen bir malın değerleme gününde satılması hâlinde benzerine göre taşıdığı değerdir. Değeri düşen mallar bu değerleme ölçütü ile değerlenir.

Vergi Değeri (VUK 268. madde): Bina ve arazinin Emlâk Vergisi Kanunu'nun 29. maddesine göre tespit edilen değeridir.

c) **Envanter Defterine Yazma:** VUK 185. maddesinde varlık ve borçların miktar ve değer olarak tespit edilmesi ile çıkarılan envanterin envanter defterine yazılması belirtilmiştir. VUK 188. maddesinde ise işlerinde geniş ölçüde ve çeşitli mal kullanan büyük işletmeler envanterlerini listeler hâlinde düzenleyebilir ifadesi yer alır. Bu durumda da düzenlenen envanter listelerinde yer alan içerik envanter defterine özet olarak kaydedilir.

Envanter listeleri aşağıdaki bilgileri içerecek şekilde düzenlenmelidir (VUK 188. madde).

- Envanter listesi sayfa numarası
- Envanterin düzenleme tarihi
- Envanteri çıkaran personel, işletme sahibi veya vekilinin imzası
- Envanter listelerinin envanter defteri gibi saklanması

Örnek: K ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla envanter çıkarma işlemi sonucunda varlık ve borçlarının fiilî durumu aşağıdaki gibidir:

Cinsi	Miktarı	Değer
KASA		
200 TL banknot	20 adet	4.000,00 TL
100 TL banknot	10 adet	1.000,00 TL
50 TL banknot	50 adet	2.500,00 TL
BANKA		
V Bankası		2.500,00 TL
Z Bankası		3.500,00 TL
TİCARİ MALLAR		
Şeker	500 kg	7,00 TL/kg
Pirinç	400 kg	20,00 TL/kg
Un	600 kg	5,00 TL/kg

Cinsi	Miktarı	Değer
ALACAKLAR		
Alıcı A		1.500,00 TL
Alıcı B		2.500,00 TL
DEMİRBAŞLAR		
Bilgisayar	2 adet	5.000,00 TL/adet
Masa	2 adet	2.000,00 TL/adet
Buzdolabı	1 adet	1.500,00 TL/adet
BORÇLAR		
Satıcı S		2.500,00 TL
Satıcı M		5.000,00 TL

İstenen: Envanter listesini düzenleyiniz.

Çözüm

K TİCARET İŞLETMESİ ENVANTERİ				TARİH: 31.12.20XX SAYFA No.: 1	
SIRA No.	CİNSİ	MİKTAR	BİRİM DEĞER	TUTAR	TOPLAM
1	**KASA**				7.500,00
2	200 TL banknot	20	200,00	4.000,00	
3	100 TL banknot	10	100,00	1.000,00	
4	50 TL banknot	50	50,00	2.500,00	
5	**BANKA**				6.000,00
6	V Bankası			2.500,00	
7	Z Bankası			3.500,00	
8	**TİCARİ MALLAR**				14.500,00
9	Şeker kg	500	7,00	3.500,00	
10	Pirinç kg	400	20,00	8.000,00	
11	Un kg	600	5,00	3.000,00	
12	**ALACAKLAR**				4.000,00
13	Alıcı A			1.500,00	
14	Alıcı B			2.500,00	
15	**DEMİRBAŞLAR**				15.500,00
16	Bilgisayar	2	5.000,00	10.000,00	
17	Masa	2	2.000,00	4.000,00	
18	Buzdolabı	1	1.500,00	1.500,00	
19	**BORÇLAR**				7.500,00
20	Satıcı S			2.500,00	
21	Satıcı M			5.000,00	
	TOPLAM			55.000,00	55.000,00
	Düzenleyen (İsim-İmza)		İşletme Sahibi veya Vekili (İsim-İmza-Kaşe)		

Sıra Sizde

Z ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla envanter çıkarma işlemi sonucunda varlık ve borçlarının fiilî durumu aşağıdaki gibidir:

Cinsi	Miktarı	Değer
KASA		
200 TL banknot	30 adet	6.000,00 TL
50 TL banknot	40 adet	2.000,00 TL
20 TL banknot	60 adet	1.200,00 TL
BANKA		
H Bankası		8.000,00 TL
Z Bankası		7.000,00 TL
TİCARİ MALLAR		
Lcd Tv	5 adet	6.000,00 TL/adet
Fırın	8 adet	1.500,00 TL/adet
Süpürge	10 adet	800,00 TL/adet

Cinsi	Miktarı	Değer
ALACAKLAR		
Alıcı C		5.000,00 TL
Alıcı D		4.000,00 TL
DEMİRBAŞLAR		
Bilgisayar	3 adet	4.000,00 TL/adet
Masa	3 adet	1.000,00 TL/adet
Buzdolabı	1 adet	1.700,00 TL/adet
BORÇLAR		
Satıcı O		6.000,00 TL
Satıcı U		4.000,00 TL

İstenen: Envanter listesini düzenleyiniz.

2. Aşama: Fiilî Durumu Kayıtlarla Karşılaştırma

Bu aşamada envanter defterine yazılan fiilî durum ile genel geçici mizandaki ilgili defterikebir ve yardımcı hesap kalanları karşılaştırılır. Normal şartlarda fiilî durum ile defterikebir ve yardımcı hesap kalanlarının eşit olması gerekir. Eşitlik yoksa farkın sebebi araştırılır. Önemli olan farklılıkları tespit edip nedenlerini ortaya çıkarmaktır. Farklılık mali işlemin kaydının unutulması, eksik veya fazla kaydedilmesi, uygulanan muhasebe yönteminden kaynaklanabilir.

Örnek: Z ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihinde kasa envanterinde kasada 15.000,00 TL sayılmıştır. Aynı tarih itibarıyla "100 KASA" hesabının defterikebiri yandaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
215.000,00	200.000,00

İstenen: Fiilî durumla defterikebir kalanını karşılaştırınız.

Çözüm

"100 KASA" hesabı varlık hesabıdır. Hesap borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez. Hesabın borç kalanı 215.000,00 – 200.000,00 = 15.000,00 TL'dir ve kasada olması gereken para tutarını gösterir. Kasada fiilen sayılan tutar da 15.000,00 TL'dir. Kasada sayılan tutar ile "100 KASA" hesabının defterikebirinin borç kalanı birbirine eşittir.

Sıra Sizde

M ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihinde ticari mal envanterinde 14.500,00 TL tutarında ticari mal sayımı yapılmıştır. Aynı tarih itibarıyla "153 TİCARİ MALLAR" hesabının defterikebiri aşağıdaki gibidir:

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
329.000,00	314.500,00

İstenen: Fiilî durumla defterikebir kalanını karşılaştırınız.

3. Aşama: Envanter Kayıtlarını Yapma

Envanter defterine yazılan fiilî durum ile ilgili defterikebir ve yardımcı hesabının kalanları arasında farklılık yoksa herhangi bir kayıt yapılmaz, varsa bu farka ilişkin muhasebe kayıtları yapılır. Yapılan kayıtların sonucunda fiilî durumla kayıtlı durum birbirine eşitlenerek mali tablolar gerçeğe uygun olarak düzenlenebilir hâle getirilmiş olur.

Örnek: K ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihinde H Bankasından istenen hesap özetinde bankada 25.000,00 TL parası olduğu anlaşılmıştır. Aynı tarih itibarıyla "102 BANKALAR" hesabının defterikebiri aşağıdaki gibidir. Hesap özeti incelendiğinde farkın sebebi bankanın işletmenin lehine hesaba faiz kaydettiği anlaşılmıştır.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
348.000,00	324.000,00

İstenen: Yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

İşletmenin kayıtlarına göre "102 BANKALAR" hesabı 348.000,00 – 324.000,00 = 24.000,00 TL borç kalanı vermektedir. Bankalar hesabı varlık hesabıdır, hesabın borç kalanı işletmenin bankada olan para tutarını verir. Kayıtlara göre işletmenin bankada 24.000,00 TL'si vardır. Hesap özetinde ise 25.000,00 TL'si olduğu, farkın sebebinin bankanın işletme lehine faiz kaydettiğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu farkın işletmenin muhasebe kayıtlarına aşağıdaki şekilde yansıtılması gerekir.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
348.000,00	324.000,00
1.000,00	
349.000,00	324.000,00

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
111	102 BANKALAR HESABI	1.000,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		1.000,00
	Faiz gelirinin kaydedilmesi		
	//		

"102 BANKALAR" hesabı varlık hesabıdır. Varlık hesabındaki artışlar hesabın borç tarafına kaydedilir. "642 FAİZ GELİRLERİ" hesabı gelir hesabıdır. Bir gelirde artış olduğunda ilgili gelir hesabının alacak tarafına kaydedilir.

Bu kayıttan sonra "102 BANKALAR" hesabı 349.000,00 – 324.000,00 = 25.000,00 TL borç kalanı verecektir. Böylece hesap özetinde görünen 25.000,00 TL ile "102 BANKALAR" hesabının borç kalanı 25.000,00 TL eşit olacaktır.

Sıra Sizde

M ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihinde V bankasından istenen hesap özetinde bankada 200.000,00 TL parası olduğu anlaşılmıştır. Aynı tarih itibarıyla "102 BANKALAR" hesabının defterikebiri aşağıdaki gibidir. Hesap özeti incelendiğinde farkın sebebi satıcı A'ya 2053 No.lu EFT ile yapılan 2.000,00 TL ödemenin kaydedilmediğinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
462.000,00	260.000,00

İstenen: Yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Ders İçi Etkinlik - 3.5

Yaz tatilinde üç arkadaş, mahallelerinde yaşayan ve maddi durumu kötü olan bir aileye destek olmak amacıyla mahallelerindeki çok işlek olan parkta ayran satmayı planlayıp ailelerinden izin aldılar. 30 günün sonunda yapılan gider ve elde edilen hasılat aşağıdaki gibidir:

30 günde 90 kg yoğurt, kg fiyatı 8,00 TL
30 günde 180 litre su, litre fiyatı 1,00 TL
30 günde 1 paket tuz ve peçete için 30,00 TL
30 günde 1.800 adet pet bardak için 324,00 TL harcamışlardır.
Ayranı bardağı 2,00 TL'den satmaya karar vermişler ve 30 günde 1.800 bardak ayran satmışlardır.

İstenen: Ayran üretimi ve satışı için 30 gün boyunca yapılan toplam gideri, satıştan elde edilen hasılatı ve toplam kârı hesaplayınız.

3.5. GELİR TABLOSUNUN DÜZENLENMESİ

Dönem sonu envanter işlemleri yapıldıktan sonra, gelir ve gider hesapları kapatılmadan önce gelir tablosu düzenlenmelidir. Gelir hesapları alacak kalanı, gider hesapları borç kalanı verir. Gelir ve gider hesaplarının kalanları ile gelir tablosu oluşturulur.

Örnek: P ticaret işletmesinin envanter işlemleri sonrası 01.01.20XX – 31.12.20XX dönemine ilişkin gelir ve gider hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

İstenen: İşletmenin döneme ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	45.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
25.000,00	

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
15.000,00	

P TİCARET İŞLETMESİ
01.01.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ
GELİR TABLOSU

A - BRÜT SATIŞLAR		45.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	45.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		45.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(25.000.00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(25.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		20.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(--)
FAALİYET KÂRI		20.000,00
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		2.000,00
3- Faiz Gelirleri	2.000,00	
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(15.000,00)
2- Komisyon Giderleri (-)	(15.000,00)	
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN KÂR		7.000,00
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM KÂRI		7.000,00

Sıra Sizde

M ticaret işletmesinin 01.01.20XX – 31.12.20XX dönemine ilişkin gelir ve gider hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	68.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
40.000,00	

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Sıra Sizde - devamı

643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	17.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
1.500,00	

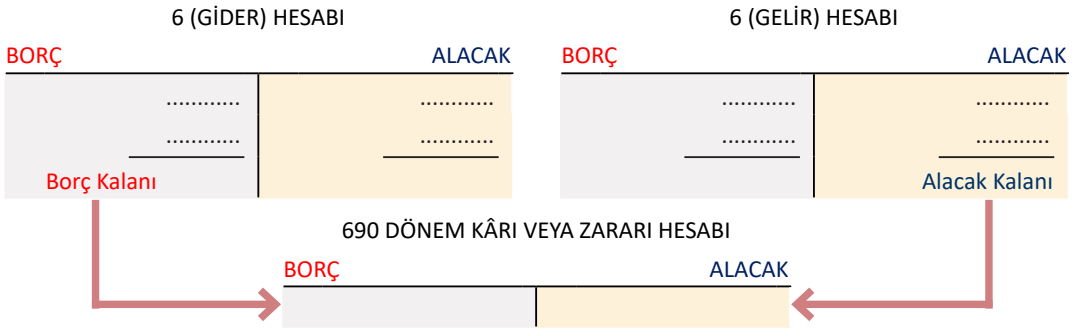
İstenen: İşletmenin belirtilen döneme ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 3.6

Gelir tablosunu tanımlayarak gelir tablosu oluşturmanın işletmelere sağlayacağı faydayı sınıfta tartışınız.

3.6. GELİR VE GİDER (SONUÇ) HESAPLARININ KAPATILMASI

Dönem sonu envanter işlemleri ve muhasebe kayıtları tamamlanıp dönemin gelir tablosu düzenlendikten sonra gelir tablosu hesapları "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır (Görsel 3.17). Hesapların kapatılması için kalan tutarı kadar hesapların ters tarafına kayıt yapılması gerekir.

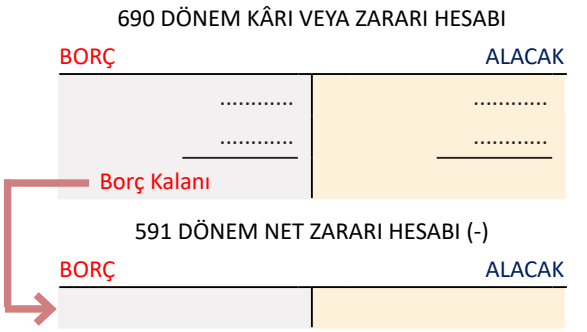

Görsel 3.17: Gelir ve gider (sonuç) hesaplarının kapatılması

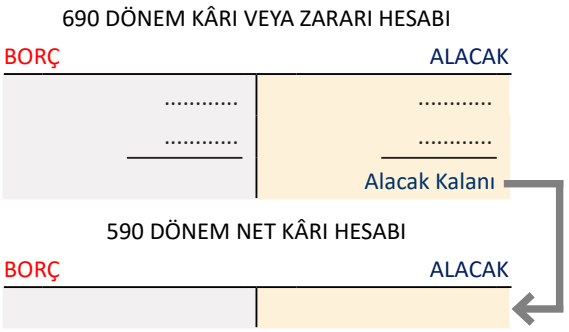
Kesin mizan düzenlenmeden önce gelir tablosu hesapları arasında yer alan "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının da kapatılması gerekir. (Kitapta dönem kârı üzerinden yapılan vergi hesaplamaları ve muhasebe kayıtları ile vergiden sonraki net dönem kârının bilanço hesaplarına aktarım muhasebe kayıtları dikkate alınmamıştır.)

"690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının borç toplamı > alacak toplamı ise hesap borç kalanı verir bu da işletmenin zararıdır. Zarar tutarı "591 DÖNEM NET ZARARI (-)" hesabının borç tarafına devredilir (Görsel 3.18).

"690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının alacak toplamı > borç toplamı ise hesap alacak kalanı verir bu da işletmenin kârıdır. Kâr tutarı "590 DÖNEM NET KÂRI" hesabının alacak tarafına devredilir (Görsel 3.19).

Görsel 3.18: Zararın bilanço hesabına devredilmesi

Görsel 3.19: Kârın bilanço hesabına devredilmesi

Örnek: P ticaret işletmesinin 01.01.20XX – 31.12.20XX dönemine ilişkin gelir ve gider hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	45.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
25.000,00	

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
15.000,00	

İstenen: İşletmenin gelir ve gider hesaplarının kapatılmasına ilişkin muhasebe kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
121	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	45.000,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	2.000,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		47.000,00
	Gelir hesaplarının dönem kârı veya zararı hesabına devredilmesi		
	31.12.20XX		
122	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	40.000,00	
	621 SAT. TİC. MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		25.000,00
Mahsup Fişi	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)		15.000,00
	Gider hesaplarının dönem kârı veya zararı hesabına devredilmesi		
	31.12.20XX		
123	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	7.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		7.000,00
	Dönem kârının bilanço hesabına devredilmesi		
	//		
	Sayfa Toplamı	94.000,00	94.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
	7.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
45.000,00	45.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
25.000,00	25.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
2.000,00	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
15.000,00	15.000,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
40.000,00	47.000,00
7.000,00	
47.000,00	47.000,00

"590 DÖNEM NET KÂRI" hesabının 7.000,00 TL alacak kalanı işletmenin döneme ait net kârıdır.

Sıra Sizde

M ticaret işletmesinin 01.01.20XX – 31.12.20XX dönemine ilişkin gelir ve gider hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	68.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
40.000,00	

643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	17.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
1.500,00	

İstenen: İşletmenin gelir ve gider hesaplarının kapatılmasına ilişkin muhasebe kayıtlarını yapınız.

Ders İçi Etkinlik - 3.7

İşletmelerin ticari faaliyetleri sırasında elde edebilecekleri gelir ve ortaya çıkabilecek gider çeşitlerini sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

3.7. KESİN MİZAN DÜZENLENMESİ

31.12.20XX tarihinde dönem sonu envanter işlemleri yapıldıktan sonra aşağıdaki işlemler yapılır.

- Gelir tablosu düzenlenir.
- Gelir ve gider (sonuç) hesapları ilgili bilanço hesaplarına aktarılır.
- Defterikebir hesaplarının borç ve alacak tutarları toplamına göre kesin mizan düzenlenir.

Kesin mizanda sadece bilanço hesapları kalan verir. Gelir ve gider hesapları ile maliyet hesapları mizanda görünür ancak ilgili hesaplara devir kayıtları yapıldığı için kalan vermez.

Örnek: T ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihinde envanter işlemleri sonrası defterikebirlerinin toplamları aşağıdaki gibidir

Envanter işlemleri sonrası yevmiye defteri borç sütun toplamı 866.000,00 TL alacak sütun toplamı 866.000,00 TL olarak hesaplanmıştır.

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
265.000,00	35.000,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
97.000,00	20.000,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
250.000,00	25.000,00

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
40.000,00	100.000,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	425.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
	47.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
85.000,00	85.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
25.000,00	25.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
2.000,00	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
15.000,00	15.000,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
40.000,00	87.000,00
47.000,00	
87.000,00	87.000,00

İstenen: İşletmenin 31.12.20XX tarihli kesin mizanını düzenleyerek mizanın tutup tutmadığını yorumlayınız.

Çözüm

T TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	265.000,00	35.000,00	230.000,00	
102	BANKALAR HESABI	97.000,00	20.000,00	77.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	250.000,00	25.000,00	225.000,00	
321	BORÇ SENETLERİ HESABI	40.000,00	100.000,00		60.000,00
500	SERMAYE HESABI		425.000,00		425.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HESABI		47.000,00		47.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	85.000,00	85.000,00		
621	SATILAN TİC. MAL. MALİYETİ HS.(-)	25.000,00	25.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HESABI	2.000,00	2.000,00		
653	KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	15.000,00	15.000,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	87.000,00	87.000,00		
TOPLAM		**866.000,00**	**866.000,00**	**532.000,00**	**532.000,00**
		EŞİT		EŞİT	

Mizanın Borç Tutarı Toplamı 866.000,00 TL = Yevmiye Defteri Borç Tutarı Toplamı 866.000,00 TL

Mizanın Alacak Tutarı Toplamı 866.000,00 TL = Yevmiye Defteri Alacak Tutarı Toplamı 866.000,00 TL

Mizanın Borç Kalanı Toplamı 532.000,00 TL = Mizanın Alacak Kalanı Toplamı 532.000,00 TL

Bu eşitliklerle yevmiye defterinden defterikebire yapılan aktarımlarda hata yapılmadığı, mizanın tuttuğu sonucuna varılır.

Sıra Sizde

L ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihinde envanter işlemleri sonrası defterikebirlerinin toplamları aşağıdaki gibidir:

Envanter işlemleri sonrası yevmiye defteri borç sütun toplamı 1.332.000,00 TL, alacak sütun toplamı 1.332.000,00 TL olarak hesaplanmıştır.

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
430.000,00	70.000,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
194.000,00	40.000,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
200.000,00	50.000,00

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
80.000,00	200.000,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	450.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
	94.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
170.000,00	170.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
50.000,00	50.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
4.000,00	4.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
30.000,00	30.000,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
80.000,00	174.000,00
94.000,00	
174.000,00	174.000,00

İstenen: İşletmenin 31.12.20XX tarihli kesin mizanını düzenleyerek mizanın tutup tutmadığını yorumlayınız.

Ders İçi Etkinlik - 3.8

Kesin Mizan ile Genel Geçici Mizan arasındaki farkları sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

3.8. KAPANIŞ BİLANÇOSUNUN DÜZENLENMESİ

Her hesap döneminin sonunda işletmenin sahip olduğu varlıklar ve bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren kapanış bilançosu düzenlenir. Kapanış bilançosu TTK 68. maddesinde yıl sonu bilançosu olarak adlandırılır. Hesap döneminin sonu bilanço günü olarak tanımlanır (VUK 185. madde).

Hesap dönemi sonunda düzenlenen kesin mizanda kalan veren hesaplar ile kapanış bilançosu düzenlenir. Kesin mizanda sadece bilanço hesapları kalan verir. Kesin mizanda borç kalanı veren hesapların kalan tutarı kapanış bilançosunun aktifine, alacak kalanı veren hesapların kalan tutarı bilançonun pasifine yazılır.

Örnek: T ticaret işletmesinin kesin mizanı aşağıdaki gibidir:

T TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	265.000,00	35.000,00	230.000,00	
102	BANKALAR HESABI	97.000,00	20.000,00	77.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	250.000,00	25.000,00	225.000,00	
321	BORÇ SENETLERİ HESABI	40.000,00	100.000,00		60.000,00
500	SERMAYE HESABI		425.000,00		425.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HESABI		47.000,00		47.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	85.000,00	85.000,00		
621	SATILAN TİC. MAL. MALİYETİ HS.(-)	25.000,00	25.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HESABI	2.000,00	2.000,00		
653	KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	15.000,00	15.000,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	87.000,00	87.000,00		
TOPLAM		**866.000,00**	**866.000,00**	**532.000,00**	**532.000,00**
		EŞİT		EŞİT	

İstenen: T ticaret işletmesinin kapanış bilançosunu düzenleyiniz.

Çözüm

T TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KAPANIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**532.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**60.000**
10 Hazır Değerler	307.000		32 Ticari Borçlar	60.000	
100 Kasa	230.000		321 Borç Senetleri	60.000	
102 Bankalar	77.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
15 Stoklar	225.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**472.000**
153 Ticari Mallar	225.000		50 Ödenmiş Sermaye	425.000	
II. DURAN VARLIKLAR		--	500 Sermaye	425.000	
			59 Dönem Net Kârı (Zararı)	47.000	
			590 Dönem Net Kârı	47.000	
		532.000			**532.000**

Dipnotlar:

1 - .....
2 - .....

Sıra Sizde

100. sayfada yer alan sıra sizde etkinliğinde kesin mizanını düzenlediğiniz L ticaret işletmesinin kapanış bilançosunu düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 3.9

1. **İşletmelerin açılış bilançosu ile kapanış bilançosu arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.**
2. **İşletmelerin açılış bilançosu ile kapanış bilançosu arasındaki farkı sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.**

3.9. BİLANÇO HESAPLARININ KAPATILMASI

Defterler hesap dönemi itibarıyla tutulur. Kayıtlar her hesap dönemi sonunda kapatılır ve izleyen dönem başında yeniden açılır (VUK 174. madde).

Kanunda belirtildiği gibi hesap dönemlerinin birbirinden ayrılabilmesi için hesap dönemi başında açılan bilanço hesaplarının, hesap dönemi sonunda kapatılması gerekir. Hesapların kapatılması işlemi kalan veren hesapların kalan tutarı kadar ters tarafına kayıt yapılarak gerçekleştirilir. Böylece hesabın borç ve alacak tutarları birbirine eşit hâle gelmiş olur. Bu işlem hesap döneminin son yevmiye defteri kaydıdır.

Örnek: T ticaret işletmesinin aşağıda verilen kesin mizanına göre kapanış bilançosu önceki örnekte oluşturulmuştur.

T TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	265.000,00	35.000,00	230.000,00	
102	BANKALAR HESABI	97.000,00	20.000,00	77.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	250.000,00	25.000,00	225.000,00	
321	BORÇ SENETLERİ HESABI	40.000,00	100.000,00		60.000,00
500	SERMAYE HESABI		425.000,00		425.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HESABI		47.000,00		47.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	85.000,00	85.000,00		
621	SATILAN TİC. MAL. MALİYETİ HS.(-)	25.000,00	25.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HESABI	2.000,00	2.000,00		
653	KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	15.000,00	15.000,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	87.000,00	87.000,00		
TOPLAM		**866.000,00**	**866.000,00**	**532.000,00**	**532.000,00**
		EŞİT		EŞİT	

İstenen: T ticaret işletmesinin kapanış yevmiye kaydı ve defterikebir kayıtlarını düzenleyiniz.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
2053	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	60.000,00	
	500 SERMAYE HESABI	425.000,00	
	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI	47.000,00	
Mahsup Fişi	100 KASA HESABI		230.000,00
	102 BANKALAR HESABI		77.000,00
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		225.000,00
	Kapanış kaydı		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
265.000,00	35.000,00
	230.000,00
265.000,00	265.000,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
97.000,00	20.000,00
	77.000,00
97.000,00	97.000,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
250.000,00	25.000,00
	225.000,00
250.000,00	250.000,00

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
40.000,00	100.000,00
60.000,00	
100.000,00	100.000,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
425.000,00	.....
	425.000,00
425.000,00	425.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
47.000,00	.....
	47.000,00
47.000,00	47.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
85.000,00	85.000,00
85.000,00	85.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
25.000,00	25.000,00
25.000,00	25.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
2.000,00	2.000,00
2.000,00	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
15.000,00	15.000,00
15.000,00	15.000,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
40.000,00	87.000,00
47.000,00	
87.000,00	87.000,00

Sıra Sizde

101. sayfada yer alan sıra sizde etkinliğinde kapanış bilançosunu düzenlediğiniz L ticaret işletmesinin kapanış yevmiye kaydı ve defterikebir kayıtlarını düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 3.10

A ticaret işletmesinin kesin mizanı aşağıdaki gibidir:

A TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	60.000,00	15.000,00	45.000,00	
102	BANKALAR HESABI	80.000,00	30.000,00	50.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	300.000,00	30.000,00	270.000,00	
321	BORÇ SENETLERİ HESABI	25.000,00	100.000,00		75.000,00
500	SERMAYE HESABI		200.000,00		200.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HESABI		90.000,00		90.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	120.000,00	120.000,00		
621	SATILAN TİC. MAL. MALİYETİ HS.(-)	30.000,00	30.000,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	120.000,00	120.000,00		
TOPLAM		**735.000,00**	**735.000,00**	**365.000,00**	**365.000,00**

İstenen

a) A ticaret işletmesinin kapanış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Kapanış yevmiye kaydını yapınız.

3.10. YENİ DÖNEME İLİŞKİN HESAPLARIN AÇILMASI

Muhasebenin dönemsellik ilkesi ve VUK'un 174.maddesine göre her hesap dönemi sonunda kapatılan bilanço hesapları izleyen hesap döneminde açılır ve işletme ticari faaliyetine başlamış olur (Görsel 3.20).

Görsel 3.20: Yeni dönem açılış işlemi

Önceki dönemin kapanış bilançosundan izleyen dönemin açılış bilançosu düzenlenir. Önceki dönemin kapanış yevmiye kaydının tersi, izleyen dönemin açılış yevmiye kaydı olarak oluşturulur. Açılış yevmiye kaydına 1 No.lu yevmiye madde numarası verilir.

Örnek: T ticaret işletmesinin önceki döneme ilişkin kapanış yevmiye maddesi aşağıdaki gibidir:

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
2053	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	60.000,00	
	500 SERMAYE HESABI	425.000,00	
	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI	47.000,00	
Mahsup Fişi	100 KASA HESABI		230.000,00
	102 BANKALAR HESABI		77.000,00
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		225.000,00
	Kapanış kaydı		
	//		

İstenen: İşletmenin 01.01.20XX tarihinde izleyen döneme ilişkin açılış yevmiye kaydını ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	01.01.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
1	100 KASA HESABI	230.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	77.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	225.000,00	
Mahsup Fişi	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		60.000,00
	500 SERMAYE HESABI		425.000,00
	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		47.000,00
	Açılış kaydı		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
230.000,00	

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
77.000,00	

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
225.000,00	

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	60.000,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
	425.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
	47.000,00

Sıra Sizde

103. sayfada yer alan sıra sizde etkinliğinde kapanış yevmiye kaydını yaptığınız L ticaret işletmesinin izleyen döneme ait açılış yevmiye kaydını yapınız.

Ders İçi Etkinlik - 3.11

Y ticaret işletmesinin önceki döneme ilişkin kapanış yevmiye maddesi aşağıdaki gibidir:

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
2071	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	150.000,00	
	500 SERMAYE HESABI	400.000,00	
	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI	130.000,00	
Mahsup Fişi	100 KASA HESABI		70.000,00
	102 BANKALAR HESABI		60.000,00
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		550.000,00
	Kapanış kaydı		
	//		

İstenen: İşletmenin 01.01.20XX tarihinde izleyen döneme ilişkin açılış yevmiye kaydını ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ÖRNEK OLAY (MONOGRAFİ)

Muhasebe sürecinin bir arada gözlemlenebildiği örnek olay aşağıda verilmiştir.

Y ticaret işletmesi 29.11.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyete başlamıştır.

Kasa	50.000,00 TL	Kısa Vadeli Satıcılar	40.000,00 TL
Ticari Mallar	70.000,00 TL	Satıcı A 20.000,00 TL	
Sermaye	?	Satıcı B 20.000,00 TL	

Dönem İçi İşlemler

1. İşletme, 30.11.20XX tarihinde kasadaki 15.000,00 TL'yi bankada açılan hesaba yatırmıştır (C-1187 No.lu dekont).
2. İşletme, 01.12.20XX tarihinde Satıcı A'ya 6.000,00 TL nakit ödeme yapmıştır (A-636 No.lu ödeme fişi).
3. İşletme, 30.12.200XX tarihinde 5.000,00 TL tutarındaki malı peşin satmıştır (A-01 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

Muhasebe dışı envanter bilgileri

1. 31.12.20XX tarihinde bankadan gelen hesap özetinde işletmenin bankadaki hesabında 15.200,00 TL olduğu anlaşılmıştır. "102 BANKALAR" hesabı defterikebiri 15.000,00 TL borç kalanı vermiştir. Farkın sebebinin bankanın işletmeye 200,00 TL faiz ödemesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.
2. 31.12.20XX tarihinde Y ticaret işletmesinin ticari mal envanterinde 67.000,00 TL tutarında ticari mal sayılmıştır. Aynı tarih itibarıyla genel geçici mizanda "153 TİCARİ MALLAR" hesabının defterikebiri 70.000,00 TL borç kalanı vermektedir. Yapılan incelemede farkın yıl içinde satılan ticari malın maliyet kaydının yapılmadığından kaynaklandığı anlaşılmıştır.
3. Diğer varlık ve kaynak kalemleri işletme kayıtlarında görüldüğü gibidir.

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayarak açılış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Kasım ve aralık ayları yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.

c) Kasım ayı mizanını ve yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

ç) Genel geçici mizanı ve yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

d) Envanter işlemlerini muhasebeleştiriniz.

e) Gelir tablosunu düzenleyiniz.

f) Gelir ve gider (sonuç) hesaplarını kapatınız.

g) Kesin mizanı düzenleyiniz.

ğ) Kapanış bilançosunu düzenleyiniz.

h) Kapanış yevmiye kaydını yapınız.

ı) Defterikebir ve yardımcı defter kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) İşletmenin sermayesinin hesaplanması ve açılış bilançosunun oluşturulması

AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI = PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAM
DÖNEN VARLIKLAR + DURAN VARLIKLAR = YAB. KAYNAKLAR TOPLAMI + ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE)
ÖZ KAYNAKLAR(SERMAYE) = VARLIKLAR TOPLAMI - YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI
ÖZ KAYNAKLAR(SERMAYE) = (50.000,00 + 70.000,00) - 40.000,00
ÖZ KAYNAKLAR(SERMAYE) = 80.000,00

Y TİCARET İŞLETMESİ 29.11.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**120.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**40.000**
10 Hazır Değerler	50.000		32 Ticari Borçlar	40.000	
100 Kasa	50.000		320 Satıcılar	40.000	
15 Stoklar	70.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
153 Ticari Mallar	70.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**80.000**
II. DURAN VARLIKLAR		--	50 Ödenmiş Sermaye	80.000	
			500 Sermaye	80.000	
		120.000			**120.000**

Dipnotlar:

1 - .....
2 - .....

b) İşletmenin kasım ve aralık ayları yevmiye defteri kayıtlarının yapılması

Madde No.	29.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
1	100 KASA HESABI	50.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00	
Mahsup Fişi	320 SATICILAR HESABI		40.000,00
	320.01 Satıcı A 20.000,00		
	320.02 Satıcı B 20.000,00		
	500 SERMAYE HESABI		80.000,00
	Açılış kaydı		
	30.11.20XX		
2 Tediye Fişi	102 BANKALAR HESABI	15.000,00	
	100 KASA HESABI		15.000,00
	C-1187 No.lu dekont ile bankada hesap açılması		
	// Kasım Ayı Toplamı	135.000,00	135.000,00

Madde No.				
	01.12.20XX	Devreden Toplam	135.000,00	135.000,00
3	320 SATICILAR HESABI		6.000,00	
	320 01 Satıcı A 6.000,00			
Tediye Fişi	100 KASA HESABI			6.000,00
	A-636 No.lu ödeme fişi ile Satıcı A'ya borç ödenmesi			
	30.12.20XX			
4	100 KASA HESABI		5.000,00	
Tahsil Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI			5.000,00
	A-01 No.lu fatura ile peşin mal satışı			
	//			
		Aralık Ayı Toplamı	146.000,00	146.000,00

c) İşletmenin kasım ayı mizanının ve yardımcı defter mizanının düzenlenmesi (Mizanları oluşturan tutarlar 111. ve 112. sayfadaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 30.11.20XX TARİHLİ KASIM AYI MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	50.000,00	15.000,00	35.000,00	
102	BANKALAR HESABI	15.000,00		15.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00		70.000,00	
320	SATICILAR HESABI		40.000,00		40.000,00
500	SERMAYE HESABI		80.000,00		80.000,00
TOPLAM		**135.000,00**	**135.000,00**	**120.000,00**	**120.000,00**

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 30.11.20XX TARİHLİ 320 SATICILAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
320.01	Satıcı A		20.000,00		20.000,00
320.02	Satıcı B		20.000,00		20.000,00
TOPLAM			**40.000,00**		**40.000,00**

ç) İşletmenin genel geçici mizanın ve yardımcı defter mizanının düzenlenmesi (Mizanları oluşturan tutarlar 111. ve 112. sayfadaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	55.000,00	21.000,00	34.000,00	
102	BANKALAR HESABI	15.000,00		15.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00		70.000,00	
320	SATICILAR HESABI	6.000,00	40.000,00		34.000,00
500	SERMAYE HESABI		80.000,00		80.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		5.000,00		5.000,00
TOPLAM		**146.000,00**	**146.000,00**	**119.000,00**	**119.000,00**

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ 320 SATICILAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
320.01	Satıcı A	6.000,00	20.000,00		14.000,00
320.02	Satıcı B		20.000,00		20.000,00
TOPLAM		**6.000,00**	**40.000,00**		**34.000,00**

d) İşletmenin envanter kayıtlarının yapılması

Madde No.			
	31.12.20XX Devreden Toplam	146.000,00	146.000,00
5 Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI	200,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		200,00
	Envanter kaydı		
	31.12.20XX		
6 Mahsup Fişi	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	3.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		3.000,00
	Envanter kaydı		
	// Sayfa Toplamı	149.200,00	149.200,00

e) İşletmenin gelir tablosunun düzenlenmesi

Y TİCARET İŞLETMESİ 29.11.20XX - 31.12.20XX GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		5.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	5.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		5.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(3.000.00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(3.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		2.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(--)
FAALİYET KÂRI		2.000,00
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		200,00
3- Faiz Gelirleri	200,00	
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(--)
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN KÂR		2.200,00
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM KÂRI		2.200,00

f) İşletmenin gelir ve gider (sonuç) hesaplarının kapatılması

Madde No.				
	31.12.20XX	Devreden Toplam	149.200,00	149.200,00
7	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		5.000,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		200,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI			5.200,00
	Gelir hesaplarının dönem kârı veya zararı hesabına devri			
	31.12.20XX			
8	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		3.000,00	
Mahsup Fişi	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)			3.000,00
	Gider hesaplarının dönem kârı veya zararı hesabına devri			
	31.12.20XX			
9	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		2.200,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI			2.200,00
	Dönem kârının bilanço hesabına devri			
	31.12.20XX	Kesin Mizan Toplamı	159.600,00	159.600,00

g) İşletmenin kesin mizanının düzenlenmesi (Kesin mizanı oluşturan tutarlar 111. ve 112. sayfadaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	55.000,00	21.000,00	34.000,00	
102	BANKALAR HESABI	15.200,00		15.200,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00	3.000,00	67.000,00	
320	SATICILAR HESABI	6.000,00	40.000,00		34.000,00
500	SERMAYE HESABI		80.000,00		80.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HESABI		2.200,00		2.200,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	5.000,00	5.000,00		
621	SAT. TİC. MAL. MALİ. HS.(-)	3.000,00	3.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HESABI	200,00	200,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.	5.200,00	5.200,00		
TOPLAM		**159.600,00**	**159.600,00**	**116.200,00**	**116.200,00**

ğ) İşletmenin kapanış bilançosunun düzenlenmesi

Y TİCARET İŞLETMESİ 31.12.20XX TARİHLİ KAPANIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**116.200**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**34.000**
10 Hazır Değerler		49.200	32 Ticari Borçlar	34.000	
100 Kasa	34.000		320 Satıcılar	34.000	
102 Bankalar	15.200		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
15 Stoklar		67.000	**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**82.200**
153 Ticari Mallar	67.000		50 Ödenmiş Sermaye	80.000	
II. DURAN VARLIKLAR		--	500 Sermaye	80.000	
			59 Dönem Net Kârı (Zararı)	2.200	
			590 Dönem Net Kârı	2.200	
		116.200			**116.200**

h) İşletmenin kapanış yevmiye kaydının yapılması

Madde No.	31.12.20XX		Devreden Toplam	159.600,00	159.600,00
10	320 SATICILAR HESABI			34.000,00	
	320.01 Satıcı A 14.000,00				
	320.02 Satıcı B 20.000,00				
	500 SERMAYE HESABI			80.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI			2.200,00	
		100 KASA HESABI			34.000,00
		102 BANKALAR HESABI			15.200,00
		153 TİCARİ MALLAR HESABI			67.000,00
	Kapanış kaydı				
	//		Sayfa Toplamı	275.800,00	275.800,00

ı) İşletmenin defterikebir ve yardımcı defter kayıtlarının yapılması

100 KASA HESABI

BORÇ			ALACAK		
(1)	50.000,00		(2)	15.000,00	
	50.000,00			15.000,00	
(4)	5.000,00		(3)	6.000,00	
	55.000,00			21.000,00	
			(10)	34.000,00	
	55.000,00			55.000,00	

102 BANKALAR HESABI

BORÇ			ALACAK		
(2)	15.000,00		(10)	15.200,00	
	15.000,00				
(5)	200,00				
	15.200,00			15.200,00	

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ			ALACAK		
(1)	70.000,00		(6)	3.000,00	
	70.000,00		(10)	67.000,00	
	70.000,00			70.000,00	

320 SATICILAR HESABI

BORÇ			ALACAK		
(3)	6.000,00		(1)	40.000,00	
				40.000,00	
	6.000,00			40.000,00	
(10)	34.000,00				
	40.000,00			40.000,00	

320.01 SATICI A

BORÇ			ALACAK		
(3)	6.000,00		(1)	20.000,00	
				20.000,00	
	6.000,00			20.000,00	
(10)	14.000,00				
	20.000,00			20.000,00	

320.01 SATICI B

BORÇ			ALACAK		
(10)	20.000,00		(1)	20.000,00	
				20.000,00	
	20.000,00			20.000,00	

500 SERMAYE HESABI

BORÇ			ALACAK		
(10)	80.000,00		(1)	80.000,00	
				80.000,00	
	80.000,00			80.000,00	

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ			ALACAK		
(10)	2.200,00		(9)	2.200,00	
	2.200,00			2.200,00	

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(7)	5.000,00	(4)	5.000,00
	5.000,00		5.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(7)	200,00	(5)	200,00
	200,00		200,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(6)	3.000,00	(8)	3.000,00
	3.000,00		3.000,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ		ALACAK	
(8)	3.000,00	(7)	5.200,00
(9)	2.200,00		
	5.200,00		5.200,00

Muhasebede her bir ögeyi dikkatlice ve gerçeğe uygun bir şekilde ifade edin. Hakikat her zaman rehberin olsun.

Luca PACİOLİ

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) Öteden beri ticari faaliyetine devam eden tacirlerde hesap dönemi 1 Ocak'ta başlar 31 Aralık'ta sona erer.

2. (.....) Muhasebe döneminin başında hazırlanan bilançoya kapanış bilançosu adı verilir.

3. (.....) Kasa tahsil fişinde borçlu hesap her zaman "100 KASA" hesabı olacağı için sadece alacaklı hesapların kodu, hesap adı ve tutarı yazılır.

4. (.....) Birinci sınıf tacirler mali nitelikteki işlemleri yevmiye defterine yevmiye maddesi şeklinde kaydeder.

5. (.....) Her ayın sonunda düzenlenen mizana kesin mizan adı verilir.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

6. Vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili ticari işletmelerin varlık ve kaynaklarında yer alan unsurlara değer biçme ve belirleme işlemine ..... denir.

7. Kalan veren gider ve gelir hesapları ile ..... tablosu oluşturulur.

8. Kesin mizanda yalnızca ..... hesapları kalan verir.

9. Her hesap döneminin sonunda işletmenin sahip olduğu varlıklar ve bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren ..... bilançosu düzenlenir.

10. Önceki dönemin kapanış bilançosundan yeni dönemin ..... bilançosu düzenlenir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi tediye fişinde alacaklı hesaptır?

A) Kasa B) Bankalar C) Alıcılar
D) Satıcılar E) Banka Kredileri

12. Aşağıdakilerden hangisi tahsil fişinde borçlu hesaptır?

A) Bankalar B) Kasa C) Alınan Çekler
D) Satıcılar E) Yurtiçi Satışlar

13. Aşağıdakilerde hangisi 31 Aralık tarihinde envanter işlemlerinden önce düzenlenen mizandır?

A) Açılış mizanı B) Kesin mizan C) Aylık mizan
D) Yıl sonu mizanı E) Genel geçici mizan

14. Aşağıdakilerden hangisi 31 Aralık tarihinde envanter işlemlerinden sonra düzenlenen mizandır?

A) Genel geçici mizan B) Dönem sonu mizanı C) Aylık mizan
D) Kesin mizan E) Kapanış mizanı

15. Defterikebir ile ilgili aşağıdaki açıklamalardan hangisi <u>yanlıştır?</u>

A) Defterikebir toplamlarından mizan oluşturulur.
B) Muhasebenin sınıflandırma fonksiyonunu yerine getirir.
C) İşlemler yevmiye defterinden defterikebire aktarılır.
D) İşlemler defterikebirden muhasebe fişlerine aktarılır.
E) Sayfalarına karşılıklı aynı sıra numarası verilir.

16. 1 Ocak'ta açılış yevmiye maddesi 31 Aralık'ta kapanış yevmiye maddesi kaydı yapılması muhasebenin hangi temel kavramı gereğidir?

A) Parayla ölçülme B) Kişilik C) Dönemsellik
D) Süreklilik E) Sosyal sorumluluk

17. Kapanış bilançosu oluşturulurken tutarlar hangi çizelgeden alınır?

A) Kesin mizandan B) Genel geçici mizandan
C) Defterikebir toplamlarından D) Yevmiye defteri toplamlarından
E) Aralık ayı mizanından

18. Yardımcı hesaplarla ilgili aşağıdaki açıklamalardan hangisi <u>yanlıştır?</u>

A) Ana hesapları detaylandırmak için kullanılır.
B) Defterikebir hesabının borç toplamı o hesaba ait yardımcı hesapların borç toplamına eşittir.
C) Yardımcı hesapların kullanılması zorunludur.
D) Defterikebir hesabının alacak toplamı o hesaba ait yardımcı hesapların alacak toplamına eşittir.
E) Yardımcı hesaplar yardımcı defterde takip edilir.

19. Gelir ve gider hesapları ile ilgili aşağıdaki açıklamalardan hangisi <u>yanlıştır?</u>

A) Gelir hesapları alacak kalanı verir.
B) Kalanları bilançoda görünür.
C) Kalanlarından gelir tablosu oluşturulur.
D) Kalanları "690 DÖNEM KÂRI veya ZARARI" hesabına devredilir.
E) Gider hesapları borç kalanı verir.

20. 11.12.20XX tarihinde 3.000,00 TL tutarındaki mal peşin olarak satın alınmıştır. Bu işlemin muhasebeleştirilmesi hangi yevmiye madde türüne örnektir (KDV dikkate alınmamıştır.)?

A) Basit B) Bileşik C) Düzeltme
D) Karma E) Tümleşik

4. ÖĞRENME BİRİMİ

AKTİF KARAKTERLİ HESAPLAR

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak dönen varlık hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak duran varlık hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini

TEMEL KAVRAMLAR

dönen varlık, dönen varlık hesapları, duran varlık, duran varlık hesapları, envanter

KONULAR

4.1. DÖNEN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

4.2. DURAN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Tek düzen hesap planında yer alan dönen ve duran varlık hesaplarını ve kod numaralarını sınıfta inceleyiniz.**
2. **Dönen ve duran varlıklardaki hesapların işleyiş kurallarını sınıfta arkadaşlarınızla inceleyiniz.**

4.1. DÖNEN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Aktif karakterli hesaplar aynı zamanda varlık hesaplarıdır. **Varlıklar,** işletmenin sahip olduğu bilançonun aktifinde yer alan ve parayla ifade edilebilen değerler ile alacaklardan oluşur. Bu hesaplar, bilançonun aktif tarafını oluşturan ve işletmenin sahip olduğu değerlerin ve alacaklarının izlendiği hesaplardır. Aktif karakterli hesaplar borç tarafına kayıtla başlar. Borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez.

AKTİF KARAKTERLİ HESAPLAR (VARLIK HESAPLARI) (I, II)

BORÇ	ALACAK
İlk Kayıt	
Artış yaratan işlemler	Azalış yaratan işlemler
+	-

BCD TİCARET İŞLETMESİNİN 01.01.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU			
AKTİF (VARLIKLAR)		**PASİF (KAYNAKLAR)**	
I. DÖNEN VARLIKLAR	**XXXXXX**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**	**XXXXXX**
II. DURAN VARLIKLAR	**XXXXXX**	**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**	**XXXXXX**
		V. ÖZ KAYNAKLAR	**XXXXXX**
AKTİF TOPLAMI	**XXXXXX**	**PASİF TOPLAMI**	**XXXXXX**
Dipnotlar:			
1 -			
2 -			

Görsel 4.1: Aktif karakterli hesapların bilançoda gösterilmesi

Aktif karakterli hesaplar (varlık hesapları) tek düzen hesap planında iki sınıf hâlinde bulunur.

- Dönen varlıklar
- Duran varlıklar

İşletmenin nakit olarak kasasında veya bankada bulundurduğu varlıkları ile normal koşullarda bir yıl içinde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülen varlıklar dönen varlıklar grubunda yer alır.

Dönen varlıklar sınıfı aşağıdaki hesap gruplarına ayrılmıştır.

1 DÖNEN VARLIKLAR

10 HAZIR DEĞERLER
11 MENKUL KIYMETLER
12 TİCARİ ALACAKLAR
13 DİĞER ALACAKLAR
14 ----------
15 STOKLAR
16 ----------
17 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR

4.1.1. Hazır Değerler

Hazır değerler "10" kodlu hesap grubunu oluşturur. Nakit olarak elde veya bankada bulunan varlıklar ile istenildiği zaman değer kaybına uğramadan paraya çevirme imkânı bulunan varlıkları (menkul kıymetler hariç) kapsar.

Hazır değerler grubunda yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

10 HAZIR DEĞERLER

100 KASA HESABI
101 ALINAN ÇEKLER HESABI
102 BANKALAR HESABI
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI

Hazır değerler grubu hesaplarında artış olduğu zaman hesabın borç tarafına, azalış olduğu zaman hesabın alacak tarafına kaydedilir.

100 KASA HESABI

a) **Niteliği:** İşletmenin kasasında bulunan ulusal ve yabancı paraların TL karşılığının izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Nakit girişleri bu hesabın borç tarafına, nakit çıkışları ise alacak tarafına kaydedilir. Bu hesap, borç kalanı verir ya da kalan vermez. Çünkü işletmeye giren paradan daha fazla tutarda para çıkması mümkün değildir. 459 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğine göre; 01.01.2016 tarihinden itibaren belge düzenleme zorunluluğu kapsamında olanların, kendi aralarında ve belge düzenleme zorunluluğu kapsamında olmayanlarla yapacakları, 7.000,00 TL'yi aşan tutardaki her türlü tahsilat ve ödemelerini aracı finansal kurumlar kanalıyla yapmaları ve bu tahsilat ve ödemeleri söz konusu kurumlarca düzenlenecek belgeler ile ispat etmeleri zorunludur. Tutarla ilgili değişiklikler https://www.gib.gov.tr/ adresinden takip edilir.

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
• Nakit tahsilat • Mal satış bedelinden yapılan nakit tahsilat • Tahsil edilen çekin nakit bedeli • Bankadan kredi alınması, nakit sermaye konulması vb.	• Nakit ödeme • Peşin bedelle ticari mal alışı • Keşide edilen (verilen) senedin ödenmesi, bankaya mevduat olarak para yatırılması vb.
+	-

Örnek

1. 14.08.20XX tarihinde X ticaret işletmesinin sahibi sermaye olarak 6.500,00 TL tutarında nakit koyarak faaliyetlerine başlamıştır.

2. 16.08.20XX tarihinde ticaret işletmesinin kasasından bankadaki hesabına 4.000,00 TL yatırılmıştır (20 No.lu banka dekontu).

3. 17.09.20XX tarihinde 1.500,00 TL tutarındaki ticari malı nakit olarak satın almıştır (A-725 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen

a) Nakit sermaye konulması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (100 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Bankaya para yatırılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (100 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (100 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Nakit sermaye konulması

Madde No.	14.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
1	100 KASA HESABI	6.500,00	
Tahsil Fişi	500 SERMAYE HESABI		6.500,00
	Nakit sermaye ile faaliyete başlanması		
	//		

b) Bankaya para yatırılması

Madde No.	16.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
2	102 BANKALAR HESABI	4.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		4.000,00
	20 No.lu banka dekontu ile bankaya para yatırılması		
	//		

c) Ticari malın alınması

Madde No.	17.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
3	153 TİCARİ MALLAR HESABI	1.500,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		1.500,00
	A-725 No.lu fatura ile mal alımı		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
6.500,00	4.000,00
	1.500,00
6.500,00	5.500,00

Sıra Sizde

1. Y ticaret işletmesi, 04.06.20XX tarihinde 6.900,00 TL tutarında nakit sermaye koyarak faaliyetlerine başlamıştır.

2. 05.06.20XX tarihinde 3.000,00 TL değerindeki ticari malı nakit olarak satın almıştır (Z-369 No.lu fatura), (KDV dikkat alınmamıştır.).

İstenen:

a) Nakit sermaye konulması ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Mal alımı ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) **100 Kasa Hesabının Envanteri:** Kasa hesabı, varlık ve kaynak hesapları içinde en çok işlem gören hesaptır. Bundan dolayı bu hesabın envanteri günlük olarak yapılmaktadır. Her günün sonunda kasada bulunan paralar sayılır ve "100 KASA" hesabının kalanıyla karşılaştırma yapılır. Burada istenilen durum, sayım sonucu ile hesabın kalanının aynı sonucu vermesidir. Sayım sonucu ve kasa hesabının kalanı eşit ise herhangi bir işlem yapılmaz. Eğer sayım sonucu ve hesabın kalanı arasında bir fark varsa bunun araştırılıp düzeltilmesi gerekir. Kasa farkı **kasa noksanı (eksik)** ve **kasa fazlası** olmak üzere iki şekilde ortaya çıkabilir.

Kasa Noksanı: Fiilî (Mevcut) kasa sayımının sonucunda tespit edilen mevcut paranın "100 KASA" hesabının defterikebir kalanından az çıkmasına **kasa noksanı** denir.

Kasa Fiilî Durum < Kasa Hesabı Borç Kalanı → Fark Kasa Noksanı

Kasa noksanlığı bazı sebeplerle ortaya çıkabilir. Bu sebepler şunlardır:

- Ödeme kaydının unutulması
- Eksik tahsilat yapılması
- Fazla ödeme yapılması
- Kasadan izinsiz para alınması

Kasa noksanının sebebi o gün içinde bulunursa düzeltme kaydı yapılır. Kasadaki noksanlığın sebebi o gün içinde belirlenemediği takdirde, noksan olan tutar araştırılmak üzere nedeni bulununcaya kadar "197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI" hesabının borç tarafına kaydedilir. "100 KASA" hesabının ise alacak tarafına kaydedilir. Böylece kasa mevcut durum ile kayıtlardaki durum birbirine eşit hâle getirilir. Örneğin;

Görsel 4.2: Kasadaki para

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
100.000,00	30.000,00

70.000,00 TL
Borç Kalanı

Fiilî Durum
(Kasadaki Paranın Sayım Sonucu) (Görsel 4.2)
50.000,00 TL

Defterikebir Kaydı
(100 Kasa Hesabının Sonucu, Borç Kalanı)
70.000,00 TL

Kasa Noksanı = 70.000,00 TL - 50.000,00 TL = **20.000,00 TL**

Kasa noksanı tespit edilirken **esas alınan** fiilî durumdur. Fiilî duruma bakarak düzeltme kaydı yapılır. Kasa hesabının kalanı (defterikebir kaydında "100 KASA" hesabının borç kalanı tutarı) fiilî duruma eşitlenir. Eğer kasa sayımı sonucundaki tutar defterikebir sonucundaki tutarın altında çıkarsa bu kasa noksanı olarak ifade edilir. Örnekte "100 KASA" hesabının kalanı 70.000,00 TL'dir. Kasadaki paranın sayımı sonucu 50.000,00 TL'dir. Burada 70.000,00-50.000,00=**20.000,00** TL kasa noksanı vardır.

Örnek: Z ticaret işletmesinin 21.06.20XX tarihinde yaptığı kasa sayımı sonucu, kasada 50.000,00 TL olduğu belirlenmiştir. Aynı tarihte "100 KASA" hesabının durumu yandaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
100.000,00	30.000,00

İstenen

a) Kasa noksanını hesaplayınız.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25894

b) Kasa noksanının sebebi aynı gün tespit edilememiş ve araştırılmak üzere ilgili hesaba alınması kararlaştırılmıştır. Yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 29.06.20XX tarihinde, kasa noksanının 6.500,00 TL tutarındaki kısmının 21.06.20XX tarihinde satıcı XY'ye yapılan ödemenin kayıtlara eksik geçirilmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. İlgili yevmiye defteri ve "100 KASA" hesabı ve "197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI" hesabının defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) Kasa noksanının geriye kalan 13.500,00 TL tutarındaki kısmı, 31.12.20XX tarihinde yapılan envanter çalışmaları sonucunda bulunamamış ve bu tutarın kasiyer DE'den alınmasına karar verilmiştir. İlgili yevmiye defteri ve defterikebir (197 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

d) Kasa noksanının tamamının sebebi bulunamadığı takdirde gerekli yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

a) Kasa noksanının hesaplanması

100 KASA HESABININ

Borç tarafı toplamı	-	Alacak tarafı toplamı	=	Bakiye (Kalan)
100.000,00 TL		30.000,00 TL		**70.000,00 TL**

İşletmenin kasasının fiilî sayım sonucu = **- 50.000,00 TL**

Kasa Noksan Tutarı = 20.000,00 TL

b) Sebebi bulunamadığı için kasa noksanının ilgili hesaba aktarılması

Madde No.	21.06.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
85	197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI	20.000,00	
	197.01 Kasa Noksanı 20.000,00		
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		20.000,00
	Kasa noksanının kaydedilmesi		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
100.000,00	30.000,00
	20.000,00
100.000,00	50.000,00

197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	

Bu kayıtla "100 KASA" hesabının kalanı ile kasadaki mevcut durum aynı bilgiyi gösterir hâle gelmiştir.

c) Satıcı XY'ye yapılan ödeme kaydının düzeltilmesi

Madde No.	29.06.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
95	320 SATICILAR HESABI	6.500,00	
	320.01 XY 6.500,00		
Mahsup Fişi	197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI		6.500,00
	197.01 Kasa Noksanı 6.500,00		
	Kasa noksanın kapatılması		
	//		

ç) Kasa noksanının personel DE'den tahsiline karar verilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
120	135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI	13.500,00	
	135.01 DE 13.500,00		
Mahsup Fişi	197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI		13.500,00
	197.01 Kasa Noksanı 13.500,00		
	Kasa noksanının kasiyer DE'den alınmasına karar verilmesi		
	//		

197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	6.500,00
	13.500,00
20.000,00	20.000,00

197.01 Kasa Noksanı

BORÇ	ALACAK
20.000,00	6.500,00
	13.500,00
20.000,00	20.000,00

d) Kasa noksanının sebebi yapılan tüm araştırmalara rağmen bulunamaz ise bu tutar, dönem sonunda zarar hesaplarına aktarılır. Örnekte 20.000,00 TL'lik noksan tutarın tamamının dönem sonunda zarar yazılmasına karar verildiği durumlarda, kaydın aşağıdaki şekilde yapılması gerekmektedir:

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
122	689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI	20.000,00	
	689.01 Kasa Noksanı Zararı 20.000,00		
Mahsup Fişi	197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI		20.000,00
	197.01 Kasa Noksanı 20.000,00		
	Kasa noksanının dönem sonu zararına aktarılması		
	//		

Sıra Sizde

KL ticaret işletmesinin 20.09.20XX tarihinde yaptığı kasa sayımı sonucunda kasada 100.000,00 TL olduğu tespit edilmiştir. Aynı tarihte "100 KASA" hesabının durumu aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
200.000,00	94.000,00

İstenen:

a) Kasa noksanını hesaplayınız.

b) Kasa noksanının sebebi aynı gün tespit edilememiş ve araştırılmak üzere ilgili hesaba alınması kararlaştırılmıştır. İlgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 30.09.20XX tarihinde, kasa noksanının 4.000,00 TL'lik kısmı 20.09.20XX tarihinde satıcı MN'ye yapılan ödemenin kayıtlara eksik geçirilmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. İlgili yevmiye defteri ve "100 KASA" hesabı ile "197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI" hesabının defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) Kasa noksanının geriye kalan 2.000,00 TL'lik kısmı, 31.12.20XX tarihinde yapılan envanter çalışmaları sonucunda bulunamamış ve bu noksanın kasiyer PR'den alınmasına karar verilmiştir. İlgili yevmiye defteri ve "197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI" hesabının defterikebir kayıtlarını yapınız.

Kasa Fazlası: Fiilî kasa sayımının sonucunda tespit edilen mevcut paranın, "100 KASA" hesabının defterikebir kalanından fazla çıkmasına **kasa fazlası** denir.

Kasa Fiilî Durum > Kasa Hesabı Borç Kalanı → Fark Kasa Fazlası

Kasa fazlalığı bazı sebeplerle ortaya çıkabilir. Bu sebepler şunlardır:

- Fazla tahsilat yapılması
- Tahsil kaydının unutulması veya kaydın eksik tutar üzerinden yapılması
- Eksik ödeme yapılması

Kasa fazlasının sebebi o gün içinde bulunursa düzeltme kaydı yapılır. Kasa fazlasının sebebi o gün içinde belirlenemediği takdirde, fazla olan tutar nedeni bulununcaya kadar "397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI" hesabının alacak tarafına kaydedilir. Fazla olan tutar ise "100 KASA" hesabının borç tarafına kaydedilir. Böylece kasa mevcut durum ile kayıtlardaki durum birbirine eşit hâle getirilir. Örneğin;

Görsel 4.3: Kasadaki para

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
200.000,00	160.000,00

40.000,00 TL
Borç Kalanı

Fiilî Durum
(Kasadaki Paranın Sayım Sonucu) (Görsel 4.3)
75.000,00 TL

Defterikebir Kaydı
(100 Kasa Hesabının Sonucu, Borç Kalanı)
40.000,00 TL

Kasa Fazlası = 75.000,00 TL - 40.000,00 TL = **35.000,00 TL**

Kasa fazlalığı tespit edilirken **esas alınan** fiilî durumdur. Fiilî duruma bakılarak düzeltme kaydı yapılır. Kasa hesabının kalanı (defterikebir kaydında "100 KASA" hesabının borç kalanı tutarı) fiilî duruma eşitlenir. Eğer kasa sayımı sonucundaki tutar defterikebir sonucundaki tutardan fazla çıkarsa bu kasa fazlası olarak ifade edilir. Örnekte "100 KASA" hesabının kalanı 40.000,00 TL'dir. Kasadaki paranın sayımı sonucu 75.000,00 TL'dir. Burada 75.000,00 - 40.000,00 = **35.000,00 TL** kasa fazlası vardır.

Örnek: BCD ticaret işletmesinin 18.07.20XX tarihinde yaptığı kasa sayımı sonucunda kasada 45.000,00 TL olduğu belirlenmiştir. Aynı tarihte "100 KASA" hesabının durumu aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
250.000,00	210.000,00

İstenen:

a) Kasa fazlasını hesaplayınız.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25895

b) Kasa fazlasının sebebi aynı gün tespit edilememiş ve araştırılmak üzere ilgili hesaba alınması kararlaştırılmıştır. İlgili yevmiye defteri ve "100 KASA" hesabı ile "397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI" hesabının defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 23.07.20XX tarihinde, kasa fazlasının alıcı RS'den yapılan 18.07.20XX tarihli tahsilat kaydının unutulmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. İlgili yevmiye defteri ve "397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI" hesabının defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) Kasa fazlasının sebebi bulunamadığı takdirde gerekli yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

a) Kasa fazlasının tespiti

100 KASA HESABININ

Borç tarafı toplamı		Alacak tarafı toplamı		Bakiye (Kalan)
250.000,00 TL	-	210.000,00 TL	=	**(40.000,00) TL**

İşletmenin kasasının fiilî sayım sonucu = **45.000,00 TL**

Kasa fazlası tutarı = **5.000,00 TL**

b) Kasa fazlasının ilgili hesaba kaydedilmesi

Madde No.	18.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
55	100 KASA HESABI	5.000,00	
Tahsil Fişi	397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI		5.000,00
	397.01 Kasa Fazlası 5.000,00		
	Kasa fazlasının kaydedilmesi		
	//		

Bu kayıtla birlikte 100 KASA hesabının kalanı ile kasadaki mevcut durum tutar olarak eşit hâle gelmiştir.

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
250.000,00	210.000,00
5.000,00	
255.000,00	210.000,00

397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI

BORÇ	ALACAK
	5.000,00

c) Alıcı RS'ye ait kaydın düzeltilmesi

Madde No.	23.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
60	397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI	5.000,00	
	397.01 Kasa Fazlası 5.000,00		
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI HESABI		5.000,00
	120.01 RS 5.000,00		
	Kasa fazlasının kapatılması		
	//		

397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI

BORÇ	ALACAK
5.000,00	5.000,00

ç) Kasa fazlasının sebebi, yapılan tüm araştırmalara rağmen bulunamamış olsaydı dönem sonunda kâr yazılması gerekirdi. Örnekte 5.000,00 TL tutarındaki kasa fazlasının tamamının dönem sonunda kâr yazılmasına karar verilmiş olsaydı, aşağıdaki kaydın yapılması gerekirdi.

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
92	397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI	5.000,00	
	397.01 Kasa Fazlası 5.000,00		
Mahsup Fişi	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI		5.000,00
	679.01 Kasa Fazlası Kârı 5.000,00		
	Kasa fazlasının dönem kârına devri		
	//		

Sıra Sizde

LMN ticaret işletmesinin 24.08.20XX tarihinde yaptığı kasa sayımı sonucunda kasada 95.000,00 TL olduğu tespit edilmiştir. Aynı tarihte "100 KASA" hesabının durumu aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
500.000,00	410.000,00

İstenen

a) Kasa fazlasını hesaplayınız.

b) Kasa fazlasının sebebi aynı gün tespit edilememiş ve araştırılmak üzere ilgili hesaba alınması kararlaştırılmıştır. Gerekli yevmiye defteri ve "100 KASA" hesabı ile "397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI" hesabının defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 29.08.20XX tarihinde, kasa fazlasının nedeni 24.08.20XX tarihinde alıcı YZ'den yapılan tahsilatın muhasebe kaydının unutulmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Gerekli yevmiye defteri ve "397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI" hesabının defterikebir kayıtlarını yapınız.

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

a) Niteliği: İşletmenin ticari faaliyetleri nedeniyle ortaya çıkan alacaklarına karşılık, gerçek veya tüzel kişilerden alınan çeklerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Alınan çekler, yazılı değeri ile bu hesabın borç tarafına, hangi nedenle olursa olsun işletmeden çıkan çekler ise bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap daima borç kalanı verir veya hiç kalan vermez.

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

BORÇ	ALACAK
• Satılan mal ve hizmet karşılığında alınan çek • Alıcıdan (müşteriden) olan alacağa karşılık çek alınması • Alacak senetleri karşılığında çek alınması	• Çek çıkışı • Bankadan çekin tahsil edilmesi • Çekin ciro edilmesi
+	-

Örnek: Z ticaret işletmesi, 18.09.20XX tarihinde 100.000,00 TL tutarındaki ticari malı çek karşılığında satmıştır (A-728 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen: Mal satışı ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	18.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
46	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	100.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		100.000,00
	A-728 No.lu fatura ile mal satışı		
	//		

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

BORÇ	ALACAK
100.000,00	

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	100.000,00

Sıra Sizde

1. K ticaret işletmesi, 01.03.20XX tarihinde 300.000,00 TL tutarındaki ticari malı çek karşılığı satmıştır (L-249 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
2. İşletme, 20.03.20XX tarihinde 200.000,00 TL tutarında mal almıştır. Karşılığında, elindeki 196.000,00 TL tutarında çeki ciro etmiş kalan tutarı ise nakit ödemiştir (K-854 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
3. 21.03.20XX tarihinde işletme, 300.000,00 tutarındaki çeki banka aracılığı ile tahsil etmiştir (A-978 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Mal satışı ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Mal alışı ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Çek tahsili ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

102 BANKALAR HESABI

a) Niteliği: İşletme tarafından yurt içi ve yurt dışında bulunan banka, katılım bankası vb. finans kuruluşlarına yatırılan ve çekilen mevduatların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Banka vb. finans kuruluşlarına mevduat olarak yatırılan paralar ile hesaba gelen havale ve EFT'ler (Elektronik Fon Transferi), bu hesabın borcuna, bankadan işletme adına paranın çekilmesi, hesaptan gönderilen havale ve EFT'ler ile ve üçüncü kişiler üzerine keşide edilen (düzenlenen) çeklerin banka hesabından ödendiğinin anlaşılması durumunda ise hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Mevduat: Bankalara saklaması için yatırılan kullanımı serbest nitelikli parasal hesaplara mevduat, sahibine ise mudi (mevduat sahibi) denir.

Virman: Bir bankanın aynı şubesinde bulunan ve aynı hesap sahibine ait vadesiz hesaplar arasında yapılan para transferi (aktarma) işlemine denir.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Hesaba yatırılan paralar • Çek veya senet tahsilatı • Alıcıdan gelen EFT veya havale • Dönem sonu faiz tahakkuku +	• Hesaptan çekilen paralar • Gönderilen havale ve EFT • İşletme tarafından virman yapılması • Verilen çekin ödenmesi -

Örnek: K ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 13.12.20XX tarihinde kasada bulunan 6.000,00 TL işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (L-365 No.lu banka dekontu).

2. 15.12.20XX tarihinde 4.000,00 TL tutarındaki ticari mal satın alınarak bedeli işletmenin bankadaki hesabından 258 No.lu EFT ile ödenmiştir (M-581 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

3. 19.12.20XX tarihinde daha önceden satıcı VY'ye olan 1.000,00 TL borç, işletmenin banka hesabından havale ile ödenmiştir (L-735 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Banka hesabına para yatırması ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Mal alımı ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (102 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Satıcıya olan veresiye borcun ödenmesi ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (102 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Banka hesabına para yatırılması

Madde No.	13.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
156	102 BANKALAR HESABI	6.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		6.000,00
	L-365 No.lu banka dekontu ile bankaya para yatırılması		
	//		

b) Mal alımı

Madde No.	15.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
165	153 TİCARİ MALLAR HESABI	4.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		4.000,00
	M-581 No.lu fatura ile mal alımı		
	//		

c) Satıcı VY'ye olan borcun banka hesabından ödenmesi

Madde No.	19.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
170	320 SATICILAR HESABI	1.000,00	
	320.01 VY 1.000,00		
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		1.000,00
	L-735 No.lu banka dekontu ile satıcıya olan borcun ödenmesi		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
10.000,00	6.000,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
6.000,00	4.000,00
	1.000,00
6.000,00	5.000,00

Sıra Sizde

K ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 25.01.20XX tarihinde kasada bulunan 6.500,00 TL işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (R-471 No.lu banka dekontu).
2. 27.01.20XX tarihinde 9.000,00 TL değerindeki ticari mal satılmış ve tutarı alıcı PR tarafından işletmenin banka hesabına yatırılmıştır. (S-321 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
3. 30.01.20XX tarihinde daha önceden satıcı AB'ye olan 3.000,00 TL borç, işletmenin banka hesabından EFT ile ödenmiştir (H-843 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Banka hesabına para yatırılması ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Mal alımı ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Satıcıya olan veresiye borcun bankadan ödenmesi ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 102 Bankalar Hesabının Envanteri: "102 BANKALAR" hesabı işletmenin bankada bulunan mevduatını takip ettiği kendi kayıtlarını gösteren hesaptır. Bununla beraber banka da ayrı bir işletme olduğundan kendi kayıtlarını tutmaktadır. Bilanço tarihi itibarıyla mutlaka yapılan ve genelde ay sonlarında işletme ve banka tarafından tutulan kayıtlar karşılaştırılır ve iki tarafın kayıt sonuçlarının aynı olması gerekir. Bunun için bankanın kendi hesap kayıtlarını gösteren ve hesap özeti denilen hesap ekstresi alınır. Muhasebe dışı envanter olarak değerlendirilen bu işlem sonucuna göre eğer iki tarafın kayıtları arasında bir farklılık varsa buna göre gerekli düzeltme kayıtları yapılır.

Örnek: 31.12.20XX tarihi itibarıyla X ticaret işletmesinin "102 BANKALAR" hesabının durumu aşağıda verilmiştir.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
190.000,00	130.000,00

Bankadan alınan hesap özetinde ise bankada 70.680,00 TL olduğu tespit edilmiştir.

1. 31.12.20XX tarihinde alıcı UV'den olan 2.000,00 TL tutarındaki alacak işletmenin banka hesabına yatırılmıştır. Ancak bu bilgi işletmeye ulaşmadığı için kayıtlara alınmamıştır (K-224 No.lu banka dekontu).
2. 31.12.20XX tarihinde banka, dönem faizi olarak 10.000,00 TL'yi işletmenin hesabına kaydetmiştir. Bu faiz üzerinden 1.320,00 TL gelir vergisi ve fon kesintisi ile faiz tutarının işletme kayıtlarında olmadığı anlaşılmıştır (C-556 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Alıcı UV'nin işletmeye olan borcunu bankaya yatırması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (102 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) 31.12.20XX tarihinde işletmenin banka hesabına işletilen faiz geliri ve vergi kesintileri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (102 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Fark tutarının hesaplanması ve alıcı UV'nin işletmeye olan borcunu bankaya yatırması

102 BANKALAR HESABININ

Borç tarafı toplamı	-	Alacak tarafı toplamı	=	Bakiye (Kalan)
190.000,00 TL		130.000,00 TL		**(60.000,00) TL**

Bankadan gelen hesap özetinin sonucu = **70.680,00 TL**

Fark tutarı = 10.680,00 TL

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
181	102 BANKALAR HESABI	2.000,00	
	120 ALICILAR HESABI		2.000,00
Mahsup Fişi	120.01 UV 2.000,00		
	K-224 No.lu banka dekontu ile alıcı UV tarafından bankaya yatırılan		
	//		

b) Faiz gelirinin tahakkuku

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
182	102 BANKALAR HESABI	8.680,00	
	193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HESABI	1.320,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		10.000,00
	C-556 No.lu banka dekontu ile dönem faizinin tahakkuku ve kesintileri		
	//		

102 BANKALAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	.....	.....
	190.000,00	130.000,00
	2.000,00	
	8.680,00	
	200.680,00	130.000,00
Borç Kalanı	70.680,00	

"102 BANKALAR" hesabı ile bankadan gelen hesap ekstresi karşılaştırılarak mutabakat (anlaşma, uyuşma) sağlanmış, 10.680,00 TL'lik farkın nedenine göre kaydı yapılarak "102 BANKALAR" hesabının borç kalanı ve banka ekstresi sonucu eşitlenmiştir. Böylece işletmenin bilançosunda "102 BANKALAR" hesabı 70.680,00 TL olarak görülecektir.

Sıra Sizde

31.12.20XX tarihi itibarıyla X ticaret işletmesinin "102 BANKALAR" hesabının durumu aşağıdaki gibidir:

102 BANKALAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	.....	.....
	160.000,00	100.000,00
Borç Kalanı	60.000,00	

Bankadan alınan hesap özetinde ise bankada 73.720,00 TL olduğu tespit edilmiştir.

1. 31.12.20XX tarihinde alıcı YZ, işletmeye olan 1.000,00 TL tutarındaki borcunu işletmenin banka hesabına yatırmıştır. Ancak bu bilgi işletmeye ulaşmadığı için kayıtlara alınmamıştır (A-114 No.lu banka dekontu).
2. 31.12.20XX tarihinde banka, dönem faizi olarak 15.000,00 TL'yi işletmenin hesabına kaydetmiştir. Bu faiz üzerinden 2.280,00 TL gelir vergisi ve fon kesintisi ile faiz tutarının işletme kayıtlarında olmadığı anlaşılmıştır (A-811 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Alıcı YZ'nin işletmeye olan borcunu bankaya yatırması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 31.12.20XX tarihinde işletmenin bankadaki hesabına işletilen faiz geliri ve vergi kesintileri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin ticari işlemleri ile ilgili olarak üçüncü kişilere bankadaki hesabından çekle veya ödeme emri ile yapacağı ödemelerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme tarafından keşide edilerek üçüncü kişilere çek ve ödeme emri verildiğinde hesabın alacak tarafına kaydedilir. Çek ve ödeme emirlerinin banka hesabından ödenmesi durumunda hesabın borç tarafına kaydedilir. Bilançonun aktifini düzenleyen pasif karakterli bir hesaptır.

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Çekin elden ödenmesi • Banka hesabından çekin ödenmesi • Çekin ödenmesinin imkânsız olması • Çekin alacaklıdan geri alınması	• Çek keşide edilmesi (düzenlenmesi) • Ödeme, virman ve havale emri verilmesi vb.
-	+

Hazır değerler grubu içinde yer alan "103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)" hesabında (-) işareti vardır. Yanında (-) işareti olan hesaplar düzenleyici hesaplardır. Bu hesaplar, kendinden önce gelen hesabı netleştirmektedir.

Düzenleyici hesaplar, bulunduğu hesap grubunun işleyiş kurallarının tersi şeklinde çalışmaktadır. Bilançonun aktifinde yer alan bir düzenleyici hesap, pasif hesapların işleyişleri gibi çalışır.

Örnek: T ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 01.10.20XX tarihinde kasada bulunan 6.000,00 TL işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (B-114 No.lu banka dekontu).
2. 02.10.20XX tarihinde işletme, 2.000,00 TL tutarındaki ticari malı çek karşılığında satın almıştır (U-483 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

3. 03.10.20XX tarihinde işletme, satıcı GH'ye olan 1.000,00 TL tutarındaki veresiye borcunu ödemek için çek keşide etmiştir.

4. 10.10.20XX tarihinde bankadan alınan dekonta göre işletme tarafından keşide edilmiş 2.000,00 TL tutarındaki çekin banka tarafından ödendiği anlaşılmıştır (R-852 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Banka hesabına para yatırılması ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (102 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Mal alımı ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (103 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Satıcıya olan veresiye borca karşılık çek keşide edilmesi ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (103 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) 10.10.20XX tarihindeki çekin ödenmesi ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

d) "103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)" hesabını bilanço üzerinde gösteriniz.

Çözüm

a) Banka hesabına para yatırılması

Madde No.	01.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
162	102 BANKALAR HESABI	6.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		6.000,00
	B-114 No.lu banka dekontu ile bankaya para yatırılması		
	//		

b) Ticari malın çek karşılığı alınması

Madde No.	02.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
170	153 TİCARİ MALLAR HESABI	2.000,00	
Mahsup Fişi	103 VER. ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)		2.000,00
	U-483 No.lu fatura ile çek keşide edilerek mal alımı		
	//		

c) Satıcı GH'ye çek keşide edilmesi

Madde No.	03.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
177	320 SATICILAR HESABI	1.000,00	
	320.01 GH 1.000,00		
Mahsup Fişi	103 VER. ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)		1.000,00
	Çek keşide edilerek satıcıya olan borcun ödenmesi		
	//		

ç) Keşide edilen çekin banka hesabından ödenmesi

Madde No.	10.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
196	103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)	2.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		2.000,00
	R-852 No.lu banka dekontu ile keşide edilen çekin ödenmesi		
	//		

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
6.000,00	2.000,00

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
2.000,00	2.000,00
	1.000,00
2.000,00	3.000,00

d) "103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)" hesabının bilanço üzerinde gösterilmesi

T TİCARET İŞLETMESİNİN 10.10.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF(VARLIKLAR)			PASİF(KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**3.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**--**
10 Hazır Değerler	3.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**--**
102 Bankalar	4.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**3.000**
103 Ver. Çek ve Ödm. Emr.(-)	(1.000)		50 Ödenmiş Sermaye	3.000	
			500 Sermaye	3.000	
II. DURAN VARLIKLAR		**--**			
AKTİF TOPLAMI		**3.000**	**PASİF TOPLAMI**		**3.000**

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-) hesabı kendinden önce gelen 102 BANKALAR hesabını düzenleyerek bilançodaki hazır değerlerin net değerinin 3.000,00 olarak görünmesini sağlamıştır.

Sıra Sizde

R ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 02.11.20XX tarihinde kasada bulunan 6.900,00 TL işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (A-621 No.lu banka dekontu).
2. 06.11.20XX tarihinde işletme, yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere 3.000,00 TL tutarındaki kırtasiye malzemesini çek keşide ederek satın almıştır (N-952 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
3. 09.11.20XX tarihinde işletme, 3.200,00 TL tutarındaki ticari malı çek keşide ederek satın almıştır (M-885 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
4. 13.11.20XX tarihinde bankadan alınan dekonta göre işletme tarafından keşide edilmiş 3.200,00 TL tutarındaki çekin banka tarafından ödendiği anlaşılmıştır (A-552 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Bankadaki hesaba para yatırılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Çek keşide edilerek kırtasiye gideri yapılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Çek keşide edilerek mal alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 13.11.20XX tarihindeki çekin ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

d) "103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)" hesabını bilanço üzerinde gösteriniz.

108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI

a) Niteliği: Kasa ve bankada bulunan nakit ve çek cinsinden olan hazır değerler dışındaki diğer hazır değerlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Hazır değer niteliğindeki varlıklar elde edildiğinde bu hesabın borç tarafına, bedeli tahsil edildiğinde alacak tarafına kaydedilir. Kredi kartı slipleri vade beklenmeden komisyon ödenerek tahsil edilirse "108 DİĞER HAZIR DEĞERLER" hesabında, vade beklenip komisyon ödenmeden tahsil edilirse "127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR" hesabında izlenir.

108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI

BORÇ	ALACAK
• Hazır değer girişi • Pul satın alındığında • Tahsil edilecek posta havalesi • Yoldaki paralar • Kredi kartı slipleri vb. +	• Hazır değer çıkışı • Pulun paraya dönüştürülmesi • Pulun işletme tarafından kullanılması • Yoldaki paraların tahsil edilmesi • Kredi kartı sliplerinin tahsil edilmesi • PTT'den posta havalesinin tahsili vb. -

Örnek

1. K ticaret işletmesi, 02.03.20XX tarihinde 25.000,00 TL tutarındaki ticari malı satmıştır. Alıcı BC'den, mal tutarı kredi kartı ile tahsil edilmiştir (L-658 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

2. 03.03.20XX tarihinde işletmenin bankayla anlaşması gereği kredi kartı satış tutarı %1 komisyon kesildikten sonra banka hesabına aktarılmıştır (H-375 No.lu dekont).

İstenen

a) Kredi kartıyla mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (108 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) 03.03.20XX tarihinde kredi kartlı satış tutarının banka hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (108 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın kredi kartıyla satılması

Madde No.	02.03.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
55	108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI	25.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		25.000,00
	L-658 No.lu fatura ile mal satışı		
	//		

b) Kredi kartıyla yapılan satış tutarının banka hesabına geçmesi

Madde No.	03.03.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
66	102 BANKALAR HESABI	24.750,00	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	250,00	
Mahsup Fişi	108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI		25.000,00
	H-375 No.lu dekont ile kredi kartı tutarının banka hesabına aktarılması		
	//		

108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI

BORÇ	ALACAK
25.000,00	25.000,00

Sıra Sizde

1. H ticaret işletmesi, 19.06.20XX tarihinde 60.000,00 TL değerindeki ticari malı satmıştır. Alıcı PR, ticari mal tutarını kredi kartıyla ödemiştir (Z-284 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

2. 22.06.20XX tarihinde işletmenin banka ile olan anlaşması gereği kredi kartıyla yapılan satış tutarı banka hesabına aktarılmıştır (A-254 No.lu dekont).

İstenen

a) Kredi kartıyla mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 22.06.20XX tarihinde kredi kartlı satış tutarının banka hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.2. Menkul Kıymetler

Faiz geliri, kâr payı ya da değer artışından faydalanmak amacı ile hisse senedi, tahvil ve benzeri menkul kıymetlerin alınması ve izlenmesi için kullanılan hesaplar bu grupta yer alır.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

11 MENKUL KIYMETLER

110 HİSSE SENETLERİ HESABI
111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI
112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER HESABI
119 MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI (-)

Menkul kıymetler grubundaki hesaplar, (-) işaretli olanlar hariç diğerleri varlık hesapları gibi çalışır.

Menkul kıymetler grubunda "110 HİSSE SENETLERİ HESABI"nda yer alan hisse senetleri alış bedelinin altında veya üstünde bir bedel ile satılabilir. Bu durumda kâr veya zarar ortaya çıkar. Kâr durumunda aradaki fark, "645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI" hesabının alacak tarafına; zarar durumunda "655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-)" hesabının borç tarafına kaydedilir. 111 ve 122 No.lu hesaplarda faiz getirisi olduğunda "642 FAİZ GELİRLERİ HESABI"nın alacak tarafına kaydedilir.

110 HİSSE SENETLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin satın aldığı ve geçici bir süre için elinde bulundurduğu hisse senetlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Alınan hisse senetleri **alış değerleri** ile hesabın borç tarafına, satıldığında ise yine **alış değeri** ile hesabın alacak tarafına kaydedilir. Alış değeri ile satış değeri arasındaki farkın; kâr olması hâlinde "645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI" hesabının alacak tarafına, zarar olması hâlinde ise "655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-)" hesabının borç tarafına kaydedilir.

110 HİSSE SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
• Hisse senedi girişi • Hisse senedi satın alındığında (alış bedelleri ile)	• Hisse senedi çıkışı • Hisse senedi satıldığında (alış bedelleri ile)
+	-

Örnek: M ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 21.07.20XX tarihinde Z Anonim Şirketi'nin nominal değeri (yazılı değer) 30,00 TL olan 1.000 adet hisse senedini banka aracılığı ile satın almıştır (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.).

2. 30.07.20XX tarihinde işletme, nakit ihtiyacı nedeniyle daha önce satın aldığı hisse senetlerinden 400 adedini tanesi 20,00 TL'den banka aracılığıyla satmıştır (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.).

3. 01.08.20XX tarihinde işletme, nakit ihtiyacı nedeniyle daha önce satın aldığı hisse senetlerinden 60 adedini tanesi 40,00 TL'den banka aracılığıyla satmıştır (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.).

İstenen

a) Hisse senedi alışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Hisse senedi satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Hisse senedi satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Hisse senedinin alınması

Madde No.	21.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
48	110 HİSSE SENETLERİ HESABI	30.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		30.000,00
Mahsup Fişi	Hisse senedi alışı		
	30,00 TL X 1.000 Adet=30.000,00 TL alış tutarı		
	//		

b) Hisse senedinin satılması

Madde No.	30.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
77	102 BANKALAR HESABI	8.000,00	
	655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)	4.000,00	
	110 HİSSE SENETLERİ HESABI		12.000,00
Mahsup Fişi	Hisse senedi satışı		
	30,00 TL X 400 Adet = 12.000,00 TL Alış değeri		
	20,00 TL X 400 Adet = 8.000,00 TL Satış değeri		
	Fark 4.000,00 TL Zarar		
	//		

c) Hisse senedinin satılması

Madde No.	01.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
93	102 BANKALAR HESABI	2.400,00	
	110 HİSSE SENETLERİ HESABI		1.800,00
	645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI		600,00
Mahsup Fişi	Hisse senedi satışı		
	30,00 TL X 60 Adet = 1.800,00 TL Alış değeri		
	40,00 TL X 60 Adet = 2.400,00 TL Satış değeri		
	Fark 600,00 TL Kâr		
	//		

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
100.000,00	30.000,00
8.000,00	
2.400,00	
110.400,00	30.000,00

110 HİSSE SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
30.000,00	12.000,00
	1.800,00
30.000,00	13.800,00

645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
	600,00

655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
4.000,00	

Sıra Sizde

R ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 12.10.20XX tarihinde L Anonim Şirketi'nin nominal değeri 40,00 TL olan 1.000 adet hisse senedini banka aracılığıyla satın almıştır (Komisyon dikkate alınmamıştır.).

2. 01.11.20XX tarihinde nakit ihtiyacı nedeniyle 12.10.20XX tarihinde satın aldığı hisse senetlerinden 300 adedini tanesi 30,00 TL'den banka aracılığı ile satmıştır (Komisyon dikkate alınmamıştır.).

İstenen

a) Hisse senedinin alışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Hisse senedinin satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI

a) Niteliği: Özel işletmelere ait olan tahvil, senet ve bonoların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Tahvil, senet ve bonolar satın alındığında bu hesabın borç tarafına, satıldığında veya işletmenin elinden çıktığında alacak tarafına kaydedilir.

112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI

a) Niteliği: Kamu kuruluşlarına ait olan tahvil, senet ve bonoların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Tahvil, senet ve bonolar satın alındığında bu hesabın borç tarafına, satıldığında veya işletmenin elinden çıktığında alacak tarafına kaydedilir.

111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI
112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Tahvil ve diğer yatırım araçları girişi (alış bedelleri ile)	• Tahvil ve diğer borçlanma araçları çıkışı (alış bedelleri ile)
• Tahvil veya bono satın alındığında	• Tahvil veya bono satıldığında
	• Tahvil veya bono kaybedildiğinde vb
+	-

Örnek: B ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 02.08.20XX tarihinde BCD Anonim Şirketinin çıkardığı 15 adet tahvili, tanesi 10.000,00 TL'den satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir.

2. 08.08.20XX tarihinde 5 adet devlet tahvilini, tanesi 9.000,00 TL'den satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödenmiştir.

İstenen

a) Özel kesim tahvili alışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (111 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Kamu kesimi tahvili alışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (112 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Özel kesim tahvilinin alınması

Madde No.	02.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
88	111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI	150.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		150.000,00
Mahsup Fişi	Özel kesim tahvilinin satın alınması 10.000,00 TL X 15 Adet = 150.000,00 TL //		

b) Kamu kesimi tahvilinin alınması

Madde No.	08.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
97	112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI	45.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		45.000,00
Mahsup Fişi	Kamu kesimi tahvilinin satın alınması 9.000,00 TL x 5 Adet = 45.000,00 TL //		

111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
150.000,00	

112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
45.000,00	

Sıra Sizde

K ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 01.09.20XX tarihinde VYZ Anonim Şirketi'nin çıkardığı 40 adet hisse senedini, tanesi 2.000,00 TL'den satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir.
2. 03.10.20XX tarihinde 6 adet devlet tahvilini, tanesi 10.000,00 TL'den satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir.

İstenen

a) Özel kesim tahvili alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Kamu kesimi tahvili alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.3. Ticari Alacaklar

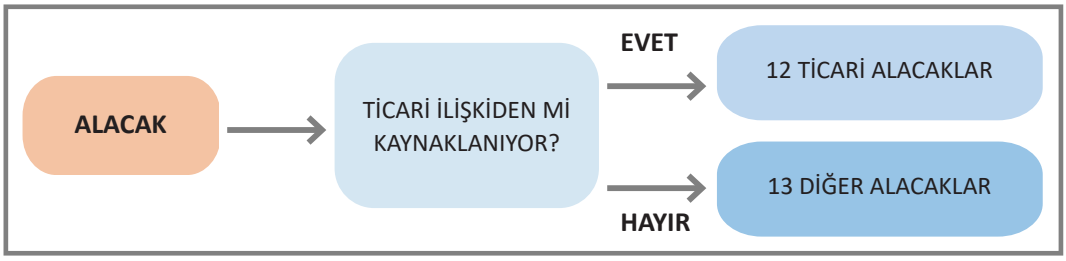
Bir yıl içinde paraya dönüştürülmesi öngörülen ve işletmenin ticari ilişkisi nedeniyle ortaya çıkan senetli ve senetsiz alacaklar bu hesap grubunda izlenmektedir. Bu grupta yer alan hesapların işleyişiyle ilgili olarak iki unsur bulunmaktadır:

- Alacakların, işletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili olması
- Bir yıl içinde alacağın tahsilinin öngörülmesi

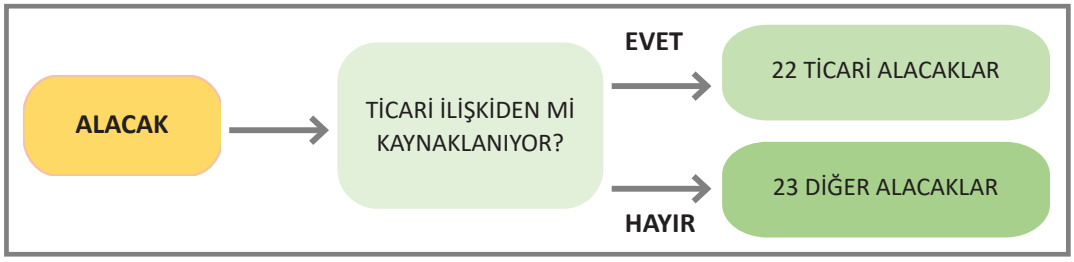
Bir mal veya hizmet satışı ya da borç verilmesi karşılığı ortaya çıkan bedeli isteme hakkına **alacak** denir. Ticari alacaklar grubu hem dönen varlıklar hem de duran varlıklar içerisinde bulunur. Burada alacağın

vadesi önemlidir. Ticari işlemler sonucu ortaya çıkan ve bir yıl içinde paraya çevrilmesi beklenen alacaklar **12 Dönen varlıklar grubunda**, tahsili bir yıldan uzun sürecek alacaklar **22 Duran varlıklar grubu** içinde yer alır.

Bir alacağın ticari alacak olarak belirlenmesi aşağıdaki gibidir (Görsel 4.4, Görsel 4.5):

Görsel 4.4: Dönen varlıklar sınıfındaki ticari alacakların ve diğer alacakların ayrımı

Görsel 4.5: Duran varlıklar sınıfındaki ticari alacakların ve diğer alacakların ayrımı

12 TİCARİ ALACAKLAR grubundaki hesapların işleyişi diğer aktif karakterli hesaplar ile aynıdır. 12 TİCARİ ALACAKLAR grubunda yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

12 TİCARİ ALACAKLAR

120 ALICILAR HESABI
121 ALACAK SENETLERİ HESABI
122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI
127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR HESABI
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI
129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

120 ALICILAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmetlerin satışlarından kaynaklanan, senetsiz (veresiye, kredili) alacakların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Veresiye olarak mal veya hizmet satışı yapıldığında alıcıdan olan senetsiz alacaklar bu hesabın borç tarafına, alacağın tahsil edilmesi ya da herhangi bir şekilde alacağın azalması veya ortadan kalkması durumunda alacak tarafına kaydedilir.

120 ALICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Veresiye mal veya hizmet satışı olduğunda	• Alacağın tahsil edilmesi
+	-

Örnek:

1. Z ticaret işletmesi, 16.08.20XX tarihinde alıcılarından BC'ye 50.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satmıştır (A-548 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
2. Z ticaret işletmesi, 17.08.20XX tarihinde alıcılarından DE'ye 40.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satmıştır (A-612 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

3. 27.08.20XX tarihinde alıcı BC borcunu işletmenin banka hesabına yatırmıştır (H-836 No.lu banka dekontu).

4. 29.08.20XX tarihinde alıcı DE'den olan alacak için çek alınmıştır (N-124 No.lu çek).

İstenen

a) Alıcı BC'ye veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (120 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Alıcı DE'ye veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (120 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Alıcı BC'den olan alacağın işletmenin banka hesabına yatırılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (120 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) Alıcı DE'den çek alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (120 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

d) "120 ALICILAR" hesabının yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

Çözüm

a) Ticari malın alıcı BC'ye veresiye satılması

Madde No.	16.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
72	120 ALICILAR HESABI	50.000,00	
	120.01 BC 50.000,00		
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		50.000,00
	A-548 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	//		

b) Ticari malın alıcı DE'ye veresiye satılması

Madde No.	17.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
79	120 ALICILAR HESABI	40.000,00	
	120.02 DE 40.000,00		
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		40.000,00
	A-612 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	//		

c) Alıcı BC'nin borcunu işletmenin banka hesabına yatırması

Madde No.	27.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
84	102 BANKALAR HESABI	50.000,00	
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI		50.000,00
	120.01 BC 50.000,00		
	H-836 No.lu banka dekontu ile alıcının bankaya para yatırması		
	//		

ç) Alıcı DE'den olan alacağa karşılık çek alınması

Madde No.	29.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
93	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	40.000,00	
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI		40.000,00
	120.02 DE 40.000,00		
	N-124 No.lu çekin alıcıdan alınması		
	//		

120 ALICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
50.000,00	50.000,00
40.000,00	40.000,00
90.000,00	90.000,00

Yardımcı Hesap Defterikebirleri

120.01 BC

BORÇ	ALACAK
50.000,00	50.000,00

120.02 DE

BORÇ	ALACAK
40.000,00	40.000,00

d) "120 ALICILAR" hesabının yardımcı defter mizanının düzenlenmesi

20.08.20XX TARİHLİ 120 ALICILAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI			
ALICILAR	**BORÇ**	**ALACAK**	**KALAN**
120.01 BC	50.000,00	50.000,00	
120.02 DE	40.000,00	40.000,00	
TOPLAM	**90.000,00**	**90.000,00**	

"120 ALICILAR" hesabının borç tarafı ve alacak tarafı toplamlarının yardımcı defter mizanının borç toplamına ve alacak toplamına eşit olması gerekir.

Sıra Sizde

H ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 12.06.20XX tarihinde alıcılarından LM'ye 280.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satmıştır (Y-745 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
2. 13.06.20XX tarihinde alıcılarından RS'ye 120.000,00 TL tutarındaki ticari malı, veresiye olarak satmıştır (Y-745 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
3. 29.06.20XX tarihinde alıcı LM'den olan alacak çekle tahsil edilmiştir.
4. 15.07.20XX tarihinde alıcı RS borcunun 70.000,00 TL tutarındaki kısmını işletmenin banka hesabına yatırmıştır.

İstenen

a) Alıcı LM'ye veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Alıcı RS'ye veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Alıcı LM'den yapılan çekle tahsilat ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) Alıcı RS'nin borcunun bir kısmını banka hesabına yatırması ile ilgili yevmiye ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

d) "120 ALICILAR" hesabının yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

c) 120 Alıcılar Hesabının Envanteri: "120 ALICILAR" hesabının envanterinde, alıcılara hesaplarının durumunu gösteren mutabakat mektubu gönderilir. Hesaplar karşılaştırılır. Eğer bir farklılık varsa düzeltme kaydı yapılır.

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

a) Niteliği: Vadesi bir yıla kadar olan, işletmenin ana faaliyet konusuyla ilgili mal veya hizmet satışlarından kaynaklanan bono ve poliçe gibi senetli alacaklarının nominal değeri ile izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Alıcılardan senet alındığında nominal değeri üzerinden hesabın borç tarafına, senet işletmeden çıktığında ise nominal değeri ile hesabın alacak tarafına kaydedilir. Bu hesap ya borç kalanı verir ya da kalan vermez. Borç kalanı vermesi, işletmenin elinde bulunan ve tahsil edilmeyi bekleyen senetlerin var olduğu anlamına gelir.

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
• Bono ve poliçe girişi • Alıcıdan olan alacağa karşılık bono alınması • Alıcıdan olan alacağa karşılık poliçe alınması	• Bono ve poliçe çıkışı • Bononun tahsil edilmesi • Bononun iskonto ettirilmesi (kırdırılması) • Bononun ciro edilmesi
+	-

Örnek

1. M ticaret işletmesi, 23.08.20XX tarihinde 46.000,00 TL tutarında ticari mal satmıştır. Karşılığında 4.000,00 TL tutarında 1 ay, 42.000,00 TL tutarında 2 ay vadeli iki senet almıştır (L-787 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
2. 22.09.20XX tarihinde vadesi gelen 4.000,00 TL tutarındaki senedi nakit olarak tahsil etmiştir.
3. 28.09.20XX tarihinde 42.000,00 TL tutarındaki ticari malı satın almıştır. Ödemeyi aynı değerde elinde bulunan senedi ciro ederek (alacak hakkını devretmek) yapmıştır (L-821 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

İstenen

a) Senet karşılığı ticari mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.
b) Alacak senedinin tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.
c) Alacak senedinin ciro edilerek ticari mal alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın senet karşılığı satılması

Madde No.	23.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
76	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	46.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		46.000,00
	L-787 No.lu fatura ile senet karşılığı mal satışı		
	//		

b) Senedin tahsil edilmesi

Madde No.	22.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
94	100 KASA HESABI	4.000,00	
Tahsil Fişi	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		4.000,00
	Senedin tahsil edilmesi		
	//		

c) Ticari malın senet ciro edilerek alınması

Madde No.	28.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
106	153 TİCARİ MALLAR HESABI	42.000,00	
Mahsup Fişi	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		42.000,00
	L-821 No.lu fatura ile senet ciro edilerek mal alışı		
	//		

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
46.000,00	4.000,00
	42.000,00
46.000,00	46.000,00

Sıra Sizde

U ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 18.06.20XX tarihinde alıcılarından YZ'ye 6.500,00 TL tutarındaki ticari malı 3 ay vadeli senet karşılığında satmıştır (A-887 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
2. 20.07.20XX tarihinde 4.200,00 tutarındaki ticari malı 3 ay vadeli senet karşılığında alıcı YZ'ye satmıştır (K-524 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
3. 28.07.20XX tarihinde 5.800,00 tutarındaki ticari malı 4 ay vadeli senet karşılığında alıcı MN'ye satmıştır (K-524 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).
4. 18.09.20XX tarihinde vadesi gelen senedi banka aracılığıyla tahsil etmiştir.
5. 20.10.20XX tarihindesenet bedeli için aynı tutarda çek alınmıştır.
6. 28.11.20XX tarihinde, vadesi gelen senedi nakit olarak tahsil etmiştir.

İstenen:

a) 18.06.20XX, 20.07.20XX ve 28.07.20XX tarihlerinde gerçekleştirilen senetli ticari mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Alacak senedinin banka aracılığıyla tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Alacak senedinin çekle tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) Alacak senedinin nakit tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

121 Alacak Senetleri Hesabının Yardımcı Hesapları: İşletmeler ellerindeki alacak senetlerini tahsil için bankaya verebilecekleri gibi bir ihaleye katılmak veya borç para alabilmek için teminat olarak verebilir. Bu işlemler yardımcı hesaplarda izlenebilir. Böyle bir durumda "121 ALACAK SENETLERİ" hesabının altında aşağıda belirtilen yardımcı hesaplar açılabilir:

- Cüzdandaki senetler (İşletmenin elindeki alacak senetlerini göstermektedir.)
- Tahsildeki senetler (Alacak senedinin tahsilde olduğunu göstermektedir.)
- Teminattaki senetler (Alacak senedinin teminatta olduğunu göstermektedir.)

Örnek

1. K ticaret işletmesi, 01.01.20XX tarihinde 191.000,00 TL tutarındaki ticari malı satmıştır. Karşılığında aşağıda dökümü verilen senetleri almıştır (S-658 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.).

SIRA NO	ALACAK SENEDİNİN VADESİ	ALACAK SENEDİNİN TUTARI
1	1 Ay	63.000,00
2	7 Ay	128.000,00
	TOPLAM	191.000,00

2. 30.01.20XX tarihinde vadesi yaklaşan 63.000,00 TL tutarındaki alacak senedi tahsil edilmek üzere bankaya verilmiştir.
3. 01.02.20XX tarihinde alınan banka dekontundan, senedin tahsil edilmiş olduğu ve işletmenin bankadaki hesabına aktarıldığı anlaşılmıştır (Komisyon dikkate alınmamıştır.).

4. 02.03.20XX tarihinde 128.000,00 TL tutarındaki alacak senedini H işletmesine teminat olarak vermiştir.

İstenen

a) Senetli mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Alacak senedinin bankaya tahsile gönderilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Alacak senedinin tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) Alacak senedinin teminat olarak verilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

d) "121 ALACAK SENETLERİ" hesabının yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

Çözüm

a) Ticari malın senet karşılığı satılması

Madde No.	01.01.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
15	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	191.000,00	
	121.01 Cüzdandaki Senetler 191.000,00		
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		191.000,00
	S-658 No.lu fatura ile senetli mal satışı		
	//		

b) Alacak senedinin bankaya tahsile gönderilmesi

Madde No.	30.01.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
32	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	63.000,00	
	121.02 Tahsildeki Senetler 63.000,00		
	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		63.000,00
Mahsup Fişi	121.01 Cüzdandaki Senetler 63.000,00		
	Cüzdandaki senedin tahsile gönderilmesi		
	//		

c) Alacak senedinin tahsil edilmesi

Madde No.	01.02.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
45	102 BANKALAR HESABI	63.000,00	
	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		63.000,00
Mahsup Fişi	121.02 Tahsildeki Senetler 63.000,00		
	Alacak senedinin tahsil edilmesi		
	//		

ç) Alacak senedinin teminata verilmesi

Madde No.	02.03.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
63	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	128.000,00	
	121.03 Teminattaki Senetler 128.000,00		
	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		128.000,00
Mahsup Fişi	121.01 Cüzdandaki Senetler 128.000,00		
	Alacak senedinin teminata verilmesi		
	//		

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
191.000,00	63.000,00
63.000,00	63.000,00
128.000,00	128.000,00
382.000,00	254.000,00

Yardımcı Hesap Defterikebirleri

121.01 Cüzdandaki Senetler

BORÇ	ALACAK
191.000,00	63.000,00
	128.000,00
191.000,00	191.000,00

121.02 Tahsildeki Senetler

BORÇ	ALACAK
63.000,00	63.000,00

121.03 Teminattaki Senetler

BORÇ	ALACAK
128.000,00	

d) "121 ALACAK SENETLERİ" hesabının yardımcı defter mizanının düzenlenmesi

02.03.20XX TARİHLİ ALACAK SENETLERİ HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI			
ALACAK SENETLERİ	**BORÇ**	**ALACAK**	**KALAN**
121.01 Cüzdandaki Senetler	191.000,00	191.000,00	
121.02 Tahsildeki Senetler	63.000,00	63.000,00	
121.03 Teminattaki Senetler	128.000,00		128.000,00
TOPLAM	**382.000,00**	**254.000,00**	128.000,00

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK
	191.000,00	63.000,00
	63.000,00	63.000,00
	128.000,00	128.000,00
	382.000,00	254.000,00
Borç Kalanı	128.000,00	

"121 ALACAK SENETLERİ" hesabının yardımcı defter mizanının borç tutarı, alacak tutarı ve kalanı ile "121 ALACAK SENETLERİ" hesabının borç tutarı, alacak tutarı ve kalanının birbirlerine eşit olduğu görülmektedir.

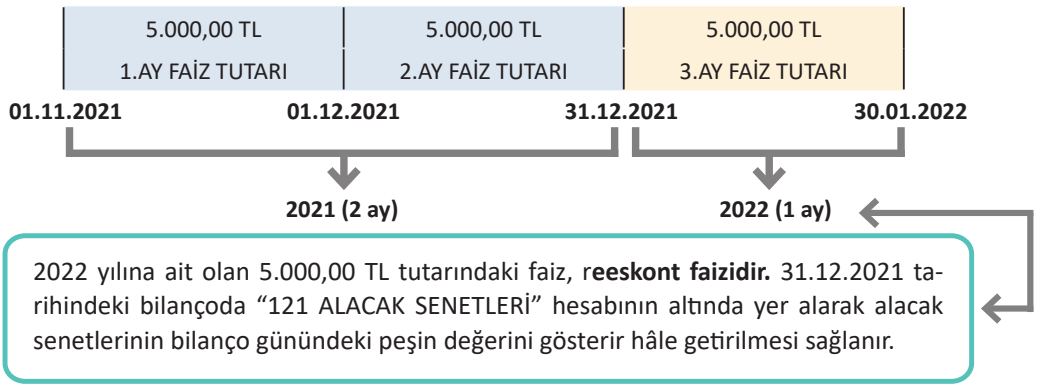
c) 121 Alacak Senetleri Hesabının Envanteri: Dönem sonu itibarıyla işletme elinde bulunan alacak senetlerini fiilî olarak sayar ve "121 ALACAK SENETLERİ" hesabı ile karşılaştırır. Bu karşılaştırma sonucunda tutarların aynı olması gerekir. Eğer farklılık varsa düzeltme kayıtları yapılır.

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

a) Niteliği: Bilanço gününde, senetli alacakların tasarruf değeri ile değerlenmesini sağlamak üzere alacak senetleri için ayrılan reeskont faiz tutarlarının izlenmesinde kullanılır. Alacak senetleri üzerindeki yazılı değer, işletmenin vade sonundaki alacak hakkını ifade etmektedir. Yazılı değer içinde bir miktar, vade farkından kaynaklı faizi içermektedir. Alacak senetleri düzenlenirken vade sonuna kadar olan reeskont faizi alacak senedine eklenmiş olur. Dolayısıyla alacak senetlerinin belli bir tarihteki tasarruf değeriyle alacak senedi üzerindeki nominal değeri birbirinden farklıdır.

Dönem sonunda, vadesi gelmemiş olan alacak senetlerinin değerleme günündeki (31/12/20XX) değerine indirgenmesi işlemine **reeskont** denir. Başka bir ifadeyle, yıl sonunda bilançoda alacak senetlerinin tasarruf değeriyle gösterilmesi durumunda, nominal değer ile peşin değer arasındaki vadeye kadar olan faiz tutarları bu hesapta izlenir. Senetler, üzerinde yazılı olan nominal değere vade sonunda ulaşır.

Örneğin 01.11.2021 tarihinde düzenlenen 3 ay vadeli bir alacak senedinin nominal değeri 115.000,00 TL'dir. 115.000,00 TL'nin 15.000,00 TL'si üç aylık faizdir. Dönemsellik kavramı gereğince üç aylık faiz şema üzerinde gösterildiğinde gelecek döneme ait bir aylık reeskont faizi olduğu görülür.

2022 yılına ait olan 5.000,00 TL tutarındaki faiz, r**eeskont faizidir.** 31.12.2021 tarihindeki bilançoda "121 ALACAK SENETLERİ" hesabının altında yer alarak alacak senetlerinin bilanço günündeki peşin değerini gösterir hâle getirilmesi sağlanır.

b) İşleyişi: Bu hesap bilançonun aktifinde yer alan pasif karakterli aktifi düzenleyici bir hesaptır. Dönem sonunda hesaplanan reeskont faiz tutarları hesabın alacak tarafına, "657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)" hesabının borç tarafına kaydedilir. İzleyen dönem başında hesaplanan reeskont faizi, "122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabının borç tarafına, "647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ" hesabının alacak tarafına kaydedilerek kapatılır.

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• İzleyen dönemin başında hesabın kapatılması	• Dönem sonunda hesaplanan reeskont faiz tutarları
-	+

Örnek: Z ticaret işletmesinin 31.12.2021 tarihi itibarıyla alacak senedinin vadesine göre dökümü aşağıdaki gibidir:

SENEDİN NOMİNAL DEĞERİ	VADE TARİHİ	KALAN VADESİ
221.400,00 TL	31.03.2022	90 Gün

Reeskont faiz oranı % 10'dur.

Not: Reeskont faiz oranı her yıl Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenir. Sorudaki oran örnek olarak verilmiştir. https://www.tcmb.gov.tr/ adresinde güncel reeskont faiz oranları bulunur.

İstenen

a) Reeskont faiz tutarını hesaplayınız.

b) 31.12.2021 tarihi itibarıyla envanter işlemleri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yaparak "122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabını bilançoda gösteriniz.

c) 01.01.2022 tarihi itibarıyla reeskont faizinin kapatılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

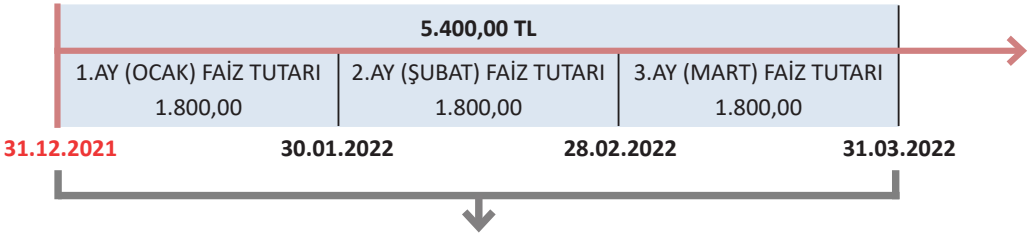
Çözüm

a) Reeskont faiz tutarı 31.12.2021 tarihinden itibaren alacak senetlerinin vadesine kadar olan faiz tutarı demektir. Reeskont faizinin hesaplanmasında aşağıdaki formülden yararlanılır.

$$\text{Reeskont faiz tutarı} = \frac{\text{Nominal Değer x Vadeye Kadar Gün Sayısı x Reeskont Faiz Oranı}}{\text{36.000 + (Vadeye Kadar Gün Sayısı x Reeskont Faiz Oranı)}}$$

$$\text{Senet için Reeskont faiz tutarı} = \frac{\text{221.400,00 TL X 90 X 10}}{\text{36.000 + (90 X 10)}} = \text{5.400,00 TL}$$

b) Reeskont işleminin kaydı ve bilançoda gösterilmesi

Alacak senedinin 2022 yılına ait 3 aylık (90 gün) reeskont faiz tutarı 5.400,00 TL'dir.

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
164	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)	5.400,00	
Mahsup Fişi	122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)		5.400,00
	Reeskont kaydı		
	//		

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
	5.400,00

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
5.400,00	

"122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabı (-) aktifi düzenleyici bir hesap olarak bilançoda aşağıdaki gibi yer alır.

Z TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.2021 TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR		**216.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**	--
12 Ticari Alacaklar	216.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**	--
121 Alacak Senetleri	221.400		**V. ÖZ KAYNAKLAR**	**216.000**
122 Alacak Senetleri Reeskontu (-)	(5.400)			
II. DURAN VARLIKLAR		--		
AKTİF TOPLAMI		**216.000**	**PASİF TOPLAMI**	**216.000**

c) "122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabında bulunan 5.400,00 TL, 01.01.2022 tarihinde dönem başı açılış kaydından sonra "647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ" hesabına aktarılarak kapatılır. Böylece 2022 mali yılına ait faiz o yıl içinde gelir gösterilmiş olur.

Madde No.	01.01.2022	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
2	122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)	5.400,00	
Mahsup Fişi	647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI		5.400,00
	Reeskontun 2022 döneminde gelir hesabına aktarılması		
	//		

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
5.400,00	5.400,00

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	5.400,00

Sıra Sizde

D ticaret işletmesinin 31.12.2021 tarihi itibarıyla alacak senetlerinin vadelerine göre dökümü aşağıdaki gibidir:

	SENEDİN NOMİNAL DEĞERİ	VADE TARİHİ	KALAN VADESİ
1	544.500,00 TL	28.02.2022	59 Gün
2	664.200,00 TL	30.04.2022	120 Gün
	TOPLAM 1.208.700,00 TL		

Reeskont faiz oranı %10'dur.

İstenen

a) Her bir senet için reeskont faiz tutarını hesaplayınız.

b) 31.12.2021 tarihi itibarıyla envanter işlemleri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yaparak "122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabını bilançoda gösteriniz.

c) 01.01.2022 tarihi itibarıyla reeskont faizinin kapatılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

a) Niteliği: Verilen depozito ve teminatlar, işletmenin alacağı niteliğindedir. İşletmenin üçüncü kişilere (işletme dışındaki kişiler) karşı bir işin yapılmasının üstlenilmesi ya da diğer işlemlerin karşılığında geri alınmak üzere verilmiş olan, depozito ve teminat niteliğindeki değerlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Depozito ve teminat verildiğinde hesabın borç tarafına kaydedilir. Geri alınanlar veya tahsili mümkün olmayan durumlar ise hesabın alacak tarafına kaydedilir.

126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Depozito ve teminat verildiğinde • İhale için teminat verilmesi • Depozito ödenmesi	• Depozito ve teminatın alınması • İhalenin kazanılamaması • Depozito olarak ödenen değerin geri alınması • İhaleyle ilgili sözleşme hükümlerinin yerine getirilmemesi
+	-

Örnek

1. H ticaret işletmesi, 24.07.20XX tarihinde bir ihaleye katılmak için, 5.000,00 TL nakit teminat yatırmıştır.

2. 18.08.20XX tarihinde ihale için verilen 5.000,00 TL tutarındaki teminat, ihalenin işletmeye kalmaması üzerine geri alınmıştır.

İstenen

a) Teminatın verilmesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Teminatın geri alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Teminatın verilmesi

Madde No.	24.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
65	126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	5.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		5.000,00
	Nakdî teminat verilmesi		
	//		

b) Teminatın geri alınması

Madde No.	18.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
85	100 KASA HESABI	5.000,00	
Tahsil Fişi	126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI		5.000,00
	Teminatın geri alınması		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
10.000,00	5.000,00
5.000,00	
15.000,00	

126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
5.000,00	5.000,00

Sıra Sizde

1. V ticaret işletmesi, 28.09.20XX tarihinde bir ihaleye katılmak için, 29.000,00 TL tutarındaki teminatı bankadaki hesaptan ödemiştir.

2. 30.09.20XX tarihinde ihale için verilen 29.000,00 TL tutarındaki teminat, ihalenin işletmeye kalması üzerine, işletmenin banka hesabına geri alınmıştır.

İstenen

a) Teminatın verilmesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Teminatın geri alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI

a) Niteliği: Tahsili gecikmiş bu sebeple birkaç kez uzatılmış ya da protesto edilmiş, yazılı olarak ise birden fazla kez istenmiş, icra ya da dava aşamasında bulunan senetli ve senetsiz alacakların izlendiği hesaptır.

VUK'un 323. maddesine göre bir alacağın şüpheli hâle gelmesi için aşağıdaki şartlar gereklidir:

- Alacak, ticari ve zirai kazancın elde edilmesiyle ilgili olmalıdır. Aksi hâlde şüpheli duruma düşse bile karşılık ayrılarak gider yazılmaz.
- Alacağın dava ya da icra takibine düşmüş olması gerekir.
- Dava ya da icra takibine değmeyecek kadar küçük tutarlarda olan alacakların ise çekilen protesto ya da yazılı olarak birden fazla kez istenmesine karşın ödenmemiş olması gerekir.

b) İşleyişi: Şüpheli hâle gelen alacak bu hesabın borç tarafına, normal alacak hesabının alacak tarafına kaydedilir. Alacak tahsil edilirse, tahsil edileceği anlaşılırsa ya da tahsil edilemeyeceği kesinleşmişse bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Alacağın şüpheli hâle gelmesi • Senetli yada senetsiz alacağın tahsilinin VUK hükümlerine göre şüpheli duruma gelmesi	• Şüpheli ticari alacağın azalması • Şüpheli alacağın tahsil edilmesi • Şüpheli alacağın tahsilinin imkânsız duruma gelmesi
+	-

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

a) Niteliği: Muhasebenin ihtiyatlılık (temkinli olma) kavramı gereğince, dönem sonu itibarıyla şüpheli hâle gelmiş alacaklar için ayrılan karşılıkların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap bilançonun aktifinde yer almasına karşılık pasif karakterli hesaplar gibi çalışır. İlk kayıt ve artış yaratan işlemler hesabın alacak tarafına, azalış yaratan işlemler hesabın borç tarafına kaydedilir. Şüpheli hâle gelmiş olan alacaklar için ayrılan karşılıklar bu hesabın alacak tarafına, "654 KARŞILIK GİDERLERİ (-)" hesabının borç tarafına kaydedilir.

Şüpheli ticari alacağın tahsiline bağlı olarak tahmin edilen zararın kısmen veya tamamen gerçekleşmesi durumunda, gerçekleşen kısım "644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR" hesabının alacak tarafına, bu hesabın ise borç tarafına kaydedilir.

Şüpheli ticari alacağın tahsilinin imkânsız olduğunun kesinleşmesi hâlinde bu hesabın borç tarafına, ilgili hesabın alacak tarafına kaydedilir.

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Şüpheli alacak tahsil edildiğinde • Şüpheli alacağın tahsili imkânsız hâle geldiğinde	• Şüpheli alacak için karşılık ayrıldığında
-	+

Örnek: B ticaret işletmesinin, protesto edilmesine rağmen tahsil edilemediğinden kanuni takibe giren 21.000,00 TL'lik senetli alacağı şüpheli alacak olarak değerlendirilerek tamamına karşılık ayrılmıştır.

İstenen

a) 01.06.20XX tarihinde senetli alacağın şüpheli hâle gelmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 15.10.20XX tarihinde şüpheli hâle gelen alacak için ayrılan karşılık ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 01.12.20XX tarihinde şüpheli durumdaki alacağın tamamı banka aracılığıyla tahsil edilmiştir.

Çözüm

a) Senetli alacağın şüpheli hâle gelmesi

Madde No.	01.06.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
132	128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI	21.000,00	
Mahsup Fişi	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		21.000,00
	Senetli alacağın şüpheli hâle gelmesi		
	//		

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
21.000,00	21.000,00

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
21.000,00	

b) Şüpheli hâle gelen senetli alacak için karşılık ayrılması

Madde No.	15.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
200	654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI (-)	21.000,00	
Mahsup Fişi	129 ŞÜPHELİ TİC. ALACAKLAR KAR. HESABI (-)		21.000,00
	Şüpheli hâle gelen senetli alacak için karşılık ayrılması		
	//		

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
	21.000,00

654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
21.000,00	

c) Şüpheli alacağın tahsil edilerek gelir kaydedilmesi

Madde No.	01.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
325	102 BANKALAR HESABI	21.000,00	
	129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)	21.000,00	
Mahsup Fişi	128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI		21.000,00
	644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI		21.000,00
	Şüpheli alacağın tahsil edilmesi ve gelir kaydedilmesi		
	//		

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
21.000,00	

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
21.000,00	21.000,00

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
21.000,00	21.000,00

644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	21.000,00

Sıra Sizde

B ticaret işletmesinin protesto edilmesine rağmen tahsil edilemeyen ve kanuni takibe giren 6.800,00 TL'lik senetli alacağı şüpheli alacak olarak değerlendirilerek karşılık ayrılmıştır.

İstenen

a) 01.03.20XX tarihinde senetli alacağın şüpheli hâle gelmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 18.08.20XX tarihinde şüpheli hâle gelen alacak için ayrılan karşılık ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 06.11.20XX tarihinde şüpheli durumdaki alacağın tamamının nakit olarak tahsil edilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.4. Diğer Alacaklar

Herhangi bir ticari nedene dayanmayan ve en fazla bir yıl içinde tahsil edilmesi düşünülen senetli ve senetsiz alacaklar bu grupta izlenir.

13 Diğer Alacaklar grubundaki hesapların işleyişi diğer aktif karakterli hesaplar ile aynıdır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

13 DİĞER ALACAKLAR

131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR HESABI
132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR HESABI
133 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR HESABI
135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI
137 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
138 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR HESABI
139 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmede çalışan personelin, işletmeyle ilgili olarak yaptığı bazı işlemlerden (ödünç para verilmesi, kasanın açık vermesi vb.) dolayı personelden olan alacakların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Personelden alacaklar ortaya çıktığında bu hesabın borç tarafına, alacak tahsil edildiğinde ise alacak tarafına kaydedilir.

135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Personelden alacağın doğması • Personele ödünç para verilmesi • Personelin kasada açık vermesi vb. • Kasa noksanının personelden tahsil edilmesine karar verilmesi	• Personelden alacağın azalması • Ödünç verilen paranın tahsil edilmesi • Kasa noksanından dolayı ortaya çıkan alacağın personelin maaşından karşılanması
+	-

Örnek: K ticaret işletmesi, 30.07.20XX tarihinde personeli MN'ye 5.000,00 TL borç para vermiştir.

İstenen: İşletmenin personeli MN'ye borç vermesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	30.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
77	135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI	5.000,00	
	135.01 MN 5.000,00		
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		5.000,00
	İşletme personeli MN'ye borç para verilmesi		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
30.000,00	5.000,00

135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
5.000,00	

Sıra Sizde

C ticaret işletmesi, 31.01.20XX tarihinde, personeli MN'ye 3.000,00 TL borç para vermiştir.

İstenen: İşletmenin personeli MN'ye borç vermesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.5. Stoklar

Satmak, üretim ya da diğer işletme faaliyetlerinde kullanmak veya tüketmek için alınan stoklar bu grupta incelenir. Bir yıl içinde tüketilmesi düşünülen varlıklardır. Hesapların işleyişi diğer aktif karakterli hesaplar gibidir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

15 STOKLAR

150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI
151 YARI MAMÜLLER - ÜRETİM HESABI
152 MAMÜLLER HESABI
153 TİCARİ MALLAR HESABI
157 DİĞER STOKLAR HESABI
158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI (-)
159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

Yukarıda yer alan stok hesaplarından olan "150 İLK MADDE VE MALZEME" hesabı, "151 YARI MAMÜLLER-ÜRETİM" hesabı ve "152 MAMÜLLER" hesabı, maliyet muhasebesi dersinde ayrıntılı olarak ele alınacağından burada değinilmemiştir.

153 TİCARİ MALLAR HESABI

a) Niteliği: Bu hesapta ticari mal hareketleri takip edilir. Ticari mal Arapça kökenli bir kelime olan **emtia** olarak da ifade edilmektedir. İşletmenin ana faaliyet konusu ile ilgili olarak üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan, satmak amacıyla satın aldığı ticari malların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesaba kaydedilen artışlar veya azalışlar maliyet fiyatı üzerinden yapılır. Ticari mal satın alındığında **maliyet fiyatı** ile bu hesabın borç tarafına, ticari mal satıldığında ise yine maliyet fiyatı üzerinden bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Borç kalanı ya da sıfır kalanı verir. Hesabın borç kalanı vermesi, işletmenin elinde bulunan ticari mal tutarını gösterir.

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Ticari mal girişi	• Ticari mal çıkışı
• Ticari mal satın alındığında	• Ticari mal satıldığında maliyet fiyatı üzerinden
• Ticari malın alımıyla ilgili alış giderleri	
• Ticari mal sayım fazlalarında	• Ticari mal fire verdiğinde
	• Ticari mal kaybolduğunda
	• Mal alış iade ve iskontoları
+	-

Alış işlemleri: Alış bedeli ile alış giderleri (taşıma sigortası, nakliye gideri, komisyon, hamaliye gideri, gümrük vergileri vb.) "153 TİCARİ MALLAR" hesabının borç tarafına kaydedilir. Bir ticari malın satın alınma bedeli ile alış için yapılan tüm giderler o ticari malın alış maliyetini oluşturmaktadır. Ticari mal satın alınırken ödenen **Katma Değer Vergisi,** KDV kanunu gereğince malın maliyetine eklenmez. Ortaya çıkan KDV, bu durum için ayrı bir hesap olan "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabının borç tarafına kaydedilir.

Örnek

1. 30.07.20XX tarihinde işletme, XYZ işletmesinden %18 KDV hariç tanesi 5.000,00 TL'den 100 adet ticari malı satın almış, bedeli banka hesabından ödenmiştir (L-929 No.lu fatura).
2. 01.08.20XX tarihinde satın alınan 100 adet ticari malın taşınması için nakliye firmasına %18 KDV dâhil 3.540,00 TL peşin olarak ödenmiştir (M-452 No.lu fatura).

İstenen

a) Ticari malın alımıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Ticari malın taşınmasıyla ilgili oluşan nakliye gideri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	30.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
79	153 TİCARİ MALLAR HESABI	500.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	90.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		590.000,00
Mahsup Fişi	L-929 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	5.000,00 TL x 100 Adet = 500.000,00 TL Mal bedeli		
	500.000,00 TL x 0,18 = 90.000,00 TL KDV tutarı		
	590.000,00 TL Ödenen tutar		
	//		

b) Nakliye giderinin ödenmesi

Madde No.	01.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
80	153 TİCARİ MALLAR HESABI	3.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	540,00	
	100 KASA HESABI		3.540,00
Tediye Fişi	M-452 No.lu fatura ile nakliye giderinin ödenmesi		
	3.540,00 TL / 1,18 = 3.000,00 TL Nakliye gideri		
	3.540,00 TL - 3.000,00 TL = 540,00 TL KDV tutarı		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
10.000,00	3.540,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
600.000,00	590.000,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
500.000,00	
3.000,00	
503.000,00	

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
90.000,00	
540,00	
90.540,00	

Sıra Sizde

1. M ticaret işletmesi,, 22.09.20XX tarihinde L işletmesinden % 18 KDV hariç tanesi 2.000,00 TL'den 70 adet ticari malı çek keşide ederek satın almıştır (C-329 No.lu fatura).

2. 03.10.20XX tarihinde satın alınan 70 adet ticari malın taşınması için nakliye firmasına %18 KDV dâhil 5.900,00 TL peşin olarak ödenmiştir (A-452 No.lu fatura).

İstenen

a) Ticari malın alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Ticari malın taşınmasıyla ilgili oluşan nakliye gideri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Alış İskontosu (İndirimi) İşlemleri: İşletmenin ticari mal alışları dolayısıyla satıcı tarafından yapılan iskontodur. Alış iskontosu miktar ya da kasa iskontalarını kapsamaktadır. Alış iskontosunda, iskontoyu yapan taraf satıcı iken iskonto yapılan yani iskontodan faydalanan taraf malı alan işletmedir. Dolayısıyla alış iskontosunun oluşması hâlinde, iskonto tutarı ticari malların maliyetini azaltan bir unsur olduğu için bu tutar "153 TİCARİ MALLAR" hesabının alacak tarafına kaydedilir. Borçlu hesap ise örneğin "100 KASA" hesabı veya "320 SATICILAR" hesabı olabilir.

Kasa İskontosu: Kredili satışlarda alıcının mal bedelini vadesinden önce ödemesinden dolayı, satıcı tarafından alıcıya belirli oran ya da tutarlarda yapılan indirimdir.

Miktar İskontosu: Alıcının belli tutarlar üzerinde alışlarda bulunmasından dolayı satıcı tarafından alıcıya belli oran ya da tutarlarda yapılan indirimdir.

Örnek

1. 14.08.20XX tarihinde işletme, M işletmesinden %18 KDV hariç 10.000,00 TL tutarındaki ticari malı 6 ay vadeli veresiye olarak satın almıştır (A-231 No.lu fatura).

2. 14.09.20XX tarihinde işletme, satıcı M işletmesine olan borcunun tamamını ödeyeceğini bildirmiştir. Satıcı M işletmesi 3 ay erken ödeme sebebiyle fatura karşılığında %18 KDV hariç 1.000,00 TL iskonto yapmıştır. İskonto düşüldükten sonra kalan borcun tamamı banka hesabından ödenmiştir (A-854 No.lu fatura).

İstenen

a) Ticari malın alışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Alış iskontosu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153, 320, 391 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	14.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
93	153 TİCARİ MALLAR HESABI	10.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.800,00	
	320 SATICILAR HESABI		11.800,00
Mahsup Fişi	320.01 M İşletmesi 11.800,00		
	A-231 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	10.000,00 TL X 0,18 = 1.800,00 TL KDV tutarı		
	10.000,00 TL + 1.800,00 = 11.800,00 TL Satıcıya olan borç tutarı		
	//		

b) Alış iskontosu

Madde No.	14.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
107	320 SATICILAR HESABI	11.800,00	
	320.01 M İşletmesi 11.800,00		
	102 BANKALAR HESABI		10.620,00
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		1.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		180,00
Mahsup Fişi	391.99 Alıştan İade ve İskonto KDV 180,00		
	A-854 No.lu fatura ile alış iskontosu 1.000,00 TL X 0,18 = 180,00 TL KDV tutarı 1.000,00 TL + 180,00 TL = 1.180,00 TL KDV'li iskonto tutarı 11.800,00 TL - 1.180,00 TL = 10.620,00 TL Banka hesabından ödenen		
	II		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
10.000,00	1.000,00

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
1.800,00	

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
11.800,00	11.800,00

391 HESAPLANAN HESABI

BORÇ	ALACAK
	180,00

Sıra Sizde

1. BCD ticaret işletmesi, 19.04.20XX tarihinde Y işletmesinden %8 KDV dâhil 32.400,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satın almıştır (A-124 No.lu fatura).
2. 20.06.20XX tarihinde işletme, satıcı Y işletmesine olan borcunun tamamını ödeyeceğini bildirmiştir. Satıcı Y işletmesi 2 ay erken ödeme sebebiyle fatura karşılığında %8 KDV dâhil 2.160,00 TL iskonto yapmıştır. İskonto düşüldükten sonra kalan borcun tamamı çekle ödenmiştir.

İstenen

a) Ticari malın alımıyla ilgili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Alış iskontosu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Alıştan İade İşlemleri: İşletmenin satın aldığı ticari malların tamamı veya bir bölümü, nitelik (ölçü, renk, tip vb.) zamanlama ve nicelik gibi bazı koşullara uymadığı takdirde iade edilir. İade edilen malın satın alınan mal bedelinden düşülmesi gerekir. Alış iadesi olduğunda "153 TİCARİ MALLAR" hesabının alacak tarafına kaydedilir.

Örnek

1. C ticaret işletmesi, 22.08.20XX tarihinde Z işletmesinden %18 KDV hariç 50.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satın almıştır (A-158 no.lu fatura).
2. 25.08.20XX tarihinde işletme, satıcı Z işletmesinden satın aldığı ticari malın tamamını sözleşme şartlarına uymadığından dolayı satıcıya iade etmiştir. İade bedeli satıcıya olan borçtan düşülmüştür.

İstenen

a) Ticari malın alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153, 320 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

b) Alış iadesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153, 320 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	22.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
65	153 TİCARİ MALLAR HESABI	50.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	9.000,00	
	320 SATICILAR HESABI		59.000,00
Mahsup Fişi	320.02 Z İşletmesi 59.000,00		
	A-158 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	50.000,00 TL X 0,18 = 9.000,00 TL KDV tutarı		
	50.000,00 TL + 9.000,00 = 59.000,00 TL Satıcıya olan borç tutarı		
	//		

b) Alış iadesi

Madde No.	25.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
74	320 SATICILAR HESABI	59.000,00	
	320.02 Z İşletmesi 59.000,00		
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		50.000,00
Mahsup Fişi	391 HESAPLANAN KDV HESABI		9.000,00
	391.99 Alıştan İade ve ve İsk. KDV 9.000,00		
	Alış iadesi		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
50.000,00	50.000,00

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
59.000,00	59.000,00

Sıra Sizde

1. K ticaret işletmesi, 16.05.20XX tarihinde C işletmesinden %8 KDV hariç 20.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye (senetsiz) olarak satın almıştır (L-325 No.lu fatura).

2. 22.05.20XX tarihinde işletme, satıcı C işletmesinden satın aldığı ticari malın 5.000,00 TL tutarındaki kısmını sözleşme şartlarına uymadığı için satıcıya iade etmiştir. İade bedeli satıcıya olan borçtan düşülmüştür.

İstenen

a) Ticari malın alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Alış iadesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Satış işlemleri: Bir ticari mal satıldığında satış kaydı, ticari belgenin düzenlendiği gün yapılır. KDV hariç satış tutarı "600 YURTİÇİ SATIŞLAR" veya "601 YURTDIŞI SATIŞLAR" hesabının alacak tarafına, KDV tutarı "391 HESAPLANAN KDV" hesabının alacak tarafına kaydedilir. Satılan ticari mallar maliyet değeri ile "621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ" hesabının borç tarafına, "153 TİCARİ MALLAR" hesabının ise alacak tarafına kaydedilir.

Satılan ticari malların maliyet değeriyle ilgili kaydın yapılma zamanı, işletmenin uyguladığı yönteme göre değişir. İşletmeler genellikle ticari mal hareketlerini iki yöntemle takip ederler. Bu yöntemler; sürekli envanter yöntemi ve aralıklı envanter yöntemidir.

Sürekli Envanter Yöntemi: Bu yöntemde, ticari mal satışında, satış kaydının hemen ardından maliyet kaydı yapılır. Bu yöntemi, genellikle birim değeri yüksek olan malları satan (otomobil vb.) veya toptan satış yapan işletmeler uygulamaktadır.

Örnek

1. 15.09.20XX tarihinde H ticaret işletmesi, %18 KDV hariç 10 adet otomobili, tanesi 60.000,00 TL'den satın almış, bedeli banka hesabından ödenmiştir (A-245 No.lu fatura).
2. 17.09.20XX tarihinde H ticaret işletmesi, %18 KDV hariç 3 adet otomobilin tanesini 70.000,00 TL'den çek karşılığında satmıştır (M-521 No.lu fatura), (Özel Tüketim Vergisi dikkate alınmamıştır.).

İstenen

a) Otomobil alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Otomobil satışıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153, 600, 621 No.lu hesaplar) kayıtlarını sürekli envanter yöntemine göre yapınız.

c) Satış faaliyetine ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	15.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
82	153 TİCARİ MALLAR HESABI	600.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	108.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		708.000,00
Mahsup Fişi	A-245 No.lu fatura ile mal alımı		
	60.000,00 TL X 10 Adet = 600.000,00 TL Mal bedeli		
	600.000,00 TL X 0,18 = 108.000,00 TL KDV tutarı		
	708.000,00 TL Banka hesabından ödenen Tutar		
	//		

b) Ticari malın satılması

Madde No.	17.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
94	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	247.800,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		210.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		37.800,00
Mahsup Fişi	M-521 No.lu fatura ile çek karşılığı mal satışı		
	70.000,00 TL X 3 Adet = 210.000,00 TL Satış tutarı		
	210.000,00 TL X 0,18 = 37.800.00 TL KDV tutarı		
	247.800,00 TL Alıcıdan alınan bedel		
	17.09.20XX		
95	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	180.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		180.000,00
Mahsup Fişi	Maliyet Kaydı		
	60.000,00 TL X 3 Adet = 180.000,00 TL		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
600.000,00	180.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	210.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
180.000,00	

c) Gelir tablosunun düzenlenmesi

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI = 210,000,00 TL Satış Fiyatı
621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-) = - 180,000,00 TL Maliyet Fiyatı
30.000,00 TL **SATIŞ KÂRI**

İki kayıt incelediğinde kâr tutarı görünmektedir.

Satış Kârı: Satış fiyatı, maliyet fiyatından büyük ise oluşan farktır.
Satış Zararı: Satış fiyatı, maliyet fiyatından küçük ise oluşan farktır.

Gelir tablosunda satış faaliyetinin gösterilmesi aşağıdaki gibidir:

H TİCARET İŞLETMESİ 15.09.20XX - 17.09.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		210.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	210.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		210.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(180.000,00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(180.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		30.000,00

Sıra Sizde

1. 28.11.20XX tarihinde Y ticaret işletmesi, %18 KDV hariç 20 adet ticari malı, tanesi 1.000,00 TL'den veresiye olarak satın almıştır (A-545 No.lu fatura).
2. 30.11.20XX tarihinde Y ticaret işletmesi, 5 adedini %18 KDV hariç tanesi 3.000,00 TL'den çek karşılığı satmıştır (Z-615 No.lu fatura).

İstenen

a) Ticari mal alımıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Ticari mal satışıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını sürekli envanter yöntemine göre yapınız.

c) Satış faaliyetine ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Aralıklı Envanter Yöntemi: Bu yöntemde, satılan malların maliyeti dönem sonlarında yapılan fiilî stok sayımı sonuçlarına göre belirlenir. Küçük partiler hâlinde çok çeşitli mal ticareti yapan işletmelerde, sürekli envanter yönteminin kullanılması çok zor hatta imkânsızdır. Örneğin küçük miktarlarda gün içinde binlerce müşteriye satış yapan bir markette, her satış sonrasında maliyet değerinin hesaplanması olanaksızdır. Bu durumda maliyet değeri belirli aralıklarla veya dönem sonlarında toplu olarak kaydedilir. Satılan ticari malların maliyet değeri aşağıdaki gibi hesaplanır.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25898

SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİNİN HESAPLANMASI			
Dönem Başı Ticari Mal Mevcudu			.....
Dönem İçi Net Ticari Mal Alışı	(+)		.....
• Dönem İçi Alışlar	(+)	.....	
• Dönem içi Alış Giderleri	(+)	.....	
• Alış İadeleri	(-)	(.....)	
• Alış İskontoları	(-)	(.....)	
Dönem Sonu Ticari Mal Mevcudu	(-)		(.....)
Satılan Ticari Mallar Maliyeti			.....

Örnek: N ticaret işletmesinin aralık ayı faaliyet döneminde stok hareketlerine ilişkin bilgileri aşağıdaki gibidir:

1. İşletmenin dönem başı ticari mal mevcudu 5.000,00 TL'dir.

2. 05.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç 450,00 TL tutarındaki ticari malı peşin almıştır (A-41 No.lu fatura).

3. 08.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç 300,00 TL tutarındaki ticari malı çek karşılığı satmıştır (Z-23 No.lu fatura).

4. 10.12.20XX tarihinde %18 KDV dâhil 236,00 TL tutarındaki ticari malı iki ay vadeli senet karşılığında satmıştır (Z-35 No.lu fatura).

5. 31.12.20XX tarihinde yapılan sayım sonucu işletmede 5.050.00 TL tutarında dönem sonu mal mevcudu olduğu belirlenmiştir.

İstenen

a) 05.12.20XX tarihli mal alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) 08.12.20XX tarihli mal satılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (600 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) 10.12.20XX tarihli mal satılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (600 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.20XX tarihinde aralıklı envanter yöntemine göre satılan ticari malların maliyetini hesaplayarak maliyet kaydını yapınız.

d) Satış faaliyetlerine ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	05.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
137	153 TİCARİ MALLAR HESABI	450,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	81,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		531,00
	A-41 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması 450,00 TL X 0,18 = 81,00 TL KDV tutarı		
	//		

b) Ticari malın satılması

Madde No.	08.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
145	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	354,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		300,00
Mahsup Fişi	391 HESAPLANAN KDV HESABI		54,00
	Z-23 No.lu fatura ile çek karşılığı mal satılması 300,00 TL X 0,18 = 54,00 TL KDV tutarı		
	//		

c) Ticari malın satılması

Madde No.	10.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
149	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	236,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		200,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		36,00
Mahsup Fişi	Z-35 No.lu fatura ile senetli mal satışı		
	236,00 TL Senet tutarı		
	236,00 / 1,18 = 200,00 TL Satış tutarı		
	36,00 TL KDV tutarı		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
5.000,00	
450,00	
5.450,00	

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	300,00
	200,00
	500,00

ç) Satılan ticari mallar maliyetinin hesaplanması ve maliyet kaydının yapılması

SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİNİN HESAPLANMASI		
Dönem Başı Ticari Mal Mevcudu		5.000,00
Dönem İçi Net Ticari Mal Alışı	(+)	450,00
Dönem Sonu Ticari Mal Mevcudu	(-)	(5.050,00)
Satılan Ticari Mallar Maliyeti		**400,00**

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
180	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	400,00	
Mahsup Fişi	153 TİCARİ MALLAR HESABI		400,00
	Maliyet kaydı		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
5.000,00	400,00
450,00	
5.450,00	400,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
400,00	

d) Gelir tablosunun düzenlenmesi

N TİCARET İŞLETMESİ 01.12.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		500,00
1- Yurtiçi Satışlar	500,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		500,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(400,00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(400,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		100,00

Sıra Sizde

N ticaret işletmesinin aralık ayı faaliyet döneminde stok hareketlerine ilişkin bilgileri aşağıdaki gibidir:

1. İşletmenin dönem başı ticari mal mevcudu 2.000,00 TL'dir.

2. 18.10.20XX tarihinde %18 KDV hariç 700,00 TL tutarındaki ticari malı almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir (L-857 No.lu fatura).

3. 27.11.20XX tarihinde %18 KDV hariç 900,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satmıştır (C-254 No.lu fatura).

4. 31.12.20XX tarihinde yapılan sayım sonucu işletmede 2.300.00 TL tutarında dönem sonu mal mevcudu olduğu tespit edilmiştir.

İstenen

a) 18.10.20XX tarihli mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 27.11.20XX tarihli mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 31.12.20XX tarihinde aralıklı envanter yöntemine göre satılan ticari malların maliyetini hesaplayarak maliyet kaydını yapınız.

ç) Satış faaliyetlerine ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Satış İadesi İşlemleri: Satılan malın tamamı veya bir kısmı bazı sebepler ile alıcı tarafından işletmeye iade edilebilir. İade bir düzeltme işlemidir. Satış iadesinde "610 SATIŞTAN İADELER" hesabının borç tarafına kaydedilir. Kayıtlar aralıklı ve sürekli envanter yöntemine göre farklılık gösterir. Aralıklı envanter yöntemini kullanan işletmeler sadece satış iadesine ilişkin kaydı yaparken, sürekli envanter yöntemini kullanan işletmeler ise iade kaydı ile birlikte iade edilen kısma ilişkin maliyet kaydının iptaline ilişkin kaydı yapar.

Örnek: K ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 20.12.20XX tarihinde işletme, maliyet değeri 50.000,00 TL olan ticari malı % 18 KDV hariç 55.000.00 TL'ye veresiye olarak satmıştır (B-24 No.lu fatura).

2. 23.12.20XX tarihinde alıcı satılan malın % 18 KDV hariç 11.000.00 TL tutarındaki kısmını iade etmiştir. İşletme iade tutarını alıcının hesabından düşmüştür. İade edilen malın maliyet değeri 10.000,00 TL'dir (R-854 No.lu fatura).

İstenen: Sürekli envanter ve aralıklı envanter yöntemine göre aşağıda istenenleri yapınız.

a) Mal satışıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153, 600, 621 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

b) Müşterinin yaptığı satış iadesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153, 610, 621 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Sürekli Envanter Yöntemine Göre Çözüm

a) Ticari malın satılması

Madde No.	20.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
94	120 ALICILAR HESABI	64.900,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		55.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		9.900,00
Mahsup Fişi	B-24 No.lu fatura ile veresiye mal satışı 55.000,00 TL X 0,18 = 9.900,00 TL KDV tutarı 55.000,00 TL + 9.900,00 = 64.900,00 TL Alıcının borç tutarı		
	20.12.20XX		
95	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	50.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		50.000,00
Mahsup Fişi	Maliyet kaydı //		

b) Satış iadesi

Madde No.	23.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
102	610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)	11.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.980,00	
	191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV 1.980,00		
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI		12.980,00
	R-854 No.lu fatura ile satış iadesi		
	11.000,00 TL X 0,18 = 1.980,00 KDV tutarı		
	11.000.00 TL + 1.980,00 = 12.980,00 İade tutarı		
	23.12.20XX		
103	153 TİCARİ MALLAR HESABI	10.000,00	
Mahsup Fişi	621 SAT. TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		10.000,00
	Maliyet kaydının iptali		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
100.000,00	50.000,00
10.000,00	
110.000,00	50.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	55.000,00

610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
11.000,00	

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
50.000,00	10.000,00

Aralıklı Envanter Yöntemine Göre Çözüm

Aralıklı envanter yönteminde her satışın ardından maliyet kaydı yapılmaz. Yıl sonunda (31.12.20XX) satılan ticari malların maliyeti hesaplanarak maliyet kaydı yapılır. Bu nedenle yukarıdaki çözümde sadece 94 ve 102 numaralı yevmiye kayıtları aynı şekilde yapılacaktır. Satış sonrası maliyet kaydı (95 No.lu kayıt) ve maliyet düzeltme kaydı (103 No.lu kayıt) yapılmayacaktır.

a) Ticari malın satılması

Madde No.	20.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
94	120 ALICILAR HESABI	64.900,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		55.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		9.900,00
Mahsup Fişi	B-24 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	55.000,00 TL X 0,18 = 9.900,00 TL KDV tutarı		
	55.000,00 TL + 9.900,00 = 64.900,00 TL Alıcıdan alınacak tutar		
	//		

b) Satış iadesi

Madde No.	23.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
102	610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)	11.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.980,00	
	191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV 1.980,00		
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI		12.980,00
	Satış iadesi kaydı		
	11.000,00 TL X 0,18 = 1.980,00 KDV tutarı		
	11.000.00 TL + 1.980,00 = 12.980,00 İade tutarı		
	//		

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	55.000,00

610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
11.000,00	

Sıra Sizde

S ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 10.10.20XX tarihinde işletme, %18 KDV hariç 20.000,00 TL tutarındaki ticari malı satın almış, bedeli banka hesabından ödenmiştir (A-228 No.lu fatura).
2. 25.10.20XX tarihinde işletme, ticari malı %18 KDV hariç 30.000.00 TL'ye veresiye olarak satmıştır (K-125 No.lu fatura).
3. 30.10.20XX tarihinde alıcı aldığı malın %18 KDV hariç 2.000,00 TL tutarındaki kısmını iade etmiştir. İşletme iade tutarını alıcının hesabından düşmüştür. İade edilen malın maliyet değeri 1.500,00 TL'dir.

İstenen: Sürekli envanter ve aralıklı envanter yöntemine göre ayrı ayrı aşağıda istenenleri yapınız.

a) Mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Mal satışıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Alıcının yaptığı satış iadesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Satış İskontosu İşlemleri: Alış iskontosunda belirtildiği gibi satış iskontosunda da işletme satış yaptığı alıcıya kasa iskontosu ya da miktar iskontosu yapabilmektedir. Satış iskontosu durumunda "611 SATIŞ İSKONTOLARI (-)" hesabı kullanılır.

Örnek: Aralıklı envanter yöntemini kullanan L ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 06.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç 1.400,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satmıştır (M-48 No.lu fatura).
2. 19.12.20XX tarihinde alıcı erken ödeme yapacağını bildirmiş ve %18 KDV hariç 150,00 TL tutarında indirim yapılarak kalan tutarı peşin tahsil edilmiştir (K-254 No.lu fatura).

İstenen

a) Veresiye mal alımıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (600 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Alıcının erken ödemesi sebebiyle yapılan satış iskontosu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (611 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın veresiye satılması

Madde No.	06.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
86	120 ALICILAR HESABI	1.652,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		1.400,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		252,00
Mahsup Fişi	M-48 No.lu fatura ile veresiye mal satışı 1.400,00 TL X 0,18 = 252,00 TL KDV tutarı 1.400,00 TL + 252,00 = 1.652,00 TL Alıcıdan alınacak tutar //		

b) Satış iskontosu

Madde No.	19.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
97	100 KASA HESABI	1.475,00	
	611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)	150,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	27,00	
	191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV 27,00		
	120 ALICILAR HESABI		1.652,00
Mahsup Fişi	K-254 No.lu fatura ile satış iskontosu 150,00 TL X 0,18 = 27,00 TL KDV tutarı 150,00 TL + 27,00 TL = 177,00 TL 1.652,00 TL - 177,00 TL = 1.475,00 TL Nakit tahsil edilen tutar //		

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	1.400,00

611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
150,00	

Sıra Sizde

Aralıklı envanter yöntemini kullanan M ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 28.11.20XX tarihinde %18 KDV hariç 2.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satmıştır (U-528 No.lu fatura).
2. 30.11.20XX tarihinde alıcı erken ödeme yapacağını bildirmiş ve %18 KDV hariç 325,00 TL tutarında indirim yapılarak kalan tutarı banka aracılığıyla tahsil etmiştir (Z-547 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Veresiye mal satışıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Alıcının erken ödemesi sebebiyle yapılan satış iskontosu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

a) Niteliği: Satın alınmak üzere sipariş verilen stoklar için ödenen avansların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Avans olarak satıcılara ödenen tutarlar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Verilen sipariş teslim alındığında ise satın alınan ticari malın tutarından mahsup edilerek (düşülerek) bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Ödenen sipariş avansları	• Verilen sipariş teslim alındığında
+	-

Örnek

1. H ticaret işletmesine 31.10.20XX tarihinde, sipariş verilen 600.000,00 TL tutarındaki ticari mal karşılığında satıcıya banka hesabından 100.000,00 TL avans ödenmiştir.

2. 23.11.20XX tarihinde satıcıya sipariş verilen ticari mal %18 KDV hariç teslim alınmıştır. Alınan ticari mal bedeli karşılığında, daha önce ödenen avans mahsup edildikten sonra çek keşide edilmiştir (K-365 No.lu fatura).

İstenen

a) Sipariş avansı ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (159 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Ticari malın teslim alınarak avansın mahsup edilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (159 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Sipariş avansı verilmesi

Madde No.	31.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
73	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI	100.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		100.000,00
	Sipariş avansı ödemesi //		

b) Ticari malın teslim alınması

Madde No.	23.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
96	153 TİCARİ MALLAR HESABI 191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	600.000,00 108.000,00	
	103 VER. ÇEKLER VE ÖDEME EMİR. HESABI (-) 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI		608.000,00 100.000,00
Mahsup Fişi	K-365 No.lu fatura ile ticari malın teslim alınması 600.000,00 x 0,18 = 108.000,00 KDV tutarı 600.000,00 + 108.000,00 = 708.000,00 KDV'li Satış tutarı 708.000,00 - 100.000,00 = 608.000,00 Çek tutarı //		

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
100.000,00	100.000,00

Sıra Sizde

1. Z ticaret işletmesi, 20.10.20XX tarihinde sipariş verilen 300.000,00 TL tutarındaki ticari mal karşılığında, satıcı T'ye 5.000,00 TL avans ödemiştir.

2. 15.12.20XX tarihinde satıcı T'ye sipariş verilen ticari mal %8 KDV hariç teslim alınmıştır. Alınan ticari mal bedeli, avans mahsup edildikten sonra çekle ödenmiştir (M-582 No.lu fatura).

İstenen

a) Sipariş avansı verilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Ticari malın teslim alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.6. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri

Bu hesap grubu, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri yapan işletmelerin, bu işleri nedeniyle yaptıkları harcamaların izlendiği hesapları kapsar.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

17 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ

170-177 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ HESABI
179 TAŞERONLARA VERİLEN AVANSLAR HESABI

4.1.7. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları

Bu hesap grubu, içinde bulunulan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek aylara ait olan giderler ile içinde bulunulan döneme ait olup kesin borç kaydı sonra yapılacak olan gelirlerden oluşur.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI

180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI
181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI

a) Niteliği: Gelecek döneme ait olduğu hâlde peşin ödenmiş giderlerin ait oldukları döneme kadar bekletildikleri hesaptır. Dönemsellik kavramı gereğince giderlerin, ait oldukları dönemde gider olarak kaydedilmesi esastır. Bundan dolayı gelecek dönemlere ait olan gider peşin ödendiği takdirde, ödenen tutar kendi dönemine kadar bu hesapta bekletilir. Eğer peşin ödenen gider, gelecek yıllara ait olan giderler ise duran varlıklar sınıfındaki "280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER" hesabında takip edilmesi gerekmektedir.

b) İşleyişi: Gelecek döneme ait olan peşin ödenen giderler ait oldukları dönem gelinceye kadar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu hesapta takip edilen peşin ödenen giderler, ait olduğu ay geldiğinde bu hesabın alacak tarafına, ilgili gider hesabının borç tarafına kaydedilir.

180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI

BORÇ	ALACAK
• Gelecek aylara ait gider gerçekleştiğinde	• Gelecek aylara ait gider ilgili hesaba aktarıldığında
• Kira veya sigorta bedeline peşin ödeme yapılması durumunda	• Gelecek aylar içinde yer alan kira giderinin ilgili olduğu hesaba aktarılması
	• Gelecek aylar içinde yer alan sigorta giderinin ilgili olduğu hesaba aktarılması
+	-

Örnek: İşletme 01.07.2021 tarihinde 18 aylık 18.000,00 TL tutarında kira giderini banka hesabından ödemiştir. İşletme üçer aylık dönemler itibarıyla mali tablolarını düzenlemektedir (248 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Dönemler itibarıyla kira giderini hesaplayınız.

b) 18 aylık peşin kira gideri ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 01.10.2021 tarihinde ikinci üç aylık dönem için aktarma ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

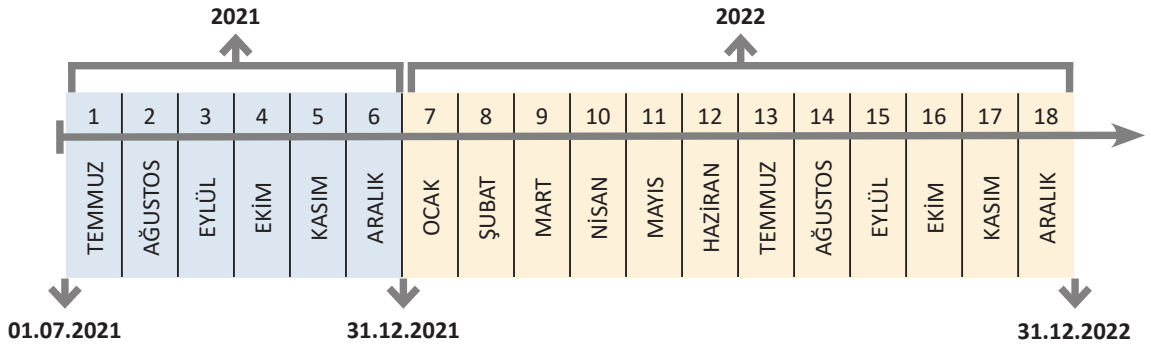

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25900

ç) 31.12.2021 tarihinde kira giderinin bir yılın altına düşen kısmı için aktarma ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Kira giderinin hesaplanmasıdefterikebir kayıtlarını yapınız.

Aylık kira gideri tutarı = 18.000,00 TL / 18 AY = 1.000,00 TL
1.000,00 TL x 3 Ay = 3.000,00 TL 3 ay Temmuz, Ağustos, Eylül 2021 dönemine aittir.
1.000,00 TL x 3 Ay = 3.000,00 TL 3 ay Ekim, Kasım, Aralık 2021 dönemine aittir.
1.000,00 TL x 12 Ay = 12.000,00 TL 12 ay 2022 dönemine aittir.

Ülkemizde geçici vergi uygulaması nedeniyle gelir ve kurumlar vergisinin üç ayda bir hesaplanması zorunlu olduğu için, gelir ve giderler açısından yıllık dönem uygulaması mümkün değildir. Üç aylık ya da aylık dönemler itibarıyla giderleri dönemlerle ilişkilendirmede bu hesap kullanılmaktadır.

b) 2021 dönemine ait olan ilk 3 aylık kısmı "770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ" hesabına, ikinci 3 aylık kısmı "180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER" hesabına, 2022 dönemine ait olan 12 aylık kısmı ise "280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER" hesabına ve giderlerde artış olduğu için borç tarafına kaydedilir.

Madde No.	01.07.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
58	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	3.000,00	
	770.01 Kira Gideri 3.000,00		
	180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI	3.000,00	
	180.01 Kira Gideri 3.000,00		
Mahsup Fişi	280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HESABI	12.000,00	
	280.01 Kira Gideri 12.000,00		
	102 BANKALAR HESABI		18.000,00
	248 No.lu banka dekontu ile 18 aylık kira giderinin ödenmesi		
	//		

c) 01.10.2021 tarihinde ikinci üç aylık dönem için "180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER" hesabındaki tutar "770 GENEL YÖNETİM GİDERİ" hesabına aktarılır.

Madde No.	01.10.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
142	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	3.000,00	
	770.01 Kira Gideri 3.000,00		
Mahsup Fişi	180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI		3.000,00
	180.01 Kira Gideri 3.000,00		
	Aktarma kaydı		
	//		

ç) 31.12.2021 tarihinde "280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER" hesabındaki tutar sonraki yıla ait kısmı dönem sonunda "180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER" hesabına aktarılır.

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
145	180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI	12.000,00	
	180.01 Kira Gideri 12.000,00		
Mahsup Fişi	280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HESABI		12.000,00
	280.01 Kira Gideri 12.000,00		
	Aktarma kaydı		
	//		

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
30.000,00	18.000,00

180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI

BORÇ	ALACAK
3.000,00	3.000,00
12.000,00	
15.000,00	3.000,00

280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HESABI

BORÇ	ALACAK
12.000,00	12.000,00

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
3.000,00	
3.000,00	
6.000,00	

Sıra Sizde

Y ticaret işletmesi, 01.10.2021 tarihinde 9 aylık kira gideri tutarı olan 27.000,00 TL'yi banka hesabından ödemiştir (M-748 No.lu makbuz).

İstenen

a) Dönemler itibarıyla kira giderini hesaplayınız.

b) 9 aylık kira gideri ödemesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 31.12.2021 tarihinde üç aylık dönem için aktarma ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.2021 tarihinde kira giderinin bir yılın altına düşen kısmı için aktarma ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

a) Niteliği: İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkmış ancak üçüncü kişilerden tahsili ya da bunların adına borç kaydı gelecek hesap döneminde yapılacak gelirlerin izlendiği hesaptır. Örneğin kira geliri, banka faiz gelirleri gibi. Bu tür gelirler bilanço tarihi itibarıyla tahakkuk etmesine rağmen, istenebilir durumda değildir. Ancak muhasebenin dönemsellik kavramı gereğince, içinde bulunulan döneme ait olan gelirlerin o dönemin gelirleri arasında gösterilebilmesi için bu hesap kullanılmaktadır.

Tahakkuk: Gerçekleştirme, yerine getirme.

b) İşleyişi: Yıl sonlarında, döneme ait olan gelirler bu hesabın borç tarafına ilgili gelir hesabının ise alacak tarafına kaydedilir. Daha sonraki dönemlerde, gelir tahsil edildiğinde veya alacaklar kesinleştiğinde söz konusu tutar bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Döneme ait gelir gerçekleştiğinde	• Döneme ait gelirin istenebilir duruma geldiğinde • Sonraki dönemlerde gelirin tahsil edilmesi
+	-

Örnek: L ticaret işletmesi, 01.12.2021 tarihinde aktifinde kayıtlı bir taşıtı üç aylığına kiraya vermiştir. Üç aylık kira bedeli 6.000,00 TL'dir. Kira tutarı üç ayın sonunda (28.02.2022) nakit tahsil edilecektir.

İstenen

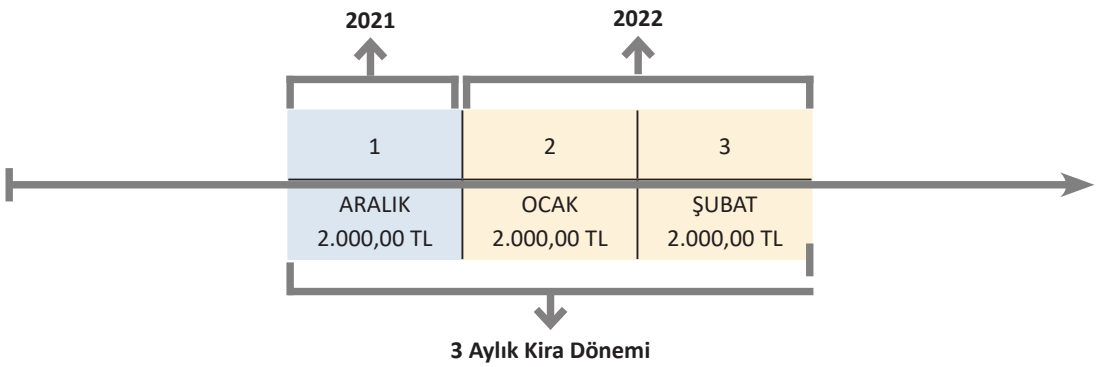
a) Aralık ayı sonundaki gelir tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 28.02.2022 tarihine ait kira tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (181, 649 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Aralık ayı sonu gelir tahakkuku

6.000,00 TL / 3 Ay = 2.000,00 TL Aylık Kira Bedeli
2.000,00 TL X 1 Ay = 2.000,00 TL Aralık ayı (2021)
2.000,00 TL X 2 Ay = 4.000,00 TL Ocak ve Şubat ayları (2022)

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
146	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	2.000,00	
Mahsup Fişi	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		2.000,00
	Gelir tahakkuku		
	//		

Kira geliri doğmuş ancak istenebilir duruma gelmemiştir.

181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
2.000,00	

649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	2.000,00

b) Taşıt kirasının tahsili

Madde No.	28.02.2022	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
29	100 KASA HESABI	6.000,00	
Tahsil Fişi	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI		2.000,00
	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		4.000,00
	Taşıt kirasının tahsili		
	//		

Tahsilat yapıldığında "181 GELİR TAHAKKUKLARI" hesabı kapatılır. 2022 yılına ait 2 aylık gelir, "649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR" hesabına aktarılır.

181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
2.000,00	2.000,00

649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	4.000,00

Sıra Sizde

Z ticaret işletmesi, 01.10.2022 tarihinde bir taşıtını beş aylığına kiraya vermiştir. Beş aylık kira bedeli 25.000,00 TL'dir. Kira tutarı beş ayın sonunda (28.02.2023) banka aracılığıyla tahsil edilecektir.

İstenen

a) Aralık ayı sonundaki gelir tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 28.02.2023 tarihine ait kira tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.8. Diğer Dönen Varlıklar

Bir yıl içinde işlem görecek olan, buraya kadar değinilmeyen dönen varlıklar, bu grupta yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR
- 190 DEVREDEN KDV HESABI
- 191 İNDİRİLECEK KDV HESABI
- 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HESABI
- 195 İŞ AVANSLARI HESABI
- 196 PERSONEL AVANSLARI HESABI
- 197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI

190 DEVREDEN KDV HESABI

a) Niteliği: Ay sonlarında indirilemeyen ve izleyen aya devreden KDV'lerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Her ayın sonunda "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabının borç kalanı ile "391 HESAPLANAN KDV" hesabının alacak kalanı karşılaştırılır. "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabının kalanı "391 HESAPLANAN KDV" hesabının kalanından büyük ise aradaki fark "190 DEVREDEN KDV" hesabının borç tarafına kaydedilir. Bu hesaba alınan tutar izleyen aylarda "391 HESAPLANAN KDV" hesabıyla karşılaştırılmak suretiyle kapatılır.

190 DEVREDEN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
• 191 No.lu hs. borç kalanı > 391 No.lu hs. alacak kalanı arasındaki fark bu hesabın borç tarafına kaydedilir.	• 391 No.lu hesapla mahsup edildiğinde
+	-

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

a) **Niteliği:** İşletmenin satın aldığı mal ve hizmetlerden dolayı, satıcılara ödenen veya borçlanılan ve indirilmesi kanuni açıdan mümkün olan KDV bedellerinin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** İndirilecek KDV ortaya çıktığında KDV tutarı bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Her ayın sonunda bu hesap "391 HESAPLANAN KDV" hesabıyla karşılaştırılarak kapatılır.

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
• İndirilecek KDV'nin ödenmesi • Mal ve hizmet alımlarında ödenen KDV • Duran varlık alımlarında ödenen KDV • Mal satış iadesinde düzeltme nedeniyle	• Hesabın borç kalanının 391 No.lu hesapla mahsup edilmesi
+	-

İşletmeler her ayın sonunda KDV ile ilgili hesapları karşılaştırmak zorundadır.

Daha önce yapılan tüm örneklerde mal alışında "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabı, mal satışında "391 HESAPLANAN KDV" hesabı kullanıldı. Her ayın sonunda envanter işlemlerinde "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabı ile "391 HESAPLANAN KDV" hesabı karşılaştırılır. İki KDV hesabı da her ayın sonunda kapatılır ve aradaki fark aşağıdaki durumlara göre belirtilen hesaplara aktarılır.

İNDİRİLECEK KDV HESABI'nın borç kalanı	>	HESAPLANAN KDV HESABI'nın alacak kalanı	→	Fark 190 DEVREDEN KDV
İNDİRİLECEK KDV HESABI'nın borç kalanı	<	HESAPLANAN KDV HESABI'nın alacak kalanı	→	Fark 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
İNDİRİLECEK KDV HESABI'nın borç kalanı	=	HESAPLANAN KDV HESABI'nın alacak kalanı	→	Sadece mahsup kaydı yapılır.

Örnek: N ticaret işletmesinin 31.08.20XX tarihinde "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabı ve "391 HESAPLANAN KDV" hesabının kalanları aşağıdaki gibidir:

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
4.000,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	3.500,00

İstenen: Ağustos ayı sonunda yapılması gereken KDV mahsubuyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25902

Çözüm

Madde No.	31.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
57	391 HESAPLANAN KDV HESABI	3.500,00	
	190 DEVREDEN KDV HESABI	500,00	
Mahsup Fişi	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		4.000,00
	Ağustos ayı KDV tahakkuku kaydı		
	//		

Her iki KDV hesabının defterikebir kalanları bulundukları yerin tam tersi taraflara kaydedilerek kapatılır. Aradaki fark olan 500,00 TL ise "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabının kalanı daha büyük olduğu için "190 DEVREDEN KDV" hesabına kaydedilir. Bu durumda defterikebir kayıtlarının son durumu aşağıdaki gibi olacaktır.

190 DEVREDEN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
500,00	

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
4.000,00	4.000,00

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
3.500,00	3.500,00

"190 DEVREDEN KDV" hesabı ise bir sonraki aya (eylül) devreder ve o ayın "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabı ve "391 HESAPLANAN KDV" hesabı ile karşılaştırılır.

Örnek: H ticaret işletmesinin 31.10.20XX "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabı ve "391 HESAPLANAN KDV" hesabının kalanları aşağıdaki gibidir.

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
7.000,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	10.000,00

İstenen

a) Ekim ayı sonunda yapılması gereken KDV mahsubu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 26.11.20XX tarihinde KDV'nin nakit ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ekim ayı KDV mahsubu

Madde No.	31.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
69	391 HESAPLANAN KDV HESABI	10.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		7.000,00
Mahsup Fişi	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		3.000,00
	Ekim ayı KDV tahakkuku kaydı		
	//		

KDV hesaplarının kalanları ters kayıt yapılarak kapatılmıştır. Bu örnekte "391 HESAPLANAN KDV" hesabının kalanı, "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabının kalanından daha fazla olduğu için aradaki fark "360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR" hesabına kaydedilmiştir. Son duruma göre defterikebir kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
7.000,00	7.000,00

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	3.000,00

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
10.000,00	10.000,00

b) "360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR" hesabındaki tutar takip eden ayın (kasım) 26. günü akşamına kadar işletmenin bağlı bulunduğu vergi dairesine KDV Beyannamesi ile beyan edilerek (3065 sayılı KDV Kanunu'nun 41. maddesinde beyanname verme zamanı ve 46. maddesinde verginin ödeme zamanı belirtilmiştir.) ödenir. Ödendiği takdirde aşağıdaki yevmiye kaydı yapılır.

Madde No.	26.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
78	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	3.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		3.000,00
	Ekim ayına ait KDV'nin nakit ödenmesi		
	//		

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
3.000,00	3.000,00

Sıra Sizde

N ticaret işletmesinin 30.09.20XX tarihinde "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabı ve "391 HESAPLANAN KDV" hesabının kalanları aşağıdaki gibidir:

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
100.000,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	250.000,00

İstenen:

a) 30.09.20XX tarihinde yapılması gereken KDV mahsubu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 26.10.20XX tarihinde KDV'nin banka hesabından ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

196 PERSONEL AVANSLARI HESABI

a) Niteliği: İşçi ve personele maaş, ücret ve yolluklarına mahsuben ödenen avansların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Personele avans verildiğinde bu hesabın borç tarafına, avans kapatıldığında ise bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

196 PERSONEL AVANSLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Avans verildiğinde	• Avans kapatıldığında
+	-

Örnek: 20.05.20XX tarihinde işletme, personeline maaşından mahsup edilmek üzere 500,00 TL avans vermiştir.

İstenen: Personele avans verilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	20.05.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
37	196 PERSONEL AVANSLARI HESABI	500,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		500,00
	Personel nakit avans verilmesi		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
2.000,00	500,00

196 PERSONEL AVANSLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
500,00	

Sıra Sizde

10.02.20XX tarihinde işletme, personeline maaşından mahsup edilmek üzere 2.000,00 TL avans vermiştir.

İstenen: Personele avans verilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Ders İçi Etkinlik - 4.1

XYZ ticaret işletmesi 01.12.20XX tarihinde aşağıdaki değerler ile faaliyetlerine başlamıştır.

100 KASA HESABI	100.000,00 TL	320 SATICILAR HESABI	20.000,00 TL
102 BANKALAR HESABI	50.000,00 TL	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	40.000,00 TL
120 ALICILAR HESABI	30.000,00 TL	500 SERMAYE HESABI	?
153 TİCARİ MALLAR HESABI	150.000,00 TL		

İşletmenin aralık ayında yapmış olduğu işlemler aşağıda verilmiştir:

1. 03.12.20XX tarihinde %18 KDV dâhil 23.600,00 TL tutarındaki ticari malı 5.000,00 TL'si peşin, kalanı çek karşılığı satmıştır (A-245 No.lu fatura).
2. 10.12.20XX tarihinde tanesi 1.000,00 TL olan 30 adet hisse senedini banka aracılığıyla almıştır (R-854 No.lu dekont), (Komisyon dikkate alınmamıştır.).
3. 15.12.20XX tarihinde alıcıdan olan alacağın 5.000,00 TL'lik kısmını nakit tahsil etmiştir.
4. 17.12.20XX tarihinde işletme personeline iki ay sonra geri ödenmek üzere 1.000,00 TL borç para vermiştir.

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Ders İçi Etkinlik - 4.1 devamı

5. 20.12.20XX tarihinde daha önce tanesi 1.000,00 TL'den alınan hisse senetlerinden 20 adedini tanesi 1.200,00 TL'den banka aracılığıyla satmıştır (U-548 No.lu dekont), (Komisyon dikkate alınmamıştır.).

6. 23.12.20XX tarihinde %8 KDV hariç 6.000,00 TL tutarında ticari malı peşin almıştır (E-813 No.lu fatura).

7. 31.12.20XX tarihinde KDV hesaplarının mahsubu yapılmıştır.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyerek açılış kaydını yapınız.

b) Aralık ayına ait yukarıda verilen işlemlerin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.2. DURAN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Bir yıl veya normal faaliyet döneminden daha uzun süre işletme faaliyetlerinde kullanmak amacı ile edinilen varlıklar ile bir yıldan daha uzun sürede paraya çevrilmesi, tahsili, tüketilmesi öngörülen varlıklar duran varlıklar içerisinde yer alır.

Duran varlıklardaki hesap grupları aşağıdaki gibidir:

2 DURAN VARLIKLAR
- 22 TİCARİ ALACAKLAR
- 23 DİĞER ALACAKLAR
- 24 MALİ DURAN VARLIKLAR
- 25 MADDİ DURAN VARLIKLAR
- 26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
- 27 ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
- 28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
- 29 DİĞER DURAN VARLIKLAR

4.2.1. Ticari Alacaklar

Bir yıldan daha uzun vadeli senetli ve senetsiz alacaklar bu hesap grubunda yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

22 TİCARİ ALACAKLAR
- 220 ALICILAR HESABI
- 221 ALACAK SENETLERİ HESABI
- 222 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
- 226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI
- 229 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

Bu grupta yer alan hesapların işleyişi dönen varlık sınıfı ile aynıdır. Hesapların isimleri aynı, kod numaraları ise 2 ile başlamaktadır.

22 Ticari Alacaklar grubundaki hesaplardan, 31.12.20XX tarihinde vadesi bir yılın altına düşenler ilgili dönen varlık hesabına kaydedilir.

Örnek: R ticaret işletmesinin aralık ayında yapmış olduğu işlemler aşağıda verilmiştir:

1. 06.12.2020 tarihinde %18 KDV hariç 2.000,00 TL tutarında mal satılmış, karşılığında 25.12.2021 vadeli alacak senedi alınmıştır (A-182 No.lu fatura).

2. 20.12.2020 tarihinde %8 KDV dâhil 1.620,00 TL tutarındaki ticari malı 15 ay vadeli olarak veresiye satmıştır (C-232 No.lu fatura).

3. 25.12.2020 tarihinde işletmeye doğal gaz sayacı bağlatmak için 500,00 TL depozito banka hesabından ödenmiştir. Depozitonun bir yıldan önce geri alınacağı düşünülmemektedir (58 No.lu dekont).

İstenen

a) Senetli mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (221 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (220 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Depozito verilmesi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

ç) 31.12.2020 tarihinde "221 ALACAK SENETLERİ" hesabı envanterine ilişkin ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (221 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın senet karşılığı satılması

Madde No.	06.12.2020	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
132	221 ALACAK SENETLERİ HESABI	2.360,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		2.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		360,00
Mahsup Fişi	A-182 No.lu fatura ile veresiye mal satışı 2.000,00 TL X 0,18 = 360,00 TL KDV tutarı 2.000,00 TL + 360,00 TL = 2.360,00 TL Senet tutarı //		

Senetli alacağın vadesi bir yılın üzerinde olduğu için "221 ALACAK SENETLERİ" hesabı kullanılmıştır.

b) Ticari malın veresiye satılması

Madde No.	20.12.2020	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
145	220 ALICILAR HESABI	1.620,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		1.500,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		120,00
Mahsup Fişi	C-232 No.lu fatura ile alıcıya mal satışı 1.620,00 TL / 1,08 = 1.500,00 TL satış tutarı 1.620,00 TL - 1.500,00 = 120,00 TL KDV tutarı //		

c) Depozito bedelinin ödenmesi

Madde No.	25.12.2020	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
156	226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	500,00	
	102 BANKALAR HESABI		500,00
Mahsup Fişi	Depozitonun 58 No.lu dekont ile ödenmesi //		

ç) Alacak senedinin vadesinin bir yılın altına düşmesi

Madde No.	31.12.2020	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
175	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	2.360,00	
Mahsup Fişi	221 ALACAK SENETLERİ HESABI		2.360,00
	Aktarma kaydı		
	//		

31.12.2020 tarihinde vade bir yılın altına düştüğü için "221 ALACAK SENETLERİ" hesabından "121 ALACAK SENETLERİ" hesabına devredilmiştir.

220 ALICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
1.620,00	

221 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
2.360,00	2.360,00

Sıra Sizde

K ticaret işletmesinin kasım ayında yapmış olduğu işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 05.11.2020 tarihinde %18 KDV hariç 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı satmış, karşılığında 05.10.2021 vadeli alacak senedi almıştır (L-225 No.lu fatura).
2. 11.11.2020 tarihinde %8 KDV dâhil 3.456,00 TL tutarındaki ticari malı 16 ay vadeli olarak veresiye satmıştır (E-748 No.lu fatura).
3. 25.11.2020 tarihinde işletmeye elektrik sayacı bağlatmak için 1.000,00 TL depozito nakit ödenmiştir. Depozitonun bir yıldan önce geri alınacağı düşünülmemektedir (469 No.lu dekont).

İstenen

a) Senetli mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Depozito verilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.2020 tarihinde "221 ALACAK SENETLERİ" hesabı envanterine ilişkin ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.2.2. Diğer Alacaklar

İşletmenin ticari olmayan işlemleri sonucu ortaya çıkan ve bir yıldan uzun vadeli alacakların oluşturduğu hesap grubudur.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

23 DİĞER ALACAKLAR

- 231 ORTAKLARDAN ALACAKLAR HESABI
- 232 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR HESABI
- 233 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR HESABI
- 235 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI
- 236 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI
- 237 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
- 239 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

Bu gruptaki hesapların işleyişi dönen varlıklar grubunda bulunan "13 DİĞER ALACAKLAR" ile aynıdır. Tek farkı vadenin bir yılın üzerinde olması ve hesap numaralarının 2 ile başlamasıdır. Bu hesaplarda vade bir yılın altına düştüğü zaman dönen varlıklar grubundaki 1 kod numarası ile başlayan ve aynı adı taşıyan ilgili hesaplara devredilir.

4.2.3. Mali Duran Varlıklar

Uzun vadeli amaçlarla veya yasal zorunluluklar nedeniyle elde tutulan ya da bir yıllık süre içinde paraya dönüşmeyecek menkul kıymetler bu grupta izlenir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

24 MALİ DURAN VARLIKLAR

240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI
242 İŞTİRAKLER HESABI
245 BAĞLI ORTAKLIKLAR HESABI
248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR HESABI

240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI

a) Niteliği: İştiraklerdeki sermaye payları hesabında aranan asgari şartları taşımadığı için iştirakler hesabında izlenmeyen, ancak uzun vadede elde tutulması amaçlanan menkul kıymetler bu hesaba kaydedilir. İşletmenin elinde bulunan, başka anonim şirketler tarafından çıkarılan ve %10'un altında sermaye payı ve oy hakkını temsil eden menkul kıymetlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Menkul kıymet elde edildiğinde bu hesabın borç tarafına, herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında ise hesabın alacak tarafına kaydedilir.

240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI

BORÇ	ALACAK
• Menkul kıymet satın alındığında	• Menkul kıymet elden çıkarıldığında
+	-

242 İŞTİRAKLER HESABI

a) Niteliği: İşletmenin doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetlerinin ya da ortaklık paylarının izlendiği hesaptır. Sahip olunan oy hakkı ya da yönetime katılma hakkının en az %10 ile en fazla %50 oranında olan iştiraklerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Hisse senedi alındığında veya iştirak için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda hesabın borç tarafına, elden çıkarılması durumda alacak tarafına kaydedilir.

242 İŞTİRAKLER HESABI

BORÇ	ALACAK
• Hisse senedi satın alındığında • İştirak için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda,	• Hisse senedi elden çıkarıldığında
+	-

245 BAĞLI ORTAKLIKLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin doğrudan ya da dolaylı olarak %50 oranından fazla sermaye veya oy hakkına sahip ya da en az bu oranda yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olduğu iştiraklerin sermaye paylarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bağlı ortaklık için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda ya da hisse senedi alındığında bu hesabın borç tarafına, ortaklık payları elden çıkarıldığında bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

245 BAĞLI ORTAKLIKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Hisse senedi satın alındığında • Bağlı ortaklık için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda	• Ortaklık payları elden çıkarıldığında
+	-

Örnek: X ticaret işletmesinin hisse senedi alımı ile ilgili işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 15.02.20XX tarihinde Z Anonim Şirketinin çıkardığı %7'lik sermaye payı ve oy hakkını temsil eden 40.000,00 TL değerinde hisse senedini banka aracılığıyla satın almıştır (K-521 No.lu dekont).
2. 22.04.20XX tarihinde H Anonim Şirketinin çıkardığı %20'lik sermaye payı ve oy hakkını temsil eden 800.000,00 TL değerinde hisse senedini banka aracılığıyla satın almıştır (Z-245 No.lu dekont).
3. 27.09.20XX tarihinde LMN Anonim Şirketinin çıkardığı %60'lık sermaye payını temsil eden 200.000,00 TL değerinde hisse senedini banka aracılığıyla satın almıştır (C-452 No.lu dekont).

İstenen: Hisse senedi alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (240, 242 ve 245 nolu hesaplar) kayıtlarını yapınız (Komisyon dikkate alınmamıştır.).

Çözüm

Madde No.	15.02.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
28	240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI	40.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		40.000,00
	K-521 No.lu dekont ile hisse senedi satın alınması		
	//		

Madde No.	22.04.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
39	242 İŞTİRAKLER HESABI	800.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		800.000,00
	Z-245 No.lu dekont ile hisse senedi satın alınması		
	//		

Madde No.	27.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
91	245 BAĞLI ORTAKLIKLAR HESABI	200.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		200.000,00
	C-452 No.lu dekont ile hisse senedi satın alınması		
	//		

240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI

BORÇ	ALACAK
40.000,00	

242 İŞTİRAKLER HESABI

BORÇ	ALACAK
800.000,00	

245 BAĞLI ORTAKLIKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
200.000,00	

Sıra Sizde

1. TVZ ticaret işletmesi, 15.02.20XX tarihinde B Anonim Şirketi'nin çıkardığı %9'luk sermaye payı ve oy hakkını temsil eden 80.000,00 TL değerinde hisse senedini banka aracılığıyla satın almıştır (M-357 No.lu dekont).
2. UVY ticaret işletmesi, 18.08.20XX tarihinde L Anonim Şirketi'nin çıkardığı %35'lik sermaye payı ve oy hakkını temsil eden 60.000,00 TL değerinde hisse senedini banka aracılığıyla satın almıştır (E-247 No.lu dekont).
3. R ticaret işletmesi, 14.12.20XX tarihinde D Anonim Şirketi'nin çıkardığı %70'lik sermaye payını temsil eden 750.000,00 TL değerinde hisse senedini banka aracılığıyla satın almıştır (N-847 No.lu dekont).

İstenen: Yukarıda birbirinden farklı işletmelere ait hisse senedi alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.).

4.2.4. Maddi Duran Varlıklar

İşletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve tahmini kullanma süresi bir yıldan fazla olan varlıklar bu hesap grubunda izlenir.

Bir varlığın maddi duran varlık olması için bazı şartları taşıması gerekir. Bu şartlar şunlardır:

- Maddi bir yapıya sahip olmalıdır.
- İşletmeye ait ve işletme faaliyetlerinde kullanmak için alınmış olmalıdır.
- Kullanımı boyunca satışı düşünülmemelidir.
- Kullanım ömrü bir yıldan fazla olmalıdır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

25 MADDİ DURAN VARLIKLAR

250 ARAZİ VE ARSALAR HESABI
251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ HESABI
252 BİNALAR HESABI
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI
254 TAŞITLAR HESABI
255 DEMİRBAŞLAR HESABI
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI
259 VERİLEN AVANSLAR HESABI

252 BİNALAR HESABI

a) **Niteliği:** İşletmenin her türlü binaları ve bunların ayrılmaz parçalarının izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Bina herhangi bir nedenle elde edildiğinde bu hesabın borç tarafına, elden çıkarıldığında bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

252 BİNALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Hazır bina satın alındığında • İşletmenin aktifinde kayıtlı binanın ekonomik değerini artırıcı harcama yapıldığında • Yapımı devam eden binanın tamamlanması	• Bina satıldığında veya herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında
+	-

Örnek: Z ticaret işletmesi, 21.03.20XX tarihinde faaliyetlerinde kullanmak üzere % 18 KDV hariç 600.000,00 TL tutarındaki bir binayı banka aracılığıyla satın almıştır (S-785 No.lu fatura).

İstenen: Bina alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (252 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	21.03.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
46	252 BİNALAR HESABI	600.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	108.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		708.000,00
	S-785 No.lu fatura ile bina satın alınması 600.000,00 x 0,18 = 108.000,00 KDV tutar 600.000,00 + 108.000,00 = 708.000,00 Bankadan ödenen tutar //		

252 BİNALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
600.000,00	

Sıra Sizde

S ticaret işletmesi, 17.12.20XX tarihinde faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 500.000,00 TL tutarında bir binayı nakit olarak satın almıştır (U-321 No.lu fatura).

İstenen: Bina alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI

a) **Niteliği:** Üretimde kullanılan her türlü tesis, makine ve cihazlar ile bunların eklentileri ve bu maksatla kullanılan gereçlerin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** İşletme tarafından imal edilen ya da ettirilen veya satın alınan tesis, makine ve cihazlar bu hesabın borç tarafına, herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında ise alacak tarafına kaydedilir.

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Tesis, makine veya cihaz satın alındığında • İşletme tarafından imal edildiğinde veya ettirildiğinde	• Tesis, makine ve cihazlar satıldığında veya herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında
+	-

Örnek: ÇDE işletmesi, 18.12.20XX tarihinde üretim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 200.000,00 TL tutarındaki makineyi satın almıştır. Bedeli işletmenin bankadaki hesabından ödenmiştir (P-746 No.lu fatura).

İstenen: Makine alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (253 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	18.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
108	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	200.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	36.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		236.000,00
	P-746 No.lu fatura ile makine satın alınması 200.000,00 x 0,18 = 36.000,00 KDV tutarı 200.000,00 + 36.000,00 = 236.000,00 Bankadan ödenen tutar //		

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
200.000,00	

Sıra Sizde

K ticaret işletmesi, 23.11.20XX tarihinde üretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere %18 KDV hariç 700.000,00 TL tutarındaki bir cihazı, bedeli banka hesabından ödenmek üzere satın almıştır (C-731 No.lu fatura).

İstenen: Cihaz alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

254 TAŞITLAR HESABI

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerinde kullanılan tüm taşıtların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme tarafından imal edilen ya da ettirilen veya satın alınan taşıtlar alış maliyetleri ile bu hesabın borç tarafına, herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında ise alacak tarafına kaydedilir.

254 TAŞITLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Taşıt satın alındığında • İşletme tarafından imal edildiğinde veya ettirildiğinde	• Taşıt satıldığında veya herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında
+	-

Örnek: R ticaret işletmesi, 28.03.20XX tarihinde pazarlama faaliyetlerinde kullanılmak üzere %18 KDV hariç 300.000,00 TL tutarındaki bir kamyoneti 5 ay vadeli senet karşılığında satın almıştır (V-854 No.lu fatura).

İstenen: Kamyonet alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (254 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	28.03.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
47	254 TAŞITLAR HESABI	300.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	54.000,00	
Mahsup Fişi	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		354.000,00
	V-854 No.lu fatura ile kamyonet satın alınması 300.000,00 x 0,18 = 54.000,00 KDV tutarı 300.000,00 + 54.000,00 = 354.000,00 Borç senedi tutarı //		

254 TAŞITLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
300.000,00	

Sıra Sizde

M ticaret işletmesi, 31.10.20XX tarihinde faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV dahil 118.000,00 TL tutarındaki bir servis aracını çek karşılığı satın almıştır (Y-541 No.lu fatura).

İstenen: Servis aracı alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makine ve cihazları (bilgisayar, yazıcı vb.) ile masa, dolap, döşeme, mobilya, koltuk gibi maddi duran varlıkların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Demirbaş satın alındığında veya işletme tarafından imal ettirildiğinde bu hesabın borç tarafına, satıldığında ya da herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Demirbaş satın alındığında • İşletme tarafından imal edildiğinde veya ettirildiğinde	• Demirbaş satıldığında veya herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında
+	-

Örnek: H ticaret işletmesi, 12.12.20XX tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 5.000,00 TL tutarındaki bir bilgisayarı nakit olarak satın almıştır (K-985 No.lu fatura).

İstenen: Bilgisayar alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (255 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	12.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
125	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	5.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	900,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		5.900,00
	K-985 No.lu fatura ile bilgisayar satın alınması 5.000,00 x 0,18 = 900,00 KDV tutarı 5.000,00 + 900,00 = 5.900,00 Nakit ödenen tutar		

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
5.000,00	

Sıra Sizde

N ticaret işletmesi, 24.09.20XX tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %8 KDV dahil 8.000,00 TL tutarında bir fotokopi makinesi satın almıştır. Bedeli işletmenin bankadaki hesabından ödenmiştir (E-411 No.lu fatura).

İstenen: Fotokopi makinesi alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

a) Niteliği: Maddi duran varlık bedellerinin, kullanılabilecekleri süre içinde hesaben kaydedilmesini sağlamak maksadıyla kullanılan hesaptır. Başka bir ifadeyle, maddi duran varlıkların amortismanlarının kaydedildiği hesaptır.

b) İşleyişi: Maddi duran varlıklar için ayrılan amortismanlar ilgili gider hesabının borç tarafına bu hesabın ise alacak tarafına kaydedilir. Maddi duran varlık satıldığında, devredildiğinde, kullanma yeteneğini kaybettiğinde ise bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bilançonun aktifinde yer alır ancak işleyişi pasif karakterli hesaplar gibidir. İlk kayıt ve artış yaratan işlemler hesabın alacak tarafına, azalış yaratan işlemler ise hesabın borç tarafına kaydedilir.

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Maddi duran varlık satıldığında veya herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında	• Hesaplanan amortisman tutarları
-	+

Maddi Duran Varlıklarda Amortisman: Amortisman, maddi duran varlıklarda, aşınma, yıpranma veya eskime payı anlamında kullanılır. İşletmeler faaliyetlerinde "kullanmak" üzere satın aldıkları maddi duran varlıkları normal şartlarda bir yıldan daha uzun sürede faaliyetlerinde kullanmak amacıyla alırlar. Bu nedenle, işletmeler için aslında bir giderdir ve maddi duran varlıkların ekonomik ömrü boyunca gider yazılması gerekir. Bu uygulamayla muhasebenin dönemsellik kavramı gereği maddi duran varlık satın alma bedelleri kullanıldığı (yararlı ömrü) muhasebe dönemlerine dağıtılarak gider yazılmış olur.

Amortisman ayrılması ile ilgili şartlar (VUK 313. madde) aşağıdaki gibidir:

- İktisadi kıymetin değerinin **fatura düzenleme sınırını** aşması
- İşletmede bir yıldan fazla kullanılabilir olması
- Bilanço tarihi itibarıyla değerleme gününde envantere dahil ve kullanıma hazır olması
- Yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunması

Amortisman ayırmada alt sınır https://www.gib.gov.tr/ sayfasında yayınlanır.

Amortisman tutarının hesaplanmasında işletmeler tarafından genellikle kullanılan iki yöntem bulunmaktadır. Bunlar, normal amortisman yöntemi ve azalan bakiyeler yöntemidir.

Normal Amortisman Yöntemi: Eşit tutarlı amortisman yöntemi olarak bilinmektedir. VUK'un 315. maddesinde normal amortisman yöntemine göre; amortisman tutarı, maddi duran varlığın tutarına sabit bir amortisman oranı uygulanarak bulunur veya tutarın maddi duran varlığın ekonomik ömrüne bölünmesiyle hesaplanabilir.

Amortisman oranları https://www.gib.gov.tr/yardim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler sayfasında yayınlanır.

Örnek: L ticaret işletmesi, 25.05.2021 tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 20.000,00 TL değerinde bir makineyi bedelini banka hesabından ödeyerek satın almıştır. Makinenin ekonomik ömrü 5 yıldır (A-236 No.lu fatura).

İstenen

a) Makine alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (253 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Normal amortisman yöntemine göre amortisman tutarını hesaplayarak, 31.12.2021 tarihindeki amortismana ait ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Makinenin satın alınması

Madde No.	25.05.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
67	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	20.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.600,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		23.600,00
	A-236 No.lu fatura ile makine alınması 20.000,00 x 0,18 = 3.600,00 KDV tutarı 20.000,00 + 3.600,00 = 23.600,00 Bankadan ödenen tutar //		

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	

b) Normal amortisman yöntemine göre amortismanın hesaplanması ve amortisman kaydı

Amortisman oranı = 1 / Ekonomik Ömür
= 1 / 5 yıl = 0,20 %20'dir. Bir yıllık amortisman oranıdır.
20.000,00 x % 20 = **4.000,00 TL** yıllık amortisman tutarı

veya

Amortisman tutarı = Tutar / Ekonomik Ömür
20.000,00 / 5 yıl = **4.000,00 TL** yıllık amortisman tutarı

Amortisman Tablosu aşağıdaki gibi olacaktır.

YILLAR	YILLIK AMORTİSMAN TUTARI	BİRİKMİŞ AMORTİSMAN	KALAN TUTAR
2021	4.000,00	4.000,00	16.000,00
2022	4.000,00	8.000,00	12.000,00
2023	4.000,00	12.000,00	8.000,00
2024	4.000,00	16.000,00	4.000,00
2025	4.000,00	20.000,00	0

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
157	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	4.000,00	
Mahsup Fişi	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)		4.000,00
	Amortisman kaydı //		

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
	4.000,00

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
4.000,00	

Sıra Sizde

D ticaret işletmesi, 29.05.2022 tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 80.000,00 TL tutarındaki demirbaşı satın almıştır. Bedeli işletmenin bankadaki hesabından ödenmiştir. Demirbaşın ekonomik ömrü 5 yıldır (M-539 No.lu fatura).

İstenen:

a) Demirbaş alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Normal amortisman yöntemine göre amortisman tutarını hesaplayarak, 31.12.2022 tarihindeki amortismana ait ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Azalan Bakiyeler Yöntemi: Kalan değerler üzerinden amortisman yöntemi olarak adlandırılmaktadır. VUK'un 315. maddesine göre, normal amortisman oranının 2 katı alınır, ancak bu oran % 50'yi geçemez. Amortisman tutarı net değer üzerinden hesaplanır, yani duran varlığın tutarından ayrılmış birikmiş amortismanlar çıkarılmak suretiyle hesaplanır. Son yılda ise kalan tutarın tamamı amortisman olarak kaydedilir.

Örnek: M ticaret işletmesi, 25.05.2021 tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 20.000,00 TL tutarında bir bilgisayarı çek keşide ederek satın almıştır. Bilgisayarın ekonomik ömrü 5 yıldır (Z-177 No.lu fatura).

İstenen

a) Bilgisayar alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (255 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman tutarını hesaplayarak 31.12.2021 tarihindeki amortismana ilişkin ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Demirbaşın satın alınması

Madde No.	25.05.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
55	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	20.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.600,00	
Mahsup Fişi	103 VER. ÇEKLER VE ÖDEME EMİR. HESABI (-)		23.600,00
	Z-177 No.lu fatura ile çek keşide edierek bilgisayar satın alınması 20.000,00 x 0,18 = 3.600,00 KDV tutarı 20.000,00 + 3.600,00 = 23.600,00 Çekle ödenen tutar //		

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	

b) Azalan bakiyeler yöntemine göre amortismanın hesaplanması ve amortisman kaydı

$$\textbf{Amortisman oranı} = \frac{1}{\text{Ekonomik Ömür}} = \frac{1}{5} = 0{,}20$$

0,20 x 2 (iki katı alınır) = 0,40 → %40 şeklinde ifade edilir.

20.000,00 x %40 = **8.000,00 TL** Birinci yılın amortisman tutarı

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=25904

Amortisman tablosu aşağıdaki gibi olacaktır.

YILLAR	KALAN TUTAR	YILLIK AMORTİSMAN TUTARI	BİRİKMİŞ AMORTİSMAN TUTARI
2021	20.000,00	**(20.000,00 x %40)** 8.000,00	8.000,00
2022	**(20.000,00 - 8.000,00)** 12.000,00	**(12.000,00 x %40)** 4.800,00	**(8.000,00 + 4.800,00)** 12.800,00
2023	**(20.000,00 - 12.800,00)** 7.200,00	**(7.200,00 x %40)** 2.880,00	**(12.800,00 + 2.880,00)** 15.680,00
2024	**(20.000,00 - 15.680,00)** 4.320,00	**(4.320,00 x %40)** 1.728,00	**(15.680,00 + 1.728,00)** 17.408,00
2025	**(20.000,00 - 17.408,00)** 2.592,00	2.592,00	**(17.408,00 + 2.592,00)** 20.000,00

31.12.2021 tarihindeki amortisman kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
156	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	8.000,00	
Mahsup Fişi	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)		8.000,00
	Amortisman kaydı		
	II		

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
	8.000,00

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
8.000,00	

Sıra Sizde

K ticaret işletmesi, 16.08.2022 tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 100.000,00 TL tutarında bir makineyi banka aracılığıyla satın almıştır. Makinenin ekonomik ömrü 5 yıldır (S-887 No.lu fatura).

İstenen

a) Makine alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman tutarını hesaplayarak 31.12.2022 tarihindeki amortismana ilişkin ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Maddi Duran Varlıkların Satış İşlemleri: VUK'un 328. maddesinde maddi duran varlık satıldığında, maddi duran varlığa ilişkin daha önceden ayrılmış bulunan amortismanların yer aldığı "257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)" hesabı da kapatılır. Varlığın satışından zarar meydana gelirse "689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR" hesabının borç tarafına, kâr elde edilirse "679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR" hesabının alacak tarafına kaydedilir.

Örnek: 23.02.20XX tarihinde M ticaret işletmesi, kayıtlı değeri 19.000,00 TL, birikmiş amortismanı 8.000,00 TL olan demirbaşı %18 KDV hariç 20.000,00 TL tutarla banka aracılığıyla satmıştır (A-235 No.lu fatura).

İstenen: Demirbaşın satılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (255, 257, 679 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	23.02.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
47	102 BANKALAR HESABI	23.600,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	8.000,00	
	255 DEMİRBAŞLAR HESABI		19.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		3.600,00
Mahsup Fişi	679 DİĞ. OLAĞANDIŞI GEL. VE KÂRLAR HESABI		9.000,00
	A-235 No.lu fatura demirbaşın banka aracılığıyla satılması 20.000,00 X 0.18 = 3.600,00 TL KDV tutarı 20.000,00 + 3.600,00 = 23.600,00 TL Nakit alınan tutar 20.000,00 - (19.000,00 - 8.000,00) = 9.000,00 Kâr tutarı //		

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
19.000,00	19.000,00

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
8.000,00	8.000,00

679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	9.000,00

Sıra Sizde

K ticaret işletmesi, 30.09.20XX tarihinde kayıtlı değeri 120.000,00 TL, birikmiş amortismanı 48.000,00 TL olan taşıtı %18 KDV hariç 100.000,00 TL tutarla çek karşılığı satmıştır (R-871 No.lu fatura).

İstenen: Taşıtın satılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.2.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Fiziksel bir varlığı olmayan, işletmenin yararlandığı, kullanımı sonucu gelirlerde artış meydana getiren şerefiye, haklar ve özel maliyetler bu hesap grubunda izlenir. Bu varlıklar ya bir bedel karşılığı elde edilir ya da işletme çalışmaları sonucu ortaya çıkar. Maddi olmayan duran varlıklar yararlanma süresi içinde amortismana tabi tutulur. Tekdüzen Muhasebe Sistemi'ne göre maddi olmayan duran varlıklar için ilgili gider hesabına karşılık "268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)" hesabı kullanılır.

26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

- 260 HAKLAR HESABI
- 261 ŞEREFİYE HESABI
- 262 KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ HESABI
- 263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI
- 264 ÖZEL MALİYETLER HESABI
- 267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR HESABI
- 268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)
- 269 VERİLEN AVANSLAR HESABI

260 HAKLAR HESABI

a) Niteliği: Patent, ticari marka, unvan, lisans ve imtiyaz gibi bir bedel ödenerek elde edilen bazı hukuki tasarruflar ile kamu otoritelerinin işletmeye belirli alanlarda sunduğu kullanma, yararlanma gibi yetkiler dolayısıyla yapılan harcamaların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Elde edilen haklar maliyet bedelleri ile hesabın borç tarafına, yararlanma süreleri bittiğinde alacak tarafına kaydedilir.

260 HAKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Elde edilen haklar maliyet fiyatı ile kaydedilir	• Hakların yararlanma süresi sona erdiğinde
+	-

Örnek: N ticaret işletmesi, 13.07.20XX tarihinde kullanacağı patent hakkını lisans anlaşmasıyla L işletmesinden 2 yıl için %18 KDV hariç 6.000,00 TL'ye satın almıştır. Bedeli banka hesabından ödenmiştir (A-363 No.lu fatura).

İstenen: Patent hakkının ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (260 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	13.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
79	260 HAKLAR HESABI	6.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.080,00	
	102 BANKALAR HESABI		7.080,00
Mahsup Fişi	A-363 No.lu fatura ile banka hesabından patent hakkı ödemesi 6.000,00 x 0,18 = 1.080,00 KDV tutarı 6.000,00 + 1.080,00 = 7.080,00 Bankadan ödenen tutar //		

260 HAKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
6.000,00	

Sıra Sizde

T ticaret işletmesi, 23.07.20XX tarihinde bir turistik tesisin işletme hakkını iki yıllığına satın almış ve karşılığında %18 KDV hariç 1.000.000,00 TL'yi banka hesabından ödemiştir.

İstenen: Turistik tesisin işletme hakkının ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

264 ÖZEL MALİYETLER HESABI

a) Niteliği: Kiralanan gayrimenkullerin geliştirilmesi ya da ekonomik değerinin devamlı olarak artırılması maksadıyla yapılan giderler ile (normal bakım onarım giderleri hariç) bu gayrimenkulün kullanılması için yapılan, kira süresinin bitiminde mal sahibine bırakılacak olan varlıkların bedellerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Yapılan harcamalar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu harcamalar kira süresi içinde, kira süresinin 5 yıldan uzun olması hâlinde beş yılda eşit tutarlarla amorti edilir. Kiralanan gayrimenkullerden yıl içinde kira süresinden önce boşaltılanlar varsa bunlara ait özel maliyet bedeli kalanı zarar yazılarak özel maliyet kayıtlardan düşülür.

264 ÖZEL MALİYETLER HESABI

BORÇ	ALACAK
• Yapılan harcamalar	• Yok edilmesi 5 yıl içinde eşit taksitlerle yapılır.
+	-

Örnek: H ticaret işletmesi, 25.09.20XX tarihinde personel lojmanı olarak kiraladığı bir daireye %18 KDV hariç 14.000,00 TL'lik ısıtma tesisatı yaptırmıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir (C-245 No.lu fatura).

İstenen: Isıtma tesisatı yapımının ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (264 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	25.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
98	264 ÖZEL MALİYETLER HESABI	14.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	2.520,00	
	102 BANKALAR HESABI		16.520,00
Mahsup Fişi	C-245 No.lu fatura ile ısıtma tesisatı yapımının banka hesabından ödenmesi 14.000,00 x 0,18 = 2.520,00 KDV tutarı 14.000,00 + 2.520,00 = 16.520,00 Banka hesabından ödenen tutar //		

264 ÖZEL MALİYETLER HESABI

BORÇ	ALACAK
14.000,00	

Sıra Sizde

D ticaret işletmesi, 21.04.20XX tarihinde işletme deposu olarak kiralanan binaya %18 KDV hariç 23.000,00 TL bedelle asansör yaptırmış karşılığında çek keşide etmiştir.

İstenen: Asansör yaptırılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

a) Niteliği: Maddi olmayan duran varlıklar üzerinden hesaplanan amortisman ve tükenme paylarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Hesaplanan amortisman ve tükenme payları, ilgili gider hesabı karşılığında bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Kullanım hakkı sona eren veya maddi olmayan duran varlığın kullanım hakkının sona ermesi veya elden çıkarılması durumunda hesabın borç tarafına kaydedilir.

268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Maddi olmayan duran varlık satıldığında veya herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında	• Hesaplanan amortisman tutarları
-	+

Örnek: 31.12.20XX tarihinde haklar için 500.000,00 TL tutarında amortisman ayrılmıştır.

İstenen: Amortisman ayrılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
183	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	500.000,00	
Mahsup Fişi	268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)		500.000,00
	Amortisman kaydı		
	II		

268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
	500.000,00

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
500.000,00	

Sıra Sizde

31.12.20XX tarihinde şerefiyeler için 10.000,00 TL tutarında amortisman ayrılmıştır.

İstenen: Amortisman ayrılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.2.6. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

Belli bir rezervin (petrol, maden vb.) kullanılması için yapılan ve rezervin tükenmesi ile değerini yitirecek olan giderler bu grupta izlenir. Örneğin bir maden çıkarmak için birçok arama, hazırlık ve geliştirme faaliyeti yapılır. Ancak yapılan harcamaların yararı oradan çıkarılacak maden miktarı ile sınırlıdır. Bu nedenle bu tür harcamalar özel tükenmeye tabidir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

27 ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
- 271 ARAMA GİDERLERİ HESABI
- 272 HAZIRLIK VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI
- 277 DİĞER ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR HESABI
- 278 BİRİKMİŞ TÜKENME PAYLARI HESABI (-)
- 279 VERİLEN AVANSLAR HESABI

4.2.7. Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları

İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek yıllara ait olan giderler ile faaliyet dönemine ait olup kesin borç kaydı ya da tahsili sonraki yıllarda yapılacak gelirler bu grupta yer alır.

Bu hesap grubunda yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
- 280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HESABI
- 281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

a) **Niteliği:** İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkan, fakat gelecek yıllarda tahsil edilecek olan gelirlerin cari döneme ait kısımlarının izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Dönem sonlarında, döneme ait olarak hesaplanacak tutarlar ilgili hasılat ve gelirleri karşılığı bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Sonraki yıllarda alacakların kesinleşmesiyle hesaptaki tutarlar bu hesabın alacağına karşılık üçüncü kişi hesaplarının borcuna geçilerek kapatılır. İstenebilme süresi bir yılın altına düşen gelirler bu hesaptan alınarak dönen varlıklardaki "181 GELİR TAHAKKUKLARI" hesabına aktarılır.

281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Gelecek yıllara ait gelir gerçekleştiğinde • Gelecek yıllara ait gelirin hesaplanması	• Gelecek yıllara ait gelir dönem sonunda bir yılın altına düştüğünde
+	-

Örnek: Y ticaret işletmesi, 01.10.2021 tarihinde L Anonim Şirketi'ne ait 2 yıl vadeli %50 net faizli tahvili 12.000,00 TL'yi banka hesabından ödeyerek satın almıştır (C-222 No.lu dekont).

İstenen

a) Tahvil alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Tahvilin faizini hesaplayınız.

c) 31.12.2021 tarihindeki faiz gelirinin tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.2022 tarihindeki faiz geliri ve vadenin bir yılın altına düşmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

d) 30.09.2023 tarihinde faiz gelirinin banka aracılığıyla tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (181 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Tahvil alınması

Madde No.	01.10.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
83	240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI	12.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		12.000,00
Mahsup Fişi	C-222 No.lu dekont ile özel kesim tahvilinin banka aracılığıyla alınması		
	//		

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	12.000,00

240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI

BORÇ	ALACAK
12.000,00	

b) Tahvil faizinin hesaplanması

$$\textbf{Faiz} = \frac{\text{Anapara x Süre x Faiz Oranı}}{100} = \frac{12.000{,}00 \times 2 \times 50}{100} = 12.000{,}00 \text{ (iki yıllık faiz)}$$

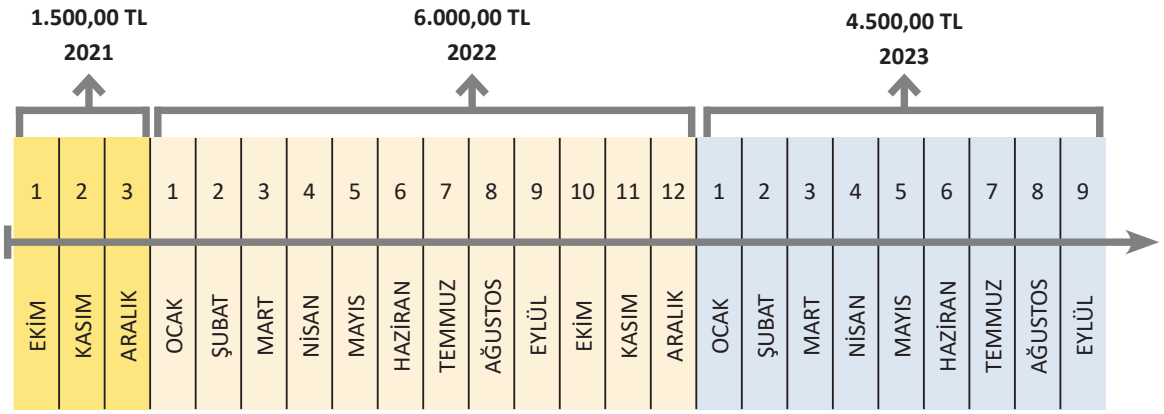
İki yılda 24 ay vardır. Bu durumda 12.000,00 TL 24'e bölünerek bir aylık faizi hesaplanır.

12.000,00 / 24 ay = 500,00 TL (bir aylık faiz)

Hangi yıla ne kadar faiz düştüğü aşağıdaki şekilde bulunur.

2021 yılı 3 aylık faiz (Ekim, Kasım, Aralık)	1.500,00 TL
2022 yılı 12 aylık faiz (Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık)	6.000,00 TL
2023 yılı 9 aylık faiz (Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül)	4.500,00 TL
Toplam 24 aylık faiz tutarı	**12.000,00 TL**

Muhasebenin dönemsellik kavramı gereğince faiz gelirinin muhasebe dönemlerine düşen bölümleri sayı doğrusu üzerinde aşağıdaki biçimde gösterilebilir.

c) Faiz gelirinin tahakkuku

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
167	281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	1.500,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		1.500,00
	2021 yılı 3 aylık faiz gelirinin tahakkuk kaydı		
	//		

281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
1.500,00	

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	1.500,00

3 aylık faiz geliri bu yıla ait olduğundan ilgili gelir hesabına kaydedilirken tutar gelecek dönemde kapatılmak üzere "281 GELİR TAHAKKUKLARI" hesabına kaydedilir.

ç) 2022 yılı faiz geliri

Madde No.	31.12.2022	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
193	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	6.000,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		6.000,00
	2022 yılı 12 aylık faiz geliri		
	//		

12 aylık faiz geliri bu yıla ait olduğundan ilgili gelir hesabına kaydedilirken tutar gelecek dönemde kapatılmak üzere "181 GELİR TAHAKKUKLARI" hesabına kaydedilir.

Madde No.	31.12.2022	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
194	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	1.500,00	
Mahsup Fişi	281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI		1.500,00
	Aktarma kaydı		
	//		

2022 yıl sonunda 2021 yılı sonundaki "281 GELİR TAHAKKUKLARI" hesabına kaydedilen tutar bir yılın altına düştüğünden "181 GELİR TAHAKKUKLARI" hesabına aktarılması gerekir.

181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
6.000,00	
1.500,00	
7.500,00	

281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
1.500,00	1.500,00

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	6.000,00

d) Faiz gelirinin tahsili

Madde No.	30.09.2023	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
93	102 BANKALAR HESABI	12.000,00	
Mahsup Fişi	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI		7.500,00
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		4.500,00
	Faiz gelirinin tahsili		
	//		

181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
6.000,00	7.500,00
1.500,00	
7.500,00	7.500,00

Faiz gelirlerinde "181 GELİR TAHAKKUKLARI" hesabında biriken tutar kapatılarak banka hesabına aktarılır ve 2023 mali dönemine ait 9 aylık faiz geliri "642 FAİZ GELİRLERİ" hesabına kaydedilir. Böylece dönemsellik kavramı gereği her dönemin faiz geliri ait olduğu döneme kaydedilmiş olacaktır.

Sıra Sizde

Z ticaret işletmesi, 01.11.2021 tarihinde elinde bulundurduğu bir binayı 16 aylığına 320.000,00 TL'ye kiraya vermiş, bedelini kira dönemi sonunda çekle tahsil etmiştir.

İstenen

a) Kira gelirinin dönemlere ait olan tutarını hesaplayınız.

b) 31.12.2021 tarihindeki kira gelirinin tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 31.12.2022 tarihindeki kira geliri ve vadenin bir yılın altına inmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 28.02.2023 tarihinde kira gelirinin çekle tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.2.8. Diğer Duran Varlıklar

Buraya kadar incelenen duran varlıkların kapsamına girmeyen diğer duran varlıklar, bu hesap grubunda incelenir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

29 DİĞER DURAN VARLIKLAR

291 GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KDV HESABI
293 GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR HESABI
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI
295 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HESABI
297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR HESABI
298 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI (-)
299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI

Bu grupta yer alan hesaplar da diğer dönen ve duran aktif karakterli hesapların işleyiş kuralları ile aynıdır.

Ders İçi Etkinlik - 4.2

A) BCD ticaret işletmesinin yapmış olduğu işlemler aşağıda verilmiştir:

1. 08.12.20XX tarihinde %8 KDV hariç 4.000,00 TL tutarında ticari malı satmış, karşılığında iki yıl vadeli alacak senedi almıştır (S-956 No.lu fatura).

2. 10.12.20XX tarihinde %18 KDV dâhil 7.080,00 TL tutarında ticari malı 16 ay vadeli olarak veresiye satmıştır (A-248 No.lu fatura).

3. 15.12.20XX tarihinde işletmeye su aboneliği için 1.000,00 TL depozito verilmiştir. Depozitonun bir yıldan önce geri alınacağı düşünülmemektedir.

İstenen

a) Uzun vadeli senet karşılığı ticari mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Uzun vadeyle veresiye ticari mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Bir yıldan daha uzun süreli depozito verilmesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

B) H ticaret işletmesinin yapmış olduğu bazı işlemler aşağıda verilmiştir:

1. 07.09.20XX tarihinde işletme faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 6.000,00 TL tutarında bir bilgisayar, çek keşide ederek satın almıştır (B-842 No.lu fatura).

2. 11.10.20XX tarihinde işletme faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 200.000,00 TL tutarında bir taşıtı (forklift taşıtı) nakit olarak satın almıştır (C-174 No.lu fatura).

3. 23.11.20XX tarihinde pazarlama faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 400.000,00 TL tutarında bir kamyoneti senet karşılığında satın almıştır (R-351 No.lu fatura).

4. 06.12.20XX tarihinde kayıtlı değeri 6.000,00 TL, birikmiş amortismanı 1.200,00 TL olan demirbaşı %18 KDV hariç 4.000,00 TL'ye senet karşılığı satmıştır.

5. 31.12.20XX tarihinde maddi duran varlıklar için 60.000,00 TL amortisman hesaplanmıştır.

İstenen: Yukarıdaki işlemlere ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) Kasanın fiilî sayım sonucunun, 100 KASA hesabının defterikebir kalanından 100.000,00 TL az olması kasa noksanı olduğu anlama gelir.

2. (.....) 102 BANKALAR hesabı 11 Menkul Kıymetler grubunda yer alır.

3. (.....) İşletmenin keşide ettiği bir çekin bankaca ödenmesi hâlinde yapılacak kayıtta borçlu hesap, 103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-) hesabıdır.

4. (.....) 11 Menkul Kıymetler Grubundaki 110 HİSSE SENETLERİ hesabı, aktifi düzenleyici bir hesaptır.

5. (.....) Satın alınan bir mala ilişkin ödenen KDV tutarı 391 HESAPLANAN KDV hesabının borç tarafına kaydedilir.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

6. İşletmenin senet karşılığında yaptığı bir satışa ilişkin, yevmiye defterine yapılan kayıtta senetli alacak ..... hesabının borç tarafına kaydedilir.

7. Veresiye bir alacağa karşılık alınan senede ilişkin yevmiye defterine yapılan kayıtta .... hesabının alacak tarafına kaydedilir.

8. 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının borç toplamı, 391 HESAPLANAN KDV hesabının alacak toplamından büyük ise aradaki fark, ... hesabının borç tarafına kaydedilir.

9. Peşin bir mal alışında yevmiye defterine yapılacak olan kayıtta alacak tarafına kaydedilen ..... hesabıdır.

10. 25 Maddi Duran Varlıklar için ayrılan amortismanlar..... hesabının alacak tarafına kaydedilir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. Belirli bir zaman ölçütü açısından duran varlıkların kullanım ömürleri hakkında aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

A) Beş yıldan fazla kullanma süresine sahip olmaları
B) Bir yıldan fazla kullanma süresine sahip olmaları
C) Bir yıldan az kullanma süresine sahip olmaları
D) On yıldan fazla kullanma süresine sahip olmaları
E) Yirmi yıldan fazla kullanma süresine sahip olmaları

12. Bir işletmenin faaliyetlerinde kullanmak üzere bilgisayar satın alması durumunda kullanılacak hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 153 TİCARİ MALLAR
B) 252 BİNALAR
C) 253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
D) 254 TAŞITLAR
E) 255 DEMİRBAŞLAR

13. Bir işletmenin üretim faaliyetlerinde kullanmak amacıyla makine satın alması durumunda ortaya çıkan KDV aşağıdaki hesaplardan hangisine kaydedilir?

A) 191 İNDİRİLECEK KDV
B) 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR
C) 253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
D) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
E) 391 HESAPLANAN KDV

14. Aşağıdakilerden hangisi mali duran varlıklar grubunda değildir?

A) 240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER
B) 242 İŞTİRAKLER
C) 245 BAĞLI ORTAKLIKLAR
D) 248 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR
E) 255 DEMİRBAŞLAR

15. Duran varlıklara ilişkin amortisman kaydının ne zaman yapıldığı aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

A) Dönem başında
B) Dönem sonunda
C) Duran varlık devredildiğinde
D) Duran varlık satıldığında
E) Duran varlık satın alındığında

16. Bir yıldan kısa sürelerde satıcılara verilen ticari mal siparişleri için aşağıdaki hesaplardan hangisi kullanılır?

A) 100 KASA
B) 153 TİCARİ MALLAR
C) 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI
D) 191 İNDİRİLECEK KDV
E) 259 VERİLEN AVANSLAR

17. İşletmenin, doğrudan ya da dolaylı olarak %50 oranından fazla sermayesine sahip olduğu iştiraklerin sermaye paylarının izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 110 HİSSE SENETLERİ
B) 240 BAĞLI MENKUL KIYLETLER
C) 242 İŞTİRAKLER
D) 245 BAĞLI ORTAKLIKLAR
E) 500 SERMAYE

18. Yurt içinden ya da yurt dışından satın alınmak üzere sipariş verilen maddi duran varlıklarla ilgili yapılan avans ödemelerinin izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 100 KASA
B) 153 TİCARİ MALLAR
C) 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI
D) 255 DEMİRBAŞLAR
E) 259 VERİLEN AVANSLAR

19. İmtiyaz, patent, lisans, ticari marka ve unvan gibi bir bedel karşılığı elde edilen hukuki tasarruflar ile işletmeye belirli alanlarda kullanma, yararlanma gibi yetkiler nedeniyle yapılan harcamaların izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 100 KASA
B) 260 HAKLAR
C) 261 ŞEREFİYE
D) 262 KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ
E) 264 ÖZEL MALİYETLER

20. Maddi duran varlıklar için kalan değerler üzerinden hesaplanan amortisman yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Anormal amortisman
B) Azalan bakiyeler
C) Birikmiş amortisman
D) Çoğalan bakiyeler
E) Normal amortisman

5. ÖĞRENME BİRİMİ

PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak kısa vadeli yabancı kaynaklar hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak uzun vadeli yabancı kaynaklar hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak öz kaynaklar hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini

TEMEL KAVRAMLAR

kısa vadeli yabancı kaynak, öz kaynak, uzun vadeli yabancı kaynak

KONULAR

5.1. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

5.2. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

5.3. ÖZ KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Tek düzen hesap planında yer alan pasif karakterli hesapları ve kod numaralarını sınıfta inceleyiniz.**
2. **Kısa vadeli yabancı kaynaklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynak hesaplarının işleyiş kurallarını sınıfta arkadaşlarınızla inceleyiniz.**

5.1. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Pasif karakterli hesaplar (kaynak hesapları); bilançonun pasif tarafını oluşturan, işletmenin sahip olduğu varlıkların elde edilmesi için üçüncü kişilerden alınan borçlar ve sermayenin izlendiği hesaplardır.

PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR (KAYNAK HESAPLARI) (III, IV, V)

BORÇ	ALACAK
	İlk kayıt alacak tarafına yapılır.
Azalış yaratan işlemler borç tarafına kaydedilir.	Artış yaratan işlemler alacak tarafına kaydedilir.
-	+

Pasif karakterli hesaplar, 4. öğrenme birimindeki aktif karakterli hesapların işleyişinin tam tersi şekilde çalışır. Kaynak hesaplarında ilk kayıt ve artış yaratan işlemler, ilgili hesabın alacak tarafına; azalış yaratan işlemler, hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu hesaplar ya alacak kalanı verir ya da hiç kalan vermez.
Pasif karakterli hesapların yer aldığı hesap sınıfları bilançoda aşağıdaki gibi verilmiştir:

XYZ TİCARET İŞLETMESİNİN 01.01.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)		PASİF (KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	XXXXXX	III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
II. DURAN VARLIKLAR	XXXXXX	IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
		V. ÖZ KAYNAKLAR	XXXXXX
AKTİF TOPLAMI	XXXXXX	PASİF TOPLAMI	XXXXXX

Dipnotlar:
1 - .....
2 - .....

Görsel 5.1: Pasif karakterli hesapların bilançoda gösterilmesi

Tek düzen hesap planında pasif karakterli hesaplar (kaynak hesapları) üç sınıfta yer alır:

- III. Kısa vadeli yabancı kaynaklar (Kısa vadeli borçlar)
- IV. Uzun vadeli yabancı kaynaklar (Uzun vadeli borçlar)
- V. Öz kaynaklar

Kısa vadeli yabancı kaynaklar hesap sınıfı, bilanço tarihi itibarıyla işletmenin en çok bir yıl veya normal faaliyet dönemi sonuna kadar ödeyeceği veya ödenmesi öngörülen yabancı kaynakları kapsamaktadır.

Kısa vadeli yabancı kaynaklar sağ taraftaki hesap gruplarına ayrılmıştır.

3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

30 MALİ BORÇLAR
32 TİCARİ BORÇLAR
33 DİĞER BORÇLAR
34 ALINAN AVANSLAR
35 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAK EDİŞLERİ
36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER (-)
37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

5.1.1. Mali Borçlar

İşletmeler faaliyetlerini yürütmek için kendi kaynakları dışında borçlanmaya da ihtiyaç duyabilir. Kredi kuruluşlarından sağlanan en fazla bir yıl içinde geri ödenecek olan borçların anapara, taksit ve faizleri mali borçlar hesap grubunda izlenir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

30 MALİ BORÇLAR

- 300 BANKA KREDİLERİ HESABI
- 303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİT VE FAİZLERİ HESABI
- 304 TAHVİL ANAPARA, BORÇ, TAKSİT VE FAİZLERİ HESABI
- 305 ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER HESABI
- 306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER HESABI
- 308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI HESABI (-)
- 309 DİĞER MALİ BORÇLAR HESABI

Mali borçlar grubu hesaplarında artış olduğu zaman hesabın alacak tarafına, azalış olduğu zaman hesabın borç tarafına kaydedilir.

300 BANKA KREDİLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin banka veya diğer finans kuruluşlarından bir yılın altında (kısa vadeli) aldığı kredilerin (borçların) izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Banka veya diğer finans kuruluşlarından kısa vadeli olarak alınan krediler ve bu kredilere işletilen faizler bu hesabın alacak tarafına, kredinin banka veya diğer finans kuruluşlarına geri ödenmesi hâlinde ise bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bununla beraber bankalar, mudilerine önceden belirlenmiş olan bir süre için veya herhangi bir süre belirlemeksizin borç verebilmektedirler. Bu biçimde verilen borca **nakit kredisi** denir. Nakit kredisi "kredili mevduat hesabı", "borçlu cari hesap", "açık kredi" vb. şeklinde olabileceği gibi "avans" biçiminde de olabilmektedir.

Kredili Mevduat: Mevduat sahibinin, sahip olduğu vadesiz hesapta para olmasa da kullanabilmesi için tahsis edilmiş limittir. Kullanılması hâlinde, ücret ve/veya faiz ödemek durumunda kalınır.

300 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
• Krediye ilişkin ödeme yapıldığında • Kredi ana para ödemesi	• Kredi çekilmesi
-	+

Örnek

1. Z ticaret işletmesi, 02.09.20XX tarihinde Y bankasından 400.000,00 TL tutarında 3 ay vadeli %10 faiz oranıyla banka hesabına aktarılmak üzere işletme kredisi almıştır.
2. 30.11.20XX tarihinde işletme, kredinin 3 aylık faizi olarak 10.000,00 TL'yi anapara ile birlikte vadenin bitiminde banka hesabından ödemiştir.

İstenen

a) Bankadan kredi alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (300 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Kredi ve faizinin ödenmesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (300 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Bankadan kredi alınması

Madde No.	02.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
98	102 BANKALAR HESABI	400.000,00	
Mahsup Fişi	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		400.000,00
	Bankadan kredi alınması		
	//		

b) Anapara ve faizinin ödenmesi

Madde No.	30.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
115	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	400.000,00	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	10.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		410.000,00
Mahsup Fişi	Kredi tutarı ve faizinin ödenmesi		
	Faiz tutarı = $\frac{\text{Anapara x Süre x Faiz Oranı}}{1.200}$		
	Faiz tutarı = $\frac{400.000,00 \text{ x } 3 \text{ x } 10}{1.200}$ = 10.000,00 TL Kredi faizi		
	//		

300 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
400.000,00	400.000,00

Sıra Sizde

1. BCD ticaret işletmesi, 01.06.20XX tarihinde Y bankasından 200.000,00 TL tutarında 5 ay vadeli %12 faiz oranıyla işletme kredisi almıştır.

2. 31.08.20XX tarihinde işletme, kredinin 5 aylık faizini anapara ile birlikte vadenin bitiminde nakit olarak ödemiştir.

İstenen

a) Bankadan kredi çekilmesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Kredi ve faizinin ödenmesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.1.2. Ticari Borçlar

İşletmenin ticari işlemleri sonucu ortaya çıkan, bir yıla kadar vadeli, senetli ve senetsiz borçları bu hesap grubunda yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar sağ tarafta verilmiştir.

32 TİCARİ BORÇLAR

320 SATICILAR HESABI
321 BORÇ SENETLERİ HESABI
322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI
329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR HESABI

320 SATICILAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili olarak her türlü mal veya hizmet alımlarından kaynaklanan, vadesi bir yılın altında olan senetsiz (veresiye, kredili) borçlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili ticari ilişkilerinden kaynaklanan senetsiz borç ortaya çıktığında bu hesabın alacak tarafına, borcun ödenmesi hâlinde borç tarafına kaydedilir. Yıl sonlarında ise satıcılar ile mutabakat sağlanarak envanter işlemleri gerçekleştirilir.

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Senetsiz borcun ödenmesi • Senetsiz borca karşılık çek keşide edilmesi • Satıcıya ticari malın iade edilmesi • Satıcının iskonto yapması • Senetsiz borca karşılık yeni bir senet düzenlenmesi	• Ticari mal ve hizmet satın alınması

Örnek: BCD ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 09.09.20XX tarihinde işletme, satıcı AB ticaret işletmesinden %18 KDV hariç 200.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satın almıştır (A-965 No.lu fatura).

2. 13.10.20XX tarihinde işletme satıcı XYZ ticaret işletmesinden %18 KDV hariç 80.000,00 TL tutarındaki ticari malı kredili satın almıştır (S-528 No.lu fatura).

3. 01.12.20XX tarihinde satıcı AB'ye olan borcun 20.000,00 TL'si çekle, satıcı XYZ ticaret işletmesine olan borcun 65.000,00 TL'si banka hesabından ödenmiştir (Z-218 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Satıcı AB ticaret işletmesinden veresiye mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (320 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Satıcı XYZ ticaret işletmesinden veresiye mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (320 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Satıcılara olan borçların ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (320 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) "320 SATICILAR" hesabının yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

Çözüm

a) Ticari malın veresiye alınması

Madde No.	09.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
86	153 TİCARİ MALLAR HESABI	200.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	36.000,00	
	320 SATICILAR HESABI		236.000,00
Mahsup Fişi	320.01 AB Ticaret İşletmesi 236.000,00		
	A-965 No.lu fatura ile veresiye mal alımı		
	200.000,00 x 0,18 = 36.000,00 KDV tutarı		
	200.000,00 + 36.000,00 = 236.000,00 Veresiye mal alış tutarı		
	//		

b) Ticari malın veresiye alınması

Madde No.	13.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
94	153 TİCARİ MALLAR HESABI	80.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	14.400,00	
	320 SATICILAR HESABI		94.400,00
Mahsup Fişi	320.02 XYZ Ticaret İşletmesi 94.400,00		
	S-528 No.lu fatura ile veresiye mal alımı		
	80.000,00 x 0,18 = 14.400,00 KDV tutarı		
	80.000,00 + 14.400,00 = 94.400,00 Veresiye mal alış tutarı		
	//		

c) Satıcılara olan borcun ödenmesi

Madde No.	01.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
122	320 SATICILAR HESABI	85.000,00	
	320.01 AB Ticaret İşletmesi 20.000,00		
	320.02 XYZ Ticaret İşletmesi 65.000,00		
	102 BANKALAR HESABI		65.000,00
Mahsup Fişi	103 VER. ÇEK. VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)		20.000,00
	Z-218 No.lu banka dekontu ve çekle satıcılara olan borcun ödenmesi		
	//		

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
85.000,00	236.000,00
	94.400,00
85.000,00	330.400,00

330.400,00 TL – 85.000,00 TL = 245.400,00 TL Alacak kalanı (Satıcılara olan borcu gösterir.)

320.01 AB Ticaret İşletmesi

BORÇ	ALACAK
20.000,00	236.000,00

320.02 XYZ Ticaret İşletmesi

BORÇ	ALACAK
65.000,00	94.400,00

ç) 320 SATICILAR hesabının yardımcı defter mizanının düzenlenmesi

01.12.20XX TARİHLİ 320 SATICILAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI			
320 SATICILAR HESABI	**BORÇ**	**ALACAK**	**KALAN**
320.01 AB Ticaret	20.000,00	236.000,00	216.000,00
320.02 XYZ Ticaret	65.000,00	94.400,00	29.400,00
TOPLAM	**85.000,00**	**330.400,00**	**245.400,00**

Sıra Sizde

LM ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 01.06.20XX tarihinde işletme, satıcı XY'den %8 KDV hariç 150.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satın almıştır (Z-225 No.lu fatura).

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Sıra Sizde devamı

2. 13.10.20XX tarihinde işletme, satıcı MNO ticaret işletmesinden %18 KDV dâhil 94.400,00 TL tutarındaki ticari malı kredili olarak satın almıştır (L-888 No.lu fatura).

3. 01.12.20XX tarihinde satıcı XY'ye olan borcun 50.000,00 TL'si çekle, satıcı MNO ticaret işletmesine olan borcun 25.000,00 TL'si banka hesabından ödenmiştir.

İstenen

a) Satıcı XY'den veresiye mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Satıcı MNO ticaret işletmesinden veresiye mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Satıcılara olan borçların ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) "320 SATICILAR" hesabının yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili olarak her türlü mal veya hizmet alımlarından kaynaklanan, vadesi bir yılın altında olan senetli borçlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili ticari ilişkilerinden kaynaklanan senetli borç ortaya çıktığında bu hesabın alacak tarafına, borcun ödenmesi hâlinde borç tarafına kaydedilir. Alacak kalanı verir ya da hiç kalan vermez. Alacak kalanı ise işletmenin senetli borçlarını gösterir. Yıl sonunda senetler reeskont işlemine tabi tutulur.

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
• Senetli borcun ödenmesi • Senetli borca karşılık çek keşide edilmesi	• Ticari mal veya hizmet satın alınarak bono keşide edilmesi
-	+

Örnek: Z ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 21.09.20XX tarihinde işletme, %18 KDV hariç 300.000,00 TL tutarındaki ticari malı satın almıştır. Karşılığında 1 ay vadeli senet vermiştir (B-235 No.lu fatura).

2. 21.10.20XX tarihinde işletme, vadesi gelen senedinin 200.000.00 TL'lik kısmını bankadaki hesabından ödemiştir.

İstenen

a) Senetli mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (321 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Senetli borcun ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (321 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın senet karşılığı alınması

Madde No.	21.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
79	153 TİCARİ MALLAR HESABI	300.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	54.000,00	
	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		354.000,00
Mahsup Fişi	B-235 No.lu fatura ile senetli mal alımı 300.000,00 x 0,18 = 54.000,00 KDV tutarı 300.000,00 + 54.000,00 = 354.000,00 Senetli mal alış tutarı		
	//		

b) Senetli borcun bankadan ödenmesi

Madde No.	21.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
97	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	200.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		200.000,00
	Senetli borcun bankadan ödenmesi		
	//		

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
200.000,00	354.000,00

354.000,00 TL – 200.000,00 TL = 154.000,00 Alacak kalanı (Senetli borçları gösterir).

Sıra Sizde

C ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 10.02.20XX tarihinde işletme, %18 KDV hariç 22.000,00 TL tutarındaki ticari malı satın almıştır. Karşılığında 6 ay vadeli bir senet verilmiştir (M-755 No.lu fatura).

2. 10.08.20XX tarihinde vadesi gelen senedin 2.250,00 TL'si banka hesabından ödenmiştir.

İstenen

a) Senet verilerek mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Senedin ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

a) Niteliği: Borç senetleri için hesaplanan reeskont faiz tutarlarının izlendiği hesaptır. Aktif karakterlidir. Düzenleyici hesap olarak pasifte yer alır. Aktif karakterli hesapların işleyişine sahiptir.

b) İşleyişi: Dönem sonunda, vadesi gelmemiş olan borç senetlerinin değerleme günündeki (31.12.20XX) değerine indirgenmesi işlemine **reeskont** denir. Hesaplanan reeskont faiz tutarları bu hesabın borç tarafına kaydedilir. "647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ" hesabının alacak tarafına kaydedilir. Ertesi yıl dönem başında "657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ" hesabına devredilerek kapatılır.

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda reeskont hesaplandığında	• Yeni dönem başında reeskont iptal edildiğinde
+	-

Örnek: Y ticaret işletmesinin 31.12.2021 tarihi itibarıyla borç senedinin durumu aşağıdaki gibidir:

BELGE TÜRÜ	TUTAR	KALAN GÜN SAYISI	VADE
Bono	200.000,00 TL	60	01.03.2022

Reeskont faiz oranı % 10'dur.

Reeskont faiz oranı her yıl Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilmektedir. Sorudaki oran örnek olarak verilmiştir.

İstenen

a) Senede ilişkin reeskont faiz tutarlarını hesaplayınız.

b) 31.12.2021 tarihindeki envanter ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) "322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabını bilançoda gösteriniz.

ç) 01.01.2022 tarihindeki yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

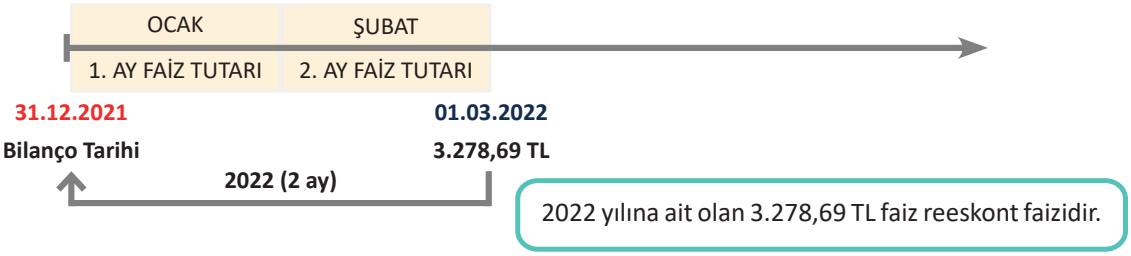
Çözüm

a) Reeskont faiz tutarı 31.12.2021 tarihinden borç senetlerinin vadesine kadar olan faiz tutarı demektir. Reeskont faizinin hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılır.

$$\text{Reeskont faiz tutarı} = \frac{\text{Nominal Değer x Vadeye Kadar Gün Sayısı x Reeskont Faiz Oranı}}{\text{36.000 + (Vadeye Kadar Kalan Gün Sayısı x Reeskont Faiz oranı)}}$$

$$\text{Senedin Reeskont Faiz Tutarı} = \frac{\text{200.000,00 TL X 60 X 10}}{\text{36.000 + (60 X 10)}} = \textbf{3.278,69 TL}$$

Senedin bilanço tarihi itibarıyla reeskont faizinin çizelge üzerinde gösterilmesi aşağıdaki gibidir:

2022 yılına ait olan 3.278,69 TL faiz reeskont faizidir.

b) Reeskont kaydı

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
169	322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)	3.278,69	
Mahsup Fişi	647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI		3.278,69
	Reeskont kaydı		
	//		

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
3.278,69	

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	3.278,69

c) "322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabının bilançoda gösterilmesi.

X TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.2021 TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)		PASİF (KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	**100.000,00**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**	**196.721,31**
		32 Ticari Borçlar	196.721,31
		321 Borç Senetleri	200.000,00
		322 Borç Sen. Reeskontu(-)	(3.278,69)
II. DURAN VARLIKLAR	**196.721,31**	**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**	--
		V. ÖZ KAYNAKLAR	**100.000,00**
AKTİF TOPLAMI	**296.721,31**	**PASİF TOPLAMI**	**296.721,31**

Dipnotlar:

1 - .....

2 - .....

ç) "322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabında bulunan 3.278,69 TL, 01.01.2022 tarihinde dönem başı açılış kaydından sonra "657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)" hesabına aktarılarak kapatılır. Böylece 2022 mali yılına ait faiz o yıl içinde gider gösterilmiş olur.

Madde No.	01.01.2022	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
3	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)	3.278,69	
Mahsup Fişi	322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)		3.278,69
	Önceki yılda hesaplanan reeskontun ilgili hesaba devri		
	//		

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
3.278,69	3.278,69

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
3.278,69	

Sıra Sizde

H ticaret işletmesinin 31.12.2021 tarihi itibarıyla borç senetleri hesabında 870.000,00 TL değerindeki borç senetlerinin dökümü aşağıdaki gibidir:

BELGE TÜRÜ	TUTAR	KALAN GÜN SAYISI	VADE
Bono	600.000,00 TL	180	01.07.2022
Poliçe	270.000,00 TL	60	01.03.2022
TOPLAM	870.000,00 TL		

Reeskont faiz oranı % 10'dur.

İstenen

a) Senetlere ilişkin reeskont faiz tutarlarını hesaplayınız.

b) 31.12.2021 tarihindeki envanter ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) "322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabını bilançoda gösteriniz.

ç) 01.01.2022 tarihindeki yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmeye karşı belirli bir işin yapılmasının üstlenilmesi ya da geri vermek suretiyle işletmeden bir değer alan kişinin bu değeri iade etmesini ya da bir alacağın tahsilini garanti altına alabilmek için alınan depozito ve teminatların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Alınmış olan depozito ve teminatlar bu hesabın alacak tarafına, geri verilenler veya gelir kaydedilen ya da mahsup edilenler bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Teminat ve depozito geri iade edildiğinde • Teminat ve depozito gelir kayıt edildiğinde	• Depozito alındığında • Teminat alındığında
-	+

Örnek

1. Z ticaret işletmesi, 01.11.20XX tarihinde bir taşeron firmaya iş devretmiş ve iş karşığılında teşeron firma 400.000,00 TL tutarındaki teminatı banka hesabına yatırmıştır.
2. Z ticaret işletmesi, 01.12.20XX tarihinde taşeronluk yapan firmanın taahhütlerini yerine getirmemesi sebebiyle 400.000,00 TL tutarındaki teminatı gelir olarak kaydetmiştir.

İstenen

a) Teminat alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (326 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Teminatın gelir kaydedilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Teminat alınması

Madde No.	01.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
135	102 BANKALAR HESABI	400.000,00	
Mahsup Fişi	326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI		400.000,00
	Bankaya yatan teminat		
	//		

326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	400.000,00

b) Teminatın gelir kaydedilmesi

Madde No.	01.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
186	326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	400.000,00	
Mahsup Fişi	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI		400.000,00
	Alınan teminatın gelir kaydedilmesi		
	//		

326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
400.000,00	400.000,00

679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	400.000,00

Sıra Sizde

1. H ticaret işletmesi, 31.10.20XX tarihinde kiraladığı bir işyeri için 235.000,00 TL tutarındaki depotizo bedeli işletmenin bankadaki hesabına yatmıştır.
2. H ticaret işletmesi, 23.11.20XX tarihinde işyerinin değiştirilmesi sebebiyle 235.000,00 TL tutarındaki depozitoyu gelir olarak kaydetmiştir.

İstenen

a) Depozitonun alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Depozitonun gelir kaydedilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.1.3. Diğer Borçlar

İşletmenin ticari işlemleri dışında ortaya çıkan senetli veya senetsiz borçları bu hesap grubunda yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

33 DİĞER BORÇLAR
- 331 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI
- 332 İŞTİRAKLERE BORÇLAR HESABI
- 333 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR HESABI
- 335 PERSONELE BORÇLAR HESABI
- 336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI
- 337 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

335 PERSONELE BORÇLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin; personeline (işletme çalışanlarına) olan ücret, prim, ikramiye, kıdem tazminatı, temettü (kâr payı), toplu sözleşme farkları, nakdî olarak ödenecek olan diğer sosyal yardımlar vb. borçların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Personele borç ortaya çıktığında bu hesabın alacak tarafına, ödendiğinde ise borç tarafına kaydedilir.

335 PERSONELE BORÇLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Personele olan borcun ödenmesi • Ücret ödendiğinde	• Personele borç ortaya çıktığında • Ücret tahakkuk ettiğinde
-	+

Örnek: H ticaret işletmesinin, 15.09.20XX tarihinde işletmeye ait %18 KDV dâhil 1.770,00 TL tutarındaki elektrik faturası muhasebe müdürü tarafından ödenmiştir (Z-925 No.lu elektrik faturası).

İstenen: Personelin işletmeye ait elektrik faturasını ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (335 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	15.09.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
81	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	1.500,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	270,00	
	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI		1.770,00
Mahsup Fişi	Z-925 No.lu elektrik faturasını personelin ödemesi 1.770,00 TL / 1,18 = 1.500,00 TL Elektrik gideri 1.770,00 TL - 1.500,00 TL = 270,00 TL KDV tutarı		
	//		

335 PERSONELE BORÇLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	1.770,00

Sıra Sizde

N ticaret işletmesi, 03.04.20XX tarihinde işletmede çalışan genel müdüre nisan ayında fazla mesai ücreti olarak 2.300,00 TL tahakkuk ettirmiştir (854271 No.lu ücret bordrosu), (Vergi kesintileri dikkate alınmamıştır.).

İstenen: Tahakkuk eden fazla mesai ücreti ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.1.4. Alınan Avanslar

Çeşitli nedenler ile üçüncü kişilerden alınan kısa vadeli avansların izlendiği hesap grubudur. Alınan avanslar, bir para ödeme sorumluluğundan önce bir mal veya hizmet teslim etme yükümlülüğünü ifade eder.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

34 ALINAN AVANSLAR

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

349 ALINAN DİĞER AVANSLAR HESABI

Bu grupta yer alan hesaplar da diğer kısa vadeli hesaplar gibi çalışmaktadır. Avans alındığında avans tutarı, hesabın alacak tarafına; satış işlemi tamamlandığında ise toplam tutar, borç tarafına yazılır.

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin ileride yapacağı mal veya hizmet teslimlerinden önce, satış sözleşmesine dayanarak alıcılardan tahsil edilen ve ardından satılan mal veya hizmetin bedelinin karşılığında mahsup edilecek tutarların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Müşterilerden alınan avanslar, bu hesabın alacak tarafına; malın teslimi ya da hizmetin görülmesi hâlinde alınan avans tutarı, borç tarafına kaydedilir. Sözleşmenin feshedilmesi (geçersiz kılınması, kaldırılması, bozulması vb.) sebebiyle iade edilen avanslar ise bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Avans mahsup edildiğinde • Mal veya hizmet teslim edildiğinde	• Avans tahsil edildiğinde (alındığında)
-	+

Örnek

1. Y ticaret işletmesi, iki ay sonra teslim edeceği mallar ile ilgili olarak 05.06.20XX tarihinde, 6.500,00 TL tutarında peşin olarak avans almıştır.
2. 05.08.20XX tarihinde maliyet bedeli 200.000,00 TL değerinde olan bu mallar %18 KDV hariç 300.000,00 TL'ye müşteriye teslim edilmiştir. Avans tutarı mahsup edildikten sonra kalan tutar işletmenin bankadaki hesabına yatırılmıştır (P-625 No.lu fatura), (İşletme sürekli envanter yöntemini uygulamaktadır.).

İstenen

a) Alıcıdan sipariş avansı alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (340 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Ticari malın teslimi ve avansın mahsup edilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (340 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Satılan ticari malların maliyeti ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

a) Alıcıdan sipariş avansı alınması

Madde No.	05.06.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
63	100 KASA HESABI	6.500,00	
Tahsil Fişi	340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI		6.500,00
	Alıcıdan alınan siparişe ait avans tahsili		
	//		

b) Ticari malın teslimi ve avansın mahsup edilmesi

Madde No.	05.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
85	102 BANKALAR HESABI	347.500,00	
	340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI	6.500,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		300.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		54.000,00
	P-625 No.lu fatura ile mal satışı ve avansın mahsubu 300.000,00 x 0,18 = 54.000,00 KDV tutarı 300.000,00 + 54.000,00 = 354.000,00 Mal satış tutarı //		

c) Satılan ticari malların maliyeti kaydı

Madde No.	05.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
86	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI	200.000,00	
Mahsup Fişi	153 TİCARİ MALLAR HESABI		200.000,00
	Maliyet kaydı //		

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
6.500,00	6.500,00

Sıra Sizde

05.08.20XX tarihinde 80.000,00 TL'si avans olarak alınan %18 KDV hariç 500.000,00 TL tutarındaki ticari mal alıcıya teslim edilmiş, avans mahsup edilip kalan tutar için çek alınmıştır (L-445 No.lu fatura).

İstenen: Ticari malın teslimi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.1.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri

Bu hesap grubu, yıllara yaygın taahhüt işleri yapan işletmelerin üstlenmiş olduğu işlerden, gerçekleştirdikleri kısım karşılığında, aldıkları hakkedişlerin izlendiği hesapları kapsamaktadır.

35 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ

350 – 358 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞ BEDELLERİ

5.1.6. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler

İşletmenin mükellef veya vergi sorumlusu sıfatı ile ödeyeceği vergi, resim, harç, sigorta primi, sendika aidatı vb. borçların izlendiği hesaplar bu grupta yer alır.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI
368 VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI
369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin yasa hükümleri gereğince, üçüncü kişilere ve personeline yaptığı ödemelerden "vergi sorumlusu" sıfatı ile yaptığı stopaj kesintileri veya vergi mükellefi sıfatıyla ödemek üzere tahakkuk ettirdiği vergi ve fonların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Vergi, resim, harç ve fonların tahakkuk ettirilmiş olan tutarları bu hesabın alacak tarafına, ödenmesi durumunda ya da herhangi bir nedenle hesaptan çıkarılması sebebiyle bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Vergi ve fon borcu ödendiğinde veya ertelendiğinde • KDV borcu ödendiğinde • Kurumlar vergisi borcu ödendiğinde	• Vergi ve fon borcu ortaya çıktığında • KDV borcu ortaya çıktığında • Kurumlar vergisi borcu ortaya çıktığında • Gelir vergisi borcunun ortaya çıkması
-	+

Örnek

1. K ticaret işletmesi, 24.07.20XX tarihinde, mali müşavirlik ücreti olarak %18 KDV hariç 3.500,00 TL'yi %20 stopaj kestikten sonra banka hesabından ödemiştir (L-854 No.lu serbest meslek makbuzu).

2. Mali müşavirlik ücreti ile ilgili olarak ortaya çıkan vergi 26.08.20XX tarihinde peşin olarak vergi dairesine ödenmiştir.

İstenen

a) Mali müşavirlik ücretinin ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (191, 360, 770 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

b) Verginin nakit ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (360 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Mali müşavirlik ücretinin ödenmesi

Madde No.	24.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
74	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	3.500,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	630,00	
	102 BANKALAR HESABI		3.430,00
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		700,00
Mahsup Fişi	L-854 No.lu makbuz ile mali müşavirlik ücretinin banka hesabından ödenmesi 3.500,00 x 0,20 = 700,00 Gelir vergisi stopajı 3.500,00 - 700,00 = 2.800,00 Net ücret 3.500,00 x 0,18 = 630,00 KDV tutarı 2.800,00 + 630,00 = 3.430,00 Net tutar (Bankadan ödenen tutar) //		

b) Verginin nakit ödenmesi

Madde No.	26.08.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
94	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	700,00	
	100 KASA HESABI		700,00
Tediye Fişi	Gelir vergisi stopajının nakit ödenmesi //		

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
630,00	

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
700,00	700,00

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
3.500,00	

Sıra Sizde

H ticaret işletmesinin kasım ayındaki KDV hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
6.000,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	8.000,00

İstenen: Ay sonundaki KDV tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin personeline ödediği ücretlerden sosyal güvenlik mevzuatı hükümleri doğrultusunda sorumlu bulunduğu, sosyal güvenlik kesintileri (sigorta primleri ve emeklilik aidatı vb.) ve bunlara ilişkin olarak işveren katılma payları ile sosyal güvenlik kuruluşlarına ödenmesi gereken diğer yükümlülüklerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Yapılan sosyal güvenlik kesintileri bu hesabın alacak tarafına, ödendiğinde ise borç tarafına kaydedilir.

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
• Kesinti veya işveren payı ödendiğinde	• Kesinti yapıldığında • SGK işçi payı • SGK işveren payı • İşsizlik sigortası işveren payı • İşsizlik sigortası işçi payı
-	+

Örnek: H ticaret işletmesinin mart ayına ait işlemleri aşağıdaki gibidir:

1. 01.03.20XX tarihinde iş yerinde çalışan işçi MN'nin ücret tahakkuku yapılmıştır. İşçinin brüt ücreti 6.000,00 TL'dir. SGK işçi payı oranı %14, işsizlik sigortası işçi payı oranı %1, gelir vergisi oranı %14, damga vergisi oranı ‰7,59, SGK işveren payı oranı %20,5, işsizlik sigortası işveren payı oranı %2'dir.
2. 01.03.20XX tarihinde tahakkuku yapılan ücret işçiye banka hesabından ödenmiştir.
3. 26.03.20XX tarihinde ücrete ait gelir ve damga vergisi, muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile vergi dairesine ödenmiştir.
4. 30.03.20XX tarihinde ücrete ait işçi ve işveren primleri aylık sigorta primleri bildirgesi ile sosyal güvenlik kurumuna ödenmiştir.

İstenen

a) İşçi MN'nin net ücretini hesaplayınız.

b) İşçi MN'nin ücretine ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir (360, 361 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ücret hesaplaması

Vergi İstisnası Tutarı Hesaplama (2022 yılı brüt asgari ücret tutarı kullanılmıştır.)		
Hesaplama Unsurları	**Hesaplama İşlemi**	**Sonuç**
SGK İşçi Payı Tutarı	Brüt Asgari Ücret Tutarı x SGK İşçi Payı Oranı	
	5.004,00 x 0,14	700,56 TL
İşsizlik Sigortası İşçi Payı Tutarı	Brüt Asgari Ücret Tutarı x İşsizlik Sigortası İşçi Payı Oranı	
	5.004,00 x 0,01	50,04 TL
Gelir Vergisi Matrahı	Brüt Asgari Ücret Tutarı – (SGK İşçi Payı Tutarı + İşsizlik Sigortası İşçi Payı Tutarı)	
	5.004,00 – (700,56 + 50,04)	4.253,40 TL
Gelir Vergisi İstisna Tutarı	Gelir Vergisi Matrahı x Gelir Vergisi Oranı	
	4.253,40 x 0,15	638,01 TL
Damga Vergisi İstisna Tutarı	Brüt Asgari Ücret Tutarı x Damga Vergisi Oranı	
	5.004,00 x 0,00759	37,98 TL

İşçi Ücretine Ait Hesaplama		
Hesaplama Unsurları	**Hesaplama İşlemi**	**Sonuç**
SGK İşçi Payı Tutarı	Brüt Ücret x SGK İşçi Payı Oranı	
	6.000,00 x 0,14	840,00 TL
İşsizlik Sigortası İşçi Payı Tutarı	Brüt Ücret x İşsizlik Sigortası İşçi Payı Oranı	
	6.000,00 x 0,01	60,00 TL
Gelir Vergisi Matrahı	Brüt Ücret – (SGK İşçi Payı + İşsizlik Sigortası İşçi Payı)	
	6.000,00 - (840,000 + 60,00)	5.100,00 TL
Gelir Vergisi Tutarı	Gelir Vergisi Matrahı x Gelir Vergisi Oranı	
	5.100,00 x 0,15	765,00 TL
Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı	Gelir Vergisi Tutarı – Gelir Vergisi İstisna Tutarı	
	765,00 - 638,01	126,99 TL
Damga Vergisi Tutarı	Brüt Ücret x Damga Vergisi Oranı	
	6.000,00 x 0,00759	45,54 TL
Ödenecek Damga Vergisi Tutarı	Damga Vergisi Tutarı – Damga Vergisi İstisna Tutarı	
	45,54 - 37,98	7,56 TL
Kesintiler Toplamı	SGK İşçi Payı Tutarı + İşsizlik Sigortası İşçi Payı Tutarı + Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı + Ödenecek Damga Vergisi Tutarı	
	840,00 + 60,00 + 126,99 + 7,56	1.034,55 TL
Net Ücret	Brüt Ücret – Kesintiler Toplamı	
	6.000,00 - 1.034,55	4.965,45 TL

İşverene Maliyet		
Hesaplama Unsurları	**Hesaplama İşlemi**	**Sonuç**
SGK İşveren Payı Tutarı	Brüt Ücret x SGK İşveren Payı Oranı	
	6.000,00 x 0,205	1.230,00 TL
İşsizlik Sigortası İşveren Payı Tutarı	Brüt Ücret x İşsizlik Sigortası İşveren Payı Oranı	
	6.000,00 x 0,02	120,00 TL
Toplam Maliyet	Brüt Ücret + SGK İşveren Payı Tutarı + İşsizlik Sigortası İşveren Payı Tutarı	
	6.000,00 + 1.230,00 + 120,00	7.350,00 TL

b) İşçi MN'nin ücretine ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtları

Madde No.		BORÇ TOPLAMI (TL)	ALACAK TOPLAMI (TL)
	01.03.20XX		
136	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	7.350,00	
	770.01 Brüt Ücret 6.000,00		
	770.02 SGK İşveren Payı 1.230,00		
	770.03 İşsizlik Sig. İşv. Payı 120,00		
	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI		4.965,45
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		134,55
	360.01 Ödenecek Gelir Vergisi 126,99		
Mahsup Fişi	360.02 Ödenecek Damga Vergisi 7,56		
	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜV. KES. HESABI		2.250,00
	361.01 SGK İşçi Payı 840,00		
	361.02 SGK İşveren Payı 1.230,00		
	361.03 İşsizlik Sig. İşçi Payı 60,00		
	361.04 İşsizlik Sig. İşv. Payı 120,00		
	Ücret tahakkuku		
	01.03.20XX		
137	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI	4.965,45	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		4.965,45
	Personele net ücretinin ödenmesi		
	26.03.20XX		
156	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	134,55	
	360.01 Ödenecek Gelir Vergisi 126,99		
Tediye Fişi	360.02 Ödenecek Damga Vergisi 7,56		
	100 KASA HESABI		134,55
	Vergi kesintilerinin ödenmesi		
	30.03.20XX		
168	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI	2.250,00	
	361.01 SGK İşçi Payı 840,00		
	361.02 SGK İşveren Payı 1.230,00		
Tediye Fişi	361.03 İşsizlik Sig. İşçi Payı 60,00		
	361.04 İşsizlik Sig. İşveren Payı 120,00		
	100 KASA HESABI		2.250,00
	Sigorta primlerinin ödenmesi		
	//		

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
134,55	134,55
134,55	134,55

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
2.250,00	2.250,00

Sıra Sizde

K ticaret işletmesinin ekim ayına ait işlemleri aşağıdaki gibidir:

1. 09.10.20XX tarihinde iş yerinde çalışan işçi HK'nin ücret tahakkuku yapılmıştır. İşçinin brüt ücreti 9.000,00 TL'dir. SGK işçi payı oranı %14, işsizlik sigortası işçi payı oranı %1, gelir vergisi oranı %14, damga vergisi oranı ‰7,59, SGK işveren payı oranı %20,5, işsizlik sigortası işveren payı oranı %2'dir.
2. 11.10.20XX tarihinde tahakkuku yapılan ücret işçiye ödenmiştir.
3. 17.10.20XX tarihinde ücrete ait gelir ve damga vergisi muhtasar beyanname ile vergi dairesine ödenmiştir.
4. 30.10.20XX tarihinde ücrete ait işçi ve işveren primleri aylık sigorta primleri bildirgesi ile sosyal güvenlik şube müdürlüğüne ödenmiştir.

İstenen

a) İşçi HK'nin net ücretini hesaplayınız. (Güncel asgari brüt ücreti dikkate alınız.)

b) İşçi HK'nin ücretine ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.1.7. Borç ve Gider Karşılıkları

Bilanço tarihi itibarıyla ortaya çıkan, ancak tutarı ve tahakkuk zamanı kesin olarak bilinmeyen kısa vadeli borç ve giderler bu grupta yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HESABI
371 DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ HESABI (-)
372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI
373 MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI HESABI
379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI HESABI

372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI

a) Niteliği: Belirlenecek esaslar doğrultusunda ayrılan ve bir yıl içinde ödeneceği öngörülen kıdem tazminatları karşılıklarının izlendiği hesaptır.

İş kanunu gereğince, personel emekli olduğunda; askerlik hizmeti, kadın personelin evlenmesi, hastalık gibi nedenlerle işten ayrıldığında; iş sözleşmesi işveren tarafından haksız yere sona erdirildiğinde (ölüm hâlinde kanuni mirasçılarına) ödenmek üzere, çalıştığı her bir yıla karşılık gelecek şekilde; bir aylık kıdem tazminatını hak etmektedir. Kıdem tazminatı ödemesi personelin emekli olması hâlinde ya da kanunda belirtilen koşullara göre işten ayrılması hâlinde söz konusu olabilir. Bu bakımdan muhasebenin ihtiyatlılık kavramı gereği işletme karşılık ayırmak ve bu karşılığı da içinde bulunduğu dönemde gider olarak kaydetmek zorundadır. İşten ayrılan çalışanın hak etmiş olduğu tazminat bu karşılıktan ödenmektedir.

b) İşleyişi: Ayrılan kıdem tazminatı karşılıklarından bir yılın altında ödenmesi öngörülenler, personelin görev aldığı yerin fonksiyon (7/A seçeneği) veya çeşidine (7/B seçeneği) göre (üretim, genel yönetim, pazarlama vs.) ilgili gider hesabının borç tarafına, "372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI" hesabının alacak tarafına kaydedilir. Bu hesap ayrılmış olan kıdem tazminatlarının bir yıl içinde ödenmesi tahmin edilenlerin kaydedildiği hesaptır. Eğer bilanço tarihi itibarıyla ödenmesi bir yıldan daha fazla sürüyorsa öngörülen karşılıklar bu hesap yerine "472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI" hesabında izlenir.

372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Ayrılan karşılık ilgili hesaplara aktarıldığında	• Kıdem tazminatı karşılığı ayrıldığında
-	+

Örnek: Z ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 31.01.20XX tarihinde yönetim biriminde çalışan ve izleyen dönemde işten ayrılacak olan işçiler için 50.000,00 TL kıdem tazminatı karşılığı hesaplanmıştır.
2. Ayrılan karşılığın 20.000,00 TL'lik kısmının bir işçinin askere gideceğinden dolayı takip eden yılda ödeneceği öngörülmektedir.
3. Takip eden dönemin 01.03.20XX tarihinde askere gitmek üzere işten ayrılan işçiye hak etmiş olduğu 20.000,00 TL %06 damga vergisi kesilerek çekle ödenmiştir.

İstenen

a) Kıdem tazminatı ayrılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (472 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) 31.12.20XX tarihindeki yevmiye defteri ve defterikebir (372, 472 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

c) Kıdem tazminatının çekle ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (372 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Kıdem tazminatı karşılığının ayrılması

Madde No.	31.01.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
33	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	50.000,00	
Mahsup Fişi	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI		50.000,00
	Kıdem tazminatı karşılığının ayrılması		
	//		

b) 20XX döneminde ödenebilecek kıdem tazminatı

Madde No.	31.01.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
36	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI	20.000,00	
Mahsup Fişi	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI		20.000,00
	20XX döneminde ödenebilecek kıdem tazminatı		
	//		

c) Kıdem tazminatının çekle ödenmesi

Madde No.	01.03.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
55	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI	20.000,00	
Mahsup Fişi	103 VERİLEN ÇEK. VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)		20.000,00
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		120,00
	Kıdem tazminatının çekle ödenmesi		
	//		

372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	20.000,00

472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	50.000,00

Sıra Sizde

D ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 31.01.20XX tarihinde yönetim biriminde çalışan ve izleyen dönemde işten ayrılacak olan işçiler için 100.000,00 TL kıdem tazminatı karşılığı hesaplanmıştır.
2. Ayrılan karşılığın 25.000,00 TL'lik kısmı emekli olacağı tahmin edilen bir işçiye takip edilen yılda ödeneceği öngörülmektedir.
3. Takip eden dönemin 01.03.20XX tarihinde emekli olmak üzere işten ayrılan işçiye hak etmiş olduğu 25.000,00 TL %06 damga vergisi kesilerek çekle ödenmiştir.

İstenen

a) Kıdem tazminatı ayrılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 31.12.20XX tarihindeki yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Kıdem tazminatının çekle ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.1.8. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları

Cari dönemde ortaya çıkan ve peşin tahsil edilen ancak gelecek aylara ait olan gelirler ile cari döneme ait olup gelecek aylarda ödenecek giderler bu hesap grubunda yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI
381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI

380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI

a) Niteliği: Peşin tahsil edilmiş olan ve aslında gelecek döneme ait olduğu için, içinde bulunulan mali yılda hesaplara gelir olarak kaydedilmemesi gereken gelirlerin izlendiği hesaptır. Muhasebenin dönemsellik kavramı gereğince gelirler ait oldukları döneme gelir olarak kaydedilir. Aynı zamanda tahakkuk esasına göre bir gelirin tahsil edildiği dönemde değil gerçekleştiği dönemde gelir olarak kaydedilmesi gerekir. Bu nedenlerle peşin tahsil edilen gelirlerin, ait oldukları dönem gelene kadar bekletildiği hesaptır.

b) İşleyişi: Peşin tahsil edilmiş ancak aslında gelecek döneme ait olan gelirler bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Ait olduğu dönem geldiğinde ise ilgili gelir hesabının alacak tarafına bu hesabın ise borç tarafına kaydedilir.

380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI

BORÇ	ALACAK
• İlgili gelir hesabına aktarıldığında • Faiz geliri 649 No.lu hesaba aktarıldığında • Kira geliri 649 No.lu hesaba aktarıldığında vb.	• Gelecek aylara ait gelir peşin tahsil edildiğinde • Faiz geliri tahsil edildiğinde • Kira geliri tahsil edildiğinde vb.
-	+

Örnek: K ticaret işletmesi, aktifinde kayıtlı bulunan bir depoyu 01.10.2021 tarihinde 6 aylığına kiraya vermiştir. Aylık kira bedeli 5.000,00 TL'dir. Kira bedeli karşılığında çek alınmıştır.

İstenen

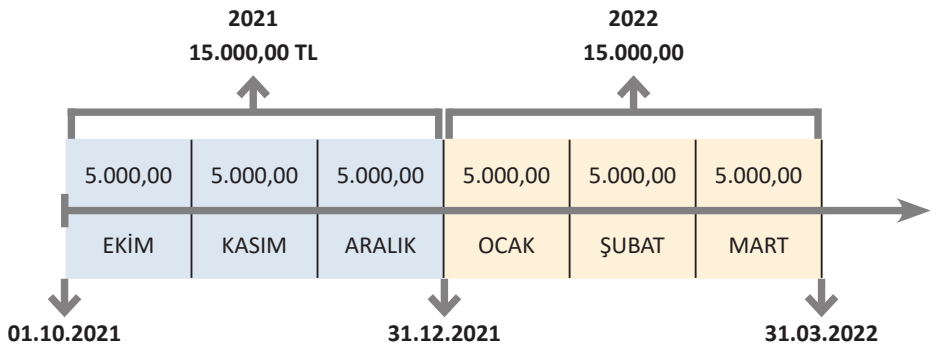
a) Kira gelirinin tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (480 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) 31.12.2021 tarihinde 2022 yılına ait olan gelirin bir yılın altına düşmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (380, 480 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

c) 31.03.2022 tarihinde elde edilen gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (380 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Kira gelirinin hesaplanması ve tahsili

Madde No.	01.10.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
45	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	30.000,00	
	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI		15.000,00
	480.01 2022 Yılı Kira Geliri 15.000,00		
Mahsup Fişi	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		15.000,00
	649.01 2021 Yılı Kira Geliri 15.000,00		
	Çek karşılığı tahsil edilen kira geliri		
	//		

b) 31.12.2021 tarihinde 2022 yılına ait olan kira gelirinin bir yılın altına düşmesi

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
121	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI	15.000,00	
Mahsup Fişi	480.01 2022 Yılı Kira Geliri 15.000,00		
	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI		15.000,00
	2022 yılına ait olan gelirin bir yılın altına düşmesiyle ilgili aktarma kaydı		
	//		

c) 31.03.2022 tarihinde elde edilen gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması

Madde No.	31.03.2022	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
32	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI	15.000,00	
	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		15.000,00
Mahsup Fişi	Ocak, şubat, mart dönemine ait gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması		
	//		

380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI

BORÇ	ALACAK
15.000,00	15.000,00

480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI

BORÇ	ALACAK
15.000,00	15.000,00

Sıra Sizde

D ticaret işletmesi, aktifinde kayıtlı bulunan bir binayı 01.11.2021 tarihinde 19 aylığına kiraya vermiştir. Aylık kira bedeli 5.000,00 TL'dir. Kira bedeli banka aracılığıyla tahsil edilmiştir.

İstenen

a) Kira gelirinin tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 31.12.2021 tarihinde 2022 yılına ait olan gelir ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 31.03.2022, 30.06.2022, 30.09.2022, 31.12.2022 tarihlerinde gerçekleşen gelirlerin ilgili gelir hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI

a) Niteliği: İçinde bulunulan mali yılda ortaya çıkan fakat ödemesi gelecek aylarda yapılacak olan giderlerin takip edildiği hesaptır. Bu hesap dönemsellik kavramı gereği, bilanço tarihi itibarıyla gerçekleşmiş fakat alacaklısı tarafından istenilebilir hâlde olmayan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Giderlerin tahakkuk ettirilmesi hâlinde ilgili gider ve zarar hesaplarının borç tarafına kaydedilirken bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Ödeme yapıldığında ise borç tarafına kaydedilerek hesap kapatılır.

381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Ödeme yapıldığında • Faiz gideri, kira bedeli vb. ödendiğinde	• Gider tahakkuk ettiğinde • Faiz gideri, kira bedeli vb. tahakkuk ettiğinde
-	+

Örnek

1. L ticaret işletmesi, 01.11.2021 tarihinde C bankasından 6 ay vadeli, yıllık %6 faiz oranlı 200.000,00 TL tutarında kredi almıştır. Kredi tutarı banka hesabına aktarılmıştır (Z-524 No.lu banka dekontu).

2. Takip eden yılın vade sonu olan 30.04.2022 tarihinde kredi anapara ve faiziyle birlikte banka hesabından ödenmiştir (S-428 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Banka kredisinin alınması ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

b) Faiz tutarını hesaplayarak 31.12.2021 tarihindeki faiz giderinin tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (381 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) 30.04.2022 tarihindeki anapara ve faiz ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (381 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Banka kredisinin alınması

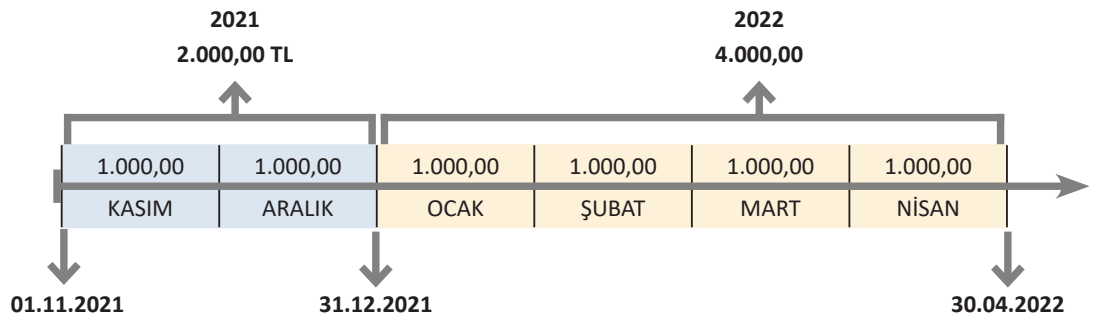
Madde No.	01.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
94	102 BANKALAR HESABI	200.000,00	
Mahsup Fişi	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		200.000,00
	Z-524 No.lu banka dekontu ile bankadan kredi çekilmesi		
	//		

b) Faiz tutarını hesaplanması ve 31.12.2021 tarihindeki faiz giderinin tahakkuku

$$\text{Aylık Kredi Faizi} = \frac{\text{Anapara x Süre x Faiz Oranı}}{1.200}$$

$$\text{6 Aylık Kredi Faizi} = \frac{200.000{,}00 \times 6 \times 6}{1.200} = 6.000{,}00 \text{ TL}$$

6.000,00 TL / 6 AY = **1.000,00 TL** Aylık faiz tutarı

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
128	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	2.000,00	
Mahsup Fişi	381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI		2.000,00
	Faiz giderinin tahakkuku		
	//		

c) 30.04.2022 tarihindeki anapara ve faiz ödemesi

Madde No.	30.04.2022	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
54	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	200.000,00	
	381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI	2.000,00	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	4.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		206.000,00
	S-428 No.lu banka dekontu ile kredinin anapara ve faizinin banka hesabından ödenmesi		
	//		

381 GİDER TAHAKKULARI HESABI

BORÇ	ALACAK
2.000,00	2.000,00

Sıra Sizde

1. L ticaret işletmesi, 01.09.2021 tarihinde C bankasından 8 ay vadeli, yıllık %5 faiz oranlı 300.000,00 TL tutarında kredi almıştır (Y-668 No.lu banka dekontu).
2. Takip eden yılın vade sonu olan 30.05.2022 tarihinde kredi anapara ve faiziyle birlikte banka hesabından ödenmiştir (T-552 No.lu banka dekontu).

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Sıra Sizde

İstenen

a) Banka kredisinin alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Faiz tutarını hesaplayarak 31.12.2021 tarihindeki faiz giderinin tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 30.05.2022 tarihindeki anapara ve faiz ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.1.9. Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Yukarıda yer alan yabancı kaynaklar arasında yer almayan diğer kısa vadeli yabancı kaynaklar bu hesap grubunda yer alır. Bu giderlerin kesinlikle belgeye dayanması gerekmektedir.

Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır.

39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

391 HESAPLANAN KDV HESABI
397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI
399 DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR HESABI

391 HESAPLANAN KDV HESABI

a) Niteliği: İşletmenin, her türlü mal veya hizmet satışında alıcılardan tahsil ettiği katma değer vergilerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Mal veya hizmet satışları sırasında tahsil edilen KDV tutarı bu hesabın alacak tarafına, vergi mevzuatı gereğince yapılan düzeltmeler ise bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu hesap her ay sonunda "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabı varsa "190 DEVREDEN KDV" hesabı ile karşılaştırılır. Bu karşılaştırma işlemine aktif karakterli hesaplar öğrenme biriminde dönen varlıklarda ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
• Ay sonunda 191/190 No.lu hesaplar ile karşılaştırıldığında	• Mal ve hizmet satışında hesaplanan KDV • İade ve iskonto olması durumunda ortaya çıkan KDV
-	+

Örnek: K ticaret işletmesinin ekim ayına ait tahsil ettiği, ödediği ve önceki aydan devreden KDV hesapları ile ilgili bilgiler aşağıdaki gibidir:

190 DEVREDEN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
25.000,00	

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
175.000,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	250.00,00

İstenen: 31.10.20XX tarihindeki KDV hesaplarının mahsubu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.10.2021	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
108	391 HESAPLANAN KDV HESABI	250.000,00	
Mahsup Fişi	190 DEVREDEN KDV HESABI		25.000,00
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		175.000,00
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		50.000,00
	Ekim ayı KDV mahsup kaydı		

190 DEVREDEN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
25.000,00	25.000,00

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
175.000,00	175.000,00

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	50.000,00

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
250.000,00	250.000,00

Sıra Sizde

H ticaret işletmesinin mayıs ayına ait tahsil ettiği, ödediği ve önceki aydan devreden KDV hesapları ile ilgili bilgiler aşağıdaki gibidir:

190 DEVREDEN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
50.000,00	

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
200.000,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	280.000,00

İstenen: 31.05.20XX tarihindeki KDV hesaplarının mahsubu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI

a) Niteliği: Kasa, stoklar ve maddi duran varlıklarda tespit edilen fazlalıkların geçici olarak kaydedildiği hesaptır.

b) İşleyişi: Varlıklarda tespit edilen fazlalıklar nedeni bulununcaya kadar bu hesabın alacak tarafına, fazlalığın sebebi bulunduğunda borç tarafına kaydedilir. Bulunamadığı takdirde ilgili gelir hesabının alacak tarafına kaydedilmesine karşılık, bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Fazlalığın sebebi anlaşıldığında veya anlaşılmasının mümkün olmadığı durumda	• Fazlalık tespit edildiğinde
-	+

Ders İçi Etkinlik - 5.1

XYZ ticaret işletmesi aşağıdaki varlık ve kaynaklarla 01.01.2022 tarihinde yeni döneme başlamıştır.

100 KASA HESABI	150.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	150.000,00 TL
102 BANKALAR HESABI	600.000,00 TL	320 SATICILAR HESABI	50.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HESABI	800.000,00 TL	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	20.000,00 TL
255 DEMİRBAŞLAR HESABI	400.000,00 TL	500 SERMAYE HESABI	?

İşletmeye ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 03.01.2022 tarihinde işletme, anaparası 150.000,00 TL tutarında olan banka kredisini 2 aylık faizi olan 18.750,00 TL ile birlikte vade bitiminde banka hesabından ödemiştir (N-874 No.lu banka dekontu).

2. 06.01.2022 tarihinde satıcı BCD ticaret işletmesinden %18 KDV hariç 50.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye olarak satın almıştır (C-258 No.lu fatura).

3. 07.01.2022 tarihinde %18 KDV dâhil 354.000,00 TL tutarındaki ticari malı almıştır. Karşılığında 3 ay vadeli borç senedi vermiştir.

4. 07.04.2022 tarihinde vadesi gelen 300.000,00 TL tutarındaki borç senedi banka hesabından ödenmiştir (Y-965 No.lu banka dekontu).

5. 30.04.2022 tarihinde işletmenin, nisan ayına ait 63.000,00 TL tutarında İndirilecek KDV'si olduğu tespit edilmiştir.

6. 30.06.2022 tarihinde taşerona devrettiği bir iş için, 45.000,00 TL tutarındaki teminat için çek alınmıştır.

7. 10.08.2022 tarihinde iş yerinde çalışan işçi AB'nin ücret tahakkuku yapılmıştır. İşçinin brüt ücreti 7.000,00 TL'dir. İş yeri %20,5 tehlike oranıyla "az tehlikeli iş yeri" sınıfındadır.

8. 15.08.2022 tarihinde tahakkuku yapılan ücret işçinin bankadaki hesabına aktarılmıştır.

9. 25.08.2022 tarihinde asgari geçim indirimi tutarı ilgili hesaba aktarılmıştır.

10. 26.08.2022 tarihinde ücrete ait gelir ve damga vergisi muhtasar beyanname ile vergi dairesine ödenmiştir.

11. 26.08.2022 tarihinde ücrete ait gelir ve damga vergisi muhtasar beyanname ile vergi dairesine ödenmiştir.

12. İşletme aktifinde kayıtlı bulunan bir iş yerini 01.09.2022 tarihinde 14 aylığına kiraya vermiştir. Aylık kira bedeli 7.000,00 TL'dir. Kira bedeli bankadaki hesaba yatırılmıştır.

13. 31.12.2021 tarihi itibarıyla işletmenin portföyünde vadesi 01.04.2022 tarihinde dolacak olan 20.000,00 TL tutarındaki borç senedinin olduğu tespit edilmiştir. Reeskont faiz oranı %10'dur.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyerek açılış kaydı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Banka kredisinin ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Veresiye mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) Senetli mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

d) Senetli borcun ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

e) Nisan ayı KDV tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Ders İçi Etkinlik - 5.1 devamı

f) Teminat alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

g) İşçi AB'nin net ücretini hesaplayınız.

ğ) İşçi AB'nin ücretine ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

h) Kira tahsilatı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ı) 31.12.2022 tarihinde borç senetlerinin reeskontuna ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.2. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

İşletmenin bir yıldan daha uzun vadeli yaptığı borçları bu bölümde yer alır. Bu sınıfa ilişkin hesapların bir kısmı Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar öğrenme faaliyetinde örneklendirilmiş olup bu bölümde genel olarak hesapların tanımı ve çalışma biçimleri açıklanmaktadır.

Uzun vadeli yabancı kaynaklar sınıfında bulunan hesap grupları aşağıdaki gibidir:

4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
- 40 MALİ BORÇLAR
- 42 TİCARİ BORÇLAR
- 43 DİĞER BORÇLAR
- 44 ALINAN AVANSLAR
- 47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
- 48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
- 49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

5.2.1. Mali Borçlar

Bir yıldan uzun vadeli alınan krediler ve ihraç edilen menkul kıymetler bu grupta yer alır. Bu gruptaki hesapların işleyişi kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişi gibidir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

40 MALİ BORÇLAR
- 400 BANKA KREDİLERİ HESABI
- 405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HESABI
- 407 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER HESABI
- 408 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI HESABI (-)
- 409 DİĞER MALİ BORÇLAR HESABI

Örnek: XYZ ticaret işletmesi, 01.04.20XX tarihinde R bankasından 2 yıl vadeli olarak %15 faiz oranlı 240.000,00 TL tutarında kredi almıştır. Kredi tutarı banka hesabına aktarılmıştır. Faiz anapara ile birlikte ödenecektir (L-326 No.lu banka dekontu).

İstenen: Bankadan kredi alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (400 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	01.04.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
56	102 BANKALAR HESABI	240.000,00	
Mahsup Fişi	400 BANKA KREDİLERİ HESABI		240.000,00
	L-326 No.lu banka dekontu ile kredi çekilmesi		
	II		

400 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	240.000,00

Sıra Sizde

BCD ticaret işletmesi, 01.05.20XX tarihinde N bankasından 3 yıl vadeli olarak, %17 faiz oranlı 64.000,00 TL tutarında kredi almıştır. Faiz anapara ile birlikte ödenecektir.

İstenen: Bankadan kredi çekilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.2.2. Ticari Borçlar

Bilanço tarihi itibarıyla vadesi bir yıldan uzun süreli ticari borçlar bu hesap grubunda yer alır. Bu gruptaki hesapların işleyişi kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişi gibidir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

42 TİCARİ BORÇLAR

- 420 SATICILAR HESABI
- 421 BORÇ SENETLERİ HESABI
- 422 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
- 426 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI
- 429 DİĞER TİCARİ BORÇLAR HESABI

5.2.3. Diğer Borçlar

Ticari olmayan bir yıldan daha uzun vadeli borçlar bu hesap grubunda yer alır. Bu gruptaki hesapların işleyişi kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişi gibidir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

43 DİĞER BORÇLAR

- 431 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI
- 432 İŞTİRAKLERE BORÇLAR HESABI
- 433 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR HESABI
- 436 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI
- 437 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
- 438 KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ BORÇLAR HESABI

5.2.4. Alınan Avanslar

İşletmenin çeşitli nedenler ile üçüncü kişilerden aldığı uzun vadeli avanslar bu hesap grubunda yer alır. Bu gruptaki hesapların işleyişi kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişi gibidir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

44 ALINAN AVANSLAR

- 440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI
- 449 ALINAN DİĞER AVANSLAR HESABI

5.2.5. Borç ve Gider Karşılıkları

Bilanço tarihi itibarı ile ortaya çıkan ancak tutarı ve ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen uzun vadeli borç ve gider karşılıkları bu hesap grubunda izlenir. Bu gruptaki hesapların işleyişi kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişi gibidir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
- 472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI
- 479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI HESABI

5.2.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları

İçinde bulunulan dönemde tahsil edilen ancak gelecek yıllara ait olan gelirler ile döneme ait olup uzun vadede ödenecek giderler bu hesap grubunda izlenir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
- 480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI
- 481 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI

5.2.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Yukarıda belirtilen hesap gruplarına girmeyen diğer uzun vadeli yabancı kaynaklar bu hesap grubunda yer alır. Bu gruptaki hesapların işleyişi kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişi gibidir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
- 492 GELECEK YILLARA ERTELENEN VEYA TERKİN EDİLECEK KDV HESABI
- 493 TESİSE KATILMA PAYLARI HESABI
- 499 DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR HESABI

Ders İçi Etkinlik - 5.2

MN ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 09.03.20XX tarihinde işletme %8 KDV hariç 500.000,00 TL tutarındaki ticari malı BCD işletmesinden 2 yıl vadeli olarak veresiye satın almıştır.
2. 02.05.20XX tarihinde işletme E bankasından 2 yıl vadeli, %15 faiz oranlı 480.000,00 TL tutarında kredi almıştır. Faiz anapara ile birlikte ödenecektir.
3. İşletme, aktifinde kayıtlı bulunan bir işyerini 01.10.2022 tarihinde 12 aylığına kiraya vermiştir. Aylık kira bedeli 2.000,00 TL'dir. Kira bedeli karşılığında senet alınmıştır.

İstenen

a) Ticari mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Bankadan kredi alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Senet karşılığı kira geliri tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.3. ÖZ KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

İşletme sahibi ya da ortaklarının sermaye olarak verdikleri değerler ile faaliyetler sonucu sağlanan ve henüz işletmeden çekilmemiş olan kârlardan oluşan unsurlar bu grupta yer alır.

Öz kaynaklar sınıfında yer alan hesap grupları aşağıdaki gibidir:

5 ÖZ KAYNAKLAR
- 50 ÖDENMİŞ SERMAYE
- 52 SERMAYE YEDEKLERİ
- 54 KÂR YEDEKLERİ
- 57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
- 58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI
- 59 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

5.3.1. Ödenmiş Sermaye

Şirket ana sözleşmesinde ortakların taahhüt ettiği sermayeden henüz ödenmemiş sermaye düşüldüğünde ödenmiş sermaye bulunur.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

50 ÖDENMİŞ SERMAYE
- 500 SERMAYE HESABI
- 501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI (-)

500 SERMAYE HESABI

a) Niteliği: Bu hesap işletmeye tahsis edilen ya da ana sözleşmede yer alan ve aynı zamanda ticaret siciline tescil edilmiş (kaydedilmiş) bulunan sermayenin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme sahip ya da ortakları tarafından taahhüt edilen sermaye tutarı bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Bununla birlikte işletme sermaye artırımına gittiğinde yine bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Sermaye azaltımında ise bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
• Sermaye azaltıldığında • Sermaye azaltımı sebebiyle ortaklara ödeme • Ortakların şirketten ayrılması	• Sermaye taahhüt edildiğinde ya da sermaye artırıldığında • Dönen veya duran varlıkların sermaye olarak konulması
-	+

Örnek: RS, 23.11.20XX tarihinde 90.000,00 TL tutarında nakit, 120.000,00 TL tutarındaki banka mevduatını koymuş ve bir şahıs işletmesi kurmuştur.

İstenen: Sermaye konulması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (500 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	23.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
99	100 KASA HESABI	90.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	120.000,00	
Mahsup Fişi	500 SERMAYE HESABI		210.000,00
	Sermaye konulması		
	//		

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
	210.000,00

Sıra Sizde

MN, 12.06.20XX tarihinde 10.000,00 TL tutarında nakit, 120.000,00 TL tutarında banka mevduatı, 120.000,00 TL tutarında taşıt, 250.000,00 TL tutarında bina vererek bir şahıs işletmesi kurmuştur.

İstenen: Sermaye konulması ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI (-)

a) **Niteliği:** Bu hesap ortaklar tarafından taahhüt edilmiş ve henüz yerine getirilmemiş ya da ödenmemiş sermaye tutarlarının izlendiği hesaptır. Bu hesap; pasifi düzenleyici, aktif karakterli hesaplar gibi işler. "500 SERMAYE" hesabının kalanı ile "501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)" hesabının kalanı karşılaştırıldığında ortaya çıkan farka **ödenmiş sermaye** denir.

b) **İşleyişi:** İşletme sahip ya da ortakları tarafından taahhüt edilen sermaye tutarı bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Taahhüt yerine getirildiğinde ise alacak tarafına kaydedilir.

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Sermaye taahhüt edildiğince	• Sermaye taahhüdü yerine getirildiğinde
+	-

5.3.2. Sermaye Yedekleri

Sermaye hareketleri dolayısı ile ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarların izlendiği hesaplar bu grupta yer alır.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

52 SERMAYE YEDEKLERİ

520 HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PRİMLERİ HESABI
521 HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI HESABI
522 MADDİ DURAN VARLIK YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI HESABI(-)
523 İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI HESABI
524 MALİYET ARTIŞLARI FONU HESABI
529 DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ HESABI

5.3.3. Kâr Yedekleri

Sermaye şirketlerinde kârın gelecekte ortaya çıkacak riskleri karşılamak amacı ile dağıtılmayarak şirkette bırakılması ile ilgili hesaplar bu grupta yer alır.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

54 KÂR YEDEKLERİ

540 YASAL YEDEKLER HESABI
541 STATÜ YEDEKLERİ HESABI
542 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER HESABI
548 DİĞER KÂR YEDEKLERİ HESABI
549 ÖZEL FONLAR HESABI

5.3.4. Geçmiş Yıllar Kârları

Öz kaynakların geçmiş dönemler kârlarından oluşan ve tek hesabın yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta bulunan hesap aşağıdaki gibidir:

57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI HESABI

570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI HESABI

a) **Niteliği:** Geçmiş faaliyet dönemlerinde işletme ortaklarına dağıtılmayan veya ilgili yedek hesaplarına aktarılmayan kârların kaydedildiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** İçinde bulunulan dönemin (cari yıl) kâr tutarı "590 DÖNEM NET KÂRI" hesabında gösterilmektedir. Bununla beraber kâr tutarı, izleyen yılın dönem başında yevmiye defterine yapılan açılış kaydından sonra "590 DÖNEM NET KÂRI" hesabının borç tarafına; bu hesabın ise alacak tarafına kaydedilir. Burada önceki yıllarda elde edilmiş olan kâr, kümülatif (birbirine eklenen toplam, birikmeli, gittikçe artan) olarak bu hesap ile bilançoda gösterilmeye devam eder. Hesap, söz konusu geçmiş yıllar kârının ortaklara dağıtılması ya da sermayeye eklenmesi hâlinde borç tarafına kaydedilerek kapatılır.

570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Kârın ortaklara dağıtılması • Kârın sermayeye eklenmesi	• Dönem başında önceki yılın kârı aktarıldığında
-	+

5.3.5. Geçmiş Yıllar Zararları (-)

İşletmenin geçmiş faaliyet dönemlerinde ortaya çıkan zararının yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta bulunan hesap aşağıdaki gibidir:

58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI
580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI HESABI (-)

580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI HESABI (-)

a) **Niteliği:** İşletmenin geçmiş faaliyet dönemlerinde oluşmuş dönem net zararının karşılanmadığı müddetçe kümülatif olarak takip edildiği hesaptır. Bu hesap bilançonun pasifinde yer almasına rağmen aktif karakterli bir hesaptır. Bilançoda öz kaynakları azaltıcı bir özelliğe sahiptir.

b) **İşleyişi:** İçinde bulunulan dönemin zarar tutarı, "591 DÖNEM NET ZARARI (-)" hesabında izlenir. Bununla beraber zarar tutarı, izleyen yılın dönem başında yevmiye defterine yapılan açılış kaydından sonra "591 DÖNEM NET ZARARI (-)" hesabının alacak tarafına; bu hesabın ise borç tarafına kaydedilir.
Önceki yıllarda oluşmuş zarar, kümülatif olarak bu hesap ile bilançonun pasif tarafında (-) olarak gösterilmeye devam etmektedir. Hesap; söz konusu geçmiş yıllar zararının ortaklardan tahsil edilmesi, sermayeden indirilmesi ya da yedeklerden karşılanması vb. şeklinde alacak tarafına kaydedilerek kapatılır.

580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Dönem başında önceki yıl zararının aktarılması	• Zararın sermayeden karşılanması • Zararın ortaklardan karşılanması • Zararın yedeklerden karşılanması
+	-

5.3.6. Dönem Net Kârı (Zararı)

İşletmenin cari yıla ait kâr ya da zararının yer aldığı hesaplar bu grupta yer alır.
Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

59 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
590 DÖNEM NET KÂRI HESABI
591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin cari yıla ait vergi sonrasındaki net kârının izlendiği hesaptır. Yıl sonunda, faaliyet sonucu oluşan kârdan, vergi karşılıkları ayrıldıktan sonra kalan tutar, işletmenin cari yıla ait vergi sonrası net kârıdır.

b) İşleyişi: Net kâr dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının borç tarafına, "590 DÖNEM NET KÂRI" hesabının alacak tarafına kaydedilerek bilançoda görülmesi sağlanır. Bu hesap izleyen yılda geçmiş yıllar kârlarına aktarıldığında borç tarafına kaydedilir.

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem başında geçmiş yıllar kârlarına aktarılması	• Dönem sonunda 690 No.lu hesaptan aktarma yapıldığında
-	+

Örnek: L ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının defterikebir görünümü aşağıdaki gibidir:

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
200.000,00	600.000,00

İstenen: Dönem kârının ilgili hesaba aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (590 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	
ALACAK TOPLAMI	600.000,00
BORÇ TOPLAMI	200.000,00
ALACAK KALANI	**400.000,00** → KÂR

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
192	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	400.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		400.000,00
	Dönem net kârının ilgili hesaba devri		
	//		

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
	400.000,00

Sıra Sizde

D ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının defterikebir görünümü aşağıdaki gibidir.

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
300.000,00	770.000,00

İstenen: Dönem kârının ilgili hesaba aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin cari yıla ait net zararının izlendiği hesaptır. Bilançonun pasifinde bulunan aktif karakterli bir hesaptır.

b) İşleyişi: Net zarar dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının alacak tarafına, bu hesabın borç tarafına kaydedilerek bilançoda görülmesi sağlanır. Bu hesap yedek akçelerden mahsup edildiğinde veya izleyen yılda geçmiş yıllar zararlarına aktarıldığında alacak tarafına kaydedilir.

591 DÖNEM NET ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda 690 No.lu hesaptan aktarma yapıldığında +	• Dönem başında geçmiş yıllar zararlarına aktarılması -

Örnek: Y ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının defterikebir görünümü aşağıdaki gibidir:

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
700.000,00	450.000,00

İstenen: Dönem zararının ilgili hesaba aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (591 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	
ALACAK TOPLAMI	450.000,00
BORÇ TOPLAMI	700.000,00
BORÇ KALANI	**250.000,00** → ZARAR

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
198	591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)	250.000,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI		250.000,00
	Dönem net zararının ilgili hesaba devri		
	//		

591 DÖNEM NET ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
250.000,00	

Sıra Sizde

H ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının defterikebir görünümü aşağıdaki gibidir:

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
90.000,00	22.000,00

İstenen: Dönem zararının ilgili hesaba aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kaydını yapınız.

Ders İçi Etkinlik - 5.3

BCD ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 10.09.20XX tarihinde 30.000,00 TL tutarında banka mevduatı, 200.000,00 TL tutarında taşıt, 85.000,00 TL tutarında demirbaş vererek bir şahıs işletmesi kurmuştur.
2. 23.11.20XX tarihinde sermayesinin iş hacmine göre fazla olduğu gerekçesi ile sermayesini 65.000,00 TL azaltma kararı alarak söz konusu tutarı işletmeden nakit olarak çekmiştir.
3. İşletmenin 31.12.20XX tarihi itibarıyla "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının defterikebir durumu aşağıdaki gibidir:

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
200.000,00	600.000,00

İstenen

a) Sermaye konması ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Sermayenin azaltılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Dönem kârının ilgili hesaba aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) İşletmelerin sattığı ticari mallara ilişkin müşteriden tahsil edilen KDV tutarı 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının borç tarafına kaydedilir.

2. (.....) "322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabı bilançonun pasifini düzenleyici bir hesaptır.

3. (.....) "320 SATICILAR" hesabı, tek düzen hesap planında "Mali Borçlar" grubunda yer alır.

4. (.....) Vadesi bir yılın altındaki veresiye mal alışları yevmiye defterinde, "321 BORÇ SENETLERİ hesabının alacak tarafına kaydedilir.

5. (.....) İşletmenin ilerleyen tarihlerde yapacağı mal ya da hizmet teslimlerinden önce alıcılardan tahsil ettiği avanslar, "340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI" hesabının alacak tarafına kaydedilir.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

6. İşletmenin senet karşılığında yaptığı bir ticari mal alışına ilişkin, yevmiye defterine yapılan kayıtta senetli borç, ... hesabının alacak tarafına kaydedilir.

7. Satıcılara olan borca karşılık keşide edilen senetle ilgili yapılan yevmiye defteri kaydında borçlu hesap ..... hesabıdır.

8. İşletmenin; çalışanlarına olan ücret, prim, ikramiye, kıdem tazminatı, temettü (kâr payı), nakdî olarak ödenecek olan diğer sosyal yardımlar vb. borçları ..... hesabına kaydedilir.

9. İşletmenin, personeline ödediği ücretlerden sosyal güvenlik mevzuatı hükümleri doğrultusunda sorumlu bulunduğu, sosyal güvenlik kesintileri ..... hesabına kaydedilir.

10. Bankadan temin edilen kredilere ilişkin faiz ödemeleri ..... hesabında giderleştirilmektedir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. "191 İNDİRİLECEK KDV" hesabının borç kalanı, "391 HESAPLANAN KDV" hesabının alacak kalanından küçük ise aradaki fark, aşağıdaki hesaplardan hangisine kaydedilir?

A) 190 DEVREDEN KDV
B) 191 İNDİRİLECEK KDV
C) 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR
D) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
E) 391 HESAPLANAN KDV

12. İşletme sahibi ya da ortaklarının sermaye olarak verdikleri değerler ile faaliyetler sonucu sağlanan ve henüz işletmeden çekilmemiş olan kârlardan oluşan unsurlar bilançonun hangi sınıfında yer alır?

A) Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
B) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
C) Öz Kaynaklar
D) Duran Varlıklar
E) Dönen Varlıklar

13. Aşağıdaki hesaplardan hangisi şirket ana sözleşmesinde ortakların taahhüt ettiği sermayeden, ödenmeyen sermaye düşüldüğünde bulunan hesaptır?

A) Ödenmiş Sermaye
B) Ödenmemiş Sermaye
C) Sermaye
D) Ödenecek Sermaye
E) Verilmemiş Sermaye

14. Geçmiş faaliyet dönemlerinde işletme ortaklarına dağıtılmayan veya ilgili yedek hesaplarına aktarılmayan kârlar aşağıdaki hesaplardan hangisinde takip edilir?

A) 180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
B) 570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
C) 649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR
D) 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI
E) 692 DÖNEM NET KÂRI VE ZARARI

15. Aşağıdakilerden hangisi sermaye hesabına alacak kaydı yapılması için bir neden <u>değildir?</u>

A) Sermaye artışları
B) Ortakların sermaye artırımında bulunmaları
C) Açılış bilançosu
D) Sermaye ilaveleri
E) Sermaye azalışları

16. Aşağıdakilerden hangisi öz kaynaklar hesaplarının işleyiş kuralını açıklar?

A) İlk kayıt hesabın borç tarafına yapılır.
B) Artış yaratan işlemler hesabın borç tarafına kaydedilir.
C) İlk kayıt ve artışlar hesabın borç tarafına, azalışlar alacak tarafına kaydedilir.
D) İlk kayıt ve artışlar hesabın alacak tarafına, azalışlar borç tarafına kaydedilir.
E) Azalış yaratan işlemler hesabın alacak tarafına yazılır.

17. Sermaye hareketleri dolayısı ile ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarların izlendiği hesapların yer aldığı hesap grubu aşağıdakilerden hangisidir?

A) 50 Ödenmiş Sermaye
B) 52 Sermaye Yedekleri
C) 54 Kâr Yedekleri
D) 57 Geçmiş Yıllar Kârları
E) 58 Geçmiş Yıllar Zararları

18. Aşağıdakilerden hangisi asli hesapları etkileyen, asli hesapların temsil ettiği aktif ve pasiflerin gerçek değerleriyle gösterilmesini sağlayan hesaplardır?

A) Geçici hesaplar
B) Nazım hesaplar
C) Düzenleyici hesaplar
D) Asli hesaplar
E) Gelir Tablosu hesapları

19. Bir işletmenin ay sonu itibarıyla KDV hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

191 İNDİRİLECEK KDV HESABININ BORÇ KALANI	**52.000,00**
391 HESAPLANAN KDV HESABININ ALACAK KALANI	**60.000,00**
190 DEVREDEN KDV HESABININ BORÇ KALANI	**4.000,00**

Yukarıdaki bilgilere göre, ay sonunda yapılacak kayıtla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) 190 DEVREDEN KDV hesabının 4.000,00 TL borç tarafına kaydedilir.
B) 190 DEVREDEN KDV hesabının 8.000,00 TL borç tarafına kaydedilir.
C) 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının 52.000,00 TL borç tarafına kaydedilir.
D) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR hesabının 4.000,00 TL alacak tarafına kaydedilir.
E) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR hesabının 8.000,00 TL borç tarafına kaydedilir.

20. Kasa, stoklar ve maddi duran varlıklarda tespit edilen fazlalıkların geçici olarak kaydedildiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 100 KASA
B) 120 ALICILAR
C) 153 TİCARİ MALLAR
D) 197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI
E) 397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI

6. ÖĞRENME BİRİMİ

GELİR TABLOSU HESAPLARI

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Gelir hesapları ile ilgili kayıtları
- Gider hesapları ile ilgili kayıtları

TEMEL KAVRAMLAR

bilanço, brüt satış, gelir, gelir hesapları, gelir tablosu, gider, gider hesapları, kâr, net satış, zarar

KONULAR

6.1. GELİR HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

6.2. GİDER HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **İşletmenin ne tür gelir ve gideri vardır, bununla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız?**
2. **İşletmelerin bankalardan olan kredi taleplerinde mali tablolardan gelir tablosu neden istenir? Tartışınız**

6.1. GELİR HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

Gelir tablosu hesapları işletmenin dönem içinde elde ettiği gelirler ile işletme faaliyetlerinin yürütülmesi için yapılan giderlerin izlendiği hesaplardır. Gelir tablosu hesapları 600 kodlu hesaplardır ve bu hesaplar temel mali tablo olan gelir tablosunda yer alır.

İşletmenin faaliyeti sonucu öz kaynaklarında artış yaratan mali nitelikteki işlem ve olaylara **gelir** denir. İşletme gelirleri esas olarak işletmenin faaliyet konusu içinde yer alan mal ve hizmet satışlarından elde edilen gelirler ile işletmenin faaliyet konusu dışındaki işlerden elde ettiği faiz, komisyon, kira geliri gibi gelirlerden oluşur. Bunlar gelir hesaplarında izlenir.

Gelir hesaplarına dönem içinde ilk kayıt her zaman alacak tarafına yapılır. Gelirin oluşması, artışı veya tahakkuku durumunda ilgili gelir hesabının alacak tarafına kaydedilir. Gelir azalışı veya gelir hesaplarının sonuç hesaplarına devrinde tutarlar hesabın borç tarafına kaydedilir.

.....(GELİR) HESABI

BORÇ	ALACAK
Azalış yaratan işlemler **(-)**	**İlk Kayıt** Artış yaratan işlemler **(+)**

Muhasebe ilkelerinden dönemsellik ilkesi gereği gelir, içinde bulunulan döneme ait olmalı ve o dönem içinde gerçekleşmelidir.

6.1.1. Brüt Satışlar

İşletmenin esas faaliyetleri içinde satılan mal veya hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerler bu hesap gurubunda yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

60 BRÜT SATIŞLAR
- 600 YURTİÇİ SATIŞLAR
- 601 YURTDIŞI SATIŞLAR
- 602 DİĞER SATIŞLAR

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

a) Niteliği: Yurt içindeki gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam tutarların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde mal veya hizmet satışı gerçekleştiğinde ya da tahakkuk ettiğinde bunlara ilişkin tutarlar hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları **-**	• Dönem içinde satışı yapılan mal ve hizmetlerin satış tutarları **+**

Örnek: İşletme, 02.10.20XX tarihinde Y işletmesine %18 KDV hariç 11.000,00 TL tutarındaki ticari malı satmıştır. Fatura bedelinin 6.000,00 TL tutarı veresiye geri kalan kısmı ise nakit alınmıştır (A-100 No.lu fatura).

İstenen: Ticari malın satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (600 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	02.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
102	100 KASA HESABI	6.980,00	
	120 ALICILAR HESABI	6.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		11.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		1.980,00
	A-100 No.lu fatura ile mal satışı		
	//		

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	11.000,00

Sıra Sizde

İşletme 02.10.20XX tarihinde %18 KDV hariç 14.000,00 TL tutarındaki ticari malı 4.000,00 TL tutarı peşin geri kalan için çek alarak satmıştır (A-102 No.lu fatura).

İstenen: Satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

6.1.2. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar

İşletmenin asıl faaliyet alanı dışında bulunan iştirakler ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü geliri ile faiz gelirleri, kambiyo kârları, kira gelirleri, menkul kıymet satış kârları gibi diğer faaliyetlerden elde edilen gelirler bu hesap grubunda yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR
- 640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ HESABI
- 641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ HESABI
- 642 FAİZ GELİRLERİ HESABI
- 643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI
- 644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI
- 645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI
- 646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI
- 647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI
- 649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

a) **Niteliği:** İşletmenin mevduattan elde ettiği faiz, devlet tahvili, hazine bonoları gibi kısa ve uzun vadeli yatırım araçlarından elde edilen faiz gelirinin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Dönem içinde faiz gelirinin elde edilmesi, işletme hesabına aktarılması ve faiz tahakkuk işlemleri hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -	• Dönem içinde kısa ve uzun vadeli yatırım araçlarından elde edilen faiz geliri tutarları +

Örnek: İşletmenin A Bankası Kızılay şubesinde bulunan mevduat hesabına 02.10.20XX tarihinde 1.860,00 TL tutarında faiz tahakkuk ettirildiği bankadan alınan hesap özetinden anlaşılmıştır.

İstenen: Faiz tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (642 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	02.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
103	102 BANKALAR HESABI	1.860,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		1.860,00
	Banka hesabına faiz tahakkuku		
	//		

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	1.860,00

Sıra Sizde

02.10.20XX tarihinde işletmenin banka hesabına 2.250,00 TL tutarında faiz tahakkuk ettirildiği ve faiz tutarının banka hesabına aktarıldığı bankadan alınan hesap özetinden anlaşılmıştır.

İstenen: Faiz tahakkuku ve faizin hesaba aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet konusu dışında gerçekleşen aracılık, danışmanlık gibi olağan işlerden dolayı tahakkuk eden komisyon gelirlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletmenin dönem içinde aldığı komisyon gelirleri, işletme adına tahakkuk ettirilen komisyon gelirleri hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -	• Dönem içinde elde edilen komisyon geliri tutarları +

Örnek: İşletme, 03.10.20XX tarihinde Z işletmesinin mal satışına aracılık yapması karşılığında %18 KDV hariç 2.000,00 TL tutarında komisyon almıştır. Komisyon bedeli Z işletmesi tarafından işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (A-103 No.lu fatura).

İstenen: Komisyon gelirinin elde edilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (643 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	03.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
114	102 BANKALAR HESABI	2.360,00	
Mahsup Fişi	643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI		2.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		360,00
	A-103 No.lu fatura ile komisyon geliri		
	//		

643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	2.000,00

Sıra Sizde

İşletme 03.10.20XX tarihinde mal satış işlemi için aracılık yaptığı Y işletmesinden %18 KDV hariç 3.500,00 TL komisyon tutarını nakit olarak tahsil etmiştir (A-104 No.lu fatura).

İstenen: Komisyon gelirinin elde edilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin aktifinde yer alan alacakların tahsilinin şüpheli hâle gelmesi, tahsilinin mümkün olmaması gibi nedenler ile ayrılan karşılıkların, karşılık nedeninin ortadan kalkması sonucu oluşan tutarların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme aktifinde yer alan şüpheli alacaklar için ayrılan karşılıkların karşılık nedeninin ortadan kalkması sonucu oluşan tutarlar hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları	• Dönem içinde ayrılan karşılıkların karşılık nedeninin ortadan kalkması ile oluşan gelir tutarları
-	+

Örnek: 05.10.20XX tarihinde önceki hesap döneminde şüpheli hale geldiği için karşılık ayrılan 5.000,00 TL tutarındaki ticari alacağın tamamı nakit olarak tahsil edilmiştir.

İstenen: Şüpheli ticari alacağın tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	05.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
115	100 KASA HESABI	5.000,00	
Tahsil Fişi	128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI		5.000,00
	Şüpheli ticari alacağın tahsil edilmesi		
	//		

Madde No.	05.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
116	129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)	5.000,00	
Mahsup Fişi	644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI		5.000,00
	Şüpheli ticari alacak karşılığının ortadan kalkması		
	II		

100 KASA HS.

BORÇ	ALACAK
5.000,00	

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HS.

BORÇ	ALACAK
5.000,00	5.000,00
5.000,00	5.000,00

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HS. (-)

BORÇ	ALACAK
5.000,00	5.000,00
5.000,00	5.000,00

644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HS.

BORÇ	ALACAK
	5.000,00

Sıra Sizde

İşletme, önceki dönemde 3.000,00 TL tutarında karşılık ayırdığı şüpheli ticari alacağını 05.10.20XX tarihinde tahsil etmiştir.

İstenen: Şüpheli ticari alacağın tahsil edilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin aktifinde kayıtlı hisse senedi, tahvil, hazine bonosu gibi menkul kıymetlerin satışından elde edilen kârların izlendiği hesaptır (Görsel 6.1).

b) İşleyişi: Menkul kıymet satışında menkul kıymetin satış tutarı ile kayıtlı tutarı arasındaki olumlu fark (kâr) hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

Görsel 6.1: Borsa İstanbul

645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -	• Dönem içinde menkul kıymetlerin satışından oluşan kâr tutarları +

Örnek: İşletme, aktifinde kayıtlı değeri 28.000,00 TL olan hisse senedini 05.10.20XX tarihinde 32.000,00 TL tutarla satmıştır. Banka %2 komisyon kesintisi yaptıktan sonra kalan tutarı işletmenin banka hesabına aktarmıştır.

İstenen: Hisse senedi satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (645, 653 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	05.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
117	102 BANKALAR HESABI	31.360,00	
	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	640,00	
Mahsup Fişi	110 HİSSE SENETLERİ HESABI		28.000,00
	645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI		4.000,00
	Hisse senedi satışı		
	//		

645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
	4.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
640,00	

Sıra Sizde

İşletme, aktifinde kayıtlı değeri 25.000,00 TL olan hisse senedini 05.10.20XX tarihinde 29.000,00 TL tutarla satmıştır. Banka satış işlemi karşılığında %2 komisyon kesintisi yaptıktan sonra kalan tutarı işletmenin banka hesabına aktarmıştır.

İstenen: Hisse senedi satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin varlık hesaplarında kayıtlı bulunan yabancı paralar ile ilgili dönem içinde oluşan olumlu kur farkı (kâr), yabancı para satışlarından elde edilen satış kârı gibi kambiyo işlemlerinden elde edilen kâr tutarlarının izlendiği hesaptır (Görsel 6.2).

b) İşleyişi: Kambiyo işlemleri nedeniyle oluşan kârlar hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

Görsel 6.2: Yabancı paralar

646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -	• Dönem içinde kambiyo işlemleri nedeniyle oluşan gelir tutarları +

Kambiyo: İki farklı ülke parasının karşılıklı değiştirilmesidir.

Örnek: İşletme, 05.10.20XX tarihinde daha önce 15,00 TL alış kuruyla aldığı 6.000,00 avroyu, 16,00 TL satış kuruyla yetkili döviz işletmesine satmıştır.

İstenen: İşletmenin 05.10.20XX tarihli döviz satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (646 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	05.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
121	100 KASA HESABI	96.000,00	
	100.01 TL Kasa 96.000,00		
	100 KASA HESABI		90.000,00
	100.02 Avro Kasa 90.000,00		
Tahsil Fişi	646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI		6.000,00
	Yabancı para satışı		
	16,00 TL - 15,00 TL = **1,00 TL Kur farkı (+)**		
	6.000,00 x 1,00 TL = 6.000,00 TL avro alış tutarı		
	6.000,00 x 1,00 TL = 6.000,00 TL kambiyo kârı		
	//		

646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
	6.000,00

Sıra Sizde

İşletme, 06.10.20XX tarihinde daha önce 15,20 TL alış kuru ile satın aldığı 7.500,00 avroyu 16,30 TL satış kuruyla satmıştır.

İstenen: Döviz satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI

a) **Niteliği:** İşletmenin senetli borçlarının reeskont faizleri ile geçmiş dönemde kayıt edilen alacak senetleri reeskontunun yeni dönem başında iptal edilmesi ile oluşan reeskont faiz gelirinin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Borç senetleri reeskont işlemi sonucu hesaplanan faizler ile önceki dönem "122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabının yeni dönem başında iptal edilmesinden oluşan reeskont gelirleri hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları	• Borç senetleri reeskont faiz tutarı • Önceki dönem alacak senetleri reeskontunun iptal edilmesi ile oluşan reeskont faiz tutarı
-	+

Örnek: 31.12.20XX tarihinde yapılan envanter sonucu işletme kayıtlarında yer alan borç senetleri için 1.500,00 TL reeskont faizi hesaplanmıştır.

İstenen: Reeskont işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (647 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
159	322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)	1.500,00	
Mahsup Fişi	647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI		1.500,00
	Borç senedi reeskont işlemi		
	//		

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	1.500,00

Sıra Sizde

31.12.20XX tarihinde yapılan envanter işlemi sonucunda işletme kayıtlarında yer alan 20.000,00 TL tutarındaki borç senedi için 2.000,00 TL reeskont faizi hesaplanmıştır.

İstenen: Reeskont işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyeti dışında olan ancak işletme için olağan sayılan faaliyetler ile ilgili yukarıda yer alan hesapların alanına girmeyen girmeyen diğer olağan faaliyetlerden sağlanan gelir ve kârların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Diğer olağan gelir ve kârlar ortaya çıktığında hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılan kayıtların düzeltme tutarları	• İşletmenin esas faaliyetleri dışında elde ettiği olağan gelirlerin tutarları
-	+

Örnek: İşletmenin aktifinde bulunan ancak ihtiyaç olmadığından kullanılmayan taşıt 10.10.20XX tarihinde %18 KDV hariç 4.000,00 TL tutarla 1 aylığına kiraya verilmiştir. Kira bedeli nakit olarak tahsil edilmiştir (A-106 No.lu fatura).

İstenen: Kira geliri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (649 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	10.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
122	100 KASA HESABI	4.720,00	
	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		4.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		720,00
Tahsil Fişi	A-106 No.lu fatura ile kira tahsilatı		
	4.000,00 X 1 ay = 4.000,00 TL Kira tutarı		
	4.000,00 X 0,18 = 720,00 TL KDV tutarı		
	4.720,00 TL Toplam		
	//		

649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	4.000,00

Sıra Sizde

İşletme, 15.10.20XX tarihinde ekonomik ömrü tamamlandığı için verimliliği düşen malzemeleri geri dönüşüm firmasına %18 KDV hariç 5.000,00 TL tutarla nakit olarak satmıştır.

İstenen: Malzeme satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

6.1.3. Olağandışı Gelir ve Kârlar

İşletmenin olağan faaliyetleri dışında yer alan süreklilik göstermeyen, öngörülemeyen işler nedeniyle oluşan gelir ve kârlar bu hesap grubunda yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KÂRLARI HESABI
679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI

679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI

a) Niteliği: İşletme için sürekli olmayan, öngörülemeyen, geçici işler nedeniyle oluşan olağandışı gelir ve kârların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Diğer olağandışı gelir ve kârlar oluştukça bunlara ilişkin tutarlar hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları	• İşletme için sürekli olmayan öngürülmemiş olağandışı gelir tutarları
-	+

Örnek: 11.11.20XX tarihinde işletmenin aktifinde kayıtlı değeri 140.000,00 TL olan arsa, 210.000,00 TL tutarla belediye tarafından kamulaştırılmıştır. Kamulaştırma bedeli nakit olarak tahsil edilmiştir (D-4125 No.lu dekont).

İstenen: Arsa kamulaştırma tutarının tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (679 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	11.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
129	100 KASA HESABI	210.000,00	
Tahsil Fişi	250 ARAZİ VE ARSALAR HESABI		140.000,00
	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI		70.000,00
	Arsa kamulaştırma tutarının tahsili		
	//		

679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	70.000,00

Sıra Sizde

20.10.20XX tarihinde işletmenin daha önce ödediği 3.000,00 TL tutarındaki vergi cezası yapılan itiraz sonucu iptal edilmiş, ceza tutarı işletmenin banka hesabına aktarılmıştır.

İstenen: Vergi cezasının iptali işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Ders İçi Etkinlik - 6.1

1. İşletme 05.01.20XX tarihinde Z işletmesine %18 KDV hariç 20.000,00 TL tutarında ticari malı satmış bu işlem karşılığında 6.800,00 TL nakit kalanı için ise çek almıştır (A-120 No.lu fatura).
2. 02.03.20XX tarihinde işletmenin mevduatının bulunduğu banka tarafından gönderilen hesap özetinde 3.800,00 TL tutarında faiz tahakkuku yapıldığı, aynı tarihte faizin işletme hesabına aktarıldığı görülmüştür.
3. İşletme, 05.04.20XX tarihinde mal satın aldığı Y işletmesine asıl faaliyeti dışında bir iş için aracılık yapmış ve bu işlem karşılığında %18 KDV hariç 2.000,00 TL tutarında komisyon almıştır. İşletme aldığı komisyonu Y işletmesine olan borcundan düşmüştür (A-121 No.lu fatura).
4. 04.05.20XX tarihinde işletmenin aktifinde 15.000,00 TL yazılı değer ile kayıtlı olan XY AŞ'ye ait hisse senedi banka aracılığı ile 17.500,00 TL tutarla satılmıştır. Banka bu işlem için %2 komisyon kesintisi yapmış, kalan tutarı işletmenin banka hesabına aktarmıştır.
5. İşletme 05.06.20XX tarihinde daha önce 14,80 TL alış kuru ile aldığı 5.000,00 avroyu, 15,40 TL satış kuru ile satmıştır.
6. İşletme 08.06.20XX tarihinde %18 KDV hariç 6.000,00 TL tutarında ticari malı senet karşılığı satmıştır (A-124 No.lu fatura).
7. 11.07.20XX tarihinde işletme tarafından verimliliği düşen malzemeler %18 KDV hariç 3.000,00 TL tutarla nakit olarak satılmıştır (A-122 No.lu fatura).
8. 16.08.20XX tarihinde daha önce tamamına karşılık ayrılan 10.000,00 TL tutarındaki şüpheli ticari alacak, 5.000,00 TL nakit, geri kalanı için çek alınarak tahsil edilmiştir.
9. İşletme 07.10.20XX tarihinde Z işletmesine %18 KDV hariç 11.500,00 TL tutarında ticari mal satmıştır. Satış tutarı işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (A-123 No.lu fatura).
10. 31.12.20XX tarihinde yapılan envanter işlemi sonucu işletme kayıtlarında yer alan 22.000,00 TL tutarındaki borç senedi için 2.200,00 TL reeskont faizi hesaplanmıştır.

İstenen: Yukarıda verilen işlemlere ait yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

6.2. GİDER HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

İşletmenin gelir elde etmek ve faaliyetlerini sürdürmek için yaptığı harcamalara **gider** denir.

Satılan mal ve hizmetlerin maliyet tutarları ile pazarlama, araştırma geliştirme, yönetim ve finansman giderleri vb. (elektrik, su, reklam, ulaşım, ısıtma, kira, iletişim, kırtasiye vb.); gider hesaplarında izlenir (Görsel 6.3).

Giderler gerçekleştiğinde veya tahakkuk ettiğinde gider hesabının borç tarafına kaydedilir.

Görsel 6.3: Giderler

Giderlerin doğru bir şekilde ve yerinde kullanılması, işletme kaynaklarının verimliliği için önemli olduğu kadar ülke kaynaklarının israf edilmemesi bakımından da oldukça önemlidir. Gider hesapları dönem sonunda sonuç hesaplarına devredilerek kapatılır.

..... (GİDER) HESABI

BORÇ	ALACAK
İlk Kayıt Artış yaratan işlemler **(+)**	Azalış yaratan işlemler **(-)**

6.2.1. Satış İndirimleri (-)

Net satış tutarına ulaşmak için brüt satışlardan indirilmesi gereken tutarlar bu hesap grubunda yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
- 610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)
- 611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)
- 612 DİĞER İNDİRİMLER HESABI (-)

Muhasebe ilkelerinden dönemsellik ilkesi gereği gider, içinde bulunulan döneme ait olmalı ve o dönem içinde gerçekleşmelidir.

610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)

a) Niteliği: İşletme tarafından satışı gerçekleştirilen malın siparişe uygun olmama, sipariş edilen ürünle farklı nitelikte olma gibi nedenler ile alıcı tarafından iade edilmesi durumunda iade edilen mal tutarlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Satılan malların iade edilen tutarları hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Satılan malların iade edilen bölümünün tutarları **+**	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları **-**

Örnek: 10.10.20XX tarihinde veresiye satılan malın %18 KDV hariç 6.000,00 TL tutarındaki kısmı istenilen sipariş şartlarını taşımadığı gerekçesiyle satış tarihinden 10 gün sonra alıcı M tarafından işletmeye iade edilmiştir (B-125 No.lu fatura). (İşletme aralıklı envanter yöntemini kullanmaktadır.)

İstenen: Satılan malın iadesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (610 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	20.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
125	610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)	6.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.080,00	
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI		7.080,00
	B-125 No.lu fatura ile satılan malın iade alınması		
	//		

610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
6.000,00	

Sıra Sizde

İşletme, 10.10.20XX tarihinde ABC Ltd. Şti.'ne %18 KDV hariç 30.000,00 TL tutarında ticari malı veresiye satmıştır. Alıcı 3 gün sonra söz konusu malın 10.000,00 TL tutarındaki kısmını istenen kalite özelliklerini taşımadığını belirterek işletmeye iade etmiştir (N-126 No.lu fatura). (İşletme aralıklı envanter yöntemini kullanmaktadır.)

İstenen: Satılan malın iade edilmesi işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin satışını yaptığı ve faturasını düzenlediği mal ve hizmetler için sonradan yapılan her türlü kasa ve miktar iskontolarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme tarafından mal ve hizmet satışı sonrası yapılan indirimler hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Mal ve hizmetlerin satışı sonrası yapılan indirim tutarları	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

Örnek: İşletme, 10.10.20XX tarihinde %18 KDV hariç 8.000,00 TL tutarında ticari malı alıcı N'ye 2 ay vade ile veresiye satmıştır. İşletme, 15.10.20XX tarihinde vadesinden önce banka hesabına ödeme yaptığı için alıcıya %18 KDV hariç 400,00 TL iskonto uygulamıştır.

İstenen: Satış indirimi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (611 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	15.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
126	102 BANKALAR HESABI	8.968,00	
	611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)	400,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	72,00	
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI		9.440,00
	Alıcı N'nin borcu üzerine iskonto uygulanması ve alacağın tahsili		
	400,00 TL x 0,18 = 72,00 TL KDV tutarı		
	//		

611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
400,00	

Sıra Sizde

İşletme 10.10.20XX tarihinde %18 KDV hariç 10.000,00 TL tutarında ticari malı alıcı M'ye veresiye olarak satmıştır. İşletme ödemelerini zamanında yapan alıcı M'ye 500,00 TL iskonto uygulamış ve bunu alıcıya bildirmiştir.

İstenen: Alıcıya iskonto uygulanması işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

6.2.2. Satışların Maliyeti (-)

İşletmenin dönem içinde satılan mamul, yarı mamul, ilk madde malzeme, ticari mallar ve hizmetlerin maliyetleri bu hesap grubunda yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
- 620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ HESABI (-)
- 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)
- 622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HESABI (-)
- 623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ HESABI (-)

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

a) **Niteliği:** İşletme tarafından satılmak üzere alınan ve üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan satılan ticari malların maliyet tutarının izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** İşletmenin satışını gerçekleştirdiği ticari malların maliyeti, hesabın borç tarafına kaydedilirken "153 TİCARİ MALLAR" hesabının alacak tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Satılan ticari malların maliyet tutarları	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

Örnek: AB işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla "153 TİCARİ MALLAR" hesabının durumu aşağıdaki gibidir: (İşletme maliyet kayıtlarında aralıklı envanter yöntemini kullanmaktadır.)

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
DBMM	40.000,00	İade	9.000,00
Alış	87.000,00		
	127.000,00		9.000,00

Dönem sonunda yapılan envanter sonucu işletmede maliyet değeri 36.000,00 TL tutarında ticari mal mevcudu tespit edilmiştir.

İstenen: İşletmenin belirtilen tarihte satılan ticari mallar maliyeti ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Dönem Başı Mal Mevcudu (DBMM)	:	40.000,00 TL
Dönem İçi Mal Alışları	:	87.000,00 TL
İade Edilen Mallar	:	(9.000,00)TL
Dönem Sonu Mal Mevcudu (DSMM)	:	(36.000,00)TL
Satılan Ticari Mallar Maliyeti	:	**82.000,00 TL**

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
174	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	82.000,00	
Mahsup Fişi	153 TİCARİ MALLAR HESABI		82.000,00
	Satılan ticari malın maliyet kaydı		
	II		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
DBMM	40.000,00	İade	9.000,00
Alış	87.000,00		82.000,00
	127.000,00		91.000,00

621 TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
82.000,00	

127.000,00 TL – 91.000,00 TL = 36.000,00 TL → Dönem sonu mal mevcudu

Sıra Sizde

XY işletmesinin 31.12.20XX tarihinde "153 TİCARİ MALLAR" hesabının borç kalanı 52.000,00 TL'dir. Yapılan envanter işlemi sonucunda dönem sonu ticari mal mevcudunun 22.000,00 TL olduğu tespit edilmiştir.

İstenen

a) Satılan ticari mallar maliyetini hesaplayınız.

b) Satılan ticari mallar maliyeti yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

6.2.3. Faaliyet Giderleri (-)

İşletmenin esas faaliyetleri ile ilgili olan ancak üretim maliyetlerine yüklenemeyen giderler bu hesap grubunda yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

63 FAALİYET GİDERLERİ
- 630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)
- 631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)
- 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: Satışların artırılması, mal ve hizmet üretim maliyetlerinin düşürülmesi, üretimde yeni teknoloji kullanımı, teknoloji transferi gibi nedenler ile yapılan ve henüz aktifleştirilmeyen giderler ile bunlardan aktifleştirilen giderlerden içinde bulunulan döneme ait gider paylarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili giderler dönem içinde "750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ" hesabına kaydedilir. Dönem sonunda "751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA" hesabı kullanılarak "630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ" hesabının borcuna devredilir. Hesap "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar +	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -

631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)

a) **Niteliği:** İşletmenin satışını yaptığı mal ve hizmetlerin satış, dağıtım faaliyetleri nedeniyle yapılan giderler ile dışarıdan sağlanan tanıtım vb. giderlerin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Bu hesap ile ilgili giderler dönem içinde "760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ" hesabına kaydedilir. Dönem sonunda "761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA" hesabı kullanılarak "631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ" hesabının borcuna devredilir. Hesap "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar +	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

a) **Niteliği:** İşletme tarafından üretimi gerçekleştirilen, satılan mal veya hizmetlerin maliyeti ile doğrudan ilişkisi bulunmayan daha çok işletmenin idari, yönetim, organizasyon işleri ile ilgili yapılan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Bu hesap ile ilgili giderler dönem içinde "770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ" hesabına kaydedilir. Dönem sonunda "771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA" hesabı kullanılarak "632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ" hesabının borcuna devredilir. Hesap "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar +	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -

6.2.4. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-)

İşletmenin esas faaliyetleri dışında kalan olağan faaliyetlerle ilgili gider ve zararlar bu hesap grubunda yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)
- 653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)
- 654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI (-)
- 655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)
- 656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI (-)
- 657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)
- 659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet alanı dışında kalan olağan faaliyetlerle ilgili olarak temsilcilik, aracılık vb. işlemler için ödediği komisyon giderlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesaba ilişkin dönem içinde işletme tarafından ödenen veya tahakkuk ettirilen komisyon giderleri hesabın borcuna kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• İşletme tarafından ödenen komisyon gideri tutarları	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

Örnek: İşletme 02.11.20XX tarihinde borsada işlem gören KM Anonim Şirketi hisse senetlerinden 100 adedini birim fiyatı 150,00 TL'den satın almıştır. Bu işlem karşılığında ‰2 banka komisyonu ve hisse senedi tutarı banka hesabından ödenmiştir.

İstenen: Hisse senedi alım işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (653 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	02.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
143	110 HİSSE SENETLERİ HESABI	15.000,00	
	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	30,00	
	102 BANKALAR HESABI		15.030,00
Mahsup Fişi	Hisse senedi satın alınması 150,00 x 100 adet = 15.000,00 TL Hisse senedi tutarı 15.000,00 x 0,002 = 30,00 TL Komisyon gideri //		

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
30,00	

Sıra Sizde

İşletme, 02.11.20XX tarihinde borsada kayıtlı DF Anonim Şirketi hisse senetlerini 22.000,00 TL tutarla satın almıştır. Bu işlem karşılığında ‰2 komisyon ücreti ve hisse senedi tutarı banka hesabından ödenmiştir.

İstenen: Hisse senedi satın alma işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin aktifinde kayıtlı menkul kıymetler, alacaklar, ticari mallar gibi varlıkların tahsilinin şüpheli hâle gelmesi ve imkânsızlaşması gibi riskler nedeniyle ayrılan karşılık giderlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme aktifinde kayıtlı değerler için ayrılan karşılıklar ilgili karşılık hesabına alacak bu hesaba borç olarak kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Şüpheli alacaklar için ayrılan karşılık tutarları	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

Örnek: 02.11.20XX tarihinde işletme aktifinde kayıtlı bulunan 13.500,00 TL tutarında alacak senedinin tahsili şüpheli hâle gelmiş, alacağın tamamı için karşılık ayrılmıştır.

İstenen

a) Alacak senedinin şüpheli hâle gelmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Şüpheli hâle gelen alacağa karşılık ayrılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Alacak senedinin şüpheli hâle gelmesi

Madde No.	02.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
144	128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI	13.500,00	
Mahsup Fişi	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		13.500,00
	Alacak senedinin şüpheli hale gelmesi		
	//		

b) Alacak senedine karşılık ayrılması

Madde No.	02.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
145	654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI (-)	13.500,00	
Mahsup Fişi	129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)		13.500,00
	Şüpheli hale gelen alacak için karşılık ayrılması		
	//		

121 ALACAK SENETLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
13.500,00	13.500,00
13.500,00	13.500,00

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HS.

BORÇ	ALACAK
13.500,00	

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HS. (-)

BORÇ	ALACAK
	13.500,00

654 KARŞILIK GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
13.500,00	

Sıra Sizde

02.11.20XX tarihinde işletmenin 17.500,00 TL tutarındaki alacak senedi vadesi geldiği hâlde tahsil edilememiş ve alacağın tamamı için karşılık ayrılmıştır.

İstenen: Tahsili şüpheli hale gelen alacağa karşılık ayrılması işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin aktifinde bulunan menkul kıymetlerin kayıtlı değeri ile satış değeri arasında oluşabilecek olumsuz farktan dolayı oluşan zararların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletmenin elinde bulunan menkul kıymetlerin satış değeri ile kayıtlı değeri arasında olumsuz fark ortaya çıkarsa (zarar) oluşan fark hesabın borcuna kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Menkul kıymet satış zararı tutarları	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

Örnek: 03.11.20XX tarihinde işletme, aktifinde 22.000,00 TL tutarla kayıtlı bulunan hisse senedini 20.000,00 TL tutarla satmıştır. Satış işlemini gerçekleştiren banka ‰2 oranında komisyon ücretini kesmiş kalan tutarı işletmenin banka hesabına aktarmıştır.

İstenen: Hisse senedi satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (653, 655 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	03.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
149	102 BANKALAR HESABI	19.960,00	
	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	40,00	
	655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)	2.000,00	
	110 HİSSE SENETLERİ HESABI		22.000,00
Mahsup Fişi	Hisse senedi satışı		
	Hisse senedi kayıtlı değeri : 22.000,00 TL		
	Hisse senedi satış değeri : 20.000,00 TL		
	FARK : (2.000,00) TL		
	//		

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
40,00	

655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
2.000,00	

Sıra Sizde

İşletme 03.11.20XX tarihinde aktifinde 25.000.00 TL tutarla kayıtlı olan hisse senedini banka aracılığıyla 24.000,00 TL'ye satmıştır. Banka ‰2 komisyon kesintisi yaptıktan sonra kalanı işletmenin banka hesabına yatırmıştır.

İstenen: Hisse senedi satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin yabancı para alım satım (kambiyo) işlemlerinde ortaya çıkan kur farkından dolayı oluşan zararlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Yabancı para alım satım işlemi ile ilgili oluşan olumsuz kur farkı zararları hesabın borcuna kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Yabancı para satışı ile oluşan zarar tutarı	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

Örnek: 04.11.20XX tarihinde işletme daha önce 13,50 TL alış kuru ile aldığı 10.000,00 doları güncel kur ile 13,00 TL'den yetkili döviz işletmesine satmıştır.

İstenen: Döviz satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (656 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	04.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
152	100 KASA HESABI	130.000,00	
	100.01 Türk Lirası Kasası 130.000,00		
	656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI (-)	5.000,00	
	100 KASA HESABI		135.000,00
	100.02 Dolar Kasası 135.000,00		
Mahsup Fişi	Döviz satış işlemi		
	10.000,00 dolar x 13,00 TL = 135.000,00 TL Dolar alış		
	10.000,00 dolar x 13,50 TL = 130.000,00 TL Dolar satış		
	FARK : (5.000,00) TL Zarar		
	II		

656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
5.000,00	

Sıra Sizde

05.11.20XX tarihinde işletme daha önce 12,90 TL alış kuru ile aldığı 8.000,00 doları güncel döviz satış kuru ile 13,80 TL'den satmıştır.

İstenen: Döviz satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)

a) **Niteliği:** İşletme aktifinde yer alan alacak senetlerinin dönem sonunda hesaplanan reeskont faiz giderleri ile borç senetlerinin önceki dönemde hesaplanan reeskontunun izleyen dönem başında iptal edilmesiyle oluşan faiz giderlerinin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Reeskont işleminden dolayı hesaplanan faiz giderleri hesabın borcuna kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Reeskont hesaplaması ile oluşan faiz gideri tutarları	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

Örnek

1. İşletme aktifinde kayıtlı alacak senetleri için 31.12.20XX tarihinde 7.450,00 TL tutarında reeskont faizi hesaplamıştır.
2. Önceki dönemde borç senetleri için hesaplanan 2.500,00 TL tutarında reeskont faizi izleyen dönem başında iptal edilmiştir.

İstenen

a) Dönem sonu alacak senetleri için reeskont kaydını yapınız.

b) Dönem başı borç senetleri için reeskont kaydını yapınız.

Çözüm

a) Alacak senedi reeskontunun kaydı

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
190	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)	7.450,00	
Mahsup Fişi	122 ALACAK SENETLERİ REESKONT HESABI (-)		7.450,00
	Dönem sonu alacak senetleri reeskont hesaplaması		
	//		

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
	7.450,00

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
7.450,00	

b) Önceki dönem borç senetleri reeskontunun dönem başında iptali

Madde No.	01.01.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
28	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)	2.500,00	
Mahsup Fişi	322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)		2.500,00
	Borç senetleri reeskontunun iptali		
	//		

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
2.500,00	2.500,00

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
2.500,00	

Sıra Sizde

C İşletmesi 31.12.20XX tarihinde uyguladığı envanter işlemi ile aktifinde yer alan alacak senetleri için 8.500,00 TL reeskont faizi hesaplamıştır.

İstenen: Reeskont hesaplama işlemi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin asıl faaliyetleri içinde bulunmayan ancak yukarıda anlatılan hesaplar alanına girmeyen diğer olağan faaliyetlerle ilgili gider ve zararların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Diğer olağan gider ve zararlar ortaya çıktığında hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• İşletmenin esas faaliyeti dışında kalan olağan giderlerin tutarları	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

Örnek: 04.11.20XX tarihinde, işletme aktifinde kayıtlı değeri 5.000,00 TL olan ve 1.000,00 TL birikmiş amortismanı bulunan bilgisayar, tamiri mümkün olmayacak şekilde bozulmuştur.

İstenen: Bilgisayarın bozulması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (659 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	04.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
153	659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)	4.000,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	1.000,00	
Mahsup Fişi	255 DEMİRBAŞLAR HESABI		5.000,00
	Bilgisayarın bozulması		
	//		

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
4.000,00	

Sıra Sizde

04.11.20XX tarihinde işletmede kullanılan kombi bakımı için %18 KDV hariç 500,00 TL tutarında gider fatura karşılığı nakit ödenmiştir (B-122 No.lu fatura).

İstenen: Kombi bakım gideri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

6.2.5. Finansman Giderleri (-)

İşletmenin borçlandığı tutarlar ile ilgili oluşan faiz, kur farkları, kredi komisyonları vb. giderler bu hesap grubunda yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)
661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

a) **Niteliği:** İşletmenin 1 yıla kadar vadeli olan borçlarının (kredi) borçlanma tutarları ile borçlanmanın kaynak olarak kullanıldığı varlıkların maliyetine eklenmemiş faiz gideri vb. borçlanma ile ilgili giderlerin kaydedildiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Bu hesap ile ilgili giderler dönem içinde "780 FİNANSMAN GİDERLERİ" hesabının borç tarafına kaydedilir. Dönem sonunda "781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA" hesabı kullanılarak "660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)" hesabının borcuna devredilir. Hesap "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin 1 yıldan fazla vadeli olan borçlanmalarına ait tutarlar ile borçlanmanın kaynak olarak kullanıldığı varlıkların maliyetine eklenmemiş faiz gideri vb. borçlanma ile ilgili giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili giderler dönem içinde "780 FİNANSMAN GİDERLERİ" hesabının borç tarafına kaydedilir. Dönem sonunda "781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA" hesabı kullanılarak "661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)" hesabının borcuna devredilir. Hesap "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilerek kapatılır.

661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

6.2.6. Olağandışı Gider ve Zararlar (-)

İşletmenin esas faaliyetleri dışında kalan öngörülemeyen, süreklilik göstermeyen olağandışı gider ve zararlar bu hesap grubunda yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI HESABI (-)
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI HESABI (-)
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin olağan faaliyetleri sonucu ortaya çıkmayan öngörülemeyen ve süreklilik arz etmeyen olağandışı gider ve zararlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Olağandışı gider ve zararlar ortaya çıktığında hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• İşletmenin esas faaliyeti dışında kalan olağandışı giderlerin tutarları	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

Örnek: 15.03.20XX tarihinde işletmenin aktifinde kayıtlı değeri 12.500,00 TL, birikmiş amortismanı 2.500,00 TL olan demirbaş %18 KDV hariç 7.000,00 TL'ye satılmış bedeli banka hesabına yatırılmıştır (C-125 No.lu fatura).

İstenen: Demirbaş satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (689 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	15.03.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
136	102 BANKALAR HESABI	8.260,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	2.500,00	
	689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)	3.000,00	
Mahsup Fişi	255 DEMİRBAŞLAR HESABI		12.500,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		1.260,00
	C-125 No.lu fatura ile demirbaşın satılması		
	//		

689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HS. (-)

BORÇ	ALACAK
3.000,00	

6.2.7. Dönem Net Kârı veya Zararı

İşletmenin faaliyetleri sonucu oluşan kâr veya zararı gösteren hesaplar bu grupta yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

69 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI
691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILĞI HESABI (-)
692 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI HESABI

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin dönem sonunda sonuç hesaplarında yer alan gelir ve gider hesaplarının kalan tutarlarının aktarıldığı hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem sonunda gelir hesaplarının kalan tutarları hesabın alacağına, gider hesaplarının kalan tutarları ise borcuna kaydedilir. Hesabın alacak kalanı dönemin kârını, hesabın borç kalanı dönemin zararını gösterir. "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabı alacak kalanı vermiş ise "590 DÖNEM NET KÂRI " hesabına, borç kalanı vermiş ise " 591 DÖNEM NET ZARARI (-)" hesabına devredilerek kapatılır.

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda gider hesaplarının kalan tutarları	• Dönem sonunda gelir hesaplarının kalan tutarları

Örnek: MNP işletmesinin 31.12.20XX tarihinde "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının defterikebir kalanı aşağıdaki gibidir:

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
35.000,00	84.000,00

İstenen: MNP işletmesinin "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabı kalanının sonuç hesaplarına devredilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
201	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	49.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		49.000,00
	Dönem kârı veya zararı kalanının sonuç hesabına devri		
	//		

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ	ALACAK
35.000,00	84.000,00
49.000,00	
84.000,00	84.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
	49.000,00

Gelir Tablosu Hesaplarının Bilanço Hesaplarına Devri

İşletmeler dönem sonlarında gelir tablosu, bilanço gibi mali tablolar hazırlamaya ve bu tablolarda yer alacak bilgileri tespit etmeye yönelik çalışmalarda bulunurlar bu çalışmalar dönem sonu işlemleri olarak ifade edilir.

Dönem sonunda gelir tablosu hesaplarına ait envanter işlemleri ve maliyet hesaplarının yansıtma kayıtları yapılır, gelir tablosu düzenlendikten sonra gelir tablosu hesapları "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

Maliyet hesapları, maliyet yansıtma hesapları ve kayıtlarına kitabın "7-Maliyet Hesapları" öğrenme biriminde ayrıca değinilecektir.

Dönem sonu işlemlerinin doğru ve eksiksiz yapılması bir anlamda işletmenin karnesi olarak da kabul edilen gelir tablosu ve bilançonun tarafsız ve doğru bir şekilde ortaya çıkmasını sağlar.

Gelir tablosu hesaplarının bilanço hesaplarına devredilmesi için sırası ile aşağıda yer alan işlemlerin yapılması gerekir.

- Gelir tablosu hesaplarında toplanan gelirler ve giderler "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır. Gelirler "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının alacağına, giderler ise borcuna kaydedilir.
- "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabı alacak kalanı vermiş ise bilanço hesaplarından "590 DÖNEM NET KÂRI" hesabına devredilerek kapatılır.
- "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabı borç kalanı vermiş ise bilanço hesaplarından "591 DÖNEM NET ZARARI (-)" hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: ABC İşletmesinin 31.12.20XX tarihli sonuç hesaplarının kalan tutarları aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir: (Hesapların maliyet yansıtma kayıtları yapıldıktan sonraki durumunu gösterir.)

HESAP KODU	HESAP ADI	BORÇ KALANI	ALACAK KALANI
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.		75.000,00
611	SATIŞ İSKONTOLARI HS. (-)	5.000,00	
621	SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS. (-)	40.000,00	
630	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS. (-)	10.000,00	
631	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS. (-)	5.000,00	
632	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS. (-)	6.000,00	
642	FAİZ GELİRLERİ HS.		3.000,00
643	KOMİSYON GELİRLERİ HS.		4.500,00
645	MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HS.		5.500,00
646	KAMBİYO KÂRLARI HS.		6.000,00
649	DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HS.		7.000,00
653	KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)	2.000,00	
660	KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HS. (-)	2.500,00	
679	DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HS.		10.000,00
689	DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HS. (-)	3.500,00	

İstenen

a) Gider hesaplarının "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilmesi kaydını yapınız.

b) Gelir hesaplarının "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilmesi kaydını yapınız.

c) "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının bilanço hesaplarından "590 DÖNEM NET KÂRI" hesabı veya "591 DÖNEM NET ZARARI (-)" hesabına devredilmesi ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kaydını yapınız.

Çözüm

a) Gider hesaplarının 690 Dönem Kârı veya Zararı Hesabına devredilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
204	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.	74.000,00	
	611 SATIŞ İSKONTOLARI HS. (-)		5.000,00
	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS. (-)		40.000,00
	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS. (-)		10.000,00
	631 PAZARLAMA,SATIŞ VE DAĞITIM GİD. HS. (-)		5.000,00
Mahsup Fişi	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS. (-)		6.000,00
	653 KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)		2.000,00
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HS (-)		2.500,00
	689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZAR. HS. (-)		3.500,00
	Gider hesaplarının sonuç hesabına devredilmesi //		

b) Gelir hesaplarının 690 Dönem Kârı veya Zararı Hesabına devredilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
205	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	75.000,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	3.000,00	
	643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI	4.500,00	
	645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI	5.500,00	
Mahsup Fişi	646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI	6.000,00	
	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI	7.000,00	
	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI	10.000,00	
	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		111.000,00
	Gelir hesaplarının sonuç hesabına devredilmesi //		

c) Dönem Kârı veya Zararı Hesabının bilanço hesaplarına devredilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
206	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	37.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		37.000,00
	Dönem kârının bilanço hesabına devri //		

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
75.000,00	75.000,00
75.000,00	75.000,00

611 SATIŞ İSKONTOLARI HS. (-)

BORÇ	ALACAK
5.000,00	5.000,00
5.000,00	5.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
40.000,00	40.000,00
40.000,00	40.000,00

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
10.000,00	10.000,00
10.000,00	10.000,00

631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
5.000,00	5.000,00
5.000,00	5.000,00

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
6.000,00	6.000,00
6.000,00	6.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
3.000,00	3.000,00
3.000,00	3.000,00

643 KOMİSYON GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
4.500,00	4.500,00
4.500,00	4.500,00

645 MENKUL KIYMETLER SATIŞ KÂRLARI HS.

BORÇ	ALACAK
5.500,00	5.500,00
5.500,00	5.500,00

646 KAMBİYO KÂRLARI HS.

BORÇ	ALACAK
6.000,00	6.000,00
6.000,00	6.000,00

649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HS.

BORÇ	ALACAK
7.000,00	7.000,00
7.000,00	7.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
2.000,00	2.000,00
2.000,00	2.000,00

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HS.(-)

BORÇ	ALACAK
2.500,00	2.500,00
2.500,00	2.500,00

679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HS.

BORÇ	ALACAK
10.000,00	10.000,00
10.000,00	10.000,00

689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HS.(-)

BORÇ	ALACAK
3.500,00	3.500,00
3.500,00	3.500,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
74.000,00	111.000,00
37.000,00	
111.000,00	111.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ	ALACAK
	37.000,00

Sıra Sizde

XYZ işletmesinin 31.12.20XX tarihli sonuç hesaplarının maliyet yansıtma kayıtları yapılmış hesapların kalan tutarları aşağıda yer almaktadır:

HESAP KODU	HESAP ADI	BORÇ KALANI	ALACAK KALANI
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.		24.000,00
621	SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS. (-)	25.000,00	
632	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS. (-)	6.000,00	
642	FAİZ GELİRLERİ HS.		2.500,00

İstenen

a) Gider hesaplarının "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilmesi kaydını yapınız.

b) Gelir hesaplarının "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI " hesabına devredilmesi kaydını yapınız.

c) "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının bilanço hesaplarına devredilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Ders İçi Etkinlik - 6.2

1. 01.06.20XX tarihinde işletme tarafından daha önce satılan ticari mallardan %18 KDV hariç 8.000,00 TL tutarındaki kısmı işletmeye iade edilmiş, iade karşılığı çek keşide edilmiştir (A-145 No.lu fatura).

2. 03.09.20XX tarihinde işletme daha önce mal satışı yaptığı alıcı NM'ye %18 KDV hariç 1.500,00 TL tutarında indirim yapmıştır.

3. İşletme, 04.10.20XX tarihinde ML Anonim Şirketi'ne ait hisse senetlerinden 150 adedini birim fiyatı 200,00 TL'den satın almıştır. Senet tutarı ve aracılık komisyonu banka hesabından ödenmiştir (Komisyon oranı ‰2).

4. 05.11.20XX tarihinde 24.000,00 TL tutarındaki senetli alacağın tahsilinin şüpheli olduğu anlaşılmış ve bu alacak için karşılık ayrılmıştır.

5. İşletme, 06.11.20XX tarihinde daha önce 15,60 TL alış kuru üzerinden satın aldığı 10.000,00 avronun tamamını güncel satış kuru olan 15,00 TL'den yetkili döviz işletmesine satmıştır.

6. 20.11.20XX tarihinde arızalanan işletme servis aracının tamiri için %18 KDV hariç 1.900,00 TL tutarında nakit ödeme yapılmıştır (AF-1450 No.lu fatura).

7. İşletme 21.12.20XX tarihinde ortaya çıkan su tesisat arızasının onarımı için %18 KDV hariç 1.250.00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (C-220 No.lu fatura).

8. İşletmenin aktifinde kayıtlı alacak senetleri için 31.12.20XX tarihinde 5.500,00 TL tutarında reeskont faizi hesaplanmıştır.

9. 31.12.20XX tarihinde işletmenin "153 TİCARİ MALLAR " hesabı borç kalanı 54.000,00 TL, aynı tarihte dönem sonu mal mevcudunun 15.000,00 TL olduğu tespit edilmiştir.

10. Borç senetleri için daha önce hesaplanan 3.500,00 TL tutarında reeskont faizi izleyen dönem başında iptal edilmiştir.

İstenen: Yukarıdaki işlemlere ait gerekli hesaplamaları yaparak yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) İşletmenin henüz gerçekleşmemiş gelecek aylara ait gelirleri gelir tablosunda yer alır.

2. (.....) Yurtiçi satışlar işletmenin esas faaliyet gelirleri içinde yer almaz.

3. (.....) Gelir tablosu düzenlenmesi zorunlu bir mali tablodur.

4. (.....) Yabancı paraların satışından elde edilen kâr faiz geliridir.

5. (.....) "610 SATIŞTAN İADELER" hesabı satışı gerçekleştiren malın alıcı tarafından iade edilmesi durumunda iade edilen mal tutarlarının izlendiği hesaptır.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

6. Bir işletmenin belirli bir tarihteki gelir ve giderlerini gösteren tabloya ..... denir.

7. Gelir hesaplarına ilk kayıt ..... tarafına yapılır.

8. Gelir elde etmek için yapılan harcamalara ..... denir.

9. İşletmenin ödediği kredi komisyon tutarlarının kaydedildiği hesaplar ..... giderleri hesap grubunda yer alır.

10. "590 Dönem Net Kârı" mali tablolardan ..... yer alır.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. Aşağıdaki hesaplardan hangisi işletme varlıkları üzerinde azalışa neden olan işlemlerin izlenmesi için kullanılır?

A) Gider Hesapları B) Gelir Hesapları C) Serbest Hesaplar
D) Nazım Hesaplar E) Varlık Hesapları

12. İşletmenin öz kaynakları üzerinde artış yaratan işlemlerin izlendiği hesaplar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aktif Hesaplar B) Pasif Hesaplar C) Gider Hesapları
D) Gelir Hesapları E) Maliyet Hesapları

13. Aşağıdaki hesaplardan hangisi "600 YURTİÇİ SATIŞLAR" hesabı ile birlikte kullanılmaz?

A) 100 KASA B) 391 HESAPLANAN KDV
C) 191 İNDİRİLECEK KDV D) 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI
E) 121 ALACAK SENETLERİ

14. Aşağıdaki giderlerden hangisi işletmenin esas faaliyet giderlerinden değildir?

A) 654 KARŞILIK GİDERLERİ (-) B) 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-)
C) 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ D) 611 SATIŞ İSKONTOLARI (-)
E) 630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)

15. İşletme için devamlı olmayan, öngörülmeyen, geçici işler nedeniyle oluşan gelirler aşağıdaki hesaplardan hangisinde izlenir?

A) 649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR B) 646 KAMBİYO KÂRLARI
C) 644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR D) 645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI
E) 679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

16. Dönem sonunda "153 TİCARİ MALLAR" hesabının maliyet kaydı hangi hesap ile birlikte yapılır?

A) 610 SATIŞTAN İADELER (-)

B) 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-)

C) 630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)

D) 631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (-)

E) 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)

17. Dönem sonu işlemlerinde gelir ve gider hesap kalanları, aşağıdaki gelir tablosu hesaplarından hangisine aktarılır?

A) 649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

B) 679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

C) 590 DÖNEM NET KÂRI

D) 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI

E) 591 DÖNEM NET ZARARI (-)

18. İşletmenin olağan faaliyetleri ile ilgili olmayan, öngörülemeyen, sürekliliği olmayan giderler aşağıdaki gelir tablosu hesaplarından hangisinde izlenir?

A) 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)

B) 653 KOMİSYON GİDERLERİ (-)

C) 654 KARŞILIK GİDERLERİ (-)

D) 659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

E) 689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

19. Aşağıdaki hesaplardan hangisi gelir tablosu <u>hesabıdır?</u>

A) 380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER

B) 481 GİDER TAHAKKUKLARI

C) 570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

D) 590 DÖNEM NET KÂRI

E) 644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR

20.

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
215	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	48.000,00	
Mahsup Fişi	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		18.000,00
	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)		10.000,00
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)		12.000,00
	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI		8.000,00
	Gider hesaplarının kapatılması		
	//		

Verilen bu yevmiye maddesinde aşağıdaki hesaplardan hangisi <u>yanlış</u> kullanılmıştır?

A) 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-) B) 630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)

C) 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-) D) 679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

E) 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI

7. ÖĞRENME BİRİMİ

MALİYET HESAPLARI

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- 7/A Seçeneğindeki maliyet hesapları ile ilgili kayıtları
- 7/B Seçeneğindeki maliyet hesapları ile ilgili kayıtları
- Gelir ve gider hesaplarının maliyet hesapları ile ilişkisiyle ilgili kayıtları

TEMEL KAVRAMLAR

7/A seçeneği, 7/B seçeneği, maliyet, maliyet hesapları, yansıtma hesabı

KONULAR

7.1. 7/A ŞEÇENEĞİ

7.2. 7/B ŞEÇENEĞİ

7.3. GELİR VE GİDER HESAPLARININ MALİYET HESAPLARI İLE İLİŞKİSİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Maliyet kelimesi size neyi ifade ediyor? Tartışınız**
2. **Ticari bir ürünün satış fiyatı nasıl belirlenir? Tartışınız.**
3. **İşletme için neler zarar sayılır? Tartışınız.**

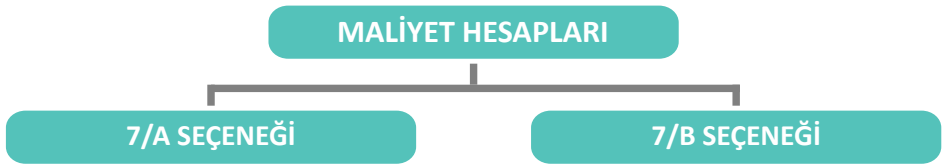
7.1. 7/A SEÇENEĞİ

İşletmenin faaliyet alanı içinde yer alan mal ve hizmetlerin üretilmesi, satılması ve işletme faaliyetlerinin yürütülmesi ile ilgili süreçlerde yapılan giderlerin toplamına **maliyet** denir. Mal ve hizmetlerin üretilmesi sürecinde ortaya çıkan giderlerin her biri maliyeti oluşturan unsurlar içinde yer alır.

Örneğin gömlek üreten tekstil işletmesi için maliyet; malzeme gideri (kumaş, iplik, düğme vb.), işçilik gideri, elektrik gideri, makine bakım gideri gibi gömleğin satılabilir bir ürün hâline gelmesine kadar gerçekleşen giderlerin toplamıdır. Mal ve hizmetlerin üretiminde çevre kirliliği oluşturmayacak teknoloji kullanmak, geri dönüşümü kolay doğa dostu malzemeler ile üretim yapmak; çevreye, ülkeye ve dünyaya karşı sorumluluğun önemli bir
göstergesidir.

Maliyet hesapları, mal ve hizmetlerin işletme amaçları için istenen şekil ve niteliğe getirilmesi sürecinde yapılan giderlerin sınıflandırılarak toplandığı ve maliyet unsurlarına dönüştürülerek izlendiği hesaplardır.

Maliyet hesaplarında 7/A seçeneği ve 7/B seçeneği olmak üzere iki seçenek kullanılır. İşletmeler ihtiyaçları ve özelliklerine göre bu iki seçenekten birini kullanır.

7/A seçeneğinde giderlerin belirlenmesi, defterikebir düzeyinde işletme fonksiyonlarına (üretim, araştırma ve geliştirme, pazarlama, yönetim, finansman) göre yapılır. Vergi Usul Kanunu'na göre her yıl belirlenecek aktif toplamı ve net satışlar toplamı belli bir büyüklüğün üzerinde olan işletmeler, 7/A seçeneğini kullanmak zorundadır. Bunun dışında kalan işletmeler maliyet kayıtlarında isterlerse 7/B seçeneği hesaplarını kullanabilir.

7.1.1. 7/A Seçeneği Maliyet Hesapları

7/A seçeneği maliyet hesaplarını kullanan işletmelerin dönem içinde bu hesaplar ile ilgili ortaya çıkan veya tahakkuk eden giderleri aşağıda yer alan hesaplarda izlenir.

7/A SEÇENEĞİ MALİYET HESAPLARI	İŞLETME FONKSİYONU
710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİD. HS. 720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HS. 730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.	**MAMÜL ÜRETİMİ**
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HS.	**HİZMET ÜRETİMİ**
750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS.	**ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME**
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.	**PAZARLAMA**
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	**YÖNETİM**
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	**FİNANSMAN**

Maliyet muhasebesi dersinde işlenecektir.

750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: Dönem içinde üretimi devam eden ürünlerin maliyetinin azaltılması, satışının artırılması, yeni üretim teknolojileri alımı ve yeni üretim tekniklerinin kullanılması ile ilgili yapılan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde bu hesap ile ilgili oluşan giderler hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda " 751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: İşletme, 03.04.20XX tarihinde yeni bir ürünün üretilmesi için bir proje firmasına araştırma gideri olarak %18 KDV hariç 6.000,00 TL banka hesabından ödemiştir (A-182 No.lu fatura).

İstenen: Araştırma gideri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (750 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	03.04.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
70	750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI	6.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.080,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		7.080,00
	A-182 No.lu fatura ile araştırma giderinin ödenmesi		
	//		

750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
6.000,00	

Sıra Sizde

İşletme, 15.04.20XX tarihinde satışını yaptığı ürünlerin tasarımını geliştirmek için bir tasarım şirketine %18 KDV hariç 3.500,00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (R-382 No.lu fatura).

İstenen: Ürün tasarım gideri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: Dönem içinde satılan mal ve hizmetlerin pazarlanması, tanıtımı, dağıtımı gibi ürünlerin alıcılara teslimine kadar oluşan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde hesap ile ilgili oluşan giderler hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda " 761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: İşletme, 15.04.20XX tarihinde satışını yaptığı ürünlerin tanıtımı amacıyla verdiği gazete ilanı için %18 KDV hariç 5.000,00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (C-145 No.lu fatura).

İstenen: Ürün tanıtım gideri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (760 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	15.04.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
78	760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI	5.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	900,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		5.900,00
	C-145 No.lu fatura karşılığı gazete ilan giderinin ödenmesi		
	//		

760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
5.000,00	

Sıra Sizde

İşletme, 20.04.20XX tarihinde pazarlama bölümünde kullanmak üzere %18 KDV hariç 1.750,00 TL tutarında temizlik malzemesini peşin satın almıştır (N-158 No.lu fatura).

İstenen: Temizlik malzemesi alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: Dönem içinde satılan mal veya hizmetlerin maliyeti ile doğrudan ilişkisi bulunmayan daha çok işletmenin idari, yönetim, büro işleri, hukuk hizmetleri, temsil, organizasyon işleri ile ilgili yapılan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde bu hesap ile ilgili oluşan giderler hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda " 771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: İşletme, 05.05.20XX tarihinde %18 KDV dahil 8.260,00 TL tutarında yönetim biriminde kullanılacak kırtasiye malzemesi satın almıştır. Malzeme tutarı banka hesabından ödenmiştir (N-152 No.lu fatura).

İstenen: Kırtasiye malzemesi alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (770 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	05.05.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
85	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	7.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.260,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		8.260,00
	N-152 No.lu fatura karşılığı kırtasiye malzemesi alımı		
	//		

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
7.000,00	

Sıra Sizde

İşletme, 15.05.20XX tarihinde yapılan yönetim toplantısı için yaptığı %18 KDV hariç 1.650,00 TL tutarındaki gideri banka hesabından ödemiştir (Y-2042 No.lu fatura).

İstenen: Yönetim toplantı gideri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin faaliyetlerini yürütmesi ile ilgili ihtiyaç duyduğu borçlanma tutarlarına ait faiz, kur farkı, komisyon gideri vb. giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde bu hesap ile ilgili oluşan giderler hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda " 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA" hesabı aracılığıyla ilgili gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: İşletme, 20.07.20XX tarihinde daha önce kullandığı banka kredisine ait vadesi gelen 1.000,00 TL tutarındaki kredi faizini banka hesabından ödemiştir.

İstenen: Kredi faiz ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (780 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	20.07.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
107	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	1.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		1.000,00
	Banka kredisi faizinin ödenmesi		
	//		

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
1.000,00	

Sıra Sizde

İşletme, 25.07.20XX tarihinde ihtiyaçlarının finansmanı için kredi kullanmıştır. Kredi kullanım gideri olarak 870,00 TL nakit ödeme yapmıştır.

İstenen: Kredi kullanım gideri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Ders İçi Etkinlik - 7.1

CDE işletmesinin ticari faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

1. 02.02.20XX tarihinde üretimini yaptığı ürünlerin geliştirilmesi için bir araştırma işletmesine %18 KDV hariç 6.500,00 TL banka hesabından ödenmiştir (M-254 No.lu fatura).
2. 15.04.20XX tarihinde satışını yaptığı ürünlerin tanıtımı için reklam firmasına yaptığı %18 KDV hariç 4.500,00 TL tutarındaki ödemeyi banka hesabından yapmıştır (T-4250 No.lu fatura).
3. 02.05.20XX tarihinde yönetim binasında kullanılan elektrik gideri için %18 KDV hariç 2.000,00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (D-245566 No.lu fatura).
4. 10.06.20XX tarihinde işletme ihtiyaçları için banka kredisi kullanmış 1.680,00 TL tutarındaki kredi kullanım komisyonu banka hesabından ödemiştir.

İstenen: Yukarıda verilen işlemlere ait yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

7.2. 7/B SEÇENEĞİ

7/B seçeneğinde giderler, defterikebirde çeşit esasına göre belirlenir. Vergi Usul Kanunu'na göre aktif büyüklüğü ve net satışları belli bir büyüklüğün altında olan üretim ve hizmet işletmeleri ile ticaret işletmeleri 7/B seçeneğini kullanabilir.

790 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HS.
791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.
792 MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ HS.
793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZ. HS.
794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.
795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR HS.
796 AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI HS.
797 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.
798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HS.
799 ÜRETİM MALİYET HS.

7.2.1. 7/B Seçeneği Maliyet Hesapları

7/B seçeneğinde giderler, sağda yer alan hesaplara kaydedilerek izlenir.

790 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI

a) **Niteliği:** Mal ve hizmetlerin üretilmesini, işletme faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak amacıyla tüketilen her türlü direkt ilk madde ve malzeme, endirekt malzeme ve işletmenin dışarıya yaptırdığı işler ile ilgili giderlerin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Daha önce satın alınan ham madde ve malzemelerden üretimde kullanılanların tutarları bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI

a) **Niteliği:** İşletme faaliyetlerini yürütmek, üretim ve hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla çalıştırılan işçiler için tahakkuk ettirilen işçilik ücretleri ile ilgili her türlü gider tutarlarının izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** İşçilik ücretleri ile ilgili giderler tahakkuk ettikçe bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

792 MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI

a) **Niteliği:** İşletme faaliyetlerini yürütmek, üretim ve hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla çalıştırılan aylıklı yönetici, memur, büro personeli için tahakkuk ettirilen giderlerin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Memur ücretleri ile ilgili giderler tahakkuk ettikçe hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HESABI

a) **Niteliği:** İşletme faaliyetlerini yürütmek, üretim, pazarlama, dağıtım ve diğer hizmetleri gerçekleştirmek için dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler (elektrik, su, kırtasiye, bakım ve onarım, haberleşme, nakliye vb.) için yapılan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Bu hesap ile ilgili oluşan giderler hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI

a) **Niteliği:** İşletmenin yukarıda belirtilen giderleri dışında oluşan sigorta, kira, yolluk, dava, icra ve noter giderleri ile iştirak payı ve aidat giderleri gibi işletme faaliyetlerini sürdürmek için yapılması gerekli olan çeşitli giderlerin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Bu hesap ile ilgili oluşan giderler hesabın borcuna kaydedilir. Hesap dönem sonunda "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR HESABI

a) **Niteliği:** Yürürlükte olan kanunlar ve mevzuat gereğince işletme faaliyetleri ile ilgili tahakkuk ettirilen gider niteliğindeki vergi, resim ve harçların izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Bu hesap kapsamında tahakkuk eden vergi, resim, harç tutarları hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

796 AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI HESABI

a) **Niteliği:** Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ile, özel tükenmeye tabi varlıklar için ayrılan amortisman ve tükenme payları ile ilgili giderlerin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Dönem içinde ayrılan amortisman giderlerine ilişkin tutarlar hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

797 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI

a) **Niteliği:** İşletmenin yatırım sermayesi, işletme sermayesi gibi finansman ihtiyacını karşılamak üzere yaptığı kısa veya uzun vadeli borçlanmaların faiz, komisyon ve kur farkı giderlerinin izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Bu hesap ile ilgili tahakkuk ettirilen faiz, komisyon gideri ve kur farkı tutarları hesabın borç tara

fına kaydedilir. Hesap dönem sonunda "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA " hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI

a) **Niteliği:** Dönem içinde 7/B seçeneği çeşit esası hesaplarında (790-797) biriken giderlerin dönem sonunda devredildiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** 7/B seçeneği çeşit esasına göre bölümlenmiş hesapların borcuna kaydedilen giderler dönem sonunda bu hesapların alacak tarafına kaydedilirken "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA" hesabının borç tarafına kaydedilir.

799 ÜRETİM MALİYET HESABI

a) **Niteliği:** Üretim ve hizmet işletmelerinde, maliyet çıkarma dönemlerinde düzenlenen gider dağıtım tablosu sonucuna göre fonksiyonlarına ve gider yerlerine göre gruplanan çeşit hesaplarının toplam tutarlarının izlendiği hesaptır.

b) **İşleyişi:** Maliyet hesaplama dönemi içinde üretim ile ilgili çeşit hesaplarının toplam tutarları "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA" hesabının alacağına karşılık bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap dönem sonunda ilgili bilanço ve gelir tablosu hesaplarına devredilerek kapatılır.

Örnek: Maliyet kayıtlarını 7/B seçeneğine göre yapan M işletmesinin dönem içi faaliyetleri ile ilgili işlemleri aşağıdaki gibidir:

1. 20.02.20XX tarihinde %18 KDV hariç 3.000,00 TL tutarındaki elektrik faturasını banka hesabından verdiği talimat ile ödemiştir (E-1214 No.lu fatura).
2. 30.03.20XX tarihinde yaptığı noter masrafı için %18 KDV hariç 2.500,00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (N-24510 No.lu makbuz).

İstenen: M işletmesinin yukarıdaki işlemlerine ait yevmiye defteri ve defterikebir (793, 794 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	20.02.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
90	793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HS.	3.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	540,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		3.540,00
	E-1214 No.lu fatura ile elektrik faturasının ödenmesi		
	//		

793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HS.

BORÇ	ALACAK
3.000,00	

Madde No.	30.03.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
112	794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI	2.500,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	450,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		2.950,00
	A-24510 No.lu makbuz ile noter masrafı		
	//		

794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI

BORÇ	ALACAK
2.500,00	

Sıra Sizde

Maliyet kayıtlarını 7/B seçeneği hesapları ile yapan BC işletmesi 02.06.20XX tarihinde işletme binasına ait 1.810,00 TL tutarındaki emlak vergisini nakit olarak ödemiştir (EM-12458 No.lu makbuz).

İstenen: Emlak vergisi ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

7.3. GELİR VE GİDER HESAPLARININ MALİYET HESAPLARI İLE İLİŞKİSİ

Dönem içinde 7/A seçeneği fonksiyon esası ve 7/B seçeneği çeşit esası hesaplarında izlenen maliyet kayıtları, dönem sonunda maliyet yansıtma hesapları aracılığıyla gelir tablosu hesaplarına devredilir.

7.3.1. 7/A Maliyet Hesaplarının Gelir Tablosu Hesaplarına Devri

Dönem içinde 750-760-770-780 kodlu 7/A seçeneği maliyet hesaplarının borcuna kaydedilen giderler dönem sonunda 751-761-771-781 kodlu maliyet yansıtma hesaplarının alacağına, 630-631-632-660-661 kodlu gelir tablosu hesapların borcuna devredilerek kapatılır.

7/A MALİYET HESAPLARI

MALİYET HESAPLARI	YANSITMA HESAPLARI	GELİR TABLOSU HESAPLARI
750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI →	751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI →	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI →	761 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. YANSITMA HESABI →	631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI →	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI →	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI →	781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI →	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-) 661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

Örnek: ABC işletmesinin 31.12.20XX tarihli genel geçici mizanda yer alan maliyet hesaplarının tutarları aşağıdaki gibidir:

ABC TİCARET İŞLETMESİ 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
750	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS.	7.000,00		7.000,00	
760	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.	9.000,00		9.000,00	
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	11.000,00		11.000,00	
780	FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	12.000,00		12.000,00	
TOPLAM		**39.000,00**		**39.000,00**	

İstenen

a) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtma kaydını yapınız. (Finansman giderleri kısa vadelidir.)

b) Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması kaydını yapınız.

c) Gider hesaplarını sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

Çözüm

a) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına devri

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
299	630 ARŞ. VE GEL. GİD. HS. (-)	7.000,00	
	631 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. HS. (-)	9.000,00	
	632 GEN. YÖNETİM GİD. HS. (-)	11.000,00	
	660 KISA VAD.BOR. GİD. HS. (-)	12.000,00	
Mahsup Fişi	751 ARŞ. VE GEL. GİD. YN. HS.		7.000,00
	761 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. YN. HS.		9.000,00
	771 GEN. YÖNETİM GİD. YN. HS.		11.000,00
	781 FİNANSMAN GİD. YN. HS.		12.000,00
	Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması		
	//		

b) Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
300	751 ARŞ. VE GEL. GİD. YN. HS.	7.000,00	
	761 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. YN. HS.	9.000,00	
	771 GEN. YÖNETİM GİD. YN. HS.	11.000,00	
	781 FİNANSMAN GİD. YN. HS.	12.000,00	
Mahsup Fişi	750 ARŞ. VE GEL. GİD. HS.		7.000,00
	760 PAZARLAMA, SAT. VE DAĞ. GİD. HS.		9.000,00
	770 GEN. YÖNETİM GİD. HS.		11.000,00
	780 FİNANSMAN GİD. HS.		12.000,00
	Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması		
	//		

c) Gider hesaplarının sonuç hesaplarına devri

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
301	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZAR. HS.	39.000,00	
Mahsup Fişi	630 ARŞ. VE GEL. GİD. HS. (-)		7.000,00
	631 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. HS. (-)		9.000,00
	632 GEN. YÖNETİM GİD. HS. (-)		11.000,00
	660 KISA VAD. BOR. GİD. HS. (-)		12.000,00
	Gider hesaplarının sonuç hesaplarına devredilmesi		
	//		

630 ARŞ. VE GEL. GİD. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
7.000,00	7.000,00
7.000,00	7.000,00

631 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
9.000,00	9.000,00
9.000,00	9.000,00

632 GEN. YÖNETİM GİD. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
11.000,00	11.000,00
11.000,00	11.000,00

660 KISA VAD. BOR. GİD. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
12.000,00	12.000,00
12.000,00	12.000,00

750 ARŞ. VE GEL. GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
7.000,00	7.000,00
7.000,00	7.000,00

760 PAZARLAMA, SAT. VE DAĞ. GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
9.000,00	9.000,00
9.000,00	9.000,00

770 GEN. YÖNETİM GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
11.000,00	11.000,00
11.000,00	11.000,00

780 FİNANSMAN GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
12.000,00	12.000,00
12.000,00	12.000,00

751 ARŞ. VE GEL. GİD. YN.HS.

BORÇ	ALACAK
7.000,00	7.000,00
7.000,00	7.000,00

761 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. YN.HS.

BORÇ	ALACAK
9.000,00	9.000,00
9.000,00	9.000,00

771 GEN. YÖNETİM GİD. YN. HS.

BORÇ	ALACAK
11.000,00	11.000,00
11.000,00	11.000,00

781 FİNANSMAN GİD. YN. HS.

BORÇ	ALACAK
12.000,00	12.000,00
12.000,00	12.000,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZAR. HS.

BORÇ	ALACAK
39.000,00	

Sıra Sizde

M işletmesinin 31.12.20XX tarihli genel geçici mizanında yer alan maliyet hesaplarının tutarları aşağıdaki gibidir:

M İŞLETMESİ 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
750	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS.	5.000,00		5.000,00	
760	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.	7.000,00		7.000,00	
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	11.500,00		11.500,00	
780	FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	6.500,00		6.500,00	
TOPLAM		**30.000,00**		**30.000,00**	

İstenen

a) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtma kaydını yapınız. (Finansman giderleri kısa vadelidir.)

b) Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması kaydını yapınız.

c) Gider hesaplarını sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

7.3.2. 7/B Maliyet Hesaplarının Gelir Tablosu Hesaplarına Devri

Dönem içinde 7/B seçeneği çeşit esasına göre gruplanmış hesaplarda toplanan giderler dönem sonunda düzenlenen gider dağıtım tablosu ile önceden belirlenen esaslara göre fonksiyonlarına dönüştürülerek "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA" hesabı kullanılarak ilgili gelir tablosu hesaplarına yansıtılır.

Örnek: DEF işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla bazı hesaplarına ilişkin kalan tutarları aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir:

HESAP KODU	HESAP ADI	BORÇ KALANI	ALACAK KALANI
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.		451.000,00
621	SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS. (-)	255.000,00	
791	İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	100.000,00	
793	DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HS.	30.000,00	
794	ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	12.000,00	

Giderlerin fonksiyonlara dağıtımı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM GİDERLER	İŞLETME FONKSİYONU	
		PAZARLAMA	YÖNETİM
791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	100.000,00	70.000,00	30.000,00
793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HS.	30.000,00	20.000,00	10.000,00
794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	12.000,00	5.000,00	7.000,00
TOPLAM	**142.000,00**	**95.000,00**	**47.000,00**

İstenen

a) Gider çeşitlerini gelir tablosu hesaplarına yansıtınız.

b) Gider hesaplarını ve yansıtma hesabını kapatınız.

c) Gider hesaplarını sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

ç) Gelir hesaplarını sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

d) Dönem kârı veya zararını bilanço hesaplarına devrederek kapatınız.

Çözüm

a) Gider çeşitlerinin fonksiyon hesaplarına yansıtılması

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
322	631 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. HS. (-)	95.000,00	
	632 GEN. YÖNETİM GİD. HS. (-)	47.000,00	
Mahsup Fişi	798 GİDER ÇEŞİTLERİ YN. HS.		142.000,00
	Gider çeşitlerinin gelir tablosu hesaplarına yansıtılması		
	//		

b) Gider çeşitlerinin yansıtma hesabına devredilerek kapatılması

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
323	798 GİDER ÇEŞİTLERİ YN. HS.	142.000,00	
	791 İŞÇİ ÜCRET GİD. HS.		100.000,00
Mahsup Fişi	793 DIŞ. SAĞ. FAYDA VE HİZ. HS.		30.000,00
	794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.		12.000,00
	Gider çeşitlerinin yansıtma hesabına devredilerek kapatılması		
	//		

c) Gider hesaplarının sonuç hesaplarına devri

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
324	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	397.000,00	
	621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)		255.000,00
Mahsup Fişi	631 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. HS. (-)		95.000,00
	632 GEN. YÖNETİM GİD. HS. (-)		47.000,00
	Gider hesaplarının sonuç hesaplarına devri		
	//		

ç) Gelir hesaplarının sonuç hesaplarına devri

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
325	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.	451.000,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZAR. HS.		451.000,00
	Gelir hesaplarının sonuç hesaplarına devri		
	//		

d) Dönem kârı veya zararının bilanço hesaplarına devri

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
326	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZAR. HS.	54.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HS.		54.000,00
	Dönem kârının bilanço hesabına devri		
	//		

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
255.000,00	255.000,00
255.000,00	255.000,00

631 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
95.000,00	95.000,00
95.000,00	95.000,00

632 GEN. YÖNETİM GİD. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
47.000,00	47.000,00
47.000,00	47.000,00

791 İŞÇİ ÜCRET GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
100.000,00	100.000,00
100.000,00	100.000,00

793 DIŞ. SAĞ. FAYDA VE HİZ. HS.

BORÇ	ALACAK
30.000,00	30.000,00
30.000,00	30.000,00

794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.

BORÇ	ALACAK
12.000,00	12.000,00
12.000,00	12.000,00

798 GİDER ÇEŞİTLERİ YN. HS.

BORÇ	ALACAK
142.000,00	142.000,00
142.000,00	142.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
451.000,00	451.000,00
451.000,00	451.000,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZAR. HS.

BORÇ	ALACAK
397.000,00	451.000,00
54.000,00	
451.000,00	451.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
	54.000,00

Sıra Sizde

MN işletmesinin 31.12.20XX tarihli mizanda yer alan maliyet hesaplarının tutarları aşağıdaki gibidir:

MN İŞLETMESİ 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
791	İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	40.000,00		40.000,00	
793	DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZ. HS.	30.000,00		30.000,00	
794	ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	12.000,00		12.000,00	
TOPLAM		**82.000,00**		**82.000,00**	

Giderlerin fonksiyonlara dağıtımı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM GİDERLER	İŞLETME FONKSİYONU	
		PAZARLAMA	YÖNETİM
791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	40.000,00	35.000,00	5.000,00
793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HS.	30.000,00	26.000,00	4.000,00
794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	12.000,00	9.000,00	3.000,00
TOPLAM	**82.000,00**	**70.000,00**	**12.000,00**

İstenen

a) Gider çeşitlerini gelir tablosu hesaplarına yansıtınız.

b) Gider hesaplarını ve yansıtma hesabını kapatınız.

c) Gider hesaplarını sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

Ders İçi Etkinlik - 7.2

1. 7/A seçeneğini kullanan B işletmesinin 31.12.20XX tarihli mizanda yer alan maliyet hesaplarının tutarları aşağıdaki gibidir:

B İŞLETMESİ 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
750	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. HS.	28.000,00		28.000,00	
760	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞ. GİD. HS.	32.000,00		32.000,00	
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	12.000,00		12.000,00	
TOPLAM		**72.000,00**		**72.000,00**	

İstenen

a) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması kaydını yapınız.

b) Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması kaydını yapınız.

c) Gider hesaplarını, sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

2. 7/B seçeneğini kullanan Y işletmesinin 31.12.20XX tarihli mizanda yer alan maliyet hesaplarının tutarları aşağıdaki gibidir:

Y İŞLETMESİ 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
791	İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	30.000,00		30.000,00	
793	DIŞARIDAN SAĞ. FAYDA VE HİZ. HS.	15.000,00		15.000,00	
794	ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	10.000,00		10.000,00	
TOPLAM		**55.000,00**		**55.000,00**	

Giderlerin fonksiyonlara dağıtımı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM GİDERLER	İŞLETME FONKSİYONU	
		PAZARLAMA	YÖNETİM
791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	30.000,00	26.000,00	4.000,00
793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HS.	15.000,00	10.000,00	5.000,00
794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	10.000,00	8.000,00	2.000,00
TOPLAM	**55.000,00**	**44.000,00**	**11.000,00**

İstenen

a) Gider çeşitlerini gelir tablosu hesaplarına yansıtınız.

b) Gider hesaplarını ve yansıtma hesabını kapatınız

c) Gider hesaplarını sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

Her başarılı insanın bir planı, her başarısız insanın bir mazereti vardır.

Henry Clause (Henriy Klas)

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) Maliyet hesapları tek düzen hesap planında 7/A ve 7/B seçeneği olarak iki şekilde düzenlenmiştir.

2. (.....) 7/B Seçeneğinde giderler fonksiyon esasına göre düzenlenmiştir.

3. (.....) "790 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ" hesabı 7/A Seçeneği hesabıdır.

4. (.....) Maliyet hesapları yansıtma hesapları aracılığıyla gelir tablosu hesaplarına devredilir.

5. (.....) "770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ" hesabı 7/B seçeneği hesabıdır.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

6. Mal ve hizmetlerin üretilmesi için harcanan giderlerin toplam tutarına ..... denir.

7. Vergi Usul Kanunu'na göre net satışları belli bir toplamı aşan işletmeler maliyet kayıtlarında ..... seçeneğini uygulamak zorundadır.

8. Mal ve hizmetlerin işletme amaçları için istenilen şekil ve niteliğe getirilmesi ile ilgili yapılan giderlerin sınıflandırılarak izlendiği hesaplara ..... denir.

9. 7/A seçeneğinde işletmenin faaliyetlerini yürütmesi sırasında ihtiyaç duyduğu borçlanma tutarlarına ait faiz giderleri ..... hesabına kaydedilir.

10. 7/B seçeneğinde işletmenin sigorta, kira, yolluk, icra ve noter giderleri gibi giderler ..... hesabında izlenir.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. Aşağıdaki hesaplardan hangisi 7/A seçeneği hesaplarından <u>değildir?</u>

A) 750 ARAŞ. VE GEL. GİD. B) 760 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD.
C) 770 GENEL YÖN. GİD. D) 780 FİNANSMAN GİD.
E) 791 İŞÇİ ÜCRET VE GİD.

12. 7/B seçeneği maliyet hesaplarının dönem sonunda yansıtıldığı hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 798 GİDER ÇEŞ. YAN. HS. B) 794 ÇEŞİTLİ GİDERLER
C) 793 DIŞARIDAN SAĞ. FAYDA VE HİZ. D) 771 GENEL YÖN. GİD. YAN. HS.
E) 761 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. YAN. HS.

13. 7/A seçeneğinde satılan malların pazarlanması, dağıtımı gibi giderler aşağıdaki hesaplardan hangisinde izlenir?

A) 780 FİNANSMAN GİD. B) 770 GENEL YÖN. GİD.
C) 760 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. D) 750 ARAŞ. VE GEL. GİD.
E) 740 HİZMET ÜRETİM MAL.

14. 7/A seçeneğinde işletmenin idari, yönetim vb. işleri ile ilgili yapılan giderlerin kaydedildiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 760 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. B) 770 GENEL YÖN. GİD.
C) 771 GENEL YÖN. GİD. YAN. HS. D) 780 FİNANSMAN GİD.
E) 781 FİNANSMAN GİD. YAN. HS.

15. 7/B seçeneğinde işletme faaliyetlerini yürütmek amacı ile çalıştırılan yönetici, memur, büro personeli için tahakkuk ettirilen her türlü tutarın izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 797 FİNANSMAN GİD.
B) 795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR
C) 794 ÇEŞİTLİ GİDERLER
D) 792 MEMUR ÜCRET VE GİD.
E) 791 İŞÇİ ÜCRET VE GİD.

16. 7/A ve 7/B maliyet seçeneği hesaplarının gelir tablosu hesaplarına aktarılmasında kullanılan hesaplar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gelir tablosu hesapları
B) Bilanço hesapları
C) Yansıtma hesapları
D) Yardımcı hesaplar
E) Nazım hesaplar

17. Aşağıdaki hesaplardan hangisi "798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI" ile birlikte kullanılmaz?

A) 795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR
B) 794 ÇEŞİTLİ GİDERLER
C) 792 MEMUR ÜCRET VE GİD.
D) 791 İŞÇİ ÜCRET VE GİD.
E) 760 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD.

18. Aşağıda verilenlerden hangisi maliyeti oluşturan giderlerden değildir?

A) Geçmiş yıl zararları
B) Satışların maliyeti ile ilgili giderler
C) Mal alışı ile ilgili giderler
D) Pazarlama giderleri
E) İşçilik giderleri

19. 7/A seçeneğinde "760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ" hesabında izlenen elektrik gideri 7/B seçeneğinde aşağıdaki hesaplardan hangisinde izlenir?

A) 790 İLK MADDE VE MAL. GİD.
B) 791 İŞÇİ ÜCRET VE GİD.
C) 792 MEMUR ÜCRET VE GİD.
D) 793 DIŞARIDAN SAĞ. FAYDA VE HİZ.
E) 794 ÇEŞİTLİ GİDERLER

20.

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
401	630 ARŞ. VE GEL. GİD. HS. (-)	6.500,00	
	631 PAZ.,SAT. VE DAĞ. GİD. HS. (-)	8.500,00	
	632 GEN. YÖNETİM GİD. HS. (-)	10.500,00	
Mahsup Fişi	751 ARŞ. VE GEL. GİD. YAN. HS.		6.500,00
	761 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. YAN. HS.		8.500,00
	781 FİNANSMAN GİD. YAN. HS.		10.500,00
	Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına aktarılması		
	//		

Verilen bu yevmiye maddesinde aşağıdaki hesaplardan hangisi yanlış kullanılmıştır?

A) 630 ARŞ. VE GEL. GİD. (-)
B) 631 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. (-)
C) 751 ARŞ. VE GEL. GİD. YAN. HS.
D) 761 PAZ., SAT. VE DAĞ. GİD. YAN. HS.
E) 781 FİNANSMAN GİD. YAN. HS.

8. ÖĞRENME BİRİMİ

NAZIM HESAPLAR

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Nazım hesaplar ile ilgili genel bilgileri açıklamayı
- Nazım hesapların işleyişi ile ilgili kayıtları yapmayı

TEMEL KAVRAMLAR

konsinye mal, mülkiyet, nazım hesap

KONULAR

8.1. NAZIM HESAPLARLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

8.2. NAZIM HESAPLARIN İŞLEYİŞİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **İşletmeler kendilerine ait olmayan kıymetleri izlemeli midir? Arkadaşlarınızla tartışınız.**
2. **Bir işletmenin mülkiyetinde olmayan değerlerin nasıl izlenebileceğini düşününüz.**

8.1. NAZIM HESAPLARLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

İşletmenin varlık ve kaynaklarında değişime neden olmayan işlemlerin izlenmesinde kullanılan hesaplara **nazım hesaplar** denir. Tek düzen hesap planında hesap kodu 9 ile başlayan hesaplardır. Nazım hesaplar; varlık, kaynak, gelir ve gider hesaplarından farklı özellik gösterir.

İşletmenin mülkiyetinde olmayan, üçüncü kişilere ait değerlerin ve kıymetlerin izlenmesinde nazım hesaplar kullanılır. Ayrıca işletmenin varlık ve kaynakları üzerinde ileride etki yapabilecek işlemler de nazım hesaplar aracılığıyla takip edilir.

Görsel 8.1: Teminat mektubu

Nazım hesaplar işletmelerde aşağıdaki amaçlarla kullanılabilir:

- Emanet mallarla ilgili iş ve işlemlerde
- Konsinye mallarla ilgili iş ve işlemlerde
- Teminatlarla ilgili iş ve işlemlerde
- Konulan ipotek iş ve işlemlerinde
- Nedeni belirlenemeyen kayıpların oluşmasında
- Kanunen kabul edilmeyen giderlerin iş ve işlemlerinde

Konsinye Mal: Mülkiyet devri yapılmadan satış amacıyla yüklenici firmaya gönderilen maldır.

İşletmeler, nazım hesapları işlemlerinin özelliğini göz önünde bulundurarak bölümler. Örneğin bir ticari işletme ile bir hizmet işletmesinin nazım hesapları birbirinden farklılık gösterir. Nazım hesap kullanacak işletmeler, ihtiyaçlarına ve işletme yapısına uygun olarak nazım hesap grubu oluşturur.

Nazım hesaplar ile ilgili olarak önerilen hesap grupları ve hesap isimleri şunlardır:

9 NAZIM HESAPLAR
- 90 TEMİNAT MEKTUPLARI
  - 900 Teminat Mektuplarından Borçlar Hesabı
  - 901 Teminat Mektuplarından Alacaklar Hesabı
- 91 CİROLAR, KEFALETLER VE GARANTİLER
- 92 TEMİNAT VE EMANET VERİLEN KIYMETLER
  - 920 Kıymetleri Teminat Alanlar Hesabı
  - 921 Teminattaki Kıymetler Hesabı
  - 922 Kıymetleri Emanet Alanlar Hesabı
  - 923 Emanetteki Kıymetler Hesabı
- 93 TEMİNAT VE EMANET ALINAN KIYMETLER
  - 930 Teminat Alınan Kıymetler Hesabı
  - 931 Teminata Kıymet Verenler Hesabı
  - 932 Emanet Alınan Kıymetler Hesabı
  - 933 Emanet Kıymet Verenler Hesabı
- 94 YATIRIM İNDİRİMİ VE FİNANSMAN FONU
- 95 KANUNEN KABUL EDİLMEYEN GİDERLER VE VERGİYE TABİ OLMAYAN KÂRLAR
  - 950 Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler Hesabı
  - 951 Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler Alacaklı Hesabı
  - 952 Vergiye Tabi Olmayan Gelirler Hesabı
  - 953 Vergiye Tabi Olmayan Gelirler Alacaklı Hesabı
- 96 MENKUL KIYMETLER CÜZDANLARI
- 97 ÇIKARILMIŞ MENKUL KIYMETLER
- 98 YABANCI PARALI İŞLEMLER
- 99 DİĞER SAYISAL BİLGİLER

8.2. NAZIM HESAPLARIN İŞLEYİŞİ

Nazım hesaplar, bir varlık veya kaynağı ifade etmediğinden aynı anda hem borçlu hem alacaklı olarak kaydedilir. Nazım hesaplar, hiçbir zaman varlık, kaynak ve sonuç hesapları ile karşılaştırılmaz, sadece kendileri ile karşılaştırılır. Başka bir ifadeyle bir nazım hesap borçlandırılırken, yine bir nazım hesap alacaklandırılır.

Örnek

1. İşletme, 13.10.20XX tarihinde K bankasından aldığı 112233 sayılı 80.000,00 TL tutarındaki geçici teminat mektubunu ihale yapan kuruma vermiştir.
2. İşletme aynı tarihte teminat mektubu için K bankasına 800,00 TL komisyon ödemiştir.
3. 15.11.20XX tarihinde işletme ihaleyi kazanamamış ve teminat mektubunu ihale kurumundan alarak K Bankasına iade etmiştir.

İstenen: İşletmenin yevmiye ve defterikebir (900, 901 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	13.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
1	900 BORÇLU NAZIM HESAPLAR	80.000,00	
	900.01 Alınan Teminat Mektupları 80.000,00		
Mahsup Fişi	901 ALACAKLI NAZIM HESAPLAR		80.000,00
	901.01 Ver. Tem. Mektupları 80.000,00		
	112233 sayılı teminat mektubunun verilmesi		
	//		

Madde No.	13.10.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
2	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	800,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		800,00
	Teminat mektubu komisyon ödemesi		
	//		

Madde No.	15.11.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
3	901 ALACAKLI NAZIM HESAPLAR	80.000,00	
	901.01 Verilen Teminat Mektupları 80.000,00		
Mahsup Fişi	900 BORÇLU NAZIM HESAPLAR		80.000,00
	900.01 Alınan Tem. Mektupları 80.000,00		
	Teminat mektubunun iade edilmesi		
	//		

900 BORÇLU NAZIM HESAPLAR

BORÇ	ALACAK
80.000,00	80.000,00

901 ALACAKLI NAZIM HESAPLAR

BORÇ	ALACAK
80.000,00	80.000,00

Sıra Sizde

İşletme 15.10.20XX tarihinde Z Bankasından kredi kullanımı için aktifinde kayıtlı bulunan 250.000,00 TL değerindeki arsayı teminat vermek amacıyla ipotek ettirmiştir.

İstenen: İşletmenin yevmiye ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Nazım Hesapların Bilançodaki Yeri: Nazım hesaplar işletmede gerçek bir varlık ve kaynağı göstermediğinden, varlık ve kaynak hesapları arasında yer almaz. Muhasebenin tam açıklama kavramı gereğince nazım hesaplar bilançonun dipnot kısmında gösterilebilir.

Z TİCARET İŞLETMESİNİN ..... TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF(VARLIKLAR)		PASİF(KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	XXXXXX	III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
II. DURAN VARLIKLAR	XXXXXX	IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
		V. ÖZ KAYNAKLAR	XXXXXX
AKTİF TOPLAMI	XXXXXX	PASİF TOPLAMI	XXXXXX

Dipnotlar:

1) Maddi duran varlıklar üzerinde 300.000,00 TL rehin vardır.

2) Alacak senetlerimizin 45.000,00 TL lik tutarı teminata verilmiştir.

3) .....

Ders İçi Etkinlik - 8.1

A) Aşağıdaki işlemlerin yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.

1. İşletme 20.10.20XX tarihinde 40.000,00 TL değerinde bir alacak senedini B bankasına teminat olarak vermiştir.
2. İşletme 25.10.20XX tarihinde alıcı A'dan 20.000,00 TL değerinde bir teminat mektubu almıştır.

B) ABC ticaret işletmesinin 30.10.20XX tarihi itibarıyla varlık ve kaynak hesaplarına ilişkin tutarlar aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI	30.000,00 TL
102 BANKALAR HESABI	50.000,00 TL
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	10.000,00 TL
252 BİNALAR HESABI	75.000,00 TL
320 SATICILAR HESABI	17.000,00 TL
500 SERMAYE HESABI	?

İşletmenin faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

1. İşletmenin 30.10.20XX tarihi itibarıyla 3.000,00 TL değerindeki alacak senedi teminat olarak C Bankasına verilmiştir.
2. İşletmenin kredi kullanımından dolayı depo olarak kullandığı bina rehin olarak verilmiştir.

İstenen: Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda ABC ticaret işletmesinin 30.10.20XX tarihli bilançosunu düzenleyiniz (nazım hesaplarla ilgili açıklamaları bilançoda kuralına uygun şekilde gösteriniz).

Siyasal, askerî zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa meydana gelen zaferler devamlı olamaz, az zamanda söner.

M. Kemal ATATÜRK

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) Nazım hesapların işleyişi varlık hesaplarına benzerlik gösterir.

2. (.....) İşletmeler konsinye mallarıyla ilgili iş ve işlemlerinde genellikle nazım hesapları kullanır.

3. (.....) Nazım hesaplar bilançonun kaynak kısmında gösterilir.

4. (.....) Nazım hesaplara ilişkin hesap kodları işletmelerin ihtiyaçlarına göre belirlenir.

5. (.....) Nazım hesaplar, tek düzen hesap planında kodu 8 ile başlayan hesaplardır.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

6. Nazım hesaplar aynı anda hem borçlu hesap hem de ..... hesap olarak kayıt edilir.

7. İşletmenin varlık ve kaynaklarında değişime neden olmayan işlemler ..... hesaplarda izlenir.

8. Muhasebenin tam açıklama kavramı gereğince nazım hesaplar bilançonun ..... kısmında gösterilebilir.

9. Nazım hesapları kullanmak isteyen işletmeler, ... uygun olarak nazım hesap grubu oluşturur.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

10. Aşağıdaki iş ve işlemlerin hangisinde nazım hesapların kullanımı uygun <u>değildir?</u>

A) Emanet mal girişi
B) Ticari mal alımı
C) Konsinye mal girişi
D) Rehin mal girişi
E) Teminat alınması

11. Aşağıdakilerden hangisi bilanço ve gelir tablosu hesaplarında artış ve azalış yaratmayan işlemlerin izlendiği hesaplardır?

A) Geçici hesaplar
B) Düzenleyici hesaplar
C) Maliyet hesapları
D) Nazım hesaplar
E) Yardımcı hesaplar

12. Nazım hesapların işleyiş kuralı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İşletmenin sadece parayla ifade edilen değerleri için kullanılır.
B) Yevmiye kaydında en az bir nazım hesap kullanılır.
C) Azalış yaratan işlemler hesabın borç tarafına kaydedilir.
D) Hesapta artış yaratan işlemler alacaklandırılır.
E) Bir nazım hesap borçlandırılırken diğeri alacaklandırılır.

13. Aşağıdakilerden hangisi nazım hesaplardaki gruplardan biri <u>değildir?</u>

A) Teminat ve Emanet Alınan Kıymetler
B) Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları
C) Yatırım İndirimi ve Finansman Fonu
D) Cirolar, Kefaletler ve Garantiler
E) Teminat Mektupları

9. ÖĞRENME BİRİMİ

MUHASEBE UYGULAMALARI

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Bilançonun düzenlenmesini
- Mizan düzenlenmesini
- Gelir tablosu düzenlenmesini

TEMEL KAVRAMLAR

bilanço, gelir tablosu, muhasebe süreci, mizan

KONULAR

9.1. BİLANÇONUN DÜZENLENMESİ

9.2. MİZAN DÜZENLENMESİ

9.3. GELİR TABLOSU

Hazırlık Çalışmaları

1. **Muhasebe sürecinin hangi aşamalardan oluştuğunu arkadaşlarınızla tartışınız.**
2. **Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan Temel Mali Tabloların düzenlenme ilkelerini arkadaşlarınızla inceleyiniz.**

9.1. BİLANÇONUN DÜZENLENMESİ

Muhasebe uygulamaları işletmenin kuruluşundan itibaren başlar. Mali nitelikteki işlem ve olaylar tarih sırasına göre belirli bir düzen dahilinde belgelere dayanarak defterlere ve mali tablolara kaydedilir.

İşletmenin varlık ve kaynaklarındaki değişikliklerin bir dönem boyunca takip edildiği işlem aşamalarına **muhasebe süreci** denir. Muhasebe süreci normal hesap dönemi olan işletmeler için 1 Ocak'ta başlar 31 Aralık'ta sona erer. Muhasebe süreci, ticari faaliyetin başında açılış bilançosu ile başlar, dönem boyunca yevmiye defteri ve defterikebir kayıtları ile devam eder. Her ayın sonunda aylık mizanlar düzenlenir. Dönemin sonuna gelindiğinde yevmiye defteri ve defterikebir toplamları alınarak genel geçici mizan düzenlenir. Envanter işlemleri ve kesin mizan yapıldıktan sonra kesin mizanın borç ve alacak kalanlarına göre kapanış bilançosu hazırlanır ve hesaplar kapatılır. Yeni dönemde hesaplar tekrar açılarak muhasebe süreci bu şekilde her hesap döneminde devam eder.

> Muhasebe işlemlerinde bilgisayar kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte muhasebe süreci kapsamında yapılan işlemlerin bazıları kullanılan muhasebe programlarınca otomatik olarak yapılmaktadır. Ancak bu öğrenme biriminde muhasebe süreci aşamalarının tamamının anlaşılması açısından elle tutulması esasıyla hareket edilmiştir.

Bilanço, işletmenin belli bir tarihteki varlıklarını ve bu varlıkların sağlandığı kaynaklarını gösteren mali bir tablodur. Yeni işe başlayan işletmeler ticari faaliyetine başladıkları tarihte, öteden beri ticari faaliyetini sürdüren işletmeler ise mali dönemin başında açılış bilançosu düzenler.

İşletmenin faaliyet dönemi sonundaki varlıklarının ve kaynaklarının gösterildiği bilanço kapanış bilançosudur. Kapanış bilançosunda yer alan hesaplar kesin mizanın borç ve alacak kalanı tutarlarından alınmaktadır. Öteden beri ticari faaliyetine devam eden işletmelerde bir önceki mali dönemin kapanış bilançosu bir sonraki mali dönemin açılış bilançosu olmaktadır.

Örnek: Öteden beri ticari faaliyetine devam eden XYZ ticaret işletmesi 01.01.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla yeni döneme başlamıştır.

100 KASA HS.	35.000,00 TL	255 DEMİRBAŞLAR HS.	13.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	25.500,00 TL	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMAN. HS (-)	5.200,00 TL
103 VER. ÇEK. VE Ö.EM. HS(-)	7.600,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	40.000,00 TL
120 ALICILAR HS.	18.000,00 TL	320 SATICILAR HS.	32.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HS.	37.400,00 TL	421 BORÇ SENETLERİ HS.	11.500,00 TL
221 ALACAK SEN. HS.	21.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?

İstenen: XYZ ticaret işletmesinin 01.01.20XX tarihli açılış bilançosunu düzenleyiniz.

Çözüm

XYZ TİCARET İŞLETMESİNİN 01.01.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU					
AKTİF(VARLIKLAR)			**PASİF(KAYNAKLAR)**		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**108.300**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**72.000**
10 Hazır Değerler	52.900		30 Mali Borçlar	40.000	
100 Kasa	35.000		300 Banka Kredileri	40.000	
102 Bankalar	25.500		32 Ticari Borçlar	32.000	
103 Ver.Çek.VeÖdm.Emr(-)	(7.600)		320 Satıcılar	32.000	
12 Ticari Alacaklar	18.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**11.500**
120 Alıcılar	18.000		42 Ticari Borçlar	11.500	
15 Stoklar	37.400		421 Borç Senetleri	11.500	
153 Ticari Mallar	37.400		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**53.600**
II. DURAN VARLIKLAR		**28.800**	50 Ödenmiş Sermaye	53.600	
22 Ticari Alacaklar	21.000		500 Sermaye	53.600	
221 Alacak Senetleri	21.000				
25 Maddi Duran Varlıklar	7.800				
255 Demirbaşlar	13.000				
257 Birikmiş Amortisman.(-)	(5.200)				
		137.100			**137.100**

Sıra Sizde

YZ ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihli kesin mizanı aşağıdaki gibidir:

YZ TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI					
HESAP KODU	**HESAP ADI**	**TUTAR**		**KALAN**	
		BORÇ	**ALACAK**	**BORÇ**	**ALACAK**
100	KASA HESABI	34.765,00	22.680,00	12.085,00	
102	BANKALAR HESABI	23.780,00	3.700,00	20.080,00	
103	VER. ÇEK. ve ÖDEME EMİR. HESABI (-)	3.200,00	5.200,00		2.000,00
120	ALICILAR HESABI	17.400,00	5.600,00	11.800,00	
121	ALACAK SENETLERİ HESABI	20.200,00	3.550,00	16.650,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	46.800,00	2.600,00	44.200,00	
254	TAŞITLAR HESABI	52.000,00		52.000,00	
257	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)		10.400,00		10.400,00
300	BANKA KREDİLERİ HESABI	5.000,00	36.200,00		31.200,00
321	BORÇ SENETLERİ HESABI	3.000,00	36.000,00		33.000,00
322	BORÇ SEN. REESKONTU HESABI(-)	1.385,00		1.385,00	
500	SERMAYE HESABI		75.000,00		75.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HESABI		6.600,00		6.600,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	27.250,00	27.250,00		
621	SAT. TİC. MALLAR MALİYETİ HESABI(-)	22.000,00	22.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HESABI	1.320,00	1.320,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	28.600,00	28.600,00		
TOPLAM		**286.700,00**	**286.700,00**	**158.200,00**	**158.200,00**

İstenen: YZ ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihli kapanış bilançosunu düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 9.1

A) Kapanış yevmiye maddesinde sadece bilanço hesaplarının yer almasının nedenini açıklayınız.

B) BC ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihli kesin mizanı aşağıdaki gibidir:

BC TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	46.782,00	36.876,00	9.906,00	
102	BANKALAR HESABI	41.730,00	10.500,00	31.230,00	
103	VER. ÇEK. ve ÖDEME EMİR. HESABI(-)	5.500,00	8.300,00		2.800,00
121	ALACAK SENETLERİ HESABI	17.200,00	7.200,00	10.000,00	
122	ALACAK SEN. REESKONTU HESABI(-)		978,00		978,00
153	TİCARİ MALLAR HESABI	40.200,00	3.500,00	36.700,00	
191	İNDİRİLECEK KDV HESABI	6.840,00	6.840,00		
252	BİNALAR HESABI	160.000,00		160.000,00	
257	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI(-)		32.000,00		32.000,00
300	BANKA KREDİLERİ HESABI	6.000,00	96.000,00		90.000,00
320	SATICILAR HESABI	14.900,00	57.000,00		42.100,00
391	HESAPLANAN KDV HESABI	4.320,00	4.320,00		
421	BORÇ SENETLERİ HESABI		16.000,00		16.000,00
500	SERMAYE HESABI		65.400,00		65.400,00
591	DÖNEM NET ZARARI HESABI(-)	1.442,00		1.442,00	
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	22.000,00	22.000,00		
621	SAT. TİC. MALLAR MALİYETİ HESABI(-)	19.000,00	19.000,00		
632	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI(-)	2.500,00	2.500,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HESABI	1.620,00	1.620,00		
657	REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI(-)	678,00	678,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	23.620,00	23.620,00		
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	2.500,00	2.500,00		
771	GENEL YÖNETİM GİDER. YANS. HESABI	2.500,00	2.500,00		
TOPLAM		**419.332,00**	**419.332,00**	**249.278,00**	**249.278,00**

İstenen: BC ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihli kapanış bilançosunu düzenleyiniz.

"Muhasebeci bütün işlerini açık olarak ve yerli yerinde yaptı; her birinin hesabını ayrı ayrı kaydetti. Hesapta emniyet, şüphesiz kaydetmekle temin edilir; hesap muntazam kaydedilirse, işler aksamaz. Muhasebeci gelir ve giderleri yazı ile tespit etmeli, her türlü muamele kayda geçmelidir."

Yusuf Has Hacib

9.2. MİZAN DÜZENLENMESİ

Mizan, yevmiye defterine kaydedilen işlemlerin defterikebire ve yardımcı defterlere doğru kaydedildiğinin kontrolünü sağlayan tablodur. Mizanlar aylık mizan, genel geçici mizan ve kesin mizan olmak üzere üçe ayrılır.

Yevmiye defterine kaydedilen işlemler defterikebirlere aktarıldıktan sonra her ay düzenlenen mizan aylık mizandır. Aralık ayı sonunda envanter işlemleri yapılmadan önce düzenlenen aralık ayı mizanına **genel geçici mizan** denir. Envanter kayıtları sonrasında gelir tablosu düzenlendikten sonra sonuç hesapları kapatılır. Bu işlemlerden sonra yevmiye defteri ve defterikebir toplamlarına göre kesin mizan düzenlenir.

Örnek: K ticaret işletmesi 01.12.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır. İşletme, aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Maliyet kayıtlarını 7/A seçeneğine göre yapmaktadır.

100 KASA HS.	32.000,00 TL	255 DEMİRBAŞLAR HS.	12.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	27.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	25.000,00 TL
120 ALICILAR HS.	15.000,00 TL	320 SATICILAR HS.	13.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HS.	18.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?

Dönem İçi İşlemler

1. 02.12.20XX tarihinde C işletmesinden %18 KDV hariç 12.000,00 TL tutarındaki ticari mal çek keşide edilerek satın alınmıştır (F001-02 No.lu fatura).
2. 04.12.20XX tarihinde alıcıdan olan alacağın 5.000,00 TL'sine karşılık senet alınmıştır.
3. 05.12.20XX tarihinde B Anonim Şirketi'nden nominal değeri 100,00 TL olan hisse senetlerinden, A Bankası aracılığıyla 50 adet satın alınmıştır. A Bankasına hisse senedi tutarı ve kesilen ‰1 komisyon banka hesabından ödenmiştir (D-02 No.lu dekont).
4. 05.12.20XX tarihinde D işletmesine %18 KDV hariç 14.000,00 TL tutarındaki ticari mal satılmıştır. KDV tutarı peşin tahsil edilmiş, kalan tutar için senet alınmıştır (Z-007 No.lu fatura).
5. 06.12.20XX tarihinde üç aylık kira bedeli olarak brüt 4.800,00 TL %20 gelir vergisi kesildikten sonra nakden ödenmiştir (G-005 No.lu gider pusulası).
6. 08.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç daha önce alınan ticari malın 3.000,00 TL tutarındaki kısmı satış şartlarına uygun olmadığı için iade edilmiştir. Bedeli satıcının cari hesabından düşülmüştür (A-069 No. lu iade faturası).
7. 11.12.20XX tarihinde M Bankasından 6 ay vadeli 18.000,00 TL tutarında banka kredisi alınmış, kredi tutarı işletmenin bankadaki hesabına aktarılmıştır.
8. 13.12.20XX tarihinde satıcıya 3.500,00 TL tutarında keşide edilen çek işletmenin bankadaki hesabından ödenmiştir (D01-006 No.lu dekont).
9. 14.12.20XX tarihinde hisse senetlerinden 30 adedi, tanesi 125,00 TL'den satılmıştır. Banka, satış işlemi karşılığında ‰1 komisyon kestikten sonra kalan tutarı işletmenin bankadaki hesabına yatırmıştır.
10. 18.12.20XX tarihinde Z işletmesinden %18 KDV hariç 10.000,00 TL tutarında ticari mal alınmıştır. KDV tutarı peşin ödenmiş, geri kalan tutar veresiyedir (F001-03 No.lu fatura).
11. 25.12.20XX tarihinde alıcıdan %18 KDV hariç alacağın 6.000,00 TL'sinin erken ödenmesi nedeniyle alıcıya 400,00 TL iskonto yapılmış, kalan tutar peşin olarak tahsil edilmiştir.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Açılış kaydını yevmiye defterine ve defterikebire aktarınız.

c) Dönem içi işlemleri yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

ç) Genel geçici mizanı düzenleyiniz.

Çözüm

a) Açılış bilançosunun düzenlenmesi

K TİCARET İŞLETMESİNİN 01.12.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**92.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**38.000**
10 Hazır Değerler	59.000		30 Mali Borçlar	25.000	
100 Kasa	32.000		300 Banka Kredileri	25.000	
102 Bankalar	27.000		32 Ticari Borçlar	13.000	
12 Ticari Alacaklar	15.000		320 Satıcılar	13.000	
120 Alıcılar	15.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
15 Stoklar	18.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**66.000**
153 Ticari Mallar	18.000		50 Ödenmiş Sermaye	66.000	
II. DURAN VARLIKLAR		**12.000**	500 Sermaye	66.000	
25 Maddi Duran Varlıklar	12.000				
255 Demirbaşlar	12.000				
		104.000			**104.000**

b) Açılış kaydının yevmiye defterine aktarılması

Madde No.	01.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
1	100 KASA HESABI	32.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	27.000,00	
	120 ALICILAR HESABI	15.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	18.000,00	
Mahsup Fişi	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	12.000,00	
	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		25.000,00
	320 SATICILAR HESABI		13.000,00
	500 SERMAYE HESABI		66.000,00
	Açılış Kaydı		
	//		
	Toplam	104.000,00	104.000,00

c) Dönem içi işlemlerin yevmiye defteri kayıtları

Madde No.	02.12.20XX	Devreden Toplam	104.000,00	104.000,00
2	153 TİCARİ MALLAR HESABI		12.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		2.160,00	
Mahsup Fişi	103 VER. ÇEK. VE ÖDM. EMR. HESABI (-)			14.160,00
	F001-02 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması			
	04.12.20XX			
3	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		5.000,00	
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI			5.000,00
	Alıcıdan olan alacak için senet alınması			
	//			
	Sayfa Toplamı		123.160,00	123.160,00

Madde No.			
	05.12.20XX Devreden Toplam	123.160,00	123.160,00
4	110 HİSSE SENETLERİ HESABI	5.000,00	
	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI(-)	5,00	
	102 BANKALAR HESABI		5.005,00
Mahsup Fişi	Hisse senedi alınması 100,00 TL x 50 adet = 5.000,00 TL Komisyon = 5.000,00 x ‰1 = 5,00 TL		
	05.12.20XX		
5	100 KASA HESABI	2.520,00	
	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	14.000,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		14.000,00
Mahsup Fişi	391 HESAPLANAN KDV HESABI		2.520,00
	Z-007 No.lu fatura ile ticari malın satılması		
	06.12.20XX		
6	770 GENEL YÖNETİM GİDERLER HESABI	1.600,00	
	280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HESABI	3.200,00	
	100 KASA HESABI		3.840,00
Mahsup Fişi	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		960,00
	Aylık kira bedeli: 4.800,00 / 3 = 1.600,00 TL kira bed. ödenmesi Aralık 20XX : 1.600,00 TL Ocak 20XX - Şubat 20XX : 3.200,00 TL G.V. Stopajı : 4.800,00 TL x 0,20 = 960,00 TL		
	08.12.20XX		
7	320 SATICILAR HESABI	3.540,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		3.000,00
Mahsup Fişi	391 HESAPLANAN KDV HESABI		540,00
	391.99 Alıştan İade ve İskonto KDV 540,00		
	A-069 No.lu fatura ile ticari malın alış iadesi		
	11.12.20XX		
8	102 BANKALAR HESABI	18.000,00	
	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		18.000,00
Mahsup Fişi	M bankasından kredi alınması		
	13.12.20XX		
9	103 VER.ÇEK.VE ÖDM.EMR. HESABI (-)	3.500,00	
	102 BANKALAR HESABI		3.500,00
Mahsup Fişi	Satıcıya verilen çekin bankadan ödenmesi		
	14.12.20XX		
10	102 BANKALAR HESABI	3.746,25	
	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	3,75	
	110 HİSSE SENETLERİ HESABI		3.000,00
Mahsup Fişi	645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI		750,00
	Hisse senedinin satılması 125 TL X 30 Adet = 3.750,00 TL Satış Fiyatı 100 TL X 30 Adet = 3.000,00 TL Alış Fiyatı 750,00 TL Kâr Komisyon = 3.750,00 x ‰1 = 3,75 TL		
	// **Sayfa Toplamı**	178.275,00	178.275,00

Madde No.			
	18.12.20XX Devreden Toplam	178.275,00	178.275,00
11	153 TİCARİ MALLAR HESABI	10.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.800,00	
Mahsup Fişi	100 KASA HESABI		1.800,00
	320 SATICILAR HESABI		10.000,00
	F001-03 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	25.12.20XX		
12	100 KASA HESABI	5.528,00	
	611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI(-)	400,00	
Mahsup Fişi	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	72,00	
	191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV 72,00		
	120 ALICILAR HESABI		6.000,00
	Alıcıya yapılan satış iskontosu		
	6.000,00 - 472,00 = 5.528,00 TL		
	//		
	Toplam	196.075,00	196.075,00

ç) Genel geçici mizanın düzenlenmesi (Genel geçici mizanı oluşturan tutarlar 295. sayfadaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

K TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	40.048,00	5.640,00	34.408,00	
102	BANKALAR HESABI	48.746,25	8.505,00	40.241,25	
103	VER. ÇEK. VE ÖD. EMİR. HESABI(-)	3.500,00	14.160,00		10.660,00
110	HİSSE SENETLERİ HESABI	5.000,00	3.000,00	2.000,00	
120	ALICILAR HESABI	15.000,00	11.000,00	4.000,00	
121	ALACAK SENETLERİ HESABI	19.000,00		19.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	40.000,00	3.000,00	37.000,00	
191	İNDİRİLECEK KDV HESABI	4.032,00		4.032,00	
255	DEMİRBAŞLAR HESABI	12.000,00		12.000,00	
280	GELECEK YILLARA AİT GİD. HESABI	3.200,00		3.200,00	
300	BANKA KREDİLERİ HESABI		43.000,00		43.000,00
320	SATICILAR HESABI	3.540,00	23.000,00		19.460,00
360	ÖDENECEK VER. VE FONLAR HESABI		960,00		960,00
391	HESAPLANAN KDV HESABI		3.060,00		3.060,00
500	SERMAYE HESABI		66.000,00		66.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		14.000,00		14.000,00
611	SATIŞ İSKONTOLARI HESABI(-)	400,00		400,00	
645	MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRL. HESABI		750,00		750,00
653	KOMİSYON GİDERLERİ HESABI(-)	8,75		8,75	
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	1.600,00		1.600,00	
TOPLAM		**196.075,00**	**196.075,00**	**157.278,00**	**157.278,00**

100 KASA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	32.000,00	(6)	3.840,00
(5)	2.520,00	(11)	1.800,00
(12)	5.528,00		
	40.048,00		5.640,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	27.000,00	(4)	5.005,00
(8)	18.000,00	(9)	3.500,00
(10)	3.746,25		
	48.746,25		8.505,00

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI(-)

BORÇ		ALACAK	
(9)	3.500,00	(2)	14.160,00
	3.500,00		14.160,00

110 HİSSE SENETLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(4)	5.000,00	(10)	3.000,00
	5.000,00		3.000,00

120 ALICILAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	15.000,00	(3)	5.000,00
		(12)	6.000,00
	15.000,00		11.000,00

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(3)	5.000,00		
(5)	14.000,00		
	19.000,00		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	18.000,00	(7)	3.000,00
(2)	12.000,00		
(11)	10.000,00		
	40.000,00		3.000,00

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ		ALACAK	
(2)	2.160,00		
(11)	1.800,00		
(12)	72,00		
	4.032,00		

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	12.000,00		
	12.000,00		

280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HESABI

BORÇ		ALACAK	
(6)	3.200,00		
	3.200,00		

300 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	25.000,00
		(8)	18.000,00
			43.000,00

320 SATICILAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(7)	3.540,00	(1)	13.000,00
		(11)	10.000,00
	3.540,00		23.000,00

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(6)	960,00
			960,00

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(5)	2.520,00
		(7)	540,00
			3.060,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	66.000,00
			66.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(5)	14.000,00
			14.000,00

611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(12)	400,00		
	400,00		

645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(10)	750,00
			750,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(4)	5,00		
(10)	3,75		
	8,75		

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(6)	1.600,00		
	1.600,00		

191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV

BORÇ		ALACAK	
(12)	72,00		
	72,00		

391.99 Alıştan İade ve İskonto KDV

BORÇ		ALACAK	
		(7)	540,00
			540,00

Sıra Sizde

A ticaret işletmesi 01.01.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır. İşletme, aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Maliyet kayıtlarını 7/A seçeneğine göre yapmaktadır.

100 KASA HS.	31.500,00 TL	255 DEMİRBAŞLAR HS.	8.000,00 TL
101 ALINAN ÇEKLER HS.	5.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	30.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	35.300,00 TL	320 SATICILAR HS.	13.000,00 TL
121 ALACAK SNT. HS.	6.000,00 TL	321 BORÇ SENETLERİ HS.	15.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HS.	23.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?

Dönem İçi İşlemler

1. 02.01.20XX tarihinde D işletmesinden %18 KDV hariç 17.000,00 TL tutarındaki ticari mal alınmıştır. KDV tutarı peşin ödenmiş, kalanı için senet verilmiştir (F02-05 No.lu fatura).
2. 05.01.20XX tarihinde 5.000,00 TL tutarındaki senetli borca karşılık çek ciro edilmiştir.
3. 08.01.20XX tarihinde ED Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi'ne %18 KDV dahil 472,00 TL tutarında elektrik faturası nakden ödenmiştir (F03-12 No.lu fatura).
4. 10.01.20XX tarihinde avukata danışmanlık ücreti olarak %18 KDV hariç brüt 2.000,00 TL %20 gelir vergisi kesildikten sonra peşin olarak ödenmiştir (S-01 No.lu Serbest Meslek Makbuzu).
5. 13.01.20XX tarihinde K işletmesine %18 KDV hariç 15.000,00 TL tutarındaki ticari mal satılmıştır. KDV tutarı peşin tahsil edilmiş, kalanı için senet alınmıştır (Z-011 No.lu fatura).
6. 17.01.20XX tarihinde X Bankasından alınan kredinin ilk taksiti olarak 5.000,00 TL ve 250,00 TL kredi faizi bankadaki mevduat hesabından ödenmiştir.
7. 21.01.20XX tarihinde E işletmesine %18 KDV hariç 25.000,00 TL tutarındaki ticari malın yarısı veresiye, yarısı ise çek karşılığı satılmıştır (Z-012 No.lu Z raporu).
8. 24.01.20XX tarihinde satıcıya olan borcun % 18 KDV hariç 10.000,00 TL tutarı vade beklenmeden ödendiği için satıcı tarafından 500,00 TL iskonto yapılmıştır. İskonto düşüldükten sonra kalan tutar işletmenin bankadaki hesabından ödenmiştir.
9. 30.01.20XX tarihinde Z işletmesinden %18 KDV hariç 30.000,00 TL tutarında ticari mal alınmıştır. KDV tutarı peşin olarak ödenmiş, kalan tutar veresiyedir (F02-06 No.lu fatura).
10. 31.01.20XX tarihinde ocak ayı KDV tahakkuk işlemi yapılmıştır.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Açılış kaydını yevmiye defterine ve defterikebire aktarınız.

c) Dönem içi işlemleri yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

ç) Genel geçici mizanı düzenleyiniz.

Ders İçi Etkinlik - 9.2

A) İyi bir mizan kontrolünün sonuçları neler olabilir? Tartışınız.

B) Öteden beri ticari faaliyetine devam eden CD ticaret işletmesi 01.11.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla yeni döneme başlamıştır. İşletme, aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Maliyet kayıtlarını 7/A seçeneğine göre yapmaktadır.

100 KASA HS.	20.500,00 TL	153 TİCARİ MALLAR HS.	35.500,00 TL
101 ALINAN ÇEKLER HS.	10.300,00 TL	253 TESİS, MAK. VE CİH. HS	12.500,00 TL
102 BANKALAR HS.	44.000,00 TL	257 BİR. AMORTİSMAN. HS.(-)	5.000,00 TL
103 VR. ÇK. VE ÖD. EM. HS.(-)	6.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	24.000,00 TL
110 HİSSE SENETLERİ HS.	12.000,00 TL	420 SATICILAR HS.	27.000,00 TL
121 ALACAK SEN. HS.	23.600,00 TL	500 SERMAYE HS.	?

Dönem İçi İşlemler

1. 03.11.20XX tarihinde A işletmesinden, satış mağazasında kullanılmak üzere %18 KDV dahil 8.850,00 TL tutarında demirbaş eşya alınmıştır. KDV tutarı peşin olarak ödenmiş, kalanı için çek keşide edilmiştir (F-003 No.lu fatura).
2. 05.11.20XX tarihinde M işletmesine %18 KDV hariç 11.000,00 TL tutarında ticari mal satılmıştır. Mal bedeli karşılığında senet alınmış, KDV tutarı peşin olarak tahsil edilmiştir (Z-005 No.lu fatura).
3. 08.11.20XX tarihinde 4.000,00 TL tutarındaki alacak senedi banka tarafından tahsil edilmiştir. Banka 150,00 TL komisyon kestikten sonra kalanını işletmenin bankadaki hesabına yatırmıştır.
4. 10.11.20XX tarihinde işletmenin aktifinde kayıtlı değeri 12.500,00 TL, birikmiş amortismanı 5.000,00 TL olan makine % 18 KDV hariç 8.000,00 TL tutarla veresiye satılmıştır.
5. 12.11.20XX tarihinde 2 aylık kira bedeli olarak brüt 3.500,00 TL %20 gelir vergisi kesildikten sonra nakden ödenmiştir (G-02 No.lu gider pusulası).
6. 18.11.20XX tarihinde satın alınacak bir malın avansı olarak 20.000,00 TL tutarında çek verilmiştir.
7. 22.11.20XX tarihinde daha önce alınan hisse senetleri nakit sıkıntısı nedeniyle 10.000,00 TL'ye satılmıştır. B Bankası ‰1 komisyon kestikten sonra kalan tutarı işletmenin bankadaki hesabına yatırmıştır.
8. 24.11.20XX tarihinde alıcıdan olan alacağın 3.000,00 TL'lik kısmı için çek alınmıştır.
9. 25.11.20XX tarihinde daha önce A işletmesine keşide edilen 7.500,00 TL tutarındaki çek, işletmenin bankadaki hesabından ödenmiştir (D-35 No.lu dekont).
10. 27.11.20XX tarihinde daha önce avansı verilen %18 KDV hariç 30.000,00 TL tutarındaki ticari mal teslim alınmış, mal bedelinin avansı aşan kısmı için senet ciro edilmiştir (F01-6 No.lu fatura).
11. 30.11.20XX tarihinde yapılan kasa sayımı sonucu kasada 20.000,00 TL olduğu belirlenmiştir. Farkın nedeni aynı gün tespit edilememiş ve ilgili hesaba aktarılmıştır.
12. 31.11.20XX tarihinde kasım ayı KDV tahakkuk işlemi yapılmıştır.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Açılış kaydını yevmiye defterine ve defterikebire aktarınız.

c) Dönem içi işlemleri yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

ç) Genel geçici mizanı düzenleyiniz.

9.3. GELİR TABLOSU

Gelir Tablosu, bir işletmenin belli bir dönemde elde ettiği gelir ve giderleri ile bunların sonucunda ortaya çıkan kâr veya zararını gösteren tablodur.

Dönem sonunda envanter işlemleri yapıldıktan sonra gelir tablosu düzenlenir. Gelir hesapları "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının alacağına, gider hesapları ise "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabının borcuna aktarılarak kapatılır. "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabı da bilanço hesaplarında yer almaz. Bundan dolayı "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabı alacak kalanı vermiş ise "590 DÖNEM NET KÂRI" hesabına, borç kalanı vermiş ise "591 DÖNEM NET ZARARI" hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: PR ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihli genel geçici mizanı aşağıdaki gibidir:

PR TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	38.960,00	12.320,00	26.640,00	
102	BANKALAR HESABI	42.500,00	13.200,00	29.300,00	
103	VER. ÇEK. ve ÖDEME EMİR. HESABI(-)	2.700,00	8.500,00		5.800,00
121	ALACAK SENETLERİ HESABI	18.700,00	4.220,00	14.480,00	
128	ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI	5.000,00		5.000,00	
129	ŞÜPHELİ TİCARİ ALA. KARŞ. HESABI(-)		2.500,00		2.500,00
153	TİCARİ MALLAR HESABI	39.000,00	5.000,00	34.000,00	
191	İNDİRİLECEK KDV HESABI	6.840,00		6.840,00	
255	DEMİRBAŞLAR HESABI	15.000,00		15.000,00	
257	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)		6.000,00		6.000,00
300	BANKA KREDİLERİ HESABI	5.000,00	20.000,00		15.000,00
320	SATICILAR HESABI	3.650,00	14.340,00		10.690,00
391	HESAPLANAN KDV HESABI		4.770,00		4.770,00
500	SERMAYE HESABI		70.000,00		70.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		25.000,00		25.000,00
770	GENEL YÖN. GİDERLERİ HESABI	8.500,00		8.500,00	
TOPLAM		**185.850,00**	**185.850,00**	**139.780,00**	**139.780,00**

PR ticaret işletmesinin envanter işlemleri sırasında aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

1. B bankasından alınan hesap özetinden bankadaki hesaba 1.250,00 TL faiz geliri işlediği tespit edilmiştir.
2. Aralık ayı KDV tahakkuk işlemi yapılmıştır.
3. Dönem sonunda yapılan envanter sonucu dönem sonu mal mevcudu 16.000,00 TL'dir.
4. Şüpheli hale gelen alıcı Y'den olan alacağın tahsilinin imkânsız hale geldiği tespit edilmiştir.
5. Demirbaş eşya için %20 normal amortisman uygulanmıştır.
6. Dönem sonunda vadesine 30 gün kalan Alacak Senetlerine reeskont uygulanmıştır. Reeskont faiz oranı %10'dur.

Not: Aralık ayı son yevmiye madde numarası 567'dir. İşletme 7/A seçeneğini kullanmakta olup maliyet kayıtlarında aralıklı envanter yöntemine göre kayıt yapmaktadır.

İstenen

a) Envanter işlemlerini yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

b) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması kaydını yapınız. Maliyet ve yansıtma hesaplarını kapatınız.

c) Gelir tablosunu düzenleyiniz.

ç) Gelir tablosu hesaplarını kapatınız.

Çözüm

a) Envanter işlemleri yevmiye defteri kayıtları

Madde No.				
	31.12.20XX	Devreden Toplam	185.850,00	185.850,00
568	102 BANKALAR HESABI		1.250,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI			1.250,00
	B bankasındaki mevduat hesabına faiz tahakkuk ettirilmesi			
	31.12.20XX			
569	391 HESAPLANAN KDV HESABI		4.770,00	
	190 DEVREDEN KDV HESABI		2.070,00	
Mahsup Fişi	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI			6.840,00
	Aralık ayı KDV tahakkuk işlemi İND. KDV > HES.KDV = 6.840,00 - 4.770,00 = 2.070,00 TL			
	31.12.20XX			
570	621 SATILAN TİC. MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		18.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI			18.000,00
Mahsup Fişi	Maliyet kaydı Dönem İçi Mal Alışları : 39.000,00 TL Alış İndirimleri : (5.000,00) TL DSMM : (16.000,00) TL **STMM : 18.000,00 TL**			
	31.12.20XX			
571	129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAK KARŞILIĞI HESABI (-)		2.500,00	
	659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)		2.500,00	
Mahsup Fişi	128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI			5.000,00
	Şüpheli alacağın tahsilinin imkansız hale gelmesi			
	31.12.20XX			
572	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		3.000,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)			3.000,00
Mahsup Fişi	Demirbaş eşya için amortisman ayrılması 15.000,00 x 0,20 = 3.000,00 TL			
	31.12.20XX			
573	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)		80,00	
	122 ALACAK SEN. REESKONTU HESABI(-)			80,00
Mahsup Fişi	Reeskont kaydı Reeskont Faizi = $\frac{14.480,00 \times 20 \times 10}{36.000,00 + (20 \times 10)}$ = 80,00 TL			
	//			
		Sayfa Toplamı	220.020,00	220.020,00

b) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması, maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması

Madde No.				
	31.12.20XX	Devreden Toplam	220.020,00	220.020,00
574	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI(-)		11.500,00	
Mahsup Fişi	771 GENEL YÖN. GİD. YANSITMA HESABI			11.500,00
	Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına devri			
	//			
		Sayfa Toplamı	231.520,00	231.520,00

Madde No.				
	31.12.20XX	Devreden Toplam	231.520,00	231.520,00
575	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		11.500,00	
Mahsup Fişi		770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		11.500,00
	Yansıtma hesaplarının kapatılması			
	//			
		Sayfa Toplamı	243.020,00	243.020,00

c) Gelir tablosunun düzenlenmesi

PR TİCARET İŞLETMESİ 01.01.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		25.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	25.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		25.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(18.000,00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(18.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		7.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(11.500,00)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(11.500,00)	
FAALİYET ZARARI		(4.500,00)
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		1.250,00
3- Faiz Gelirleri	1.250,00	
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)		(2.580,00)
5- Reeskont Faiz Giderleri (-)	(80,00)	
6- Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)	(2.500,00)	
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(--)	
2- Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(--)	
OLAĞAN ZARAR		(5.830,00)
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM ZARARI		(5.830,00)
K - DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KRŞ. (-)		(--)
DÖNEM NET ZARARI		(5.830,00)

ç) Gelir tablosu hesaplarının kapatılması

Madde No.				
	31.12.20XX	Devreden Toplam	243.020,00	243.020,00
576	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		32.080,00	
Mahsup Fişi		621 SATLAN TİC. MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		18.000,00
		632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)		11.500,00
		657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)		80,00
		659 DİĞER OLAĞAN GİD. VE ZAR. HESABI (-)		2.500,00
	Gider hesaplarının kapatılması			
	//			
		Sayfa Toplamı	275.100,00	275.100,00

Madde No.				
	31.12.20XX	Devreden Toplam	275.100,00	275.100,00
577	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		25.000,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		1.250,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI			26.250,00
	Gelir hesaplarının kapatılması			
	31.12.20XX			
578	591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)		5.830,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI			5.830,00
	Dönem net zararının bilanço hesabına devri			
	//			
		Toplam	307.180,00	307.180,00

100 KASA HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		.....
	38.960,00		12.320,00
	38.960,00		12.320,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		.....
	42.500,00		13.200,00
(568)	1.250,00		
	43.750,00		13.200,00

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI(-)

BORÇ		ALACAK	
	.....		.....
	2.700,00		8.500,00
	2.700,00		8.500,00

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		.....
	18.700,00		4.220,00
	18.700,00		4.220,00

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI(-)

BORÇ		ALACAK	
		(573)	80,00
			80,00

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		
	5.000,00	(571)	5.000,00
	5.000,00		5.000,00

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI(-)

BORÇ		ALACAK	
			.....
(571)	2.500,00		2.500,00
	2.500,00		2.500,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		.....
	39.000,00		5.000,00
		(570)	18.000,00
	39.000,00		23.000,00

190 DEVREDEN KDV HESABI

BORÇ		ALACAK	
(569)	2.070,00		
	2.070,00		

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		
	6.840,00	(569)	6.840,00
	6.840,00		6.840,00

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		
	15.000,00		
	15.000,00		

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMAN HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
			.....
			6.000,00
		(572)	3.000,00
			9.000,00

300 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		.....
	5.000,00		20.000,00
	5.000,00		20.000,00

320 SATICILAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		.....
	3.650,00		14.340,00
	3.650,00		14.340,00

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ		ALACAK	
			.....
(569)	4.770,00		4.770,00
	4.770,00		4.770,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ		ALACAK	
			.....
			70.000,00
			70.000,00

591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(578)	5.830,00		
	5.830,00		

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
			.....
(577)	25.000,00		25.000,00
	25.000,00		25.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(570)	18.000,00	(576)	18.000,00
	18.000,00		18.000,00

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(574)	11.500,00	(576)	11.500,00
	11.500,00		11.500,00

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
(577)	1.250,00	(568)	1.250,00
	1.250,00		1.250,00

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(573)	80,00	(576)	80,00
	80,00		80,00

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(571)	2.500,00	(576)	2.500,00
	2.500,00		2.500,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ		ALACAK	
(576)	32.080,00	(577)	26.250,00
		(578)	5.830,00
	32.080,00		32.080,00

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
	.....		
	8.500,00		
(572)	3.000,00		
	11.500,00	(575)	11.500,00
	11.500,00		11.500,00

771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(575)	11.500,00	(574)	11.500,00
	11.500,00		11.500,00

Gelir tablosu işletmelerin büyüme ve gelişmelerini sağlamak için yaptıkları planlamalarda, geleceğe yönelik aldıkları kararlarda, faaliyetleri sonucu oluşan kârlılığı belirlemede, yatırımlarını değerlendirmede, sermayenin verimli kullanılmasında büyük önem taşımaktadır. İşletme dışında da, vergi kontrolü ve diğer işletmelerin mali güç açısından incelediği bir tablodur.

Sıra Sizde

ELT ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihli genel geçici mizanı aşağıdaki gibidir:

ELT TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	27.865,00	7.425,00	20.440,00	
101	ALINAN ÇEKLER HESABI	18.750,00	4.720,00	14.030,00	
102	BANKALAR HESABI	42.250,00	19.580,00	22.670,00	
103	VER. ÇEK. VE ÖDE. EMİR. HESABI (-)	3.600,00	9.600,00		6.000,00
120	ALICILAR HESABI	18.500,00	3.500,00	15.000,00	
121	ALACAK SENETLERİ HESABI	29.500,00	13.300,00	16.200,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	60.000,00	6.000,00	54.000,00	
190	DEVREDEN KDV HESABI	1.252,00		1.252,00	
191	İNDİRİLECEK KDV HESABI	8.720,00		8.720,00	
253	TESİS,MAK. VE CİHAZLAR HESABI	13.000,00		13.000,00	
255	DEMİRBAŞLAR HESABI	6.000,00		6.000,00	
300	BANKA KREDİLERİ HESABI	6.000,00	36.000,00		30.000,00
320	SATICILAR HESABI	8.000,00	24.000,00		16.000,00
321	BORÇ SENETLERİ HESABI	10.000,00	24.520,00		14.520,00
391	HESAPLANAN KDV HESABI		10.372,00		10.372,00
500	SERMAYE HESABI		56.320,00		56.320,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		48.500,00		48.500,00
610	SATIŞTAN İADELER HESABI (-)	5.000,00		5.000,00	
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	5.400,00		5.400,00	
TOPLAM		**263.837,00**	**263.837,00**	**181.712,00**	**181.712,00**

ELT ticaret işletmesinin envanter işlemleri sırasında aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

1. Aralık ayı KDV tahakkuk işlemi yapılmıştır.

2. X bankasından alınan hesap özetinde hesaba 1.330,00 TL faiz geliri işlediği tespit edilmiştir.

3. Dönem sonunda yapılan envanter sonucu dönem sonu mal mevcudu 18.500,00 TL'dir.

4. Tesis, makine ve cihazlar için %10, demirbaşlar için %20 normal amortisman uygulanmıştır.

5. Alacak Senetleri ve Borç Senetleri hesapları için reeskont uygulanmıştır. Alacak Senetlerinin vadesi 45 gün, Borç Senetlerinin vadesi ise 30 gündür. Senetlere uygulanacak reeskont faiz oranı %10'dur.

Not: Aralık ayı son yevmiye madde numarası 311'dir. İşletme 7/A seçeneğini kullanmakta olup maliyet kayıtlarında aralıklı envanter yöntemine göre kayıt yapmaktadır.

İstenen

a) Envanter işlemlerini yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

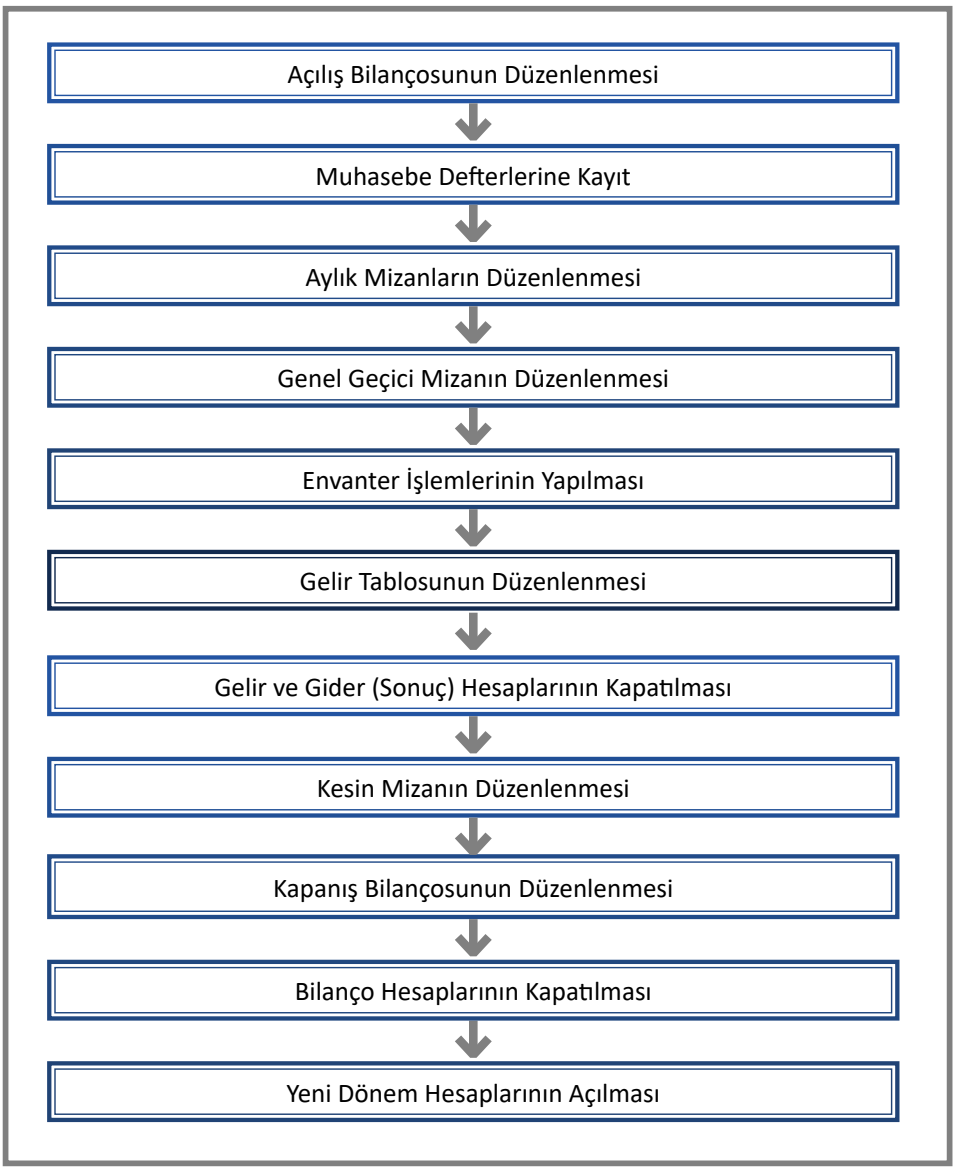
b) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması kaydını yapınız. Maliyet ve yansıtma hesaplarını kapatınız.

c) Gelir tablosunu düzenleyiniz.

ç) Gelir tablosu hesaplarını kapatınız.

d) Kesin mizanı düzenleyiniz.

Muhasebe Süreci Uygulama Örneği

Görsel 9.1: Muhasebe Süreci

NMR ticaret işletmesi 01.12.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır. İşletme, aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Maliyet kayıtlarını 7/A seçeneğine göre yapmaktadır.

100 KASA HS.	45.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	57.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	25.000,00 TL	320 SATICILAR HS.	23.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HS.	80.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?
255 DEMİRBAŞLAR HS.	22.000,00 TL		

Dönem İçi İşlemler

1. 03.12.20XX tarihinde B işletmesinden %18 KDV hariç 17.000,00 TL tutarında ticari mal alınmıştır. KDV tutarı peşin ödenmiş, kalanı için çek keşide edilmiştir (F-02 No.lu fatura).
2. 07.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç 2.000,00 TL tutarındaki su faturası nakden ödenmiştir (F-20 No.lu fatura).

3. 12.12.20XX tarihinde satıcıya olan borcun 3.000,00 TL tutarındaki kısmı için çek verilmiştir.

4. 23.12.20XX tarihinde C işletmesine %18 KDV dahil 29.500,00 TL tutarındaki ticari mal satılmıştır. Satış tutarı kredi kartıyla tahsil edilmiş olup banka ile yapılan anlaşma gereği kredi kartı satış tutarları bir ay sonra hesaba geçmektedir (Z01-05 No.lu fatura).

5. 31.12.20XX tarihinde KDV tahakkuk işlemleri yapılmıştır.

6. 31.12.20XX tarihinde envanter işlemleri sırasında aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

a) Dönem sonunda yapılan envanter sonucu dönem sonu mal mevcudu 74.000,00 TL'dir.

b) Demirbaşlara %20 oranında normal amortisman uygulanmıştır.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Açılış kaydını yevmiye defterine ve defterikebire aktarınız.

c) Dönem içi işlemleri yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

ç) Genel geçici mizanı düzenleyiniz.

d) Dönem sonu envanter işlemlerini yapınız.

e) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması kaydını yapınız. Maliyet ve yansıtma hesaplarını kapatınız.

f) Gelir tablosunu düzenleyiniz.

g) Gelir tablosu hesaplarını kapatınız.

ğ) Kesin mizanı düzenleyiniz.

h) Kapanış bilançosunu düzenleyerek bilanço hesaplarını kapatınız (Görsel 9.1).

Çözüm

a) Açılış bilançosunun düzenlenmesi

NMR TİCARET İŞLETMESİNİN 01.12.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF(VARLIKLAR)			PASİF(KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**150.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**80.000**
10 Hazır Değerler		70.000	30 Mali Borçlar	57.000	
100 Kasa	45.000		300 Banka Kredileri	57.000	
102 Bankalar	25.000		32 Ticari Borçlar	23.000	
15 Stoklar		80.000	320 Satıcılar	23.000	
153 Ticari Mallar	80.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
II. DURAN VARLIKLAR		**22.000**	**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**92.000**
25 Maddi Duran Varlıklar		22.000	50 Ödenmiş Sermaye	92.000	
255 Demirbaşlar	22.000		500 Sermaye	92.000	
		172.000			**172.000**

b) Açılış kaydının yevmiye defterine aktarılması

Madde No.	01.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
1	100 KASA HESABI	45.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	25.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	80.000,00	
	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	22.000,00	
Mahsup Fişi	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		57.000,00
	320 SATICILAR HESABI		23.000,00
	500 SERMAYE HESABI		92.000,00
	Açılış Kaydı		
	//		
	Toplam	172.000,00	172.000,00

c) Dönem içi işlemlerin yevmiye defteri kayıtları

Madde No.	03.12.20XX Devreden Toplam	172.000,00	172.000,00
2	153 TİCARİ MALLAR HESABI	17.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.060,00	
Mahsup Fişi	100 KASA HESABI		3.060,00
	103 VER. ÇEK. VE ÖDM. EMR. HESABI		17.000,00
	F-02 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	07.12.20XX		
3	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	2.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	360,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		2.360,00
	Su faturasının ödenmesi		
	12.12.20XX		
4	320 SATICILAR HESABI	3.000,00	
Mahsup Fişi	103 VER. ÇEK. VE ÖDM. EMR. HESABI (-)		3.000,00
	Satıcıya çek verilmesi		
	23.12.20XX		
5	127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR HESABI	29.500,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		25.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		4.500,00
	Z01-05 No.lu fatura ile ticari malın satılması		
	KDV Dahil Tutar= 29.500,00/1,18=25.000,00 TL		
	31.12.20XX		
6	391 HESAPLANAN KDV HESABI	4.500,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		3.420,00
Mahsup Fişi	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		1.080,00
	Aralık ayı KDV tahakkuku		
	//		
	Sayfa Toplamı	231.420,00	231.420,00

ç) Genel geçici mizanın düzenlenmesi (Genel geçici mizanı oluşturan tutarlar 309. ve 310. sayfalardaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

NMR TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	**HESAP ADI**	**TUTAR**		**KALAN**	
		BORÇ	**ALACAK**	**BORÇ**	**ALACAK**
100	KASA HESABI	45.000,00	5.420,00	39.580,00	
102	BANKALAR HESABI	25.000,00		25.000,00	
103	VER. ÇEK. ve ÖDE. EMİR. HESABI (-)		20.000,00		20.000,00
127	DİĞER TİCARİ ALACAKLAR HESABI	29.500,00		29.500,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	97.000,00		97.000,00	
191	İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.420,00	3.420,00		
255	DEMİRBAŞLAR HESABI	22.000,00		22.000,00	
300	BANKA KREDİLERİ HESABI		57.000,00		57.000,00
320	SATICILAR HESABI	3.000,00	23.000,00		20.000,00
360	ÖDENECEK VER. VE FONLAR HESABI		1.080,00		1.080,00
391	HESAPLANAN KDV HESABI	4.500,00	4.500,00		
500	SERMAYE HESABI		92.000,00		92.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		25.000,00		25.000,00
770	GENEL YÖNETİM GİD. HESABI	2.000,00		2.000,00	
TOPLAM		**231.420,00**	**231.420,00**	**215.080,00**	**215.080,00**

d) Dönem sonu envanter işlemleri

Madde No.				
	31.12.20XX Devreden Toplam		231.420,00	231.420,00
7	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		23.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI			23.000,00
Mahsup Fişi	Maliyet kaydı			
	DBMM	: 80.000,00 TL		
	Dönem İçi Mal Alışları	: 17.000,00 TL		
	DSMM	:(74.000,00) TL		
	STMM	**: 23.000,00 TL**		
	31.12.20XX			
8	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI		4.400,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI(-)			4.400,00
Mahsup Fişi	Demirbaşlar için amortisman ayrılması			
	Demirbaşlar = 22.000,00 x 0,20 = 4.400,00 TL			
	//			
	Sayfa Toplamı		258.820,00	258.820,00

e) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması, maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması

Madde No.				
	31.12.20XX	Devreden Toplam	258.820,00	258.820,00
9	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)		6.400,00	
Mahsup Fişi	771 GENEL YÖN.GİDERLERİ YANSITMA HESABI			6.400,00
	Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına devri			
	31.12.20XX			
10	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		6.400,00	
Mahsup Fişi	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI			6.400,00
	Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması			
	//			
		Sayfa Toplamı	271.620,00	271.620,00

f) Gelir tablosunun düzenlenmesi

NMR TİCARET İŞLETMESİ 01.12.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		25.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	25.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		25.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(23.000,00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(23.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		2.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(6.400,00)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(6.400,00)	
FAALİYET ZARARI		(4.400,00)
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		--
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(--)
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN ZARAR		(4.400,00)
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM ZARARI		(4.400,00)
K - DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KRŞ. (-)		(--)
DÖNEM NET ZARARI		(4.400,00)

g) Gelir tablosu hesaplarının kapatılması

Madde No.				
	31.12.20XX	Devreden Toplam	271.620,00	271.620,00
11	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		29.400,00	
Mahsup Fişi	621 SAT. TİC. MALLAR MALİYETİ HESABI (-)			23.000,00
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)			6.400,00
	Gider hesaplarının kapatılması			
	31.12.20XX			
12	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		25.000,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI			25.000,00
	Gelir hesaplarının kapatılması			
	//			
		Sayfa Toplamı	326.020,00	326.020,00

Madde No.	31.12.20XX	Devreden Toplam	326.020,00	326.020,00
13	591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)		4.400,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI			4.400,00
	Dönem net zararının bilanço hesabına devri			
	//	**Toplam**	330.420,00	330.420,00

ğ) Kesin mizanın düzenlenmesi (Kesin mizanı oluşturan tutarlar 309. ve 310. sayfalardaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

NMR TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	45.000,00	5.420,00	39.580,00	
102	BANKALAR HESABI	25.000,00		25.000,00	
103	VER. ÇEK. ve ÖDE. EMİR. HESABI (-)		20.000,00		20.000,00
127	DİĞER TİCARİ ALACAKLAR HESABI	29.500,00		29.500,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	97.000,00	23.000,00	74.000,00	
191	İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.420,00	3.420,00		
255	DEMİRBAŞLAR HESABI	22.000,00		22.000,00	
257	BİRİKMİŞ AMORTİSMAN HESABI (-)		4.400,00		4.400,00
300	BANKA KREDİLERİ HESABI		57.000,00		57.000,00
320	SATICILAR HESABI	3.000,00	23.000,00		20.000,00
360	ÖDENECEK VER. VE FONLAR HESABI		1.080,00		1.080,00
391	HESAPLANAN KDV HESABI	4.500,00	4.500,00		
500	SERMAYE HESABI		92.000,00		92.000,00
591	DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)	4.400,00		4.400,00	
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	25.000,00	25.000,00		
621	SAT. TİC. MALLAR MAL. HESABI (-)	23.000,00	23.000,00		
632	GENEL YÖNETİM GİD. HESABI (-)	6.400,00	6.400,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	29.400,00	29.400,00		
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	6.400,00	6.400,00		
771	GENEL YÖN. GİDER. YANS. HESABI	6.400,00	6.400,00		
TOPLAM		**330.420,00**	**330.420,00**	**190.480,00**	**190.480,00**

100 KASA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	45.000,00	(2)	3.060,00
		(3)	2.360,00
	45.000,00		5.420,00
		(14)	39.580,00
	45.000,00		45.000,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	25.000,00		
	25.000,00		
		(14)	25.000,00
	25.000,00		25.000,00

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
		(2)	17.000,00
		(4)	3.000,00
			20.000,00
(14)	20.000,00		
	20.000,00		20.000,00

127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR

BORÇ		ALACAK	
(5)	29.500,00		
	29.500,00		
		(14)	29.500,00
	29.500,00		29.500,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	80.000,00		
(2)	17.000,00		
	97.000,00		
		(7)	23.000,00
	97.000,00		23.000,00
		(14)	74.000,00
	97.000,00		97.000,00

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ		ALACAK	
(2)	3.060,00		
(3)	360,00	(6)	3.420,00
	3.420,00		3.420,00

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	22.000,00		
	22.000,00		
		(14)	22.000,00
	22.000,00		22.000,00

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
		(8)	4.400,00
			4.400,00
(14)	4.400,00		
	4.400,00		4.400,00

300 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	57.000,00
			57.000,00
(14)	57.000,00		
	57.000,00		57.000,00

320 SATICILAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(4)	3.000,00	(1)	23.000,00
	3.000,00		23.000,00
(14)	20.000,00		
	23.000,00		23.000,00

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(6)	1.080,00
			1.080,00
(14)	1.080,00		
	1.080,00		1.080,00

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ		ALACAK	
(6)	4.500,00	(5)	4.500,00
	4.500,00		4.500,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	92.000,00
			92.000,00
(14)	92.000,00		
	92.000,00		92.000,00

591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(13)	4.400,00		
	4.400,00		
		(14)	4.400,00
	4.400,00		4.400,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(5)	25.000,00
(12)	25.000,00		25.000,00
	25.000,00		25.000,00

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(7)	23.000,00	(11)	23.000,00
	23.000,00		23.000,00

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ		ALACAK	
(9)	6.400,00	(11)	6.400,00
	6.400,00		6.400,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

BORÇ		ALACAK	
(11)	29.400,00	(12)	25.000,00
		(13)	4.400,00
	29.400,00		29.400,00

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ			ALACAK
(3)	2.000,00		
(8)	4.400,00		
	6.400,00	(10)	6.400,00
	6.400,00		6.400,00

771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

BORÇ			ALACAK
(10)	6.400,00	(9)	6.400,00
	6.400,00		6.400,00

h) Kapanış bilançosunun düzenlenmesi

NMR TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KAPANIŞ BİLANÇOSU

AKTİF(VARLIKLAR)			PASİF(KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**148.080**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**78.080**
10 Hazır Değerler		74.080	30 Mali Borçlar		57.000
100 Kasa	39.580		300 Banka Kredileri	57.000	
102 Bankalar	25.000		32 Ticari Borçlar		20.000
103 Ver.Çek ve Ödm.Emr.(-)	(20.000)		320 Satıcılar	20.000	
12 Ticari Alacaklar		29.500	36 Öden. Ver. ve Diğ. Yas.Yük.		1.080
108 Diğer Hazır Değerler	29.500		360 Ödenecek Ver. ve Fonlar	1.080	
15 Stoklar		74.000	**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
153 Ticari Mallar	74.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**87.600**
II. DURAN VARLIKLAR		**17.600**	50 Ödenmiş Sermaye		92.000
25 Maddi Duran Varlıklar		17.600	500 Sermaye	92.000	
255 Demirbaşlar	22.000		59 Dönem Net Kârı(Zararı)		(4.400)
257 Birikmiş Amortisman.(-)	(4.400)		591 Dönem Net Zararı(-)	(4.400)	
		165.680			**165.680**

Bilanço hesaplarının kapatılması

Madde No.				
	31.12.20XX	Devreden Toplam	330.420,00	330.420,00
14	103 VER. ÇEK. VE ÖDM. EMR. HESABI (-)		20.000,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)		4.400,00	
	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		57.000,00	
	320 SATICILAR HESABI		20.000,00	
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		1.080,00	
	500 SERMAYE HESABI		92.000,00	
Mahsup Fişi		100 KASA HESABI		39.580,00
		102 BANKALAR HESABI		25.000,00
		127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR HESABI		29.500,00
		153 TİCARİ MALLAR HESABI		74.000,00
		255 DEMİRBAŞLAR HESABI		22.000,00
		591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)		4.400,00
	Bilanço hesaplarının kapatılması			
	//			
		Toplam	524.900,00	524.900,00

Sıra Sizde

XZ ticaret işletmesi 01.12.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır. İşletme, aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Maliyet kayıtlarını 7/A seçeneğine göre yapmaktadır.

100 KASA HS.	54.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	48.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	35.000,00 TL	320 SATICILAR HS.	28.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HS.	50.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?

Dönem İçi İşlemler

1. 05.12.20XX tarihinde S işletmesine %18 KDV hariç 30.000,00 TL tutarındaki ticari mal satılmıştır. KDV tutarı peşin tahsil edilmiş, kalanı için senet alınmıştır (Z-05 No.lu fatura).

2. 09.12.20XX tarihinde Y işletmesinden %18 KDV hariç 8.000,00 TL tutarındaki makine senet karşılığı alınmıştır (F-20 No.lu fatura).

3. 16.12.20XX tarihinde senetli alacağın tamamı tahsil için bankaya gönderilmiştir.

4. 21.12.20XX tarihinde D işletmesinden %18 KDV hariç 23.000,00 TL tutarındaki ticari mal veresiye olarak alınmıştır. KDV tutarı nakden ödenmiştir (F-15 No.lu fatura).

5. 28.12.20XX tarihinde bankadan alınan kredinin ilk taksiti olarak 4.000,00 TL ve 350,00 TL faizi bankadaki mevduat hesabından ödenmiştir.

6. 31.12.20XX tarihinde KDV tahakkuk işlemleri yapılmıştır.

7. 31.12.20XX tarihinde envanter işlemleri sırasında aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

a) Dönem sonunda yapılan envanter sonucu dönem sonu mal mevcudu 55.000,00 TL'dir.

b) Bankadan alınan hesap özetinde bankada 31.750,00 TL olduğu belirlenmiştir.

c) 09.12.20XX tarihinde alınan makineye %20 oranında normal amortisman uygulanmıştır.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Açılış kaydını yevmiye defterine ve defterikebire aktarınız.

c) Dönem içi işlemleri yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

ç) Genel geçici mizanı düzenleyiniz.

d) Dönem sonu envanter işlemlerini yapınız.

e) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması kaydını yapınız. Maliyet ve yansıtma hesaplarını kapatınız. (Finansman giderlerinin tamamı kısa vadelidir.)

f) Gelir tablosunu düzenleyiniz.

g) Gelir tablosu hesaplarını kapatınız.

ğ) Kesin mizanı düzenleyiniz.

h) Kapanış bilançosunu düzenleyerek bilanço hesaplarını kapatınız.

Ders İçi Etkinlik - 9.3

A) Bir tacir sahte ve yanıltıcı belgeler kullanarak gelirlerini gerçekleşenden az, giderlerini ise gerçekleşenden fazla gösterirse muhasebenin hangi ilkesine aykırı davranmış olur? Bu durumun işletmenin kârlılığına, ödeyeceği vergiye ve kamusal giderlerin finansmanına olan etkisini tartışınız.

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Ders İçi Etkinlik - 9.3 devamı

B) ABC ticaret işletmesi 01.01.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır. İşletme, aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Maliyet kayıtlarını 7/A seçeneğine göre yapmaktadır.

100 KASA HS.	26.500,00 TL	255 DEMİRBAŞLAR HS.	7.500,00 TL
101 ALINAN ÇEKLER HS.	18.000,00 TL	257 BİR. AMORTİS. HS. (-)	1.500,00 TL
102 BANKALAR HS.	39.600,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	30.000,00 TL
120 ALICILAR HS.	17.500,00 TL	320 SATICILAR HS.	27.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HS.	28.500,00 TL	500 SERMAYE HS.	?

Dönem İçi İşlemler

1. 07.02.20XX tarihinde C işletmesinden %18 KDV hariç 16.000,00 TL tutarındaki ticari mal alınmıştır. KDV tutarı peşin olarak ödenmiş, kalanı için çek ciro edilmiştir (F03-5 No.lu fatura).

2. 13.03.20XX tarihinde KY Muhasebe'ye %18 KDV hariç 2.200,00 TL tutarında mali müşavirlik ücreti %20 gelir vergisi kesildikten sonra işletmenin banka hesabından ödenmiştir (S-23 No.lu serbest meslek makbuzu).

3. 25.05.20XX tarihinde A işletmesine %18 KDV hariç 18.000,00 TL tutarındaki ticari mal satılmıştır. KDV tutarı peşin olarak tahsil edilmiş, geri kalanı işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (Z-12 No.lu fatura).

4. 08.06.20XX tarihinde alıcıdan %18 KDV hariç alacağın 10.000,00 TL tutarındaki kısmı erken ödendiği için, alıcıya 500,00 TL iskonto yapılmıştır. Alıcı kalan tutarı, işletmenin bankadaki hesabına yatırmıştır (F03-09 No.lu fatura).

5. 20.07.20XX tarihinde yapılan kasa sayımı sonucu kasada 23.000,00 TL olduğu belirlenmiştir. Farkın nedeni aynı gün tespit edilememiş ve ilgili hesaba alınmıştır.

6. 12.09.20XX tarihinde 2.000,00 TL tutarında senetsiz alacak protesto edilmesine rağmen tahsil edilememiş ve alacağın tamamı için karşılık ayrılmıştır.

7. 27.10.20XX tarihinde işletme aktifinde kayıtlı olan demirbaş eşyayı %18 KDV hariç 5.000,00 TL'ye veresiye olarak satmıştır (demirbaşın maliyeti 7.500,00 TL, birikmiş amortisman 1.500,00 TL), (F-02 No.lu fatura).

8. 03.11.20XX tarihinde şüpheli hale gelen alacağın tamamı tahsil edilmiştir.

9. 31.12.20XX tarihinde KDV tahakkuk işlemi yapılmıştır.

10. 31.12.20XX tarihinde envanter işlemleri sırasında aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

a) Yapılan envanter sonucu dönem sonu mal mevcudu 30.000,00 TL'dir.

b) Bankadan alınan hesap özetinde bankada 67.000,00 TL olduğu belirlenmiştir.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Açılış kaydını yevmiye defterine ve defterikebire aktarınız.

c) Dönem içi işlemleri yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

ç) Genel geçici mizanı düzenleyiniz.

d) Dönem sonu envanter işlemlerini yapınız.

e) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması kaydını yapınız. Maliyet ve yansıtma hesaplarını kapatınız.

f) Gelir tablosunu düzenleyiniz.

g) Gelir tablosu hesaplarını kapatınız.

ğ) Kesin mizanı düzenleyiniz.

h) Kapanış bilançosunu düzenleyerek bilanço hesaplarını kapatınız.

A) Aşağıda verilen boşluklara ifadelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (.....) Kapanış bilançosu düzenlenirken kesin mizandan yararlanılır.

2. (.....) Yeni kurulan bir işletmenin faaliyet dönemi 1 Ocak'ta başlar.

3. (.....) Gelir tablosu düzenlenirken defterikebir hesapları dikkate alınır.

4. (.....) Envanter işlemlerinin yapılmasından sonraki aşama kesin mizanın düzenlenmesidir.

5. (.....) Gelir tablosu hesapları kesin mizandaki borç ve alacak kalanlarına göre bilançoya aktarılır.

B) Aşağıda verilen boşluklara uygun kelime ya da kelime gruplarını yazınız.

6. Net Satışlar tutarından satışların maliyeti tutarı çıkarıldığında ..... ortaya çıkar.

7. Satışı yapılan malın alıcı tarafından iade edilmesi halinde yevmiye defterinde ..... hesabının borç tarafına kayıt yapılır.

8. İşletmenin Alacak Senetleri hesabı için hesapladığı reeskont tutarı ..... hesabının borç tarafına kaydedilir.

9. Dönem sonunda duran varlıklar için yapılması gereken ..... envanter kaydıdır.

10. Maliyet hesapları gelir tablosu ve bilanço hesaplarına ..... aracılığıyla aktarılır.

C) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi kesin mizan kalanlarına göre düzenlenir?

A) Gelir tablosu B) Genel geçici mizan C) Kapanış bilançosu
D) Envanter işlemleri E) Açılış kaydı

12. Aşağıdaki kayıtlardan hangisi bir envanter işlemi <u>değildir?</u>

A) Bankadaki mevduata işleyen faiz geliri B) Senetlere uygulanan reeskont
C) Duran varlıklara uygulanan amortisman D) Ticari malların maliyeti
E) Duran varlıkların satışı

13. Aşağıdakilerden hangisi işletmenin yönetim binasına ait dönem içinde ortaya çıkan elektrik, su, kira, kırtasiye vb. giderlerinin kaydedildiği hesaptır?

A) 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)
B) 659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)
C) 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
D) 760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
E) 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

14.

600 YURTİÇİ SATIŞLAR	:	46.200,00 TL
610 SATIŞTAN İADELER (-)	:	2.500,00 TL
621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-)	:	41.800,00 TL
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)	:	2.100,00 TL

Yukarıdaki bilgilere göre brüt satış kârı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

A) 43.700,00 TL B) 6.900,00 TL C) 4.000,00 TL
D) 1.900,00 TL E) 200,00 TL

15.

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI (TL)	ALACAK TUTARI (TL)
14	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)	3.000,00	
	771 GENEL YÖNETİM GİD. YANSITMA HESABI		3.000,00
	//		

Aşağıdakilerden hangisi verilen yevmiye maddesinin açıklamasını ifade etmektedir?

A) Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatma kaydı
B) Gider hesaplarını gelir tablosu hesaplarına yansıtma kaydı
C) Gider hesaplarının sonuç hesaplarına devir kaydı
D) Gelir hesaplarının sonuç hesaplarına devir kaydı
E) Genel yönetim gideri ödeme kaydı

16. 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabı borç tarafı toplamı : 29.600,00 TL
690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabı alacak tarafı toplamı : 32.350,00 TL

Borç ve alacak tarafı toplamları verilen "690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI" hesabıyla ilgili aşağıdaki işlemlerden hangisi yapılmalıdır?

A) 2.750,00 TL Dönem net zararı hesabına devredilir.
B) 32.350,00 TL Dönem net kârı hesabına devredilir.
C) 29.600,00 TL Dönem net zararı hesabına devredilir.
D) 2.750,00 TL Dönem net kârı hesabına devredilir.
E) 2.750,00 TL Dönem kârı veya zararı hesabına devredilir.

17. 190 DEVREDEN KDV hesabı : 8.400,00 TL
191 İNDİRİLECEK KDV hesabı : 33.600,00 TL
391 HESAPLANAN KDV hesabı : 47.240,00 TL

Ay sonu kalanları verilen hesapların durumuna göre KDV mahsup kaydında aşağıdaki işlemlerden hangisi doğrudur?

A) 190 DEVREDEN KDV hesabı borçlu 5.420,00 TL
B) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR hesabı alacaklı 12.040,00 TL
C) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR hesabı alacaklı 5.240,00 TL
D) 190 DEVREDEN KDV hesabı borçlu 12.040 TL
E) 191 İNDİRİLECEK KDV hesabı borçlu 37.240 TL

18. Aşağıdakilerden hangisinde muhasebe süreci ile ilgili verilen bilgi <u>yanlıştır?</u>

A) Envanter işlemleri yapıldıktan sonra kesin mizan düzenlenir.
B) Yeni döneme başlarken açılış bilançosu düzenlenerek defterikebir hesapları açılır.
C) Dönem sonunda kapanış bilançosu düzenlenir ve kapanış kaydı yapılarak hesaplar kapatılır.
D) Belgeler önce muhasebe fişlerine ve oradan da yevmiye defterine kaydedilir.
E) Ay sonunda yevmiye defteri ve defterikebir toplamları alınarak aylık mizan düzenlenir.

19. Aşağıdakilerden hangisi dönem sonunda yapılacak işlemlerden biri <u>değildir?</u>

A) Maliyet hesaplarının kapatılması
B) Yeni dönem hesaplarının açılması
C) Gelir tablosunun düzenlenmesi
D) Kesin mizanın düzenlenmesi
E) Gelir tablosu hesaplarının kapatılması

KİTAPLAR

- Akdoğan, N., Aktaş, R., Deran, A., Erhan, D. U. ve Acar, V. (2011). *Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Sektörel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (1992). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri.* Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdoğan, N. ve Sevilengül, O. (2000). *Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aksakaloğlu, H. ve Düzgün, A. (2020). *Genel Muhasebe* Bursa: Ekin Yayınevi.
- Cemalcilar, Ö. (1987). *Genel Muhasebe Teknik-İlkeler-Uygulama*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Çaldağ, Y. ve Ayanoğlu, Y. (2002). *Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Erbaşlar, G. (2018). *Genel Muhasebe*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kizil, A. (1994). G*enel Muhasebe Envanter ve Değerleme*. İstanbul: Der Yayınları.
- Mullis, D. ve Orloff, J. (2008). The Accounting Game Updated&Revised. Illınoıs: Sourcebooks Inc.
- Özulucan, A. (2014). *Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulamaları*. Konya: Dizgi Yayınları.
- Sevilengül, O. (2014). *Çözümlü Genel Muhasebe Problemleri.* Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sevilengül, O. (2016). *Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Soğur, M. (1995). *Tek Düzen Muhasebe Sistemi Çözümlü Genel Muhasebe ve Envanter Problemleri*. İstanbul: Der yayınları.
- Taniş, V.N. (2010). *Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar*. Adana: Karahan Yayınları.
- Uçkaç, M. (2003). *Genel Muhasebe*. Trabzon: Dilara Yayıncılık.
- Yıldırım, Ç.Ö. ve Yıldırım, H.A. (2009). *Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri.* Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yükçü, S. ve Yükçü, C. (2019). *Bilim, Felsefe, Muhasebe'ye Estetik Bakış*. İzmir: Kitapana Yayınevi.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı*. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Muhasebe ve Finansman Alanı*. *Genel Muhasebe Ders Bilgi Formu*. Ankara.

BİLİMSEL MAKALELER

- Altınkaynak, F. (2020). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Adaptasyonunda Örgüt Kültürünün Rolü. Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, 3 (1), 27-36. DOI: 10.32951/mufider.674888
- Arabacı, H. ve Çavdar, F. (2018). Temel Finansal Tablolar Analizinin Etkin Bir Vergi Denetimi Açısından Önemi. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 7 (4), 172-182 . Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/ssrj/issue/40567/443296
- Atabey, N. A. , Yılmaz, B. ve Yılmaz, H. (2018). Ortaçağ Avrupa'sında İktisadi ve Siyasi Tarih Çerçevesinde Muhasebe İhtiyacı ve Çift Taraflı Kayıt Tekniği: Lisans ve Lisans Üstü Öğrenciler İçin Bir Rehber. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 15, 7-38 . Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/37137/428207
- Aysan, M. A. (2019). Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Geleceği. Muhasebe Enstitüsü Dergisi, 61, 1-8. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/meder/issue/48329/569233
- Bekci, İ. ve Apalı, A. (2015). Manas Destanı'nda İktisadi Hayat ve Muhasebe Bulguları. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 8, 126-157. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30121/324976
- Can, A. V., Karabınar, S. ve Küçüker, M. (2012). Kutadgu Bilig'de Muhasebe, Ticari Hayat ve Etik İle İlgili Beyitler ve Güncel Yorumu. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2, 68-100. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30127/325070
- Çanakçıoğlu, M., Pamukçu, N. ve Bursalı, H. (2016). Dönem Sonu İşlemleri ve Muhasebesi. İstanbul: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası.
- Daştan, A., Bayraktar, Y. ve Bellikli, U. (2015). Muhasebe Mesleğinde Etik İkilem ve Etik Karar Alma Konularında Farkındalık Oluşturma: Trabzon İlinde Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 29 (1), 63-82.
- Demir, Ş., Sağlam, N., Şengel, S. ve Öztürk, B. (2009). TMS Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları (İlişkili Taraf Açıklamaları). Ankara: Maliye Hukuk Yayınları.
- Demir, Ş. (2010). Reeskont İşlemlerinin Muhasebesi ve Vergisel Denetimi. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Asmmmo Yayını, 3 (3), 21-46.

- Dereköy, F. (2020). Muhasebe Manipülasyonları: Toshıba Vakası. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 85, 91-110. DOI: 10.25095/mufad.673709
- Erdoğan, M. (1988). Bir Bilgi Sistemi Olarak Muhasebe. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6 (2), 107-114. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/anadoluibfd/issue/55077/756113
- Ergul, O. ve Teker, S. (2020). A Comparison of Turkish Accounting Standards-16 and Turkish Tax Law for disposal of tangible fixed assets. PressAcademia Procedia (PAP), 11, 145-149. DOI: http://doi.org/10.17261/Pressacademia.2020.1256
- Erol, M. ve Atmaca, M. (2015). Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitiminin Tarihi Gelişimi. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 8, 79-100. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30121/324978
- Erol, M., Elagöz, İ. ve Öztürk, S. (2012). Tarih Boyunca Muhasebe Uygulama ve Eğitim Araçları. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2, 221-232. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30127/325064
- Güvemli, O. (2015). Türk Muhasebe Düşüncesinin Evreleri (Orta Asya Kültüründen – Batılılaşmaya). Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 9, 5-17. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30120/324965
- Katkat Özçelik, M. (2017). Türk Muhasebe Sisteminin Gelişiminde Vergi Etkisi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 60, 396-413. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhsbd/issue/32973/366509
- Kızıl, C., Çelik, İ., Akman, V. ve Danışman, D. (2016). Muhasebe Dersini İlk Kez Alan Öğrencilerin Başarısına Etki Eden Faktörler: Yalova Üniversitesi'nde Bir Uygulama. İşletme Bilimi Dergisi, 3 (2), 127-165. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/jobs/issue/22921/245448
- Özdoğan, B., Güleç, T. ve Aktaş, R. (2018). Oyunlaştırmanın Muhasebe Eğitiminde Kullanımı, Pilot Proje: "Hesap Günü". Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi , 20 (1), 179-201. DOI: 10.31460/mbdd.322509
- Sevilengül, O. (2020). Muhasebede Karşılıklar. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 22 (1), 21-37. DOI: 10.31460/mbdd.410916
- Tokay, S.H. ve Deran, A. (2008), Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nda Değerleme Ölçüleri. Mali Çözüm Dergisi, 90, 15-48. Erişim adresi https://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/90malicozum/02%20semih%20tokay.pdf
- Yardımcıoğlu, M. ve Yörük, A. (2019). Küreselleşme Sürecinde Muhasebe Uygulamaları Konusunda Yapılan Çalışmalara Genel Bir Bakış . İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi, 4 (10), 214-223.
- Yaşar, R. Ş. ve Kıymetli Şen, I. (2020). Robinson Muhasebesi ve Homo Economicus. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 22 (Özel Sayı), 214-227. Erişim adresi http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.642101
- Yücenurşen, M. (2020). Çift Taraflı Kayıt Yönteminden Üçlü Kayıt Sistemine Geçiş: Momentum Muhasebesi. Business & Management Studies: An Intarnational Journal, 1008-1025. Erişim adresi https://doi.org/10.15295/bmij.v8i1.1426

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

- Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik, https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=10738&MevzuatTertip=5/ Erişim tarihi 20.01.2021 Saat 18.50
- Gelir İdaresi Başkanliği, https://www.gib.gov.tr/ Erişim tarihi: 05.01.2021 Saat: 14.25
- Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Yönetmeliği, mevzuat.gov.tr: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4650&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5, Erişim tarihi 20.11.2020 Saat 23.15
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, https://ailevecalisma.gov.tr/ Erişim tarihi: 28.11.2020 Saat: 22.30
- TESMER, https://www.tesmer.org.tr/ Erişim tarihi: 05.01.2021 Saat: 18.30
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Temel+Faaliyetler/Para+Politikasi/Reeskont+ve+Avans+Faiz+Oranlari Erişim tarihi: 01.01.2020 Saat: 09.05
- TÜRMOB, https://www.turmob.org.tr/ Erişim tarihi: 03.01.2021 Saat: 13.20
- Türk Dil Kurumu, https://sozluk.gov.tr/ Erişim tarihi: 01.11.2020-31.01.2021

TEBLİĞLER

- Katma değer vergisi uygulama genel tebliği
  https://www.mevzuat.gov.tr/ Erişim tarihi: 24.11.2020 Saat: 14.30

- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21447_1.pdf Erişim tarihi: 01.01.2021 Saat: 10.29
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (SIRA NO: 459), https://www.mevzuat.gov.tr/ Erişim tarihi: 14.01.2021 Saat: 23.30

KANUNLAR

- 193 SAYILI GELİR VERGİ KANUNU
- 213 SAYILI VERGİ USUL KANUNU
- 1319 SAYILI EMLAK VERGİSİ KANUNU
- 3065 SAYILI KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV) KANUNU
- 5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU
- 5941 SAYILI ÇEK KANUNU
- 6098 SAYILI BORÇLAR KANUNU
- 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU
- 6331 SAYILI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU
- 6362 SAYILI SERMAYE PİYASASI KANUNU

GÖRSEL KAYNAKÇA

http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=1584

Kaynakça APA ölçütlerine göre düzenlenmiştir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ - MUHASEBE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
YANLIŞ	DOĞRU	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	YANLIŞ	YANLIŞ	DOĞRU	DOĞRU

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
11	12	13	14	15
mali	Luca Pacioli	sınıflandırma	borçlar	artış

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR									
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
E	E	A	B	D	C	D	A	B	C

2. ÖĞRENME BİRİMİ - TÜRKİYE'DE TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİ

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
DOĞRU	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
mali tablo	bilanço	Türk Lirası	özleri	Tek düzen hesap

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR				
11	12	13	14	15
E	C	A	B	B

3. ÖĞRENME BİRİMİ - MUHASEBE SÜRECİ

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	DOĞRU	YANLIŞ

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
değerleme	gelir	bilanço	kapanış	açılış

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR									
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	B	E	D	D	C	A	C	B	A

4. ÖĞRENME BİRİMİ - AKTİF KARAKTERLİ HESAPLAR

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	YANLIŞ

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
121 ALACAK SENETLERİ	120 ALICILAR	190 DEVREDEN KDV	100 KASA	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR									
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
B	E	A	E	B	C	D	E	B	B

5. ÖĞRENME BİRİMİ - PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	YANLIŞ	DOĞRU

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
321 BORÇ SENETLERİ	320 SATICILAR	335 PERSONELE BORÇLAR	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	780 FİNANSMAN GİDERLERİ

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR									
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
D	C	A	B	E	D	B	C	D	E

6. ÖĞRENME BİRİMİ - GELİR TABLOSU HESAPLARI

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
YANLIŞ	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
gelir tablosu	alacak	gider	finansman	bilançoda

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR									
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	D	C	A	E	B	D	E	E	D

7. ÖĞRENME BİRİMİ - MALİYET HESAPLARI

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	DOĞRU	YANLIŞ

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
maliyet	7/A seçeneği	maliyet hesapları	780 FİNANSMAN GİDERLERİ	794 ÇEŞİTLİ GİDERLER

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR									
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
E	A	C	B	D	C	E	A	D	E

8. ÖĞRENME BİRİMİ - NAZIM HESAPLAR

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI			
6	7	8	9
alacaklı	nazım	dipnot	işletmenin yapısına

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR			
10	11	12	13
B	D	E	B

9. ÖĞRENME BİRİMİ - MUHASEBE UYGULAMALARI

DOĞRU/YANLIŞ (A GRUBU) SORULARI				
1	2	3	4	5
DOĞRU	YANLIŞ	DOĞRU	YANLIŞ	YANLIŞ

BOŞLUK DOLDURMA (B GRUBU) SORULARI				
6	7	8	9	10
brüt satış kârı veya zararı	610 SATIŞTAN İADELER (-)	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)	amortisman işlemi	yansıtma hesapları

ÇOKTAN SEÇMELİ (C GRUBU) SORULAR								
11	12	13	14	15	16	17	18	19
C	E	E	D	B	D	C	A	B